

ANALÝZA ÚSTECKÉHO KRAJE

PŘÍLOHA Č. 2. STRATEGIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚSTECKÉHO KRAJE 2006 - 2020

Výstup projektu: „Podpora při přípravě strategie udržitelného rozvoje ve vybraných krajích České republiky,” který byl řešen pod záštitou Rozvojového programu Organizace spojených národů (UNDP), Ministerstva životního prostředí České republiky a Ministerstva pro místní rozvoj České republiky a ve spolupráci s Krajským úřadem Ústeckého kraje a Krajským úřadem Libereckého kraje při spolufinancování ze Státního fondu životního prostředí České republiky.

Zpracovatel:

Regionální rozvojová agentura Ústeckého kraje, a.s.
Ústav pro ekopolitiku, o.p.s.

Ústav pro ekopolitiku, o.p.s. je nestátní nezisková organizace. Jejím cílem je rozvíjení a praktické uplatňování myšlenky udržitelného rozvoje – konceptu, který umožňuje sladit uspokojování lidských potřeb a hospodářskou prosperitu s ohleduplností k životnímu prostředí.

Praha, květen 2005

OBSAH

1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA ÚSTECKÉHO KRAJE	4
1.1 REGIONY NUTS II v ČR	4
1.2 NOVÉ ÚZEMNÍ ČLENĚNÍ – ÚSTECKÝ KRAJ.....	4
1.3 ČLENĚNÍ ÚSTECKÉHO KRAJE DLE JEHO OBLASTÍ.....	5
2. EKONOMICKÁ OBLAST	7
2.1 MAKROEKONOMICKÉ UKAZATELE.....	7
2.2 HOSPODÁŘSKÉ SEKTORY.....	8
2.2.1 Průmysl	9
2.2.2 Stavebnictví	11
2.2.3 Malé a střední podnikání	13
2.2.4 Doprava.....	15
2.2.5 Služby	17
2.2.6 Zemědělství a lesní hospodářství	20
2.2.7 Životní prostředí z ekonomického hlediska.....	22
2.3 PRÁCE A TRH PRÁCE.....	22
2.4 REGIONÁLNĚ VÝZNAMNÉ PROSTORY EKONOMICKÉHO ROZVOJE.....	26
3. SOCIÁLNÍ OBLAST	26
3.1 DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE – POPULAČNÍ VÝVOJ KRAJE.....	26
3.1.1 Počet obyvatel.....	26
3.1.2 Sňatečnost, rozvodovost, kojenecká úmrtnost, úmrtnost.....	29
3.1.3 Věková struktura.....	31
3.1.4 Plodnost a porodnost	32
3.1.5 Střední délka života.....	35
3.1.6 Příčiny úmrtí.....	37
3.2 ZDRAVOTNÍ STAV OBYVATELSTVA	38
3.2.1 Nemoci z povolání	38
3.2.2 Alergie.....	39
3.2.3 Prevence	40
3.3 ZDRAVOTNICKÁ ZAŘÍZENÍ A SLUŽBY	41
3.4 SOCIÁLNÍ ZAŘÍZENÍ A SLUŽBY	42
3.4.1 Sociálně ekonomická situace rodin.....	44
3.4.2 Vybraná zařízení sociální péče	44
3.4.3 Sociální péče.....	46
3.5 NÁRODNOSTNÍ MENŠINY	46
3.6 BYDLENÍ A BYTOVÝ FOND.....	47
3.7 ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁNÍ.....	49
3.8 KULTURA.....	50
3.9 SPORT	51
3.10 CESTOVNÍ RUCH A LÁZEŇSTVÍ.....	53
3.10.1 Regionálně významné prostory rekreace a cestovního ruchu	53
3.10.2 Cestovní ruch – Ústecký kraj.....	55
4. ENVIRONMENTÁLNÍ OBLAST	59
4.1 HLAVNÍ SOUČASNÉ PROBLÉMY V OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A PŘÍRODY NA ÚZEMÍ ÚSTECKÉHO KRAJE	59
4.2 ZÁKLADNÍ PŘEHLED O SOUČASNÉM STAVU ŘÍZENÍ A UPLATŇOVÁNÍ LEGISLATIVY V OCHRANĚ PŘÍRODY	60
4.2.1 Legislativní předpisy upravující problematiku ochrany přírody	60
4.2.2 Působnost krajů, obcí s rozšířenou působností a obcí v oblasti ochrany přírody	65
4.2.3 Územní systém ekologické stability.....	67
4.2.4 Natura 2000 - návrh lokalit na území Ústeckého kraje.....	74
4.2.5 IPPC – Integrovaný systém k ochraně životního prostředí.....	78
4.3 OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY	80

4.3.1	Zhodnocení významu chráněných území a porovnání v rámci ČR	80
4.3.2	Základní hodnocení stavu přírody v chráněných územích i mimo ně	82
4.3.3	Rekultivace	85
4.3.4	Negativní dopady těžby na krajinu a životní prostředí	86
4.3.5	Problematika expanze invazních a ruderálních rostlinných a živočišných druhů	89
4.4	OCHRANA OVZDUŠÍ	90
4.4.1	Definice významných ukazatelů znečištění ovzduší	90
4.4.2	Stav a vývoj ovzduší	90
4.4.3	Identifikace hlavních zdrojů znečišťování	92
4.4.4	Emise	92
4.4.5	Imise	92
4.4.6	Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší	94
4.4.7	Přetížení stávajících silničních tahů a související dopravní emise	97
4.4.8	Nejvýznamnější projekty týkající se snižování znečišťování ovzduší	99
4.5	OCHRANA VOD	100
4.5.1	Základní problémy týkající se ochrany vod v Ústeckém kraji	100
4.5.2	Likvidace odpadních vod	102
4.5.3	Kvalita vody v tocích	106
4.5.4	Jakost podzemních vod	107
4.5.5	Identifikace původců znečištění vod	107
4.5.6	Opatření na zlepšování kvality vody v roce 2003	108
4.5.7	Ochrana povrchových a podzemních vod	108
4.5.8	Vývoj ve spotřebě vody a problematika zásobování pitnou vodou	108
4.5.9	Chráněné oblasti přirozené akumulace vod	110
4.5.10	Využívání a ochrana minerálních vod	110
4.6	OCHRANA A VYUŽITÍ PŮDY	111
4.6.1	Aktuální stav	113
4.6.2	Lokality s přetrvávajícími starými zátěžemi	115
4.6.3	Rizika znečišťování půd	117
4.7	HORNINOVÉ PROSTŘEDÍ A NEROSTNÉ SUROVINOVÉ ZDROJE	117
4.7.1	Charakteristika, geologie	117
4.7.2	Chráněná ložisková území Ústeckého kraje v roce 2000	118
4.7.3	Významná poddolovaná území	119
4.7.4	Hodnocení rizik spojených s poddolováním území	119
4.8	LESNÍ EKOSYSTÉMY	120
4.8.1	Identifikace hlavních problémů	121
4.9	AGROEKOSYSTÉMY	123
4.10	ODPADOVÉ HOSPODÁŘSTVÍ	124
4.10.1	Hlavní producenti odpadů	124
4.10.2	Nejvýznamnější zařízení na recyklaci	124
4.10.3	Současný stav	124
4.10.4	Klíčové problémy odpadového hospodářství kraje	128
4.11	INVESTICE DO OCHRANY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	129
4.12	ÚSTECKÝ KRAJ – NEJVÝZNAMNĚJŠÍ ZDRAVOTNÍ RIZIKA	132
4.12.1	Projekt HELEN	132

1. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA ÚSTECKÉHO KRAJE

Ústecký kraj je součástí Regionu soudržnosti NUTS II Severozápad, který vznikl spojením Ústeckého a Karlovarského kraje.

1.1 Regiony NUTS II v ČR

Ústecký kraj leží na severozápadě České republiky podél státní hranice se Spolkovou republikou Německo (se Svobodným státem Sasko – celková délka hranic 250 km). Na jihu hraničí s krajem Středočeským, na západě s krajem Karlovarským a Plzeňským, na severovýchodě s krajem Libereckým.

1.2 Nové územní členění – Ústecký kraj

Území Ústeckého kraje je rozčleněno do správních obvodů 16 obcí s rozšířenou působností, na které byla zčásti přenášena působnost okresních úřadů, jejichž činnost byla ukončena dnem 31. prosince 2002. Vyhláškou č. 388 Ministerstva vnitra ČR ze dne 15. srpna 2002 se stanoví tyto obce s rozšířenou působností – Kadaň, Podbořany, Žatec, Chomutov, Litvínov, Most, Louny, Bílina, Teplice, Lovosice, Ústí nad Labem, Litoměřice, Roudnice nad Labem, Děčín, Rumburk a Varnsdorf. Kraj zaujímá rozlohu 5 335 km², což představuje přibližně 6,8 % plochy České republiky.

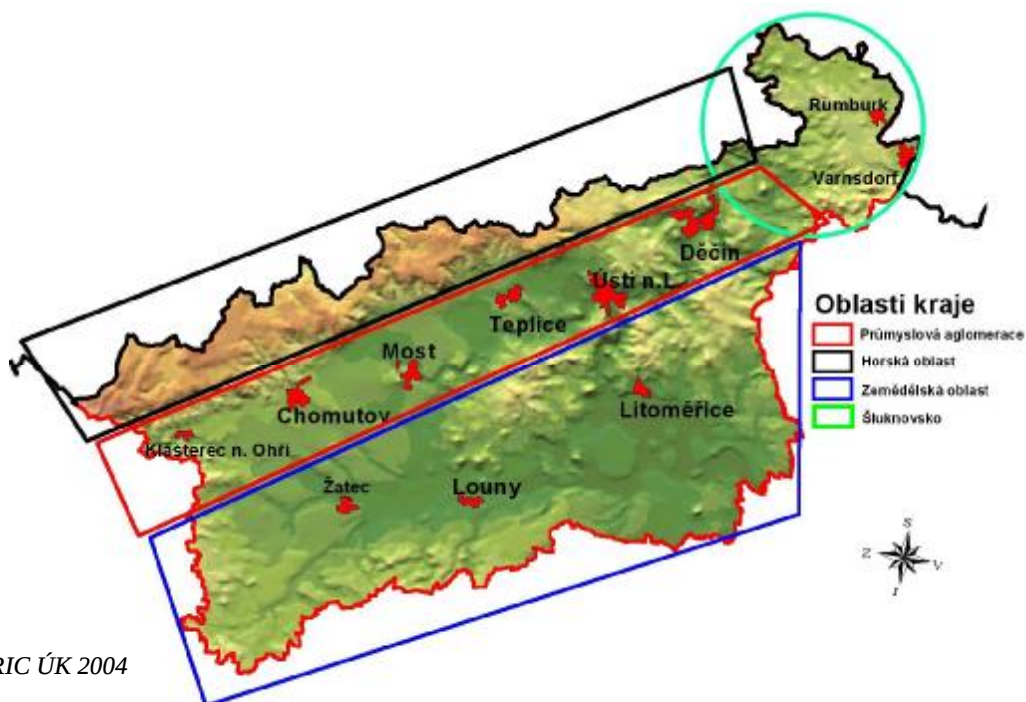
Ústecký kraj se podle počtu obyvatel řadí na páté místo v České republice (819 712). K 1. 1. 2003 je na území Ústeckého kraje 354 administrativně samostatných obcí, které mají vlastní katastrální území. Z tohoto počtu obcí je 46 se statutem města. Tři města: Ústí nad Labem, Most a Teplice jsou města statutární. Nejvíce obcí je v kategorii do 500 obyvatel, ale nejvíce obyvatel je koncentrováno do měst s více než 50 000 obyvateli.

Průměrná hustota obyvatelstva dosahuje 154 obyvatel/km², Ústecký kraj tak patří k nejhustěji osídleným oblastem v České republice, zejména v oblasti podkrusohorské hnědouhelné pánve.

Kraj leží na spojnici dvou evropsky významných urbanizovaných prostorů, kterými jsou Praha se svým zázemím na straně jedné a „Saský trojúhelník“ daný městy Drážďany, Lipsko a Chemnitz (včetně zázemí) na straně druhé. Navíc jsou tyto aglomerace svým významem blízké ještě výše postavené „rozvojové ose“ mezi městy Berlín a Vídeň. Celý kraj má relativně silnou vazbu na hlavní město Prahu, což podporuje nepříliš velká vzdálenost a dobrá dopravní dostupnost.

Poloha kraje je tedy z hlediska postupné integrace do evropských struktur významným potenciálním rozvojovým faktorem. Vzhledem k tomu, že polovina obcí s rozšířenou působností Ústeckého kraje sousedí se SRN, přeshraniční spolupráce je jednou z rozvojových šancí pro tento kraj. Na území kraje v současnosti existují tři Euroregiony – Labe, Nisa a Krušnohoří.

1.3 Členění Ústeckého kraje dle jeho oblastí

Zdroj: RIC ÚK 2004

Prostor Ústeckého kraje patří k průmyslově nejvyspělejším regionům v ČR. Nosnými průmyslovými odvětvími regionu jsou průmysl paliv a energetiky, hutnictví, chemie, sklářský průmysl a strojírenství. V kraji se těží cca 70 % celkové těžby hnědého uhlí v republice a cca 50 % se zde spaluje i zpracovává. Roční průmyslová produkce přesahuje průměr ostatních krajů. Orientace ekonomických činností zejména na těžbu uhlí, chemii a energetiku měla a stále má nepříznivý dopad na kvalitu životního prostředí.

Podstatnou charakteristikou kraje je jeho vnitřní členitost a různorodost. Ta je primárně dána přírodními podmínkami, koncentrací obyvatelstva v pánvní oblasti a podél říčních toků a historickým vývojem. Dlouhodobá industrializace a s ní spojená urbanizace, odsun Němců a následné nedostatečné dosídlení kraje po II. světové válce tento koncentrační proces posilovalo.

V kraji lze vymezit čtyři oblasti, které se navzájem výrazně odlišují svou hospodářskou, sociální a sídelní strukturou:

- **pánevň oblast** – je typická koncentrací průmyslu a vysokou hustotou osídlení, specializací hospodářství na těžbu uhlí, energetiku a chemickou výrobu, zahrnuje okresy Chomutov, Most, Teplice a částí i Ústí nad Labem;
- **zemědělská oblast** – tvoří ji především okresy Louny a Litoměřice, které mají nižší zastoupení průmyslu a výrazně nadprůměrné zastoupení menších venkovských sídel ve srovnání s oblastmi průmyslovými, v zemědělství zde převládá pěstování chmele a zeleniny;
- **Krušné hory** – formují převážnou část česko–saského pohraničí, dnes se vyznačují velmi řídkým osídlením a omezenými hospodářskými aktivitami, jsou nejen přirozenou bariérou geografickou, ale v důsledku historických událostí spojených s II. světovou válkou se staly také překážkou pro sociální a kulturní kontakty mezi oběma územími;
- **Děčínsko** – jeho jižní část je spjatá s okresem Ústí nad Labem, severní část – Šluknovsko je pro svou odlehlost a obtížnou dostupnost z centrálních částí kraje dosud nedoceněnou oblastí.

Budoucí rozvoj Ústeckého kraje bude ovlivněn a v některých případech také limitován (v případě existujících limitů využití území) těmito skutečnostmi

Zvláště chráněná území vyhlášená v souladu se zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny:

- Národní park – NP (České Švýcarsko),
- Chráněná krajinná oblast – CHKO (České středohoří, Labské pískovce, Lužické hory, Kokořínsko),
- Národní přírodní rezervace – NPR, Národní přírodní památka – NPP, Přírodní rezervace – PR, Přírodní památka – PP.

Přírodní parky vyhlášené za účelem ochrany krajinného rázu – PPK: Doupovská pahorkatina, Údolí Prunérovského potoka, Džbán, Východní Krušné hory, Dolní Poohří.

Ochrana kulturně historických hodnot vyhlášených dle zákona o státní památkové péči č. 20/1987 Sb. ve znění pozdějších předpisů:

- národních kulturních památek – NKP (12) a kulturních památek – KP,
- městských památkových rezervací – MPR (5),
- vesnických památkových rezervací – VPR (3),
- městských památkových zón – MPZ (17),
- vesnických památkových zón – VPZ (10),
- krajinných památkových zón – KPZ (2),
- archeologických památkových rezervací – APR (1),
- archeologických nalezišť I. a II. kategorie.

Přípustnost a omezení těžby nerostných surovin:

- výhradní ložiska a ostatní ložiska, chráněná ve smyslu § 15 zákona č. 439/1992 Sb.,
- území s předpokládanými ložisky (prognózní zdroje), vymezená ve smyslu zákona č. 543/1991 Sb.,
- územně ekologické limity pro těžební činnosti vyhlášené v usnesení vlády ČR č. 444/1991.

Území vodohospodářských zájmů, chráněná podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách v platném znění a podle navazujících vyhlášek:

- chráněná oblast přirozené akumulace vod – CHOPAV: Krušné hory a Severočeská křída,
- ochranná pásma vodních zdrojů podzemních i povrchových a pásma hygienické ochrany,
- ochranná pásma zdrojů minerálních vod všech stupňů: Lázně Teplice v Čechách, Bílina, Klášterec nad Ohří, Zaječice, Břvany, Mšené Lázně,
- stanovená záplavová území vodních toků: Labe, Bílina, Blšanka, Dolánecký potok, Jílovský potok, Liboc, Ohře, Ploučnice, Široký potok, Ždírnický potok,
- území chráněná jako nenahraditelná pro akumulaci vod – výhledové vodní nádrže: Šumný důl, Háj, Hora Sv. Kateřiny.

Zranitelné oblasti povrchových a podzemních zdrojů vody vymezené dle nařízení vlády ČR č. 103/2003 Sb.

Ochranná pásma dopravních zařízení a ostatní technické infrastruktury, stanovená příslušnými resortními vyhláškami a normami.

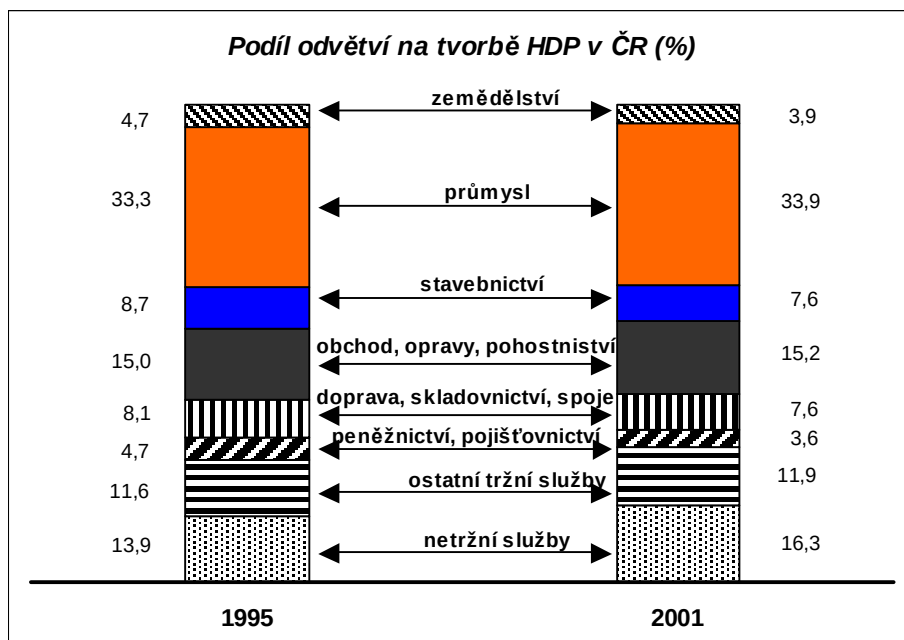
Ochranné pásmo Vojenského újezdu Hradiště.

Ochranné pásmo lesa.

2. EKONOMICKÁ OBLAST

2.1 Makroekonomické ukazatele

Tabulka ukazuje podíl odvětví na tvorbě HDP v ČR od r. 1995 do r. 2001. Podíl jednotlivých odvětví se příliš neliší, což je v důsledku základním problémem velmi průmyslového Ústeckého kraje, který prokazatelně stále trpí průmyslovou restrukturalizací a s tím související vysokou mírou nezaměstnanosti.

Zdroj: Strategie rozvoje průmyslu a MSP Ústeckého kraje, 2003

V porovnání s ČR ekonomický význam kraje klesá, což je trend významný, který je ale způsoben i statisticky, kdy sídla velkých firem jsou v Praze, a tak je statisticky Praha významným centrem chemického průmyslu, i když vlastní výroba tam lokalizována není.

Tab. 1. Vývoj Ústeckého kraje v letech 1995 – 2001

Makroekonomické ukazatele	Měřicí jedn.	1995	1997	1998	1999	2000	2001
Hrubý domácí produkt v tržních cenách	mil.Kč	104 085	120 018	127 410	128 993	129 895	137 577
Na 1 obyvatele	Kč	126 068	145 357	154 155	156 020	157 069	167 727
Průměr ČR = 100	%	94,3	89,2	86,3	84,3	81,3	79,5

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje, 2003

2.2 Hospodářské sektory

Ekonomické struktury regionu mají silné historické kořeny. Intenzivní industrializace 19. století se odehrávala především v oblasti Severočeské hnědouhelné pánve. Okrajové části regionu (jak horské pohraničí, tak vnitrozemské oblasti) měly charakter zemědělský, lesnický se zpracovatelským a lehkým průmyslem. Ve srovnání s centrálními oblastmi byly ekonomicky slabší. V regionu je stále mírná převaha průmyslových odvětví, s lokálně významnou zaměstnaností v těžkém průmyslu (v Severočeské uhelné pánvi). Odlišnosti struktury zaměstnanosti v kraji jsou ve srovnání s ČR nevýznamné.

Struktura zaměstnanosti podle sektorů je v jednotlivých okresech regionu značně odlišná, ačkoli v průměru celého kraje se velice podobá ČR. V Mostě, Chomutově a Teplicích je koncentrován těžký a těžební průmysl, což je příčinou vysoce nadprůměrné zaměstnanosti v průmyslu ve srovnání se zbytkem regionu i s celou ČR. Přestože se průmyslová zaměstnanost snižuje v celé ČR, v uvedených okresech probíhá tento proces značně pomaleji. Tato skutečnost naznačuje, že tyto oblasti restrukturalizace ekonomiky teprve čeká.

Tab. 2. Struktura evidované zaměstnanosti na úrovni okresů v roce 2002

Okresy	Primární sektor		Sekundární sektor		Terciární sektor		Celkem
	absolutně	relativně v %	absolutně	relativně v %	absolutně	relativně v %	
Děčín	627	1,741	18 344	50,950	17 033	47,309	36 004
Chomutov	802	2,415	16 577	49,926	15 824	47,658	33 203
Litoměřice	2 407	8,190	12 116	41,228	14 865	50,582	29 388
Louny	1 551	7,509	9 202	44,549	9 903	47,942	20 656
Most	482	1,264	20 399	53,487	17 257	45,249	38 138
Teplice	106	0,328	16 020	49,568	16 193	50,104	32 319
Ústí nad L.	64	0,165	13 674	35,317	24 980	64,518	38 718

Zdroj: ČSÚ 2002

Koncentrace zaměstnanosti v terciárních odvětvích v Ústí nad Labem je dána jeho přirozenou střediskovou funkcí, ačkoli v Ústeckém kraji není krajské město vnímáno jako jediné centrum. Za povšimnutí rovněž stojí významnější zaměstnanost v zemědělství v okresech Louny a Litoměřice, která je výrazně nejen nad regionálním průměrem, ale dokonce i nad republikovým průměrem. Zejména v těchto okresech, ale také na severu Děčínska, se koncentrují problémy typické pro hospodářsky slabší, spíše venkovská území.

Centrální část regionu (pánevská oblast) byla tradičně průmyslová, s vysokým poměrem zaměstnanosti v těžkých průmyslových odvětvích. Vysoká koncentrace obyvatelstva ve městech je důkazem nedávné prosperity těchto území. Nicméně v několika minulých letech způsobila ekonomická restrukturalizace, zejména velkých společností, značné ohrožení ekonomiky a sociální stability. Tato skutečnost se odráží zejména ve vysoké míře nezaměstnanosti.

Počet ekonomických subjektů je relativně velký vzhledem k počtu obyvatel okresů, což koresponduje s podobným stavem v ostatních částech ČR. Mimořádností kraje je velký podíl podniků zaměřených na průmysl a energetiku.

Tab. 3. Počet ekonomických subjektů v roce 2002 v Ústeckém kraji

Položka	Ústecký kraj	Okres Děčín	Okres Chomutov	Okres Litoměřice	Okres Louny	Okres Most	Okres Teplice	Okres Ústí nad Labem
Počet registrovaných jednotek celkem	156 185	25 934	21 925	25 254	16 491	19 365	22 985	24 231
Z toho:								
zeměděl., les. a ryb.	8 403	1 308	1 422	2 154	1 560	379	805	775
průmysl	18 383	3 213	2 367	3 416	2 149	2 138	2 639	2 461
stavebnictví	18 936	3 294	3 033	3 888	1 816	1 856	2 429	2 620
doprava a spoje	5 938	1 190	671	805	538	753	1 102	879
obchod, poh. ,ubyt...	59 259	10 559	8 207	8 685	6 164	7 837	9 163	8 644
ostat. obchod.sloužby	29 236	3 910	4 024	3 779	2 320	4 488	4 382	6 333
veřej. správa, obrana, soc. zab.	637	79	128	123	76	51	106	74
školy a zdravot.	3884	594	540	598	471	481	512	688
ost. veřej., sociál. služby	11 509	1 787	1 533	1 806	1 397	1 382	1 847	1 757

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje, 2003

2.2.1 Průmysl

Kraj je charakteristický silně industrializovanou centrální a jihozápadní částí, kde zaměstnanost v průmyslu dosahuje asi 45 % a naopak průmyslově slabším jihozápadem, kde zaměstnanost v tomto odvětví dosahuje asi 38 % ekonomicky aktivní populace. Významným rysem vývoje průmyslu v posledních deseti letech bylo značné snižování průměrné velikosti podniků. Charakteristický je také velmi nízký počet nově vzniklých průmyslových podniků.

Tab. 4. Struktura ekonomických subjektů podle počtu zaměstnanců v roce 2002

Počet zaměstnanců podniku	Děčín	Chomutov	Litoměřice	Louny	Most	Teplice	Ústí nad Labem
0 – 9	21 497	17 559	21 261	13 662	15 989	18 579	19 129
10 – 24	366	316	356	241	301	403	394
25 – 99	231	206	211	152	184	207	230
100 – 199	31	31	26	17	25	26	26
200 – 499	19	18	15	10	15	17	23
500 – 999	7	5	4	2	10	6	8
1000 – 1999	2	1	1	0	2	3	3
2000 a více	0	1	0	0	2	0	1

Zdroj: Statistická ročenka ÚK 2003

Transformační procesy dosud nejsou ukončeny a budou dále ovlivňovat hospodářský rozvoj, nejsou však rozhodující měrou ovlivnitelné regionálními subjekty a jsou více odvislé od politiky státu a jím vytvářených příznivějších podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí. Není dokončena privatizace velkých firem, v některých případech ani jejich restrukturalizace. Tato skutečnost se může odrazit v dalším útlumu nebo úpadku velkých firem. V následujícím období bude hospodářský vývoj ovlivněn především vstupem ČR do EU. Podniky v regionu minimálně spolupracují s kapacitami vývoje a výzkumu, projevuje se nedostatečné využívání informací, ne všude jsou korektní vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli.

Část produkce hospodářských subjektů regionu jde na export, a to převážně do zemí Evropské unie. Většina firem si tak poradila se ztrátou východních trhů, ke které došlo začátkem 90. let. Exportu napomohlo odstranění administrativních bariér, výhodná poloha kraje a vhodná struktura průmyslových subjektů. Velký vliv na export mělo rušení zahraničních obchodních zastoupení a obchodních oddělení

zastupitelských úřadů, což ještě stále ztěžuje proniknutí firem na zahraniční trhy. Navíc ziskovost v mnoha odvětvích průmyslu je všeobecně velice nízká (např. ve dřevovýrobě, strojírenství, textilním a kožedělném průmyslu).

Tab. 5. Ekonomické subjekty podle převažující činnosti OKEČ v roce 2002

Kraj, okresy	Počet registrovaných jednotek celkem za rok 2002	Z toho
		průmysl a energetika celkem
Ústecký kraj	156 185	18 383
Děčín	25 934	3 213
Chomutov	21 925	2 367
Litoměřice	25 254	3 416
Louny	16 491	2 149
Most	19 365	2 138
Teplice	22 985	2 639
Ústí nad Labem	24 231	2 461

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Zvláště ohroženým oborem je hornictví, ale ke snižování počtu zaměstnanců bude docházet i v chemických a jiných oborech. Některé firmy mají potíže s růstem produktivity práce, s poklesem poptávky a s nedostatkem investičních prostředků, což má negativní dopad na celou regionální ekonomiku. Pokud bude pokles v těchto odvětvích pokračovat, přinese to zvýšení tlaku na ostatní podniky a podnikatele i v jiných odvětvích.

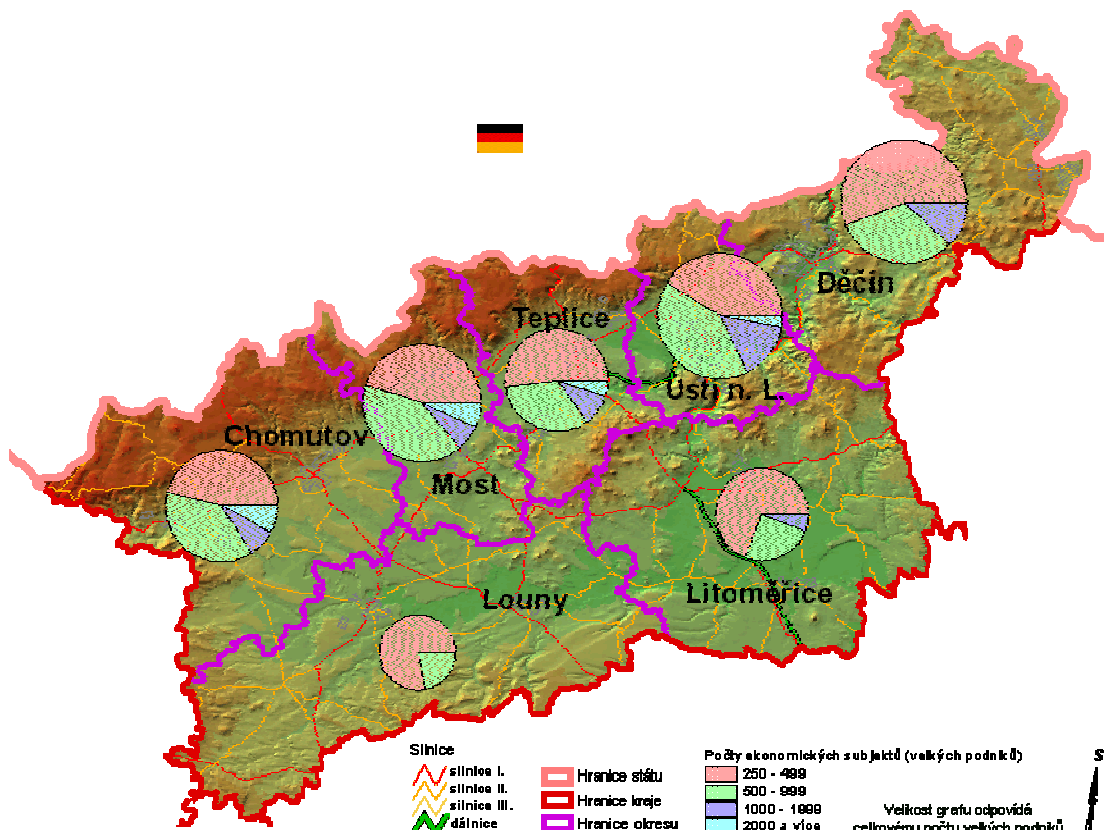
Tab. 6. Dlouhodobý vývoj Ústeckého kraje v letech 1997 – 2002

Průmysl ¹⁾	Měřicí jednotka	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Počet podniků	počet		164	163	164	159	154
Tržby z průmyslové činnosti	mil. Kč b.c.	158 056	149 833	154 768	190 701	173 640	154 063

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

1) průmyslové podniky se 100 a více zaměstnanci, sídlo v kraji

Počty ekonomických subjektů v Ústeckém kraji podle počtu zaměstnanců

Zdroj: RIC ÚK 2004 (k 31. 12. 2002)

Kartogram i tabulka ukazují trend snížení počtu velkých podniků a postupnou (velmi pomalou a mírnou) restrukturalizaci průmyslu v kraji. Rozložení velkých průmyslových podniků je charakteristické pro pánev podkrušnohorskou oblast. Navíc díky administrativnímu rozdělení na okresy není patrné praktické vylidnění (výrobní a průmyslové „vakuum“) oblasti Krušných hor, která byla v minulosti velmi průmyslová.

2.2.2 Stavebnictví

Stavební podniky v kraji jsou bez výjimky kategorie „malé,“ což je dáno vcelku malou poptávkou po stavebních pracích, v důsledku nízké investiční aktivity.

Dlouhodobý vývoj přesně mapuje mírný nárůst počtu podniků i mírný nárůst objemu stavebních prací v kraji. S tím souvisí i vydaná stavební povolení a zaměření investic na oblast životního prostředí.

Tab. 7. Stavební podniky podle okresů Ústeckého kraje v roce 2002

Kraj, okresy	Průměrný počet podniků	Průměrný evidenční počet (fyzické osoby)			Průměrná hrubá měsíční mzda 1 zaměstnance v Kč	Produk-tivita práce ze stavebních prací v Kč
		zaměstnanců celkem	zaměst-nanců na 1 podnik	dělníků		
Ústecký kraj	203	11 043	54	8 118	13 992	1 255 598
Děčín	27	1 163	43	850	12 525	868 244
Chomutov	30	1 262	42	954	12 910	1 290 143
Litoměřice	25	1 337	53	991	15 115	1 366 064
Louny	16	1 010	63	808	14 035	974 060
Most	39	2 513	64	1 894	14 582	1 019 248
Teplice	30	1 656	55	1 094	13 310	1 251 767
Ústí n. L.	37	2 101	57	1 527	14 552	1 658 016

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Tab. 8. Vydaná stavební povolení Ústeckého kraje v roce 2002

Kraj, okresy	Vydaná stavební povolení					Byty celkem (nové i stávající se stavebními úpravami)
	Celkem	Z toho na stavby				
		Budovy		Na ochranu životního prostředí	Ostatní	
		Bytové	Nebytové			
Ústecký kraj	7 470	2 418	2 016	1 563	1 473	2 312
Děčín	1 240	400	320	316	204	495
Chomutov	1 057	327	343	193	194	249
Litoměřice	1 017	323	303	187	204	436
Louny	1 630	256	348	665	361	258
Most	832	340	259	39	194	232
Teplice	1 032	380	274	124	254	338
Ústí nad Labem	662	392	169	39	62	304

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Tab. 9. Dlouhodobý vývoj Ústeckého kraje v letech 1997 – 2002

STAVEBNICTVÍ	Měřicí jednotka	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Počet podniků		196	229	225	207	201	203
Stavební práce podle dod. smluv	mil. Kč b.c.	10 534	11 139	11 035	10 728	11 760	13 567

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

2.2.3 Malé a střední podnikání

Stejně jako ve většině zemí EU, je ekonomický rozvoj regionu ve střednědobém a dlouhodobém pohledu do značné míry podmíněn růstem sektoru malých a středních podniků (MSP). Tyto přispívají k ekonomickému růstu, diverzifikaci, zmírňují negativní dopady a sociální problémy, vyplývající z restrukturalizace velkých podniků a jsou potenciálem pro tvorbu nových pracovních míst.

Po roce 1989 došlo v celé ČR k dynamickému rozvoji sektoru MSP a stejně tak tomu bylo i v Ústeckém kraji. Nicméně i zde existují značné rozdíly v typu nově zakládaných MSP, v závislosti na původu počáteční investice. Místní podnikatelé mají tendenci zakládat spíše malé podniky zaměřené na poskytování služeb, minimální je počet výrobních firem. Mnohem významnější podniky, přinejmenším z hlediska zaměstnanosti, jsou zakládány zahraničními investory (hlavně německými) v oblastech jako je strojírenství, výroba automobilových součástek, optika, textil a sklo, obchod (velké samoobsluhy/řetězce) a cestovní ruch (kapacitní turistická zařízení). V tomto smyslu je růst MSP důsledkem otevření hranic a objevením příležitostí pro zahraniční partnery a investory. Poslední oblastí vzniku MSP je vydělování menších firem z velkých podniků. Tyto menší firmy poskytují různé obslužné činnosti či subdodávky zboží/meziprodukty pro větší firmy v regionu. Jistou nevýhodou je často příliš velká závislost těchto firem na mateřských závodech, což zvyšuje ohrožení takových firem v případě neúspěchu hlavního odběratele výrobků/služeb.

Níže uvedená tabulka nevyjadřuje počet lidí, kteří skutečně podnikají. Tabulka je dobrým indikátorem jednak intenzity vytváření nových podniků a jednak poměru mezi úrovní podnikání v kraji ve srovnání s celou ČR. Ústecký kraj je trvale podprůměrný v počtu podnikajících osob, což nevyrovnal ani strmý růst podnikatelských aktivit na Litoměřicku v roce 1996 a 1997.

Tab. 10. Počet soukromých podnikatelů

Okresy	2000	2001	2002
	absolutní č.	absolutní č.	absolutní č.
Děčín	20 026	20 557	22 008
Chomutov	16 823	17 504	18 176
Litoměřice	18 177	18 629	21 885
Louny	12 090	12 472	14 194
Most	15 081	15 545	16 216
Teplice	17 115	17 721	18 855
Ústí nad L.	17 202	17 857	18 971
Ústecký kraj	116 514	120 285	130 305
Česká republika	1 680 169	1 732 082	1 817 450

Zdroj: Statistická ročenka a Statistický bulletin ÚK 2001, 2002

Úroveň podnikatelských aktivit v pánevích okresech se soustředěným těžkým průmyslem je stále významně nižší, než je průměr ČR i než je situace v ostatních částech kraje. Tato skutečnost je jednou z příčin zdejších problémů, které spočívají v nedostatečné diverzifikaci a absorpci nezaměstnaných. Jako doplněk procesu tvorby MSP lze uvést firmy, které vznikly v důsledku zvýšených příjmů obyvatel, kteří jezdí za prací do Německa.

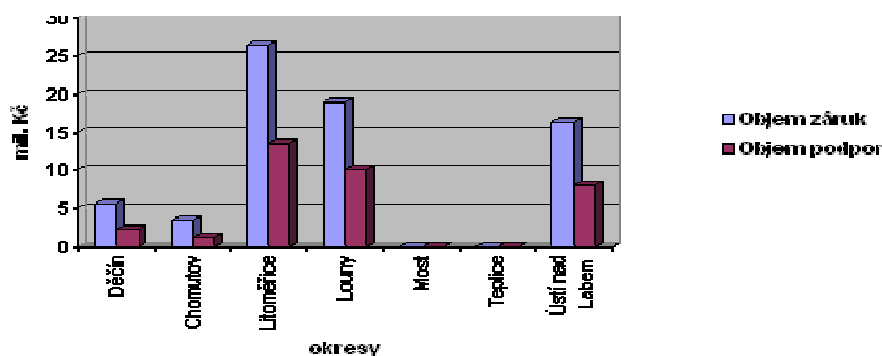
Tab. 11. Ekonomické subjekty podle kategorie počtu zaměstnanců k 31. 12. 2002 v Ústeckém kraji

Území	Počet celkem	Z toho velikostní skupiny podle počtu zaměstnanců						
		Neuvedeno	Bez zaměstnanců	1 – 5	6 – 19	20 – 49	50 – 99	100 – 499
Ústecký kraj	156 185	24 354	112 786	12 963	3 873	1 349	503	299
Děčín	25 934	3 781	19 136	2 058	599	219	82	50
Chomutov	21 925	3 788	15 433	1 864	514	199	71	49
Litoměřice	25 254	3 380	19 188	1 785	571	209	75	41
Louny	16 491	2 407	12 130	1 333	394	142	56	27
Most	19 365	2 837	13 974	1 735	528	175	62	40
Teplice	22 985	3 744	16 261	2 014	637	209	68	43
Ústí n. L.	24 231	4 417	16 664	2 174	630	196	89	49

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Banky po negativních zkušenostech v 90. letech zpřísnily podmínky pro poskytování úvěrů, úvěry jsou nyní pro mnohé podnikatele těžko dostupné. Začínající podnikatel „bez historie“ má na získání úvěru malé šance. Nedostatečná se jeví i státní politika rozvoje MSP. Všechna hospodářská ministerstva (MPO, MMR, MZE, MPSV) mají vybudovaný systém finančních podpor, který je však poměrně roztržštěn (v r. 2004 bylo vyhlášeno cca 600 dotačních titulů) a pro administrativní složitost málo efektivní.

Objem záruk a podpor poskytnutých ČMRZB ke 30. 9. 2001 v Ústeckém kraji

Pramen: ČMRZB

Graf ukazuje, že nejvíce čerpají podporu v podstatě okresy, které nejsou restrukturalizací průmyslu příliš postižené. Patrně je to otázka aktivity, informovanosti, ale i životního postoje.

Tab. 12. Ekonomické subjekty se sídlem na území správních obvodů obcí s rozšířenou působností k 31. 12. 2002

Správní obvody obcí	Celkem	Z toho					
		Fyzické osoby	Z toho živnostníci	Právnícké osoby	Z toho		
					Obchodní společnosti	Družstva	Státní podniky
Celkem	156 185	130 305	115 166	25 880	12 311	389	72
Bílina	2 790	2 359	2 108	431	169	6	1
Děčín	16 507	14 027	12 567	2 480	988	28	9
Chomutov	14 585	12 027	10 515	2 558	1 159	12	3
Kadaň	7 340	6 149	5 250	1 191	416	11	1
Litoměřice	13 236	11 381	9 888	1 855	853	21	9
Litvínov	6 375	5 310	4 867	1 065	561	14	1
Louny	8 363	7 236	6 202	1 127	427	19	2
Lovosice	5 216	4 544	3 931	672	264	8	3
Most	12 990	10 906	10 034	2 084	1 217	87	10
Podbořany	2 677	2 294	1 830	383	98	6	-
Roudnice n. Labem	6 802	5 960	5 105	842	338	13	1
Rumburk	3 453	2 941	2 609	512	271	5	4
Šluknov	2 319	1 907	1 715	412	142	1	2
Teplice	20 195	16 496	14 793	3 699	2 080	77	7
Ústí nad Labem	24 231	18 971	16 939	5 260	2 759	55	19
Varnsdorf	3 655	3 133	2 815	522	259	8	-
Žatec	5 451	4 664	3 998	787	310	18	-

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Z analýzy, kterou provedlo MPO vyplývá, že podíl průmyslové výroby ÚK na celkovém HDP z průmyslové výroby ČR je asi 8 %. Roční tržby za prodej výrobků a služeb z tohoto sektoru jsou asi 145 mld. Kč. Přidaná hodnota se pohybuje kolem 31 mld. Kč.

Tab. 13. Podnikatelské subjekty na 100 obyvatel v Ústeckém kraji

Okres	1999	2000	2001	2002
Děčín	16,78	17,66	18,15	19,41
Chomutov	17,89	16,13	16,85	17,58
Litoměřice	17,8	18,62	19,11	19,7
Louny	15,68	16,46	17,04	19,21
Most	14,65	15,21	15,91	16,58
Teplice	15,2	16,09	17,18	18,15
Ústí n. L.	17,55	18,61	19,51	20,61

Zdroj: Statistická ročenka ÚK 2002, Statistický Bulletin ÚK, počítáno z registrovaných subjektů celkem

Celý ÚK je považován za průmyslový region. Nejvyšší koncentrace zpracovatelského průmyslu je na Mostecku, střední na Teplicku, Chomutovsku, Děčínsku a Litoměřicku, nižší na Ústecku a Lounsku. Vzhledem k jeho charakteru, aktuálnímu stavu restrukturalizace a s tím spojenými problémy lze předpokládat, že bude využívat různých podpůrných nástrojů vlády ČR a Evropské komise, které jsou zaměřeny na konverzi a restrukturalizaci průmyslové základny, zvýšení konkurenceschopnosti, zvýšení rozvojového potenciálu a přizpůsobení pracovní síly potřebám moderní průmyslové výroby.

2.2.4 Doprava

Ústecký kraj leží na nejzatíženějším dopravním směru silniční dopravy, který spojuje hlavní město Prahu se SRN. Sám je velmi významnou aglomerací, kterou je nutno napojit na dálniční a silniční síť sousedních zemí ve směru hlavních mezinárodních tahů podle dohody AGR a stanovených panevropských multimodálních koridorů nejvyššího dopravního významu. Kvalitní dopravní spojení s centrem ČR, jakož i se sousední SRN, je nezbytné k ekonomickému rozvoji celého kraje.

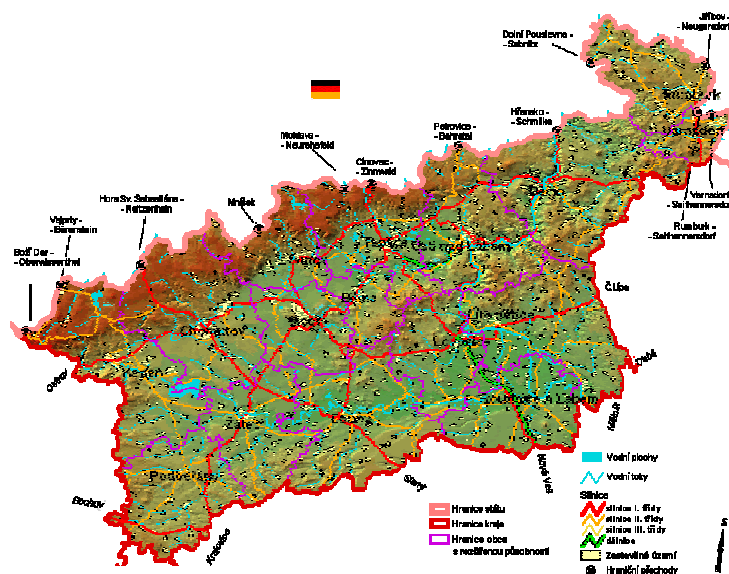
Strategickým projektem je proto dálnice D8. Význam kvalitní silniční sítě spojující jednotlivá města a obce je značný i pro obyvatelstvo a podnikatelskou sféru v rámci samotného kraje. Podmiňuje úroveň dopravní obslužnosti regionu.

Tab. 14. Délka silnic dle okresů k v Ústeckém kraji k 31. 12. 2002 v km

Kraj, okresy	Délka dálnic	Délka silnic	Z toho		
			I. třída	II. třída	III. třída
Ústecký kraj	29	4 152	487	900	2 764
Děčín	-	636	72	147	417
Chomutov	-	623	68	135	420
Litoměřice	25	937	63	207	666
Louny	-	915	104	207	604
Most	-	274	58	59	156
Teplice	-	394	69	65	261
Ústí nad L	5	372	54	80	239

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Dálniční a silniční síť v Ústeckém kraji

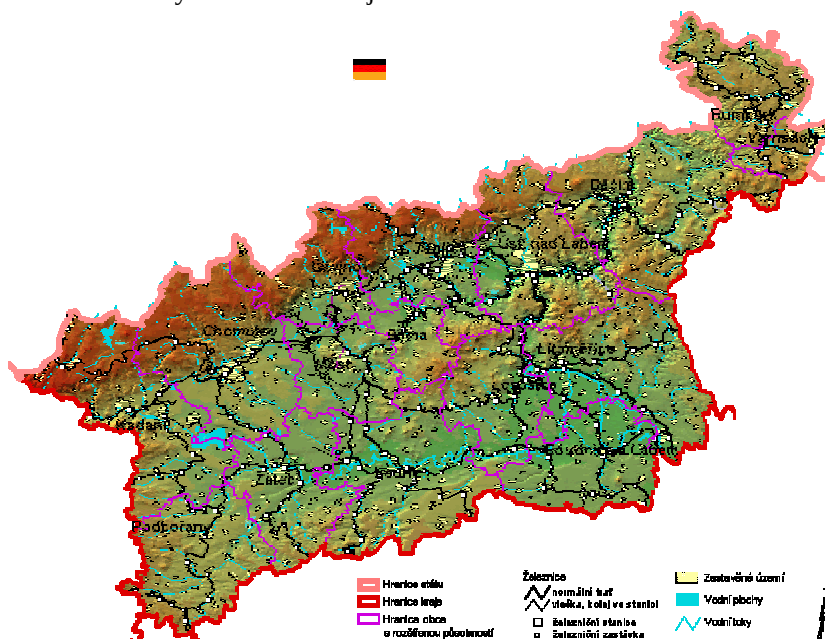
Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje

Tab. 15. Evidovaná vozidla v Ústeckém kraji (k 31. 12.)

Dopravní prostředek	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Osobní automobily	239 713	262 764	256 783	255 760	261 724	268 166
Nákladní automobily	19 912	20 546	20 645	20 772	21 816	23 478
Autobusy	1 741	1 613	1 528	1 436	1 421	1 634

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Železniční stanice a zastávky v Ústeckém kraji

Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje

Železniční síť

Provoz na tratích v kraji byl v posledních letech, stejně jako i na ostatních tratích v celé ČR, značně snížen. Na celém území kraje je takové omezení provozu ještě citelnější, neboť zde došlo k výraznému útlumu těžby hnědého uhlí, které tvořilo velkou část přepravované zátěže na železnici. Další odliv zátěže byl způsoben jejím přesunem na silniční síť.

V souladu s prognózou budoucího vývoje dopravy v EU a zásadními principy evropské dopravní politiky, která klade důraz na vyšší využívání druhů dopravy příznivějších k životnímu prostředí a strategii oživení železnic, je v kraji nutné provést oživení železniční dopravy.

Páteřním mezinárodním tahem je celostátní železniční dráha č. 090/815 – I. tranzitní železniční koridor (Kiel – Hamburg – Berlin) – Děčín – Ústí nad Labem – Praha, který je součástí IV. transevropského multimodálního koridoru. Vizí budoucnosti Ústeckého kraje je koridor vysokorychlostní tratě (VRT) Berlín – Praha – Vídeň (finančně problematický je tunel pod Krušnými horami a Českým středohořím).

2.2.5 Služby

Sektor služeb zaznamenal prudký růst po roce 1990, hlavně díky předchozí nedostatečnosti tohoto odvětví, rychle rostoucí poptávce a díky relativně nižším počátečním nákladům nutným na zahájení podnikání. Největší růst zaznamenaly služby pro obyvatelstvo, obchod, finanční služby a sektor turistiky. V územním pohledu je sektor služeb dominantní v krajském městě Ústí nad Labem.

Převažuje vysoký počet podnikatelských oprávnění na nákup zboží za účelem dalšího prodeje.

Významný podíl na zaměstnanosti regionu mají služby spolufinancované, jako je zdravotnictví, školství, kultura, veřejná správa a sociální služby. Lokálně významné jsou služby v oblasti ubytování, stravování a řemeslné služby. V souladu s trendem, typickým pro celou západní Evropu, jsou v těchto sektorech průměrné mzdy významně nižší, než je průměr celostátní (zvláště to platí v obchodě, turistických a řemeslných službách).

Turistika a související služby zaznamenávají v kraji rostoucí trend po celá 90. léta (ačkoli tento růst byl poměrně pomalý v důsledku poškozeného životního prostředí a negativního image regionu). Hlavními centry turistiky a oblastmi se soustředěnou návštěvností jsou jednoznačně lázeňská města a hornatá území na hranicích se SRN na Děčínsku v Labských pískovcích a dále na Litoměřicku.

Charakteristickým rysem turistiky je krátká délka pobytu návštěvníků, velké množství jednodenních turistů (bez přenocování), což obojí má nepříznivý vliv na výši příjmů z cestovního ruchu a brzdí rozvoj služeb. Vedle nutnosti prodloužit dobu pobytu návštěvníků, je hlavním cílem pro rozvoj turistických služeb zlepšení dostupnosti území, další nárůst a zkvalitnění ubytovacích a stravovacích kapacit, zvýšení nabídky příležitostí pro volný čas a zábavu. Důležité bude nalezení a udržení rovnováhy mezi péčí o fyzický vzhled prostředí jako celku, včetně přírodních zajímavostí na straně jedné a rozvojem turistických zařízení a atrakcí na straně druhé.

Tab. 16. Ubytovací zařízení a počet hostů podle okresů v roce 2001

Okresy	Ubytovací zařízení		Počet hostů		Průměrná doba pobytu (dny)
	Celkem	Počet lůžek	Celkem	Z toho cizinci	
				Absolutně	
Děčín	233	7 886	113 555	44 988	4,2
Chomutov	103	3 998	95 784	28 871	4,1
Litoměřice	73	3 147	55 875	20 378	5,2
Louny	32	1 587	27 387	7 280	4,8
Most	24	1 738	45 410	21 006	4,0
Teplice	80	4 176	71 003	35 044	5,8
Ústí nad Labem	60	2 670	56 645	26 666	3,9
Ústecký kraj	605	25 202	465 659	184 233	4,5
ČR	12 307	476 958	10 765 987	5 193 987	4,6

Zdroj: Statistická ročenka ÚK 2002

Služby v kraji ve svém vývoji v podstatě stagnují, což je velmi negativní trend, který má v důsledku vliv na vysokou míru nezaměstnanosti v kraji.

Tab. 17. Průměrný evidenční počet zaměstnanců v Ústeckém kraji *)

Terciární sféra – služby v Ústeckém kraji	2000	2001	2002
Obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží	7 629	6 741	7 109
Pohostinství a ubytování	1 409	1 612	1 742
Doprava, skladování, cestovní kanceláře a spoje	8 632	8 632	8 764
Peněžnictví a pojišťovnictví	691	322	335
Činnosti v oblasti nemovitostí, pronajímání movitostí, služby pro podniky, výzkum a vývoj	8 728	8 466	10 098
Veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení	11 874	12 528	12 528
Školství	19 653	19 279	19 501
Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti	17 630	17 826	17 869
Ostatní veřejné, soc. a osobní služby	7 503	7 728	7 881

*) podniková metoda (podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci)

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Mzdy v kraji rostou, stěhně jako v ČR i když je tento trend nelogický s ohledem na útlum průmyslu, snižující se ekonomický význam kraje i zvyšující se nezaměstnanost.

Rozdělíme-li kraj na okresy, jsou v okrese Most jedny z nejvyšších průměrných mezd v ČR, i přestože je v okrese Most nejvyšší míra nezaměstnanosti.

Tab. 18. Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců v Ústeckém kraji *)

Terciární sféra	2000	2001	2002
Obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží	10 915	11 863	12 720
Pohostinství a ubytování	7 659	9 147	8 983
Doprava, skladování, cestovní kanceláře a spoje	13 242	14 019	15 093
Peněžnictví a pojišťovnictví	18 636	22 769	23 029
Činnosti v oblasti nemovitostí, pronajímání movitostí, služby pro podniky, výzkum a vývoj	10 195	10 766	10 365
Veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení	12 099	13 292	14 784
Školství	11 034	12 294	13 368
Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti	11 009	12 273	13 753
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	9 459	9 970	10 857

*) podniková metoda (podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci)

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Tab. 19. Odvětvové činnosti v Ústeckém kraji za rok 2002

Složky terciární sféry	Počet vykazujících jednotek
Ústecký kraj celkem	2 653
Obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží	133
Pohostinství a ubytování	38
Doprava, skladování, pošty a telekomunikace	71
Peněžnictví a pojišťovnictví	32
Činnosti v oblasti nemovitostí, pronajímání movitostí, služby pro podniky, výzkum a vývoj	189
Veřejná správa; obrana; sociální zabezpečení	304
Školství	463
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	381

(subjekty se sídlem na daném území, bez podnikatelských subjektů do 20 zaměstnanců)

Zdroj: Statistický bulletin Ústeckého kraje 2002

Tab. 20. Zaměstnanci v Ústeckém kraji podle OKEČ za rok 2002

Kraj, okresy	Počet registr. jednotek celkem	Z toho převažující činnost				
		Doprava celkem, pošty a telekomunikace	Peněžnictví a pojišťovnictví	Činnosti v oblasti nemovitostí, pronajímání movitostí, služby pro podniky, výzkum a vývoj	Školství	Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti
Ústecký kraj	156 185	5 938	6 141	23 095	1 675	2 209
Děčín	25 934	1 190	994	2 916	208	386
Chomutov	21 925	671	937	3 087	236	304
Litoměřice	25 254	805	759	3 020	250	348
Louny	16 491	538	612	1 708	200	271
Most	19 365	753	828	3 660	232	249
Teplice	22 985	1 102	1 014	3 368	247	265
Ústí nad L.	24 231	879	997	5 336	302	386

Zdroj: Statistický bulletin Ústeckého kraje 2003

2.2.6 Zemědělství a lesní hospodářství

Podmínky pro zemědělskou produkci jsou v regionu méně příznivé, jelikož jeho značná část je tvořena hornatým terénem a rozsáhlá území jsou využívána k průmyslové a těžební činnosti. Na druhé straně zde však existují ryze zemědělské oblasti (na Litoměřicku a Lounsku), které jsou intenzivně využívány k pěstování obilnin nebo zeleniny, ovoce a chmele.

Západní a severní oblasti regionu jsou více využívány zemědělsky a lesnický než industrializované pánevní oblasti. Produkce obilovin je zde hlavní činností, ale výnosy jsou podprůměrné. Tyto části regionu mají nízkou hustotu osídlení a lidé jsou tu nadprůměrně závislí na sociální pomoci státu. Mnoho obyvatel rovněž dojíždí za prací do Německa.

Producenti v regionu jsou v současné době ohrožováni silnými ekonomickými tlaky. Ty souvisejí zejména s obecně nižší kvalitací venkovského obyvatelstva (zemědělství zaměstnanci mají s 1,9krát vyšší pravděpodobností jen základní vzdělání, než zaměstnanci v jiných sektorech), se snižující se konkurenceschopností, nízkou produktivitou a klesající ziskovostí. Zemědělci musí také čelit problémům souvisejícím s konsolidací zemědělských družstev a společností a s nedotaženými majetkoprávními vztahy.

Významnější úlohu než zemědělství hraje lesnictví (35 % území je lesní půda ve srovnání s 33 % průměrně v ČR). Majoritním vlastníkem lesů je stát, na druhém místě figurují obce, dále se řadí soukromí vlastníci. Restituce ještě nebyly ukončeny.

Poškození lesů průmyslovými exhalacemi je takového stupně (oblast Krušných hor), že jsou jen v omezené míře využívány k těžbě dřeva. Významnější lesnické činnosti se koncentrují zejména do okresu Děčín. Poškození lesních porostů a značné odlesnění zůstává jedním z vážných a dlouhodobých problémů celého kraje.

Tab. 21. Zaměstnanci v Ústeckém kraji podle OKEČ za rok 2002

OKEČ	Počet vykazujících jednotek	Průměrný evidenční počet zaměstnanců			
		fyzické osoby		přepočtené osoby	
		absolutně	index 2002/2001	absolutně	index 2002/2001
Kraj celkem	2 653	185 438	99,2	180 555	98,8
Z toho					
Zemědělství, myslivost, lesní hospodářství	105	5 898	92,7	5 814	92,6
Zemědělství, myslivost a související činnosti	98	4 946	94,7	4 875	94,5
Lesnictví, těžba dřeva a přidružené činnosti	7	953	83,5	939	83,7

Zdroj: Statistický bulletin Ústeckého kraje 2002

Tab. 22. Ekonomické subjekty v Ústeckém kraji v roce 2002

Ekonomické subjekty v Ústeckém kraji	2000	2001	2002	Kraj, okresy	Počet registrovaných jednotek celkem v roce 2002	Z toho
						zemědělství, myslivost, lesní hospodářství a rybářství
Celkem	140 366	145 010	156 185	Ústecký kraj	156 185	8 403
z toho:				Děčín	25 934	1 308
Zemědělství a myslivost, lesní hospodářství	7 868	8 021	8 369	Chomutov	21 925	1 422
Rybolov, chov ryb a přidružené činnosti	33	31	34	Litoměřice	25 254	2 154
				Louny	16 491	1 560
				Most	19 365	379
				Teplice	22 985	805
				Ústí nad L.	24 231	775

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Tab. 23. Velikostní struktura zemědělských podniků podle okresů Ústeckého kraje v roce 2002

Z toho s rozlohou zemědělské půdy v ha

Kraj, okresy	Celkem	Velikostní struktura podle rozlohy zemědělské půdy v ha					
		0 – 4,99	5 – 9,99	10 – 19,99	20 – 49,99	50 – 99,99	100 a více
Ústecký kraj	2 366	963	333	329	260	149	332
Děčín	365	144	62	63	39	13	44
Chomutov	190	53	26	40	17	14	40
Litoměřice	848	413	112	83	92	58	90
Louny	503	160	54	68	70	35	116
Most	43	11	1	7	8	8	8
Teplice	229	122	32	36	14	10	15
Ústí nad Labem	188	60	46	32	20	11	19

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

2.2.7 Životní prostředí z ekonomického hlediska

Koncentrace těžkého průmyslu v centrálních oblastech regionu způsobila v minulosti vážné zhoršení životního prostředí. Zejména kvalita ovzduší byla po dlouhou dobu velice špatná. Ačkoli se situace po roce 1990 výrazně zlepšila díky investicím do plynofikace a do odsíření a prachových filtrů v průmyslových zdrojích (zejména severovýchodní část regionu), má stále negativní image poškozeného území, což je jedním z limitujících faktorů pro získávání zahraničních investorů a pro rozvoj turistického průmyslu.

Region je z hlediska negativních vlivů na životní prostředí nejzatíženější v ČR (zejména okresy Chomutov, Most, Teplice a Ústí nad Labem). Negativní vlivy se nepříznivě projevují na zdravotních, sociálních a demografických charakteristikách zdejší populace. Přestože ve vývoji kvality životního prostředí došlo v minulých letech k výrazně příznivějším trendům, lze ekologické zátěže z minulých let považovat za jeden z klíčových problémů Ústeckého kraje. V územích devastovaných těžbou nerostů dochází k rekultivaci a revitalizaci, oblasti poničené imisemi škodlivin (lesy) se rekonstruují. Navrácení ekologické stability čeká též intenzivně zemědělsky obhospodařovanou krajinu (zejména okresy Louny a Litoměřice).

2.3 Práce a trh práce

Zaměstnanost v regionu rostla v posledních letech v podstatě stejným tempem jako v celé ČR. Počet pracovních míst se zde zvětšoval, a to i přes existenci problémů s útlumem některých odvětví nebo činností. Přesto podíl pracovních míst v regionu na počtu pracovních míst v ČR nedosahuje podílu, který by odpovídal poměru počtu obyvatel. Tento rozdíl není příliš výrazný, ale je trvalý.

Růst zaměstnanosti v jednotlivých okresech regionu se vzájemně značně liší. Je zde jednak skupina okresů, kde počet obsazených pracovních míst stagnuje (Děčín, Litoměřice, Louny, Most). Vedle nich existuje skupina okresů s rostoucí zaměstnaností (Chomutov, Teplice, Ústí nad Labem). V souvislosti s růstem nezaměstnanosti v posledních letech (i přes pokles v r. 2001) se ukazuje pokles celkové zaměstnanosti.

Výraznou měrou se začíná projevovat vliv větších zahraničních investic a zaplňování průmyslových zón.

Průměrné mzdy v regionu jsou jen o málo nižší než průměr ČR. Při bližším pohledu je zřejmé, že tento stav je způsoben zejména výší průměrných mezd v okrese Most (s nezaměstnaností přes 22 %), kde mzdy převyšují průměr ČR o téměř 1000 Kč a průměr regionu dokonce o více než 1300 Kč.

Tab. 24. Průměrné hrubé mzdy podle okresů

ÚZEMÍ	Měsíční hrubá mzda v Kč		
	2000	2001	2002
Děčín	11 928	12 667	13 745
Chomutov	12 387	13 409	13 889
Litoměřice	12 192	13 103	13 074
Louny	11 816	12 761	12 815
Most	14 033	14 852	15 896
Teplice	12 653	13 675	14 534
Ústí nad Labem	12 924	13 887	14 688
Ústecký kraj	12 646	13 553	14 269
Česká republika	13 484	14 633	15 857

Zdroj: Statistická ročenka ÚK 2001, 2002, 2003

Samotný fakt vysokých mezd v průmyslových okresech, které trpí problémy spojenými s restrukturalizací, může být jedním z dílčích důvodů vysoké nezaměstnanosti a nízkého počtu výrobních MSP v posledních letech. Očekávání vysoké mzdy při stále ještě převažující nízké produktivitě velkých firem a neschopnost malých podnikatelů mzdově konkurovat a získávat kvalitní pracovní sílu vede k dalšímu prohlubování problémů.

Lidé dávají obecně přednost zaměstnaneckému poměru a nezvažují řešení své situace vlastním přičiněním (zahájení podnikání).

Některé ostatní okresy mají mzdu ve srovnání se zbytkem ČR nižší, někdy dosti výrazně. Obdobně, jako je tomu i v případě mnoha dalších ukazatelů, jsou vnitřní rozdíly mezi jednotlivými územími v regionu velké. Okresy s větším rozsahem zemědělství či služeb (Děčín, Louny a Litoměřice), mají mzdy nízké, zatímco pro okresy průmyslové jsou typické dlouhodobě vyšší průměrné mzdy.

Dlouhodobá nezaměstnanost je v regionu vážnější problém než jinde v ČR. Závažná je situace v případě lidí, kteří jsou nezaměstnaní více než jeden rok. Tato skupina představuje v kraji téměř třetinu nezaměstnaných (v Mostě a Chomutově kolem 40 %).

Věková struktura uchazečů o zaměstnání je v tomto případě jen doplňující. Stav v regionu se příliš neliší od průměru ČR. Za povšimnutí ovšem stojí, že nejvíce je nezaměstnaností ohrožena skupina obyvatel ve věku do třiceti až třiceti pěti let, která tvoří 50 – 55 % uchazečů o práci. Naproti tomu starší věkové skupiny (přes padesát let), typické ohrožené skupiny v západní Evropě, se na nezaměstnanosti podílejí jen ve velmi malé míře. Vnitřní variabilita mezi okresy není příliš vysoká, alespoň ve srovnání s jinými ukazateli. Uvedené skutečnosti – délka nezaměstnanosti a vysoký podíl mladých uchazečů o práci, převážně v nízkých vzdělanostních skupinách – ukazují na to, že v regionu vzniká potenciálně závažný sociální problém. Rozšiřují se skupiny mladých, málo kvalifikovaných lidí s omezenou či žádnou pracovní zkušeností. Možnost uplatnění těchto lidí na trhu práce je velmi problematická.

Tab. 25. Přehled základních údajů o nezaměstnanosti v Ústeckém kraji (08/2004)

OKRESY	POČET UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ					MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI V %
	Celkem	Ženy	Absolventi a mladiství	Občané se ZPS	S příspěvkem	
Děčín	11 029	5 436	853	1 271	2 861	14,0
Chomutov	12 430	6 212	958	1 077	2 833	16,7
Litoměřice	7 181	3 927	648	1 185	2 128	12,1
Louny	7 076	3 663	543	912	1 842	14,3
Most	15 177	7 668	1 072	1 599	2 434	23,6
Teplice	11 670	6 330	892	1 717	2 315	17,1
Ústí n. Labem	9 164	4 599	717	1 238	2 305	12,8
Ústecký kraj	73 727	37 835	5 683	8 999	16,718	15,9
Celkem ČR	536 012	284 186	51 457	73 587	174 452	9,3

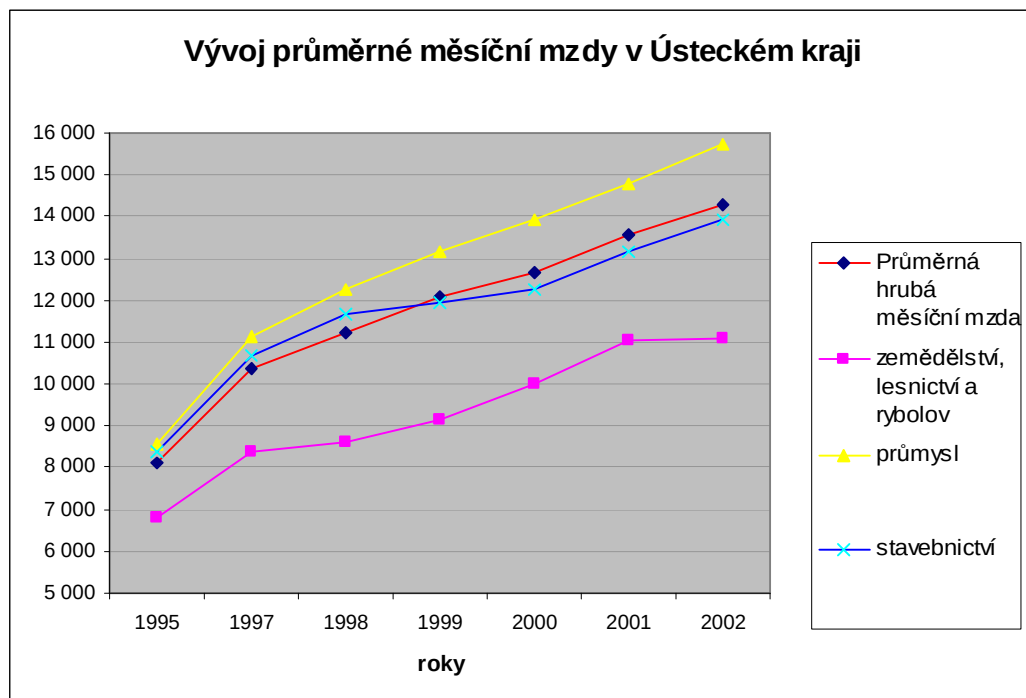
Zdroj: MPSV – Správa služeb zaměstnanosti, 2004

Tab. 26. Dlouhodobý vývoj v Ústeckém kraji

PRÁCE ¹⁾	Měřicí jednotka	1990	1995	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. osoby	401 958	251 866	266 605	255 199	243 614	233 597	229 387	185 477
zemědělství, lesnictví a rybolov	.	.	8 958	9 706	8 786	7 963	7 113	6 546	5 847
průmysl	.	.	108 889	109 852	105 749	100 478	95 096	93 744	82 266
stavebnictví	.	.	20 191	23 424	19 345	16 605	15 122	13 671	11 717
Průměrná hrubá měsíční mzda	Kčs/Kč	3 279	8 112	10 383	11 238	12 066	12 646	13 553	14 269
zemědělství, lesnictví a rybolov	.	.	6 808	8 402	8 615	9 163	9 992	11 042	11 073
průmysl	.	.	8 563	11 116	12 280	13 158	13 945	14 765	15 722
stavebnictví	.	.	8 366	10 683	11 672	11 921	12 275	13 143	13 915

1) bez menších podniků, podle místa pracoviště, od r. 2002 podle sídla podniku

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

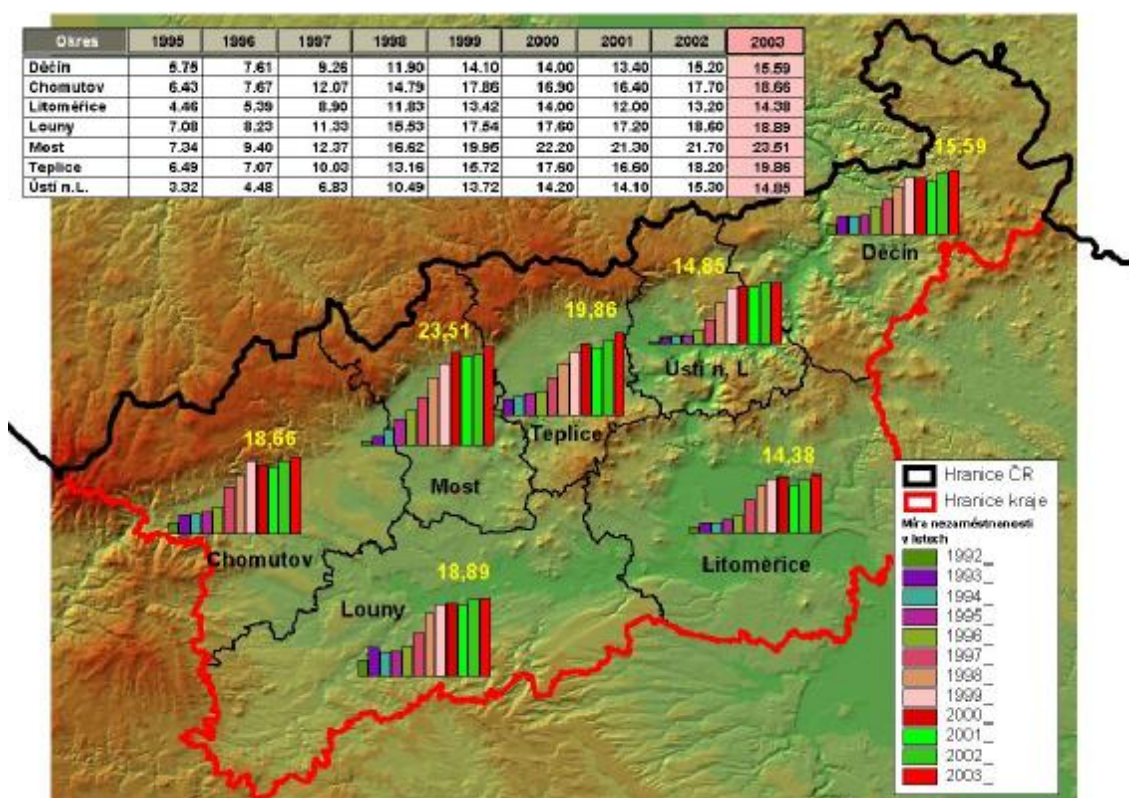
Trend růstu mezd sleduje vývoj mezd v ČR, i když je nelogický s ohledem na útlum průmyslu, snižující se ekonomický význam kraje i zvyšující se nezaměstnanost. Výše mezd podle sektorů odpovídá vývoji v ČR.

Tab. 27. Dlouhodobý vývoj nezaměstnanosti v Ústeckém kraji

Nezaměstnanost (k 31. 12.)	Měřicí jednotka	1990	1995	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Uchazeči o zaměstnání	osoby	2 874	24 113	40 887	55 063	65 809	66 572	67 720	74 135
z toho ženy			14 103	22 712	28 845	33 094	33 147	33 849	37 044
Volná pracovní místa	místa	6 050	5 931	3 897	2 119	2 523	2 798	3 295	2 581
Registovaná míra nezaměstnanosti	%	0,67	5,79	10,00	13,18	15,92	16,15	15,83	17,13

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Dlouhodobý vývoj míry nezaměstnanosti v okresech Ústeckého kraje

Zdroj: RIC ÚK 2004, ČSÚ 2004

Míra nezaměstnanosti v kraji je nejvyšší v celé ČR. Největším problémem je dlouhodobá nezaměstnanost a stávající systém sociální podpory, který uchazeče o práci demotivuje. I když v r. 2001 došlo k dílčímu poklesu míry nezaměstnanosti, v současné době je trend opět rostoucí.

2.4 Regionálně významné prostory ekonomického rozvoje

Meziměstský prostor Teplice – Ústí nad Labem – smíšená rozvojová zóna, kultivovaná intenzifikace, urbanistická svébytnost obou měst integrovaná krajinářským parkem, areál průmyslové zóny Triangle – území určené pro strategického investora, prostor Lovosice, Čížkovice, Siřejovice – územní rezerva pro event. strategického investora, při respektování omezení daného zachováním krajinného rázu, areál industriálního parku Verněřov – Klášterec nad Ohří a navazující průmyslová zóna Kadaň západ, integrující článek Klášterce nad Ohří a Kadaně, areál Rumburk – smíšená zóna, součást uskupení sídel s přesahujícími vazbami do sídelních aglomerací na území SRN.

Potenciálně významné rozvojové plochy regionu:

- Prostor a zázemí bývalého vojenského letiště Žatec,
- krajinný prostor úpatí Krušných hor rámcově vymezený Ústím n. Labem a Teplicemi,
- krajinný prostor lomu Ležáky a jeho zázemí,
- krajinný prostor Vejprty – Kovářská – vodní nádrž Přisečnice,
- krajinný prostor trojměstí Litoměřice – Lovosice – Terezín,
- ochranné pásmo Vojenského výcvikového prostoru (VVP) Hradiště.

3. Sociální oblast

3.1 Demografické údaje – populační vývoj kraje

V Ústeckém kraji žije skoro 820 tisíc obyvatel, což představuje asi 8 % obyvatel České republiky. Kraj se vyznačuje nadprůměrnou hustotou osídlení, která je způsobena především vysokou urbanizací měst. Podíl městského obyvatelstva v kraji představuje 81 %. Struktura osídlení je v regionu značně odlišná od průměru ČR. Počet obyvatel žijících ve městech je asi 80 %. U měst s více než 10 000 obyvateli je ve srovnání s ČR téměř o 10 % vyšší, v nejmenších obcích žije naopak významně menší podíl obyvatel. Region je typický svojí rozdrobenou sídelní strukturou.

3.1.1 Počet obyvatel

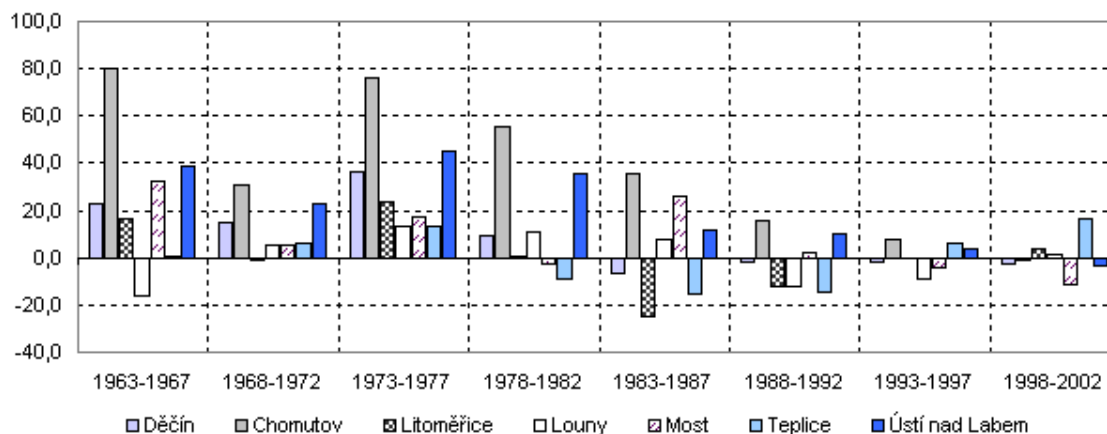
Počet obyvatel v Ústeckém kraji se nijak výrazně nemění. Největší koncentrace obyvatel je v pánevní oblasti, kde žije přes 300 obyv./km², naproti tomu v horských oblastech se hodnota pohybuje pod 50 obyv./km². Mezi nejméně zalidněné okresy patří Louny, okres s nejvyšším počtem obyvatel je Děčín.

Tab. 28. Obyvatelstvo v Ústeckém kraji v roce 2002

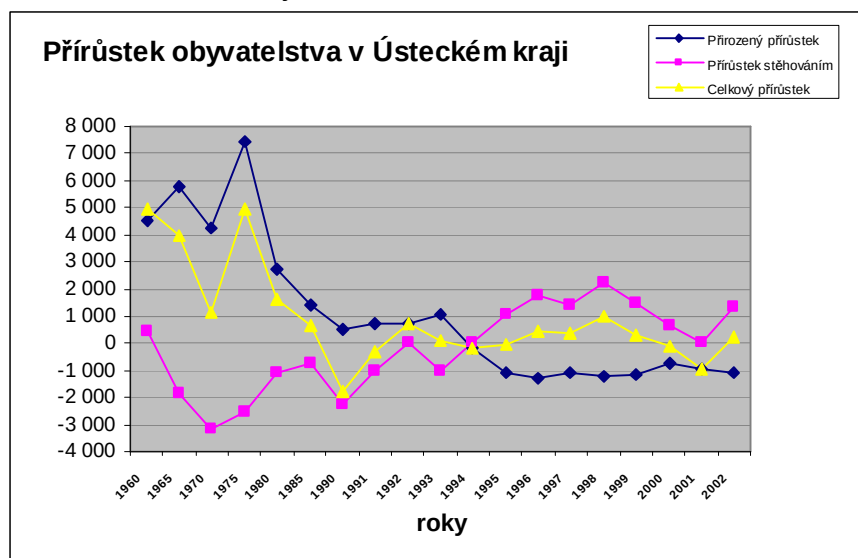
ČR, kraje, okresy	Počet obyvatel rok 2002	z toho		Průměrný věk	Hustota obyvatelstva na 1 km ²
		muži	ženy		
Česká republika	10 203 269	4 966 706	5 236 563	39,3	129
Ústecký kraj	819 712	401 322	418 390	38,3	154
Děčín	133 631	65 624	68 007	38,3	147
Chomutov	124 744	61 350	63 394	37,2	133
Litoměřice	114 497	56 416	58 081	39,1	111
Louny	85 830	42 208	43 622	38,3	77
Most	116 786	57 009	59 777	38,1	250
Teplice	126 635	61 675	64 960	38,7	270
Ústí nad Labem	117 589	57 040	60 549	38,4	291

Zdroj: ČSÚ 2004

Celkový přírůstek na 1 000 obyvatel v okresech Ústeckého kraje

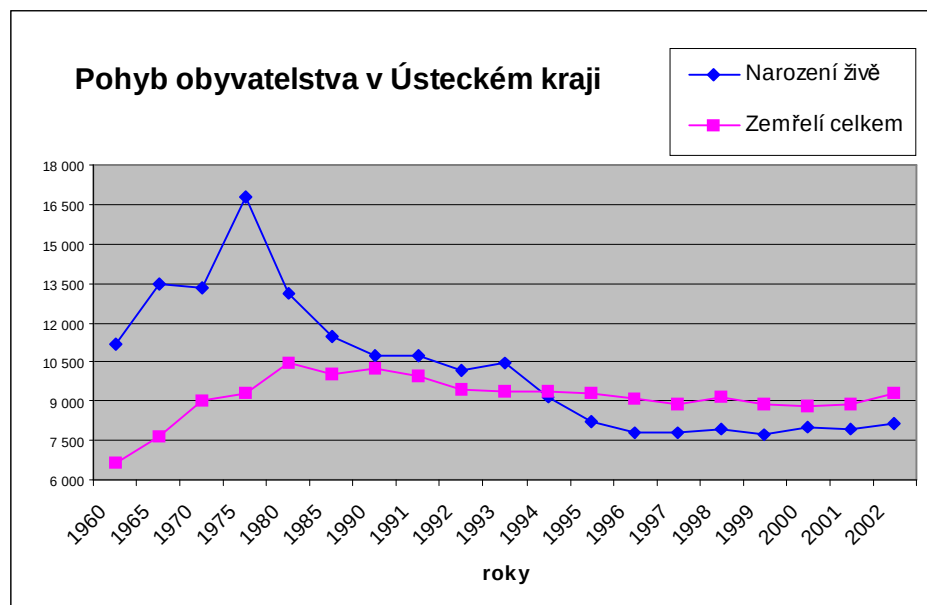

Pohyb obyvatelstva v Ústeckém kraji

Zdroj: ČSÚ 2004

Přirozený přírůstek je v kraji záporný, ale je nahrazen přírůstkem stěhováním, a tak je celkový přírůstek prakticky nulový.

Zdroj: ČSÚ 2004

Tab. 29. Časová řada počtu obyvatel v Ústeckém kraji

Správní obvody obcí s rozšířenou působností	Počet obyvatel (sčítání lidu)				Počet obyvatel k 31. 12. 2002
	1970	1980	1991	2001	
Ústecký kraj	796 762	832 525	824 461	820 219	819 712
Bílina	23 334	24 432	21 448	20 622	20 510
Děčín	77 686	81 317	79 794	79 314	79 097
Chomutov	66 238	74 181	79 706	81 020	80 912
Kadaň	37 497	43 862	44 375	43 959	43 832
Litoměřice	54 554	57 812	57 117	57 645	57 610
Litvínov	47 935	46 562	41 568	40 169	39 990
Louny	42 324	43 651	43 280	42 850	42 854
Lovosice	29 962	29 361	26 638	26 569	26 705
Most	69 254	70 735	78 644	77 027	76 796
Podbořany	17 032	16 706	15 727	15 715	15 688
Roudnice nad L.	31 474	32 448	30 128	30 045	30 182
Rumburk	34 166	34 848	32 764	33 866	33 926
Teplice	112 310	111 406	106 424	105 476	106 125
Ústí nad Labem	105 922	115 161	118 325	117 780	117 589
Varnsdorf	20 577	21 928	20 890	20 707	20 608
Žatec	26 497	28 115	27 633	27 455	27 288

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Počet obyvatel se v posledním období výrazně nemění, i když se dá v důsledku nezaměstnanosti předpokládat migrace za prací, problém je ale s bydlením. V posledním desetiletí lze v Ústeckém kraji sledovat zásadní změnu migračních toků. Došlo k zastavení procesu koncentrace obyvatelstva do velkých měst, migrační přírůstky jsou zaznamenávány ve venkovském zázemí a v některých centrech venkovského zázemí velkých měst.

Na území Ústeckého kraje se ke konci roku 2004 nachází celkem 354 obcí (na celkem 1057 katastrálních územích). V posledním desetiletí 20. století došlo k procesu osamostatňování, celkový nárůst počtu obcí činil 130 obcí. Také došlo k navýšení počtu obcí se statutem města (ze 40 měst v roce 1991 na 46 v roce 2002).

Zajímavou charakteristikou Ústeckého kraje je nadprůměrná hustota osídlení s nadprůměrně velkými městy i vesnicemi. Poměrně velký rozsah území spadajícího do zemědělského prostoru Polabí – Poohří, Krušnohorské oblasti a příhraničního prostoru Labských pískovců se však také odráží ve vysokém zastoupení malých obcí (malých obcí do 1000 obyvatel je dnes 85 %, tj. 304 obcí z celkového počtu 354 obcí, přičemž v rámci této velikostní kategorie převažují obce do 500 obyvatel, které tvoří 63 %).

Následující tabulka ukazuje populační změny, k nimž docházelo v minulých letech migrací. Ústecký kraj jako celek migračně stagnoval (trend celé ČR), ovšem vnitřní rozdíly mezi některými okresy byly výraznější. Pozoruhodné jsou zejména migrační změny v okrese Teplice v roce 2002.

Tab. 30. Přírůstek a úbytek stěhováním v letech 2000 – 2002

Okresy	Přistěhovalí			Vystěhovalí		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Děčín	1 221	1 319	1 525	1 247	1 438	1 466
Chomutov	1 126	1 379	1 454	1 107	1 462	1 538
Litoměřice	1 395	1 514	1 570	1 026	1 225	1 267
Louny	1 200	1 171	1 376	988	1 207	1 205
Most	921	1 259	1 443	1 188	1 349	1 472
Teplice	1 621	1 731	2 197	1 123	1 418	1 383
Ústí nad Labem	1 102	1 286	1 967	1 275	1 543	1 836
Kraj celkem	5 229	6 181	7 908	4 597	6 164	6 543

Zdroj: Statistická ročenka ÚK 2003

3.1.2 Sňatečnost, rozvodovost, kojenecká úmrtnost, úmrtnost

Kojenecká úmrtnost (počet zemřelých do 1 roku na 1000 živě narozených) byla v ČR 4,1 promile, v Ústeckém kraji byla 5,0 promile. Nejvyšší kojenecká úmrtnost byla v okrese Litoměřice (7,6 promile), nejnižší v okrese Louny (2,4 promile). Novorozenecká úmrtnost (počet zemřelých do 28 dnů na 1000 obyvatel) byla v ČR 2,7 promile, v Ústeckém kraji 3,7 promile. Nejvyšší novorozenecká úmrtnost byla v okrese Most (5,2 promile), nejnižší v okrese Louny (1,2 promile). Počet mrtvě narozených dětí v ČR byl 2,8 promile, v Ústeckém kraji 2,3 promile.

Počet uzavřených sňatků v roce 2002 byl 4447 (5,4 na 1000 obyvatel), rozvedeno bylo 3129 manželství (3,8 na 1000 obyvatel). Porodnost se v roce 2002 proti roku 2001 nepatrně zvýšila. Počet živě narozených dětí byl o 281 vyšší než v roce 2001. Na 1000 obyvatel bylo 10,0 živě narozených dětí, nejvyšší porodnost byla v okrese Ústí nad Labem (1 258 dětí, tj. 10,7 na 1000 obyvatel), nejnižší v okrese Litoměřice (1059 dětí, tj. 9,3 na 1000 obyvatel). Index stárí v roce 2002 (počet osob ve věku 65 let a více na 100 osob ve věku 0-14 let) byl v Ústeckém kraji 74,5. Děti do 14 let tvořily 16,5 % populace, osoby v postproduktivním věku (65+) představovaly 12,2 %.

V Ústeckém kraji v roce 2002 zemřelo 9289 obyvatel, z toho 4798 mužů a 4491 žen. Hrubá míra úmrtnosti byla 11,3 promile (muži 12,0 promile, ženy 10,7 promile), v ČR 10,6 promile. Nejčastější

příčinou úmrtí byly u mužů (45,79 % úmrtí mužů) i žen (58,09 % úmrtí žen) nemoci oběhové soustavy, na druhém místě novotvary (muži 31,39 %, ženy 24,63 %) a na místě třetím u mužů poranění a otravy (8,77 %) a u žen nemoci trávicí soustavy (3,94 %). U zemřelých do 1 roku věku jsou nejčastější příčinou úmrtí stavy vzniklé v perinatálním období (60,98 % úmrtí).

V roce 2002 bylo v Ústeckém kraji 4511 potratů celkem. Nejčastěji se jednalo o umělá přerušení těhotenství (UPT) 3198 (70,89 % potratů celkem), z toho miniinterrupcí bylo 2537 (56,24 %) a jiných legálních UPT 661 (14,65 %). Nejvíce UPT v počtu 865 je prováděno ve věkové skupině 25 – 29 let (27,04 % z celkového počtu UPT). Počet samovolných potratů v Ústeckém kraji byl v roce 2002 1189, tj. 14,49 na 100 narozených dětí a 5,77 na 1000 žen ve věku 15 – 49 let. Střední délka života při narození udává počet let, kterých se novorozenec průměrně dožije za předpokladu, že se nezmění úmrtnostní situace z období jejího výpočtu. Střední délka života byla v Ústeckém kraji v letech 2001 až 2002 u žen 76,5 a u mužů 69,9 let.

3.1.3 Věková struktura

Tab. 31. Věkové složení obyvatelstva v Ústeckém kraji

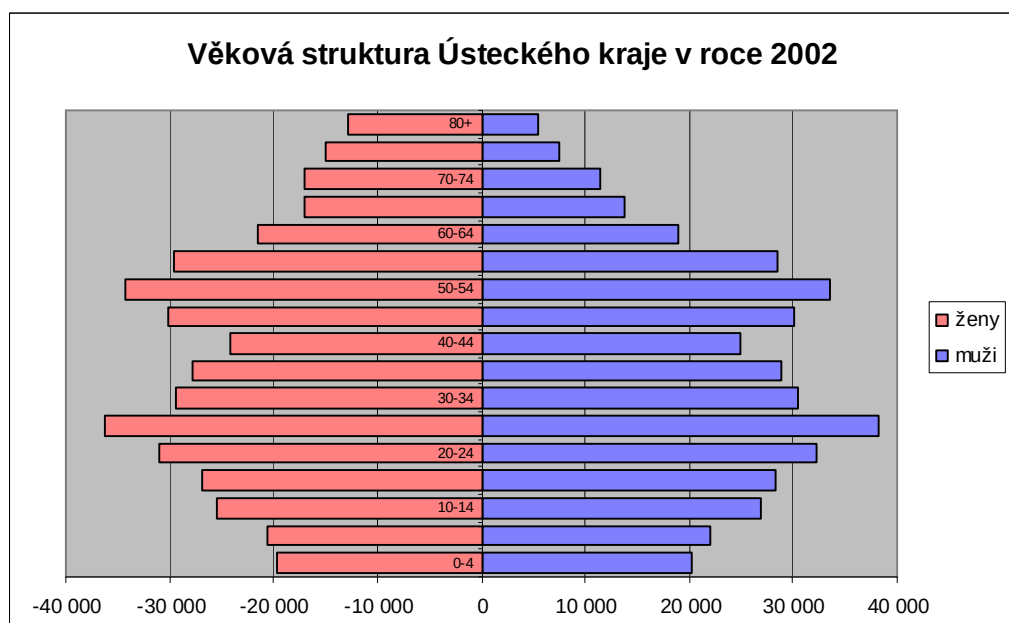
Věk	1960	1970	1980	1990	1995	1999	2000	2001	2002
0–14	225 435	179 458	206 711	179 207	156 393	143 134	140 277	136 459	134 587
15–64	504 704	545 631	536 246	552 977	571 337	583 811	586 040	582 808	584 869
65+	51 577	71 850	89 738	92 556	97 344	100 206	100 696	100 183	100 256
Celkem	781 716	796 939	832 695	824 740	825 074	827 151	827 013	819 450	819 712

Zdroj: ČSÚ 2004

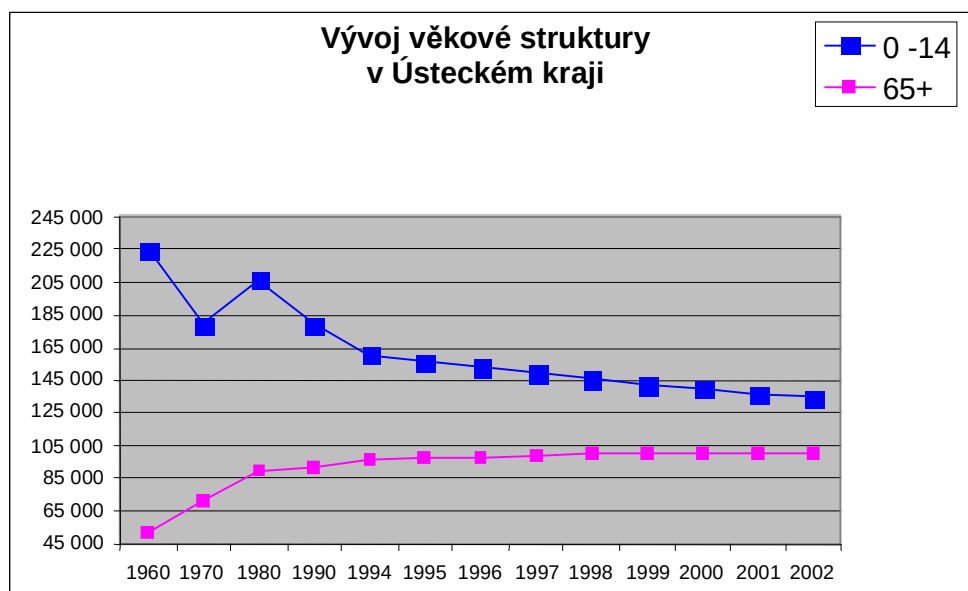
Tab. 32. Věkové složení obyvatelstva v okresech Ústeckého kraje

Věk/okres	1960	1970	1980	1990	2000	2001	2002
Děčín							
0-14	40 025	29 716	35 289	28 765	22 846	22 399	22 115
15-64	84 210	91 749	88 520	89 439	94 247	94 858	95 055
65+	7 580	10 969	14 272	15 251	16 516	16 446	16 461
Chomutov							
0-14	29 002	26 125	31 815	29 380	22 383	21 644	21 132
15-64	60 079	70 545	76 596	83 276	89 954	89 921	90 232
65+	4 713	7 079	9 848	11 388	13 180	13 261	13 380
Litoměřice							
0-14	31 433	25 081	28 766	23 974	18 632	18 332	18 049
15-64	73 111	77 070	75 256	76 052	80 224	80 659	80 970
65+	10 650	13 814	15 518	13 912	15 476	15 431	15 478
Louny							
0-14	24 163	18 483	21 780	19 141	14 591	14 319	14 150
15-64	55 935	57 013	55 277	56 893	60 378	60 475	60 663
65+	8 019	10 350	11 407	10 653	11 180	11 050	11 017
Most							
0-14	33 602	28 085	28 385	26 586	20 574	19 708	19 266
15-64	72 954	80 507	78 092	81 469	84 340	83 591	83 767
65+	5 813	8 622	10 894	12 255	13 896	13 701	13 753
Teplice							
0-14	38 132	28 991	31 979	26 146	21 094	20 493	20 416
15-64	91 935	93 574	87 887	86 455	93 093	89 792	90 448
65+	9 586	13 219	15 778	15 411	15 950	15 845	15 771
Ústí nad Labem							
0-14	29 078	22 977	28 697	25 215	20 157	19 564	19 459
15-64	66 480	75 173	74 618	79 393	83 804	83 512	83 734
65+	5 216	7 797	12 021	13 686	14 498	14 449	14 396

Zdroj: ČSÚ 2004

Zdroj: ČSÚ 2004

Zdroj: ČSÚ 2004

3.1.4 Plodnost a porodnost

Kojenecká úmrtnost (počet zemřelých do 1 roku na 1000 živě narozených) byla v ČR 4,1 promile, v Ústeckém kraji byla 5,0 promile. Nejvyšší kojenecká úmrtnost byla v okrese Litoměřice (7,6 promile), nejnižší v okrese Louny (2,4 promile). Novorozenecká úmrtnost (počet zemřelých do 28 dnů na 1000 obyvatel) byla v ČR 2,7 promile, v Ústeckém kraji 3,7 promile. Nejvyšší novorozenecká úmrtnost byla v okrese Most (5,2 promile), nejnižší v okrese Louny (1,2 promile). Počet mrtvě narozených dětí v ČR byl 2,8 promile, v Ústeckém kraji 2,3 promile.

Tab. 30. Přírůstek Ženy v reprodukčním věku v ČR (stav k 1. 7.)

Věk	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
15 – 19	428 811	440 761	444 960	439 712	425 388	405 787	386 340	367 326	349 402	337 312
20 – 24	337 600	348 218	365 485	388 419	411 647	429 915	442 119	446 423	441 076	426 536
25 – 29	338 704	341 830	340 511	335 923	334 915	339 739	350 639	368 162	391 119	414 223
30 – 34	330 222	318 396	315 372	322 958	333 236	339 689	343 292	342 357	337 875	336 894
34 – 39	397 481	388 759	377 622	362 492	345 680	330 546	319 062	316 356	323 924	334 178
40 – 45	418 881	414 728	409 948	406 847	403 207	396 725	388 165	377 218	362 061	345 326
45 – 49	353 549	376 611	393 886	403 006	412 128	416 481	412 564	407 752	404 432	400 726

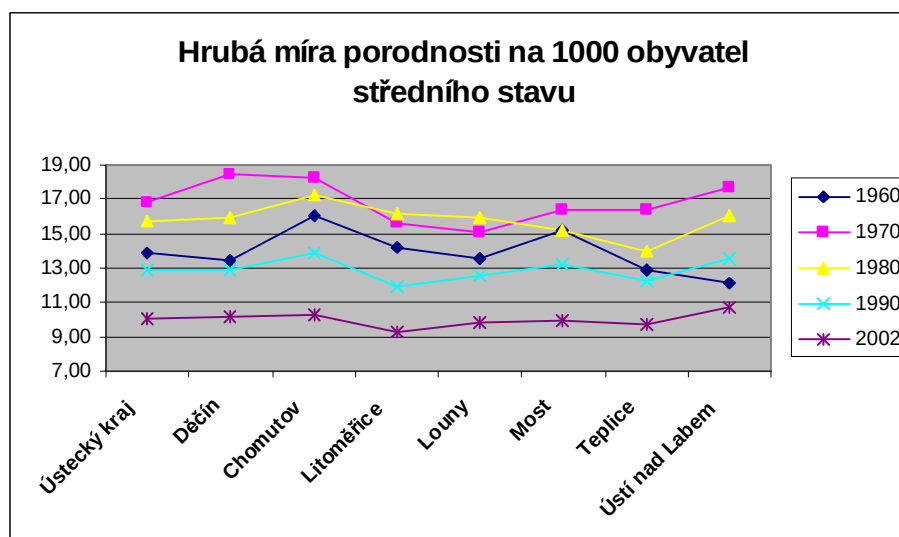
Zdroj: Zdravotnická ročenka Ústeckého kraje 2002

Tab. 31. Přírůstek Hrubá míra celkové porodnosti na 1000 obyvatel středního stavu

Rok	Ústecký kraj	Děčín	Chomutov	Litoměřice	Louny	Most	Teplice	Ústí nad Labem
1960	13,86	13,47	16,01	14,16	13,57	15,21	12,88	12,15
1970	16,86	18,40	18,20	15,64	15,04	16,36	16,34	17,65
1980	15,74	15,90	17,30	16,15	15,94	15,22	14,02	16,00
1990	12,89	12,84	13,82	11,89	12,60	13,23	12,22	13,54
1995	9,97	10,10	10,36	9,55	9,70	9,61	10,18	10,15
1996	9,47	9,86	9,73	9,15	9,71	9,09	9,29	9,44
1997	9,46	9,78	9,88	9,09	9,19	9,33	9,35	9,48
1998	9,63	10,28	9,99	8,95	9,54	9,49	9,38	9,64
1999	9,40	9,29	9,93	8,94	9,38	9,23	9,01	10,03
2000	9,73	9,64	10,21	9,44	9,61	9,35	9,03	10,83
2001	9,67	9,87	9,69	9,30	9,00	9,67	9,55	10,40
2002	10,01	10,18	10,27	9,28	9,83	9,94	9,78	10,72

Zdroj: ČSÚ 2004

Vliv věkové struktury matek na počet narozených dětí vyloučíme nejlépe tak, že použijeme ukazatel úhrnné plodnosti. Jde o hypotetickou míru plodnosti, určující kolik dětí by se v průměru narodilo ženě za celé reprodukční období, pokud by struktura plodnosti podle věku (neboli specifické plodnosti) v jejich reprodukčním období odpovídala rozložení specifických plodností podle věku zjištěného ve sledovaném kalendářním roce. Počítá se jako součet specifických plodností v jednotlivých věcích. Ty pro věk „X“ zjistíme jako podíl počtu živě narozených dětí matkám ve věku „X“ let na 1000 žen středního stavu ve věku „X“ let. Úhrnná plodnost se uvádí buďto na 1000 žen nebo na jednu ženu. (Zdroj: ČSÚ 2004)

Zdroj: ČSÚ 2004

Definice: Hrubá míra celkové porodnosti: Počet všech narozených dětí (tj živé i mrtvé) na 1000 obyvatel středního stavu příslušného roku.

Tab. 32. Hrubá míra plodnosti na 1000 žen ve věku 15-49 let

Rok	Ústecký kraj	Děčín	Chomutov	Litoměřice	Louny	Most	Teplice	Ústí nad Labem
1960	58,91	57,80	68,07	60,59	62,64	66,58	54,92	49,21
1970	63,16	68,59	67,65	62,96	61,07	59,72	61,94	63,48
1980	65,26	67,21	68,80	68,69	70,22	62,50	60,14	65,66
1990	50,19	50,37	53,29	47,95	52,00	51,28	48,53	51,43
1994	41,79	41,91	42,35	39,72	42,36	42,66	42,23	43,84
1995	37,24	37,84	38,22	36,94	37,56	36,23	38,69	37,41
1996	35,55	37,32	35,94	35,47	37,73	34,49	35,64	34,95
1997	35,84	37,47	36,56	35,63	35,79	35,65	36,17	35,62
1998	36,78	39,79	37,41	35,31	37,32	36,50	36,50	36,68
1999	36,13	36,19	37,39	35,51	36,84	35,61	35,34	38,51
2000	37,63	38,02	38,50	37,73	37,96	36,17	35,66	42,00
2001	37,84	39,78	36,88	37,65	35,82	37,80	37,85	40,93
2002	39,45	41,34	39,39	37,87	39,36	38,97	39,09	42,48

Zdroj: ČSÚ 2004

Definice: Hrubá míra plodnosti: Definice je obdobná definicím ostatních hrubých měr v demografické statistice s tím rozdílem, že je zde počet narozených vztažený pouze na ženy ve věku mezi 15 – 49 lety. Jedná se tedy o celkový počet živě narozených dětí na počet žen ve věku od 15 – 49 let.

Během devadesátých let došlo k poklesu úhrnné plodnosti. Na jejich konci dosahuje úhrnná plodnost pouze úrovně dvou pětín úhrnné plodnosti v roce 1950 (poválečná kompenzace) a ani ne poloviny úrovně na konci populační exploze v první polovině sedmdesátých let. Dokonce i v porovnání s úhrnnou plodností v roce 1990 dosahuje pouze 60 procent. Plné nahrazení generace matek generací dcer (do věku matky při porodu) zajišťuje úhrnná plodnost na úrovni cca 2,09. Této úrovni bylo naposledy dosaženo v roce 1981.

K relativně největšímu poklesu úhrnné plodnosti v devadesátých letech došlo mezi roky 1993 a 1994 (o 13,6 %), dále mezi roky 1994 a 1995 (o 11,2 %) a také 1991 a 1992 (7,8 %). V posledních letech se pokles ustálil na 1 – 2 % ročně. Průměrné tempo růstu (či spíše v tomto kontextu poklesu) úhrnné plodnosti v devadesátých letech je 0,95 (tj. pokles průměrně o 5 % ročně).

Pokles samotný i jeho velikost je vysvětlován dvěma základními faktory (které je možné rozložit na působení řady dalších dílčích faktorů). Prvním z nich je individuální přizpůsobování západoevropskému modelu rodiny (v souvislosti s nárůstem významu vzdělání, dostupností moderních forem antikoncepce, rozdělením rolí v rodině a emancipačním hnutím žen). Za druhý hlavní faktor je považována ekonomická transformace České republiky (pokles sociální úrovně rodin s dětmi, obtížná zaměstnatelnost matek s malými dětmi, nedostatek bytů finančně dostupných mladým rodinám atd.).

Tab. 33. Úhrnná plodnost v Ústeckém kraji v letech 1991 – 2000

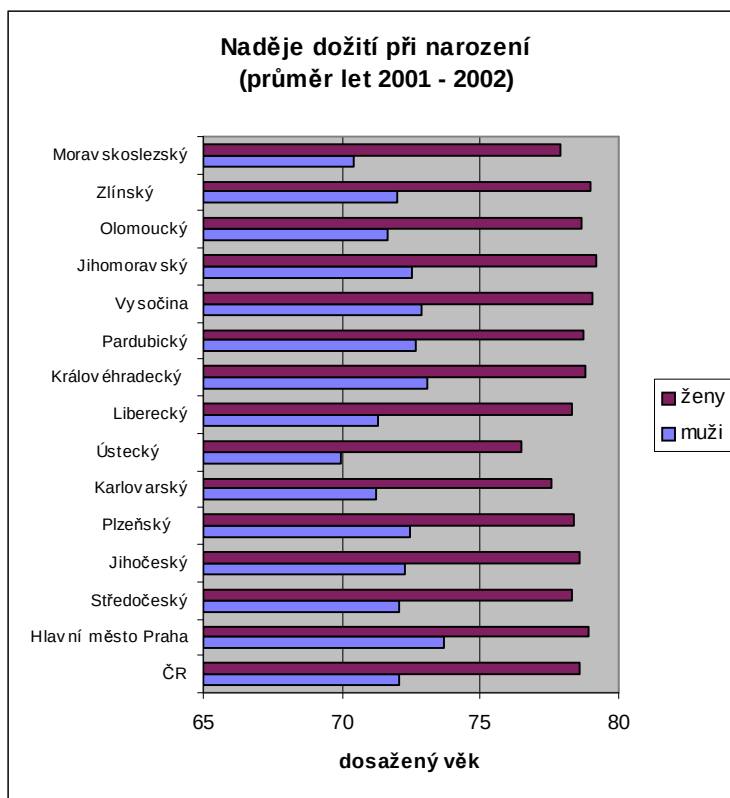
Rok	ČR	Ústecký kraj
1991	1,861	1,853
1992	1,715	1,707
1993	1,666	1,723
1994	1,438	1,474
1995	1,278	1,303
1996	1,185	1,216
1997	1,173	1,205
1998	1,157	1,217
1999	1,133	1,178
2000	1,144	1,219

Zdroj: ČSÚ 2004

Regionální diference úhrnné plodnosti je poměrně značná. Nepřekvapí, že nejnížší úhrnnou plodnost z krajů v novém územním členění vykazuje v průběhu celých devadesátých let Hlavní město Praha. Je tomu tak i v jiných evropských metropolích, protože velkoměstský charakter života je odlišný od života v menších městech nebo na venkově. V krajském členění tento rozdíl zvláště vynikne, protože Praha obsahuje pouze velkoměsto, zatímco v ostatních krajích jsou vedle větších měst (většinou se jedná o sídla krajů) i venkovské oblasti. Rozdíl mezi úhrnnou plodností Prahy a prostým průměrem úhrnných plodností se v druhé polovině devadesátých let postupně zmenšoval (v roce 1991 byl tento rozdíl 11 %, v roce 2000 již pouze 7,1 %. Maximální hodnoty úhrnné plodnosti dosahoval standardně kraj Vysočina, dvakrát vystřídáný Pardubickým krajem. V posledním roce byla zjištěna nejvyšší úhrnná plodnost v Ústeckém kraji, v Pardubickém kraji a na Vysočině bylo naopak dosaženo nižších hodnot úhrnné plodnosti.

3.1.5 Střední délka života

Střední délka života při narození udává počet let, kterých se novorozenec průměrně dožije za předpokladu, že se nezmění úmrtnostní situace z období jejího výpočtu. Střední délka života byla v Ústeckém kraji v letech 2001 až 2002 u žen 76,5 a u mužů 69,9 let.

Zdroj: Zdravotnická ročenka Ústeckého kraje 2002

Tab. 34. Naděje dožití při narození a střední délka života při narození v Ústeckém kraji

ČR/Kraj	Naděje dožití při narození (průměr let 2001 – 2002)	
	muži	ženy
	roky	roky
ČR	72,07	78,54
Ústecký kraj	69,92	76,48

Zdroj: Zdravotnická ročenka Ústeckého kraje 2004

Naděje na dožití je v Ústeckém kraji v porovnání s ostatními kraji ČR nejnižší, jak u mužů, tak i u žen. Střední délka života pak činila v roce 2002 u mužů 69,9 let, u žen 76,5 let.

3.1.6 Příčiny úmrtí

Tab. 35. Obyvatelstvo – zemřelí podle vybraných příčin smrti v roce 2002

Kraj, okres 2002	Zemřelí v roce 2002 na				Zemřelí na 100 000 obyvatel (stř.stavu) na			
	novotvary	nemoci oběhové soustavy	nemoci dýchací soustavy	vnější příčiny	novotvary	nemoci oběhové soustavy	nemoci dýchací soustavy	vnější příčiny
Děčín	424	771	52	104	317,2	576,8	38,9	77,8
Chomutov	385	616	69	70	308,7	493,9	55,3	56,1
Litoměřice	332	708	59	83	290,0	618,4	51,5	72,5
Louny	274	545	33	67	319,1	634,7	38,4	78,0
Most	385	708	48	81	329,4	605,7	41,1	69,3
Teplice	413	818	51	101	327,0	647,6	40,4	80,0
Ústí n. L.	399	640	41	79	339,6	544,7	34,9	67,2
Ústecký kraj	2 612	4 806	353	585	318,8	586,5	43,1	71,4
ČR	28 893	57 152	4 713	6 838	283,2	560,3	46,2	67,0

Zdroj: ČSÚ 2004

Tab. 36. Příčiny úmrtí v Ústeckém kraji

Třídy příčin úmrtí (podle 10. Revize Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů)		2000	2001	2002
Celkem v Ústeckém kraji		8 773	8 852	9 289
I.	Některé infekční a parazitární nemoci (A00 – B99)	34	32	26
II.	Novotvary (C00 – D48)	2 373	2 452	2 612
z toho:	zhoubné novotvary (C00 – C97)	2 363	2 433	2 593
	zhoubné novotvary tlustého střeva (C18)	205	212	258
	zhoubné novotvary konečníku (C20)	90	109	108
	zhoubné novotvary hrtanu (C32)	28	26	23
	zhoubné novotvary průdušky a plic (C34)	585	558	594
	zhoubné novotvary prsu (C50)	156	170	202
	zhoubné novotvary mízní, krevetvorné a příbuzné tkáně (C81 – C96)	147	147	132
III.	Nemoci krve, krevetvorných orgánů a některé poruchy týkající se mechanismu imunity (D50 – D89)	9	10	8
IV.	Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (E00 – E90)	143	125	121
V.	Poruchy duševní a poruchy chování (F00 – F99)	9	8	5
VI.	Nemoci nervové soustavy (G00 – G99)	121	131	158
VII.	Nemoci oka a očních adnex (H00 – H59)	-	-	-
VIII.	Nemoci ucha a bradavkového výběžku (H60 – H95)	-	-	-
IX.	Nemoci oběhové soustavy (I00 – I99)	4 530	4 618	4 806
	z toho: infarkt myokardu (I21 – I23)	941	917	914
	ostatní formy ischemické choroby srdeční (I20, I24, I25)	941	982	1 004
	cévní nemoci mozku (I60 – I69)	1 514	1 622	1 779
X.	Nemoci dýchací soustavy (J00 – J99)	432	324	353
	z toho: záněty plic (J12 – J18)	177	121	139
XI.	Nemoci trávicí soustavy (K00 – K93)	363	379	400
XII.	Nemoci kůže a podkožního vaziva (L00 – L99)	-	3	2

XIII.	Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně (M00 – M99)	8	9	9
XIV.	Nemoci močové a pohlavní soustavy (N00 – N99)	111	123	119
XV.	Těhotenství, porod a šestinedělí (O00 – O99)	1	-	1
XVI.	Některé stavy vzniklé v perinatálním období (P00 – P96)	26	33	25
XVII.	Vrozené vady, deformace a chromosomální abnormality (Q00 – Q99)	8	15	10
XVIII.	Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde (R00 – R99)	43	41	49
XX.	Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti (V01 – Y98)	562	549	585
z toho: sebevraždy (X60 – X84)		129	129	141

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

3.2 Zdravotní stav obyvatelstva

3.2.1 Nemoci z povolání

Na území České republiky se sledují všechna nově vzniklá profesní onemocnění (nemoci z povolání a ohrožení nemocí z povolání). Sběr dat provádí Centrum hygieny práce a nemocí z povolání Státního zdravotního ústavu v Praze, které vede Centrální registr nemocí z povolání. Po skončení kalendářního roku jsou data předávána k dalšímu zpracování Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR). V České republice bylo v roce 2002 hlášeno celkem 1600 profesionálních onemocnění, z toho bylo 1531 nemocí z povolání (NzP) a 69 ohrožení nemocí z povolání.

Počet nemocí z povolání vykazuje dlouhodobě pokles a v roce 2002 se oproti roku 2001 snížil o 96 případů, tj. o 5,9 %. Počet případů ohrožení nemocí z povolání se naopak proti roku 2001 zvýšil o 19 případů. Incidence profesionálních onemocnění klesla o 1,7 případů na 100 000 pojištěnců.

Nejvíce **ohrožení nemocí z povolání** vzniklo na území Moravskoslezského a Jihočeského kraje (34 a 9 případů). Nejčastěji byla diagnostikována porucha sluchu z hluku (19 případů, tj. 27,5 %), artróza kloubů horních končetin z vibrací (15 případů, tj. 21,7 %) a nemoc periferních nervů z přetěžování končetin (10 případů, tj. 14,5 %). Postižení byli zejména horníci při dobývání uhlí (18 případů) a pracovníci při výrobě a hutním zpracování kovů (16 případů). Závěrem lze pouze konstatovat, že klesající trend hlášených profesionálních onemocnění v posledních letech nelze jednoznačně chápat jako pozitivní jev, protože se na něm podílí i jevy nežádoucí, jako jsou nedostatky v poskytování pracovně lékařské péče na závodech, stejně jako obavy pracovníků ze ztráty zaměstnání nebo z dalších možných sociálních a ekonomických dopadů priznaného profesionálního onemocnění.

Tab. 37. Výskyt nově hlášených nemocí z povolání

Území	Rok 2001 – nemoci z povolání		Rok 2002 – nemoci z povolání	
	počet	%	počet	%
ČR	1627		1531	
Ústecký kraj	98	6	77	5

Zdroj: ÚZIS ČR 2004

3.2.2 Alergie

Tab. 38. Činnost v oboru alergologie a klinické imunologie v roce 2002

Území rok 2002	Počet kožních testů	Počet pacientů léčených specif. hyposenzibilizací	Počet evid. přístrojů spirometr
ČR	2 172 644	164 016	263
Ústecký kraj	171 469	15 966	22
Děčín	18 213	2 674	6
Chomutov	33 963	4 341	4
Litoměřice	30 289	1 484	2
Louny	15 483	2 235	4
Most	23 681	2 059	3
Teplice	33 334	1 351	-
Ústí nad L.	16 506	1 822	3

Zdroj: ÚZIS ČR 2004

Na území kraje bylo v roce 2002 celkem 34 alergologických ambulancí (ZJ – zpravodajských jednotek), v nich pracovalo 25,73 lékařů a 29,06 SZP (uvedeno v přepočteném počtu i dále u relativních ukazatelů). Celkem bylo alergology provedeno 186 005 vyšetření/ošetření. Na 1000 obyvatel kraje připadlo 227,0 vyšetření (ČR 223,2), na 1 lékaře 7229 vyšetření (ČR 6447).

V kraji bylo vykázáno 70 039 léčených pacientů. Na 1000 obyvatel kraje připadlo 85,5 léčených pacientů (ČR 82,2), na 1 lékaře 2722 pacientů (ČR 2376).

Obor alergologie a klinické imunologie v roce 2002

Ústecký krajský odbor Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR zpracoval informace o činnosti v oboru alergologie a klinické imunologie v Ústeckém kraji. Podkladem pro zpracování byly roční výkazy A (MZ) 1-01oboru alergologie a klinická imunologie, návratnost výkazů byla 100 %. (Zdroj: Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky 2004)

3.2.3 Prevence

Tab. 39. Preventivní léčba v Ústeckém kraji v roce 2002

10 nejčastějších příčin hospitalizace (dle skupiny)	Celkový počet případů hospitalizace v ÚK za rok 2002	Oddělení v léčebně preventivní péči	Z toho	
			Lékaři absolutně	Lůžka
IX. Nemoci oběhové soustavy	30 617	Kardiochirurgie	-	-
XI. Nemoci trávicí soustavy	17 372	Interna (vč. podoborů)	243,57	1123
II. Novotvary	17 267	Klinická onkologie	4,75	-
XXI. Faktory ovlivňující zdrav. stav a kontakt se zdravotními službami	16 026	Praktičtí lékaři pro dospělé	372,4	-
		Dětské vč. dorostového	278,04	637
XIV. Nemoci močové a pohlavní soustavy	15 975	Urologie	36,38	118
XIX. Poranění, otravy a jiné následky vnějších příčin	15 270	Interna (vč. podoborů)	243,57	1123
		Ortopedie	58,71	190
		Chirurgie	174,94	901
XIII. Nemoci svalové a kosterní soustavy	14 941	Ortopedie	58,71	190
		Chirurgie	174,94	901
XV. Těhotenství, porod a šestinedělí	14 885	Gynekologie	176,17	604
X. Nemoci dýchací soustavy	13 053	TBC a respiračních nemocí	36,63	175
XVIII. Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde	11 123	Klinická biochemie	10,45	-
		Klinická hematologie	9,28	-

Zdroj: ÚZIS 2004

Tab. 40. Lékaři a lůžka v léčebně preventivní péči v Ústeckém kraji v roce 2002

Oddělení v léčebně preventivní péči	Lékaři v léčebně preventivní péči absolutně	Lůžka v léčebně preventivní péči
Soudní lékařství	2	-
Tkáňová stanice	-	-
Intenzivní péče	-	-
Mikrobiologie	15,75	-
Balneologie a fyziatrie	27,48	1320
Následná a ošetrovací péče	31,42	1140
Ostatní	8,25	115
Ambulantní a lůžková péče	2543,28	8711
Péče ve zvláštních zdrav. zařízení	35,03	-
Léčebně preventivní péče celkem	2578,31	8711

Zdroj: ÚZIS 2004

3.3 Zdravotnická zařízení a služby

Síť zdravotnických zařízení Ústeckého kraje reprezentuje více než 360 subjektů z oblasti veřejného i soukromého sektoru. Jsou mezi nimi nemocnice, polikliniky, specializovaná zařízení, ústavy a laboratoře, hygienické stanice, poradny, rehabilitační zařízení, sanatoria, lázně, lékárenská zařízení a další. V současné době probíhá optimalizace sítě zdravotnických zařízení, která respektuje rozložení obyvatelstva, princip dostupnosti lékařské péče a efektivitu práce zdravotnických zařízení.

Tab. 41. Počet lékařů v okresech Ústeckého kraje 2002

Kraj, okresy 2002	Lékaři celkem	z toho lékaři v nestátních zařízeních	Lékaři na 1 000 obyvatel	Obyvatelé na 1 lékaře	Střední zdravotničtí pracovníci
Ústecký kraj	2 623	1 960	3,2	312	8 388
Děčín	354	278	2,6	378	1 094
Chomutov	361	196	2,9	345	1 174
Litoměřice	388	359	3,4	295	1 149
Louny	233	180	2,7	368	710
Most	362	198	3,1	323	1 205
Teplice	376	231	3,0	336	1 313
Ústí nad Labem	549	518	4,7	214	1 743

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Na území Ústeckého kraje pracuje 6,4 % lékařů z celkového počtu lékařů v ČR. V rámci jednotlivých okresů kraje je počet lékařů a středních zdravotnických pracovníků zhruba stejný. Výjimkou jsou pouze okresy Ústí nad Labem, kde jsou tyto hodnoty ve srovnání s ostatními okresy v kraji větší, a okres Louny, který v této oblasti zaujímá opačnou pozici.

Tab. 42. Zdravotnická zařízení v okresech Ústeckého kraje 2002

Kraj, okresy 2002	Nemocnice	Ostatní samostatná zdravotnická zařízení	Odborné léčebné ústavy ¹⁾	Z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné	Lékárny a výdejny
Ústecký kraj	20	266	10	6	189
Děčín	4	45	2	1	31
Chomutov	2	46	1	1	19
Litoměřice	3	32	3	2	25
Louny	3	35	3	1	27
Most	3	27	-	-	21
Teplice	3	34	-	-	35
Ústí nad Labem	2	47	1	1	31

¹⁾ včetně detašovaných pracovišť

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Tab. 43. Dlouhodobý vývoj Ústeckého kraje v letech 1995 – 2002

ZDRAVOTNICTVÍ ¹⁾	1995	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Lékaři celkem *	2 426	2 499	2 507	2 515	2 538	2 556	2 591
z toho v nestátních zařízeních	1 425	1 582	1 605	1 605	1 624	1 902	1 960
na 1 000 obyvatel	2,9	3	3	3	3,1	3,1	3,2
Obyvatelé na 1 lékaře	340	330	330	329	324	320	312
Nemocnice	-	-	-	19	19	19	20
lůžka	6 673	6 384	6 384	8 204	6 085	5 992	5 893
lékaři *	720	653	624	610	608	610	607
Odborné léčebné ústavy	14	11	9	9	9	8	10
Tab. 32. lůžka	1 710	1 525	1 313	1 305	1 301	1 341	1 436
z toho léčebny pro dlouhodobě nemocné	8	6	4	4	4	4	6
lůžka	630	474	290	347	343	373	472
Lékaři v ambulantní péči *	1 582	1 708	1 751	1 769	-	-	-
obyvatelé na 1 lékaře	522	483	472	467	-	-	-
Samostatné ordinace praktického lékaře							
pro dospělé	284	303	309	314	316	316	315
pro děti a dorost	166	152	155	158	158	158	158
stomatologické	370	373	378	372	375	377	374
Lékárny a výdejny léků	115	129	140	157	169	180	189
Místa v jeslích	766	421	320	333	325	230	225

§ Pouze za resort zdravotnictví, bez detašovaných pracovišť

* přepočtené osoby

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Tab. 44. Odborné zaměření lékařů v okresech Ústeckého kraje 2002

Kraj, okresy 2002	Samostatné ordinace lékařů				
	praktických pro dospělé	praktických pro děti a dorost	stomatologů	gynekologů	specialistů
Ústecký kraj	315	158	374	103	408
Děčín	56	29	64	16	57
Chomutov	41	24	55	10	56
Litoměřice	46	24	55	17	78
Louny	38	19	38	9	45
Most	48	24	50	14	35
Teplice	44	18	56	12	38
Ústí nad Labem	42	20	56	25	99

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

3.4 Sociální zařízení a služby

Přestože poskytování sociálních služeb a jejich rozvoj je řízen státní politikou, mají výrazně regionální a lokální charakter, který vyplývá i z jejich zařazení do kompetence kraje a obcí. Rostoucí význam mají nevládní neziskové organizace, které pomáhají řešit sociální problematiku. Organizace působící v sociální sféře i v jiných sektorech zastřešuje v kraji Asociace neziskových organizací Ústeckého kraje.

Síť sociálních služeb v kraji je velmi různorodá. Zařízení sociální péče v Ústeckém kraji provozují

státní instituce, města a obce, nestátní neziskové instituce a soukromé subjekty. Síť je tvořena např. správami sociálních služeb a zabezpečení, různými ústavy, domovy s ošetrovatelskou péčí, poradnami, středisky apod. Celkově je v kraji 383 sociálních zařízení. Tato zařízení jsou soustředěována do větších měst a obcí a jsou součástí jejich vybavení. Výrazné zastoupení mají ústavy pro postižené dospělé osoby i mládež, a to často v horských, tedy méně dostupných oblastech.

Vzhledem k tomu, že se v následujících letech očekává nárůst obyvatelstva důchodového věku, lze také předpokládat zvýšené nároky na podobná zařízení i na jejich množství.

Tab. 45. Dlouhodobý vývoj Ústeckého kraje v letech 1995 – 2002

SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	1995	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Počet zařízení sociální péče celkem	-	95	91	93	93	94	97
místa	-	-	-	8 051	8 166	8 169	8 217
Příjemci důchodů celkem	189 010	188 982	191 782	194 822	196 919	198 250	198 493
starobních	98 230	93 561	95 342	97 797	99 813	100 589	99 563
Průměrný měsíční důchod celkem	3 695	5 029	5 452	5 774	6 159	6 667	6 671
starobní	3 855	5 207	5 630	5 963	6 337	6 849	6 861

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

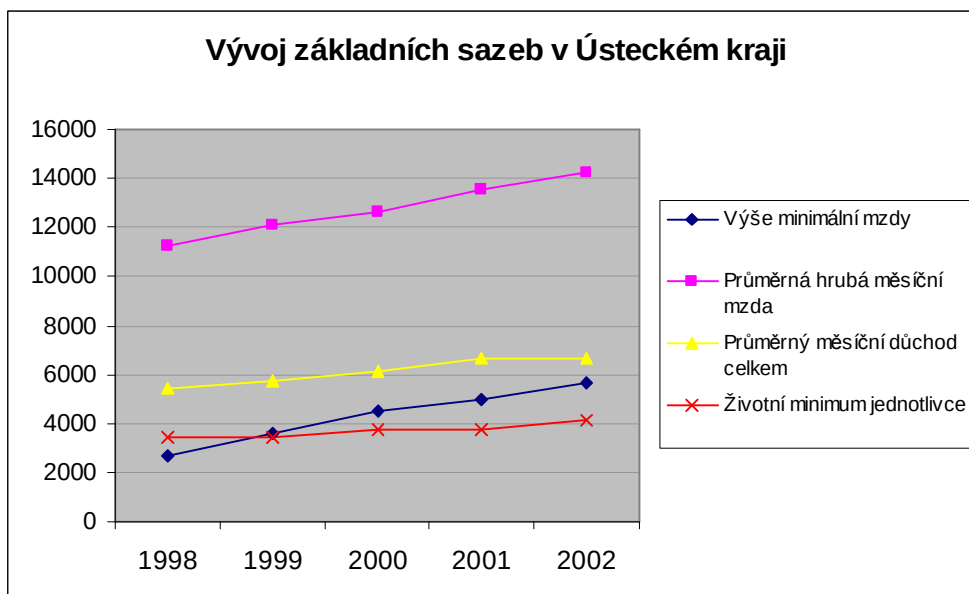
Starobní důchody – výše starobních důchodů je ve vybraných okresech Ústeckého kraje (např. okres Most) v závislosti na průmyslovém charakteru regionu poměrně vysoká. Situace je způsobena především vyšší fyzickou náročností vykonávané práce (velká koncentrace šachet a dolů) a s tím související vyšší mzdové ohodnocení, ze kterého se odvíjí výše důchodů. Do budoucna lze však očekávat zejména pro okres Most trend opačný. V důsledku nezaměstnanosti jsou platy a mzdy nízké a tedy i důchody se budou snižovat.

Invalidní důchody - v okresech se zvýšeným znečištěním (hlavně, kde je větší množství šachet, dolů a chemických závodů) je nižší průměrný věk, vyšší nemocnost a tedy i větší počet důchodů. Jejich výše je opět určena vyššími platy (příplatky za rizikové pracovní činnosti, za zhoršené pracovní podmínky).

Tab. 46. Vývoj výše základních sazeb mezd, důchodů a životního minima v Ústeckém kraji

	1998	1999	2000	2001	2002
Výše minimální mzdy	2 650	3 600	4 500	5 000	5 700
Průměrná hrubá měsíční mzda	11 238	12 066	12 646	13 553	14 269
zemědělství, lesnictví a rybolov	8 615	9 163	9 992	11 042	11 073
průmysl	12 280	13 158	13 945	14 765	15 722
stavebnictví	11 672	11 921	12 275	13 143	13 915
Průměrný měsíční důchod celkem	5 452	5 774	6 159	6 667	6 671
starobní	5 630	5 963	6 337	6 849	6 861
Životní minimum jednotlivce	3 430	3 430	3 770	3 770	4 100

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003, MPSV

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003, MPSV

3.4.1 Sociálně ekonomická situace rodin

Pro hodnocení situace rodin byly, kromě uvedených hodnot průměrné mzdy a míry nezaměstnanosti, použity hodnoty vyplacených sociálních dávek: příspěvku na bydlení a sociálního příplatku (dávky SSP podle příjmu rodin). Všechny tyto dávky jsou přiznávány podle rodinných příjmů, takže výše těchto dávek v Kč, přepočtená na 1 obyvatele, dobře ilustruje obecný stav životní úrovně obyvatel a také zátěž státního rozpočtu. Použity byly údaje MPSV za rok 2001.

Tab. 47. Sociálně ekonomická situace rodin

Kraj, okresy rok 2001	Průměrná mzda Kč	% míra nezaměstn.	Rodiny s dětmi Kč/obyv.	Sociální příplatek Kč/obyv.	Příspěvek na bydlení Kč/obyv.	Součet dávek Kč/obyv.
Ústecký kraj	12 646	15,91	104,88	59,98	31,7	196,56
Děčín	11 928	13,44	110,88	59,81	31,09	201,78
Chomutov	12 387	16,38	100,2	65,95	37,37	203,52
Litoměřice	12 192	12,4	107,46	49,39	20,41	177,26
Louny	11 816	17,24	101,74	61,28	31,56	194,58
Most	14 033	21,3	99,79	66,22	38,08	204,09
Teplice	12 653	16,57	97,97	57,83	33,97	189,77
Ústí nad Labem	12 924	14,08	103,18	59,28	28,61	191,07

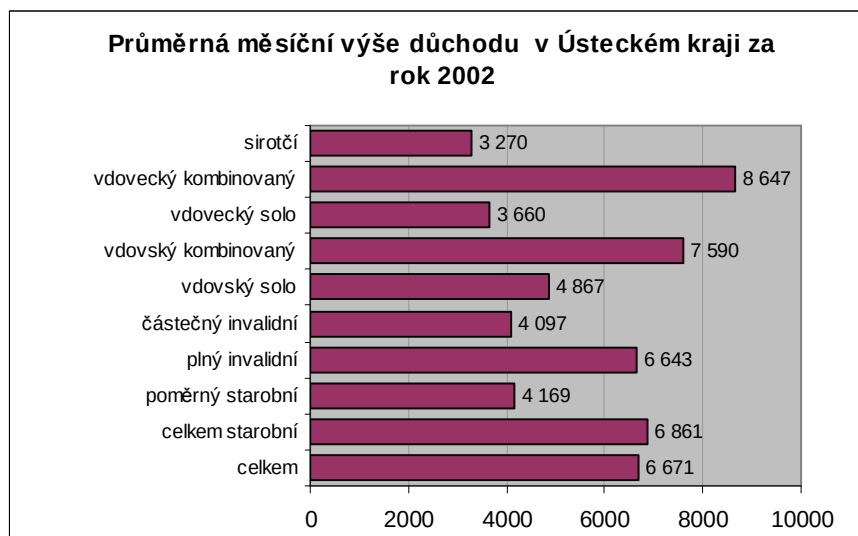
Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003, MPSV

Největší zatížení je v okrese Louny, kde je nízká mzda a vysoká nezaměstnanost. Jako druhý je okres Most, kde je sice nejvyšší mzda, ale také nejvyšší míra nezaměstnanosti a tím také menší počet živitelů rodin, kteří ji pobírají. Obdobná situace je v okrese Teplice. Znamená to, že se situace rodin uvnitř kraje výrazně diferencuje na chudé a dobře zaopatřené. Pro tento příklad byly vybrány jen některé sociální dávky, přímo závislé na aktuálním příjmu rodin. Je samozřejmé, že státní podpora rodin s dětmi musí pokračovat.

3.4.2 Vybraná zařízení sociální péče

Ve většině okresů je kapacita zařízení sociální péče dostačující, větší důraz je třeba klást na zlepšení kvality péče těchto zařízení.

V některých okresech je problém rozmístění ústavů sociální péče na jeho území (např. v okrese Děčín je většina zařízení sociální péče situována v severní části okresu), v dalších částech kraje zase chybí některá specializovaná zařízení sociální péče (např. na Lounsku zařízení pro matky s dětmi) a v okrese Děčín je problémem ekonomičnost provozu jednotlivých zařízení, protože zařízení jsou malá a jejich provoz je tedy finančně velmi náročný (většina sociálních zařízení zde má méně než 70 lůžek).

Zdroj: ČSÚ 2004

V tomto okrese jsou nicméně dostatečně zastoupena ústavní zařízení pro staré občany (domovy důchodců) a občany s mentálním postižením (ústavy sociální péče) a na poměrně dobré úrovni je síť dalších služeb pro tyto občany, jakož i občany se zdravotním postižením. Zcela nedostatečné je však zajištění služeb krizové intervence (azylové domy, domy na půl cesty, krizové zařízení pro matky s dětmi ve větších městech apod.).

Tab. 48. Počet zařízení sociální péče v okresech Ústeckého kraje za rok 2002

Kraj, okres 2002	Počet zařízení sociální péče				Místa v zařízeních sociální péče celkem
	celkem	z toho			
		pro dospělé	pro mládež	ostatní	
Děčín	17	10	6	1	1 429
Chomutov	17	10	6	1	1 338
Litoměřice	15	10	4	1	1 334
Louny	7	5	2	-	538
Most	22	19	1	2	1 735
Teplice	5	3	1	1	720
Ústí nad Labem	14	8	5	1	1 123
Ústecký kraj	97	65	25	7	8 217

Zdroj: ČSÚ 2004

Tab. 49. Průměrná měsíční výše důchodu v Kč v okresech Ústeckého kraje za rok 2002

Kraj, okres	Děčín	Chomutov	Litoměřice	Louny	Most	Teplice	Ústí n. L.
celkem	6 465	6 768	6 556	6 518	6 965	6 706	6 717
celkem starobní	6 631	6 949	6 713	6 621	7 210	6 914	6 931
poměrný starobní	4 099	4 188	4 075	4 303	4 280	4 217	3 984
plný invalidní	6 415	6 718	6 559	6 523	6 959	6 800	6 631
částečný invalidní	4 015	4 125	4 076	4 022	4 240	4 143	4 050
vdovský solo	4 640	4 905	4 706	4 697	5 153	4 990	4 801
vdovský kombinovaný	7 437	7 629	7 482	7 493	7 821	7 624	7 668
vdovecký solo	3 512	3 617	3 747	3 723	3 759	3 629	3 668
vdovecký kombinovaný	8 236	8 886	8 291	8 254	9 266	8 857	8 649
sirotčí	3 227	3 240	3 281	3 262	3 425	3 208	3 256

Zdroj: ČSÚ 2004

3.4.3 Sociální péče

Síť sociálních služeb v kraji je velmi různorodá. Zařízení sociální péče v Ústeckém kraji provozují státní instituce, města a obce, nestátní neziskové instituce a soukromé subjekty. Síť je tvořena např. správami sociálních služeb a zabezpečení, různými ústavy, domovy s ošetrovatelskou péčí, poradnami, středisky apod. Celkově je v kraji 383 sociálních zařízení. Tato zařízení jsou soustřeďována do větších měst a obcí a jsou součástí jejich vybavení. Výrazné zastoupení mají ústavy pro postižené dospělé osoby i mládež, a to často v horských, tedy méně dostupných oblastech.

Tab. 50. Právní forma sociálních zařízení za rok 2001

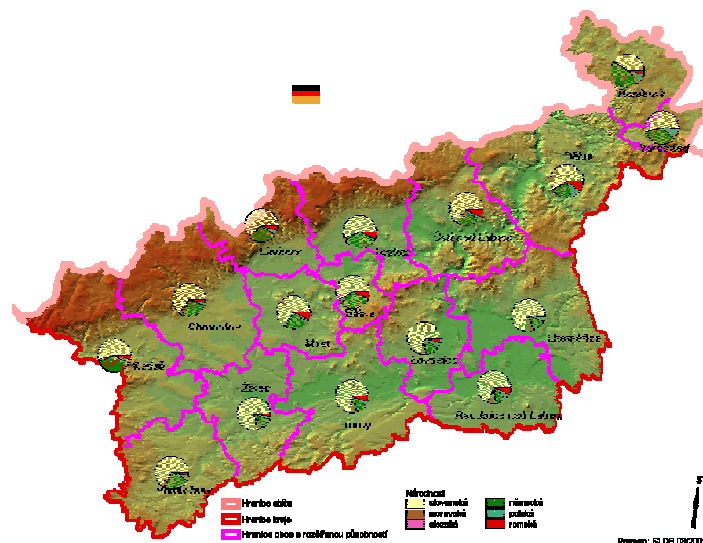
Sociální zařízení	Počet v Ústeckém kraji
Občanské sdružení	37
Účelové zařízení církve	28
Nadace	13
Zařízení města nebo obce	206
Obecně prospěšná společnost	4
Státní instituce	49
Organizační jednotka zřizovatele	2
Asociace, hnutí	11
Jiné	33

Zdroj: RIC 2004

3.5 Národnostní menšiny

Nejsilnější národnostní menšiny v kraji jsou Slováci a Němci, okrajově je evidována romská národnostní menšina.

Národnost obyvatel Ústeckého kraje k 1. 3. 2001

Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje 2004

Tab. 51. Národnost v obcích s rozšířenou působností Ústeckého kraje k 1. 3. 2001

Obec s rozšířenou působností	Česká	Moravská	Slezská	Slovenská	Německá	Polská	Romská	Ostatní a nezjištěno
Bílina	19 039	24	1	555	306	13	59	625
Děčín	74 844	63	4	1 423	419	242	257	2 062
Chomutov	72 865	129	5	3 104	1 226	165	142	3 384
Kadaň	39 388	67	2	1 772	1 163	114	135	1 318
Litoměřice	54 353	134	8	985	160	75	22	1 908
Litvínov	36 497	37	2	1 364	602	117	102	1 448
Louny	40 555	67	6	878	117	34	81	1 112
Lovosice	25 496	25	1	373	76	34	20	544
Most	70 070	90	9	2 446	860	118	247	3 187
Podbořany	14 325	28	0	566	233	40	13	510
Roudnice n. L.	28 803	34	7	340	48	29	35	749
Rumburk	30 211	31	1	917	1 087	178	100	1 341
Teplice	96 373	103	6	2 873	1 701	114	298	4 008
Ústí nad Labem	108 808	157	9	2 793	825	208	354	4 626
Varnsdorf	18 583	29	1	782	511	142	19	640
Žatec	25 393	62	3	1 043	144	42	21	747

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů 2001

3.6 Bydlení a bytový fond

Rozvoj bytového fondu dlouhodobě neodpovídá potřebám obyvatel, je to však především problém ekonomický.

Tab. 52. Bytová výstavba podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností

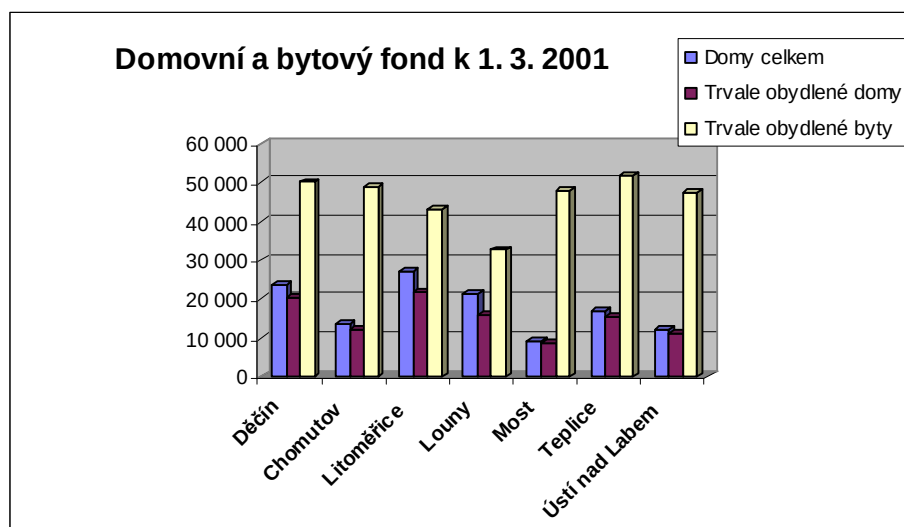
	Dokončené byty			Počet dokončených bytů na 1000 obyvatel			Počet zrušených bytů		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Ústecký kraj	1 026	979	852	1,2	1,2	1,0	251	325	271
Bílina	34	2	10	1,6	0,1	0,5	4	-	2
Děčín	123	91	122	1,5	1,1	1,5	5	6	2
Chomutov	43	35	53	0,5	0,4	0,7	27	5	26
Kadaň	64	150	89	1,4	3,4	2,0	1	5	1
Litoměřice	81	82	90	1,4	1,4	1,6	2	1	18
Litvínov	22	24	18	0,5	0,6	0,4	1	4	27
Louny	72	38	42	1,7	0,9	1,0	1	1	2
Lovosice	55	69	24	2,1	2,6	0,9	8	4	7
Most	14	40	44	0,2	0,5	0,6	45	219	113
Podbořany	12	50	30	0,8	3,2	1,9	7	3	1
Roudnice n. Labem	35	31	28	1,2	1,0	0,9	1	-	2
Rumburk	67	61	43	2,0	1,8	1,3	9	14	13
Teplice	174	103	76	1,6	1,0	0,7	33	41	24
Ústí nad Labem	140	138	118	1,2	1,2	1,0	96	17	27
Varnsdorf	26	23	19	1,3	1,1	0,9	3	4	4
Žatec	64	42	46	2,3	1,5	1,7	8	1	2

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Tab. 53. Domovní a bytový fond k 1. 3. 2001 ze SLDB

Kraj, okres	Domy celkem	Trvale obydlené domy			Trvale obydlené byty		
		celkem	z toho		celkem	z toho v domech	
			rodinné	bytové		rodinných	bytových
Děčín	23 860	20 100	16 081	3 442	50 065	19 603	29 896
Chomutov	13 755	12 229	9 030	2 900	48 975	10 459	38 210
Litoměřice	27 274	21 699	19 039	2 254	43 000	21 424	21 051
Louny	21 233	15 910	13 682	1 956	32 668	14 932	17 423
Most	9 390	8 553	5 242	3 108	47 910	5 956	41 738
Teplice	16 928	15 469	11 422	3 753	51 776	14 469	36 917
Ústí nad L.	12 127	11 281	7 970	3 069	47 534	9 900	37 359
Ústecký kraj	124 567	105 241	82 466	20 482	321 928	96 743	222 594

Zdroj: ČSÚ 2004

Zdroj: ČSÚ 2004

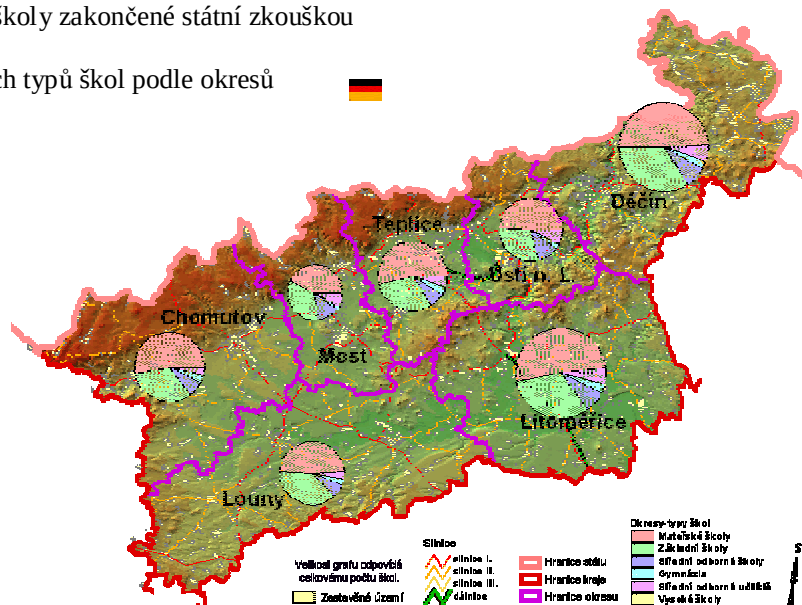
3.7 Školství a vzdělání

Vzdělanost obyvatelstva je zajišťována soustavou vzdělávacích zařízení, ve které jsou zastoupeny školy všech stupňů. V současné době tvoří tuto síť více jak 270 základních, 160 středních a 4 vysoké školy. Probíhá optimalizace sítě škol včetně jejich odborné skladby i dalšího vzdělávání. Nepříznivým jevem a zároveň velkou výzvou je nejnižší počet obyvatel s vysokoškolským a středoškolským vzděláním s maturitou mezi kraji ČR. Strategickým cílem je proto posílit systém celoživotního vzdělávání, který může významně přispět k operativnímu přizpůsobení pracovní síly potřebám trhu práce.

Základní strukturu škol Ústeckého kraje tvoří:

- Mateřské školy
- Základní školy ukončené základním vzděláním
- Střední odborné školy zakončené maturitní zkouškou
- Střední odborná učiliště zakončená výučním listem nebo maturitní zkouškou
- Gymnázia zakončená maturitní zkouškou
- Vysoké školy zakončené státní zkouškou

Počet jednotlivých typů škol podle okresů

Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje 2004

Tab. 54. Dlouhodobý vývoj Ústeckého kraje v oblasti školství v letech 1990 – 2002

ŠKOLSTVÍ	1990	1995	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Mateřské školy	597	484	452	432	430	424	414	407
děti	29 858	27 097	23 835	23 692	23 124	22 422	22 157	22 289
Základní školy	296	299	287	282	278	274	267	265
žáci	98 284	81 624	88 261	87 913	87 342	86 431	84 280	81 532
Gymnázia	17	25	25	24	24	24	24	24
žáci denního studia	-	8 233	7 680	7 634	7 840	8 451	8 477	8 977
Střední odborné školy ³⁾	35	-	68	80	73	72	73	74
žáci denního studia	14 344	-	11 802	13 666	13 017	15 502	15 550	15 756
Střední odborná učiliště ⁴⁾	56	45	46	51	48	48	48	48
žáci	26 853	17 812	12 224	14 619	15 620	15 846	16 496	16 699
Integrované střední školy	-	18	17	-	-	-	-	-
žáci	-	11 782	8 366	-	-	-	-	-
Vyšší odborné školy	-	-	-	9	9	9	9	10
žáci denního studia	-	-	1132	1 408	1 501	1 080	1 157	1 127
Vysoké školy – počet fakult	-	-	3	3	3	3	4	4

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Tab. 55. Školská zařízení v Ústeckém kraji v roce 2002 (od základních škol)

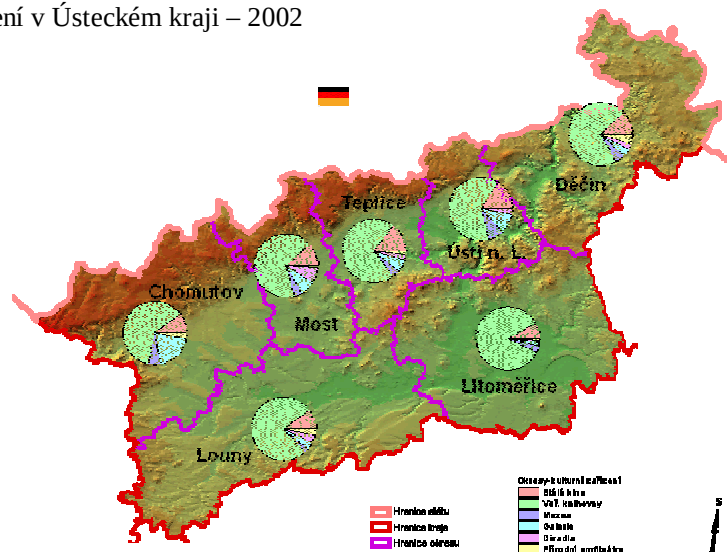
Kraj, okresy	Základní školy		Gymnázia		Střední odborné školy		Střední odborná učiliště ²⁾		Vyšší odborné školy		Vysoké školy ³⁾
	školy	děti	školy	žáci denního studia	školy	žáci denního studia	školy	žáci celkem	školy	žáci denního studia	fakulty
Ústecký kr.	265	81532	24	8 977	74	15 756	48	16 699	10	1 127	4
Děčín	51	13 272	4	1 342	13	2 929	9	2 497	1	92	-
Chomutov	34	12 993	4	1 384	9	2 096	5	2 783	1	138	-
Litoměřice	49	11 216	4	1 245	13	1 860	9	2 519	3	287	-
Louny	37	8 481	3	872	7	1 283	4	1 348	-	-	-
Most	30	11 800	2	1 011	12	2 690	7	3 149	2	240	-
Teplice	33	12 288	5	1 853	9	1 829	6	1 924	2	160	-
Ústí n. L.	31	11 482	2	1 270	11	3 069	8	2 479	1	210	4

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

3.8 Kultura

Počet kulturních zařízení se vlivem nedostatečných finančních prostředků potřebných pro zajištění jejich provozu stále snižuje. Přesto však v jednotlivých okresech Ústeckého kraje zůstává jejich zastoupení (vyjma knihoven) rovnoměrné. Vynikají jen galerie v okrese Chomutov, kterých je 15. Významnou historickou památkou v tomto okrese je Městská galerie J. Špejchara, ze 17. století, a okres Most, který ve srovnání s ostatními okresy disponuje nadprůměrným počtem divadel.

Kulturní zařízení v Ústeckém kraji – 2002

Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje 2004

Tab. 56. Dlouhodobý vývoj kulturních zařízení v Ústeckém kraji

Ústecký kraj	1995	1997	1998	1999	2000	2001	2002
KULTURA							
Divadla	12	16	16	15	15	15	15
Stálá kina	67	59	59	61	62	62	63
Muzea (včetně poboček)	23	25	29	25	25	25	28
Veřejné knihovny (včetně poboček)	411	417	406	390	389	377	371

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Tab. 57. Kulturní zařízení v Ústeckém kraji v roce 2002

Kraj, okresy v roce 2002	Kultura					
	stálá kina	veřejné knihovny vč. poboček	muzea	galerie	divadla	přírodní amfiteátry
Ústecký kraj	63	371	28	38	15	11
Děčín	12	63	6	4	3	4
Chomutov	8	44	5	15	-	2
Litoměřice	8	87	4	2	1	1
Louny	8	59	2	3	3	3
Most	6	31	2	4	4	-
Teplice	11	49	4	4	2	1
Ústí nad Labem	10	38	5	6	2	-

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

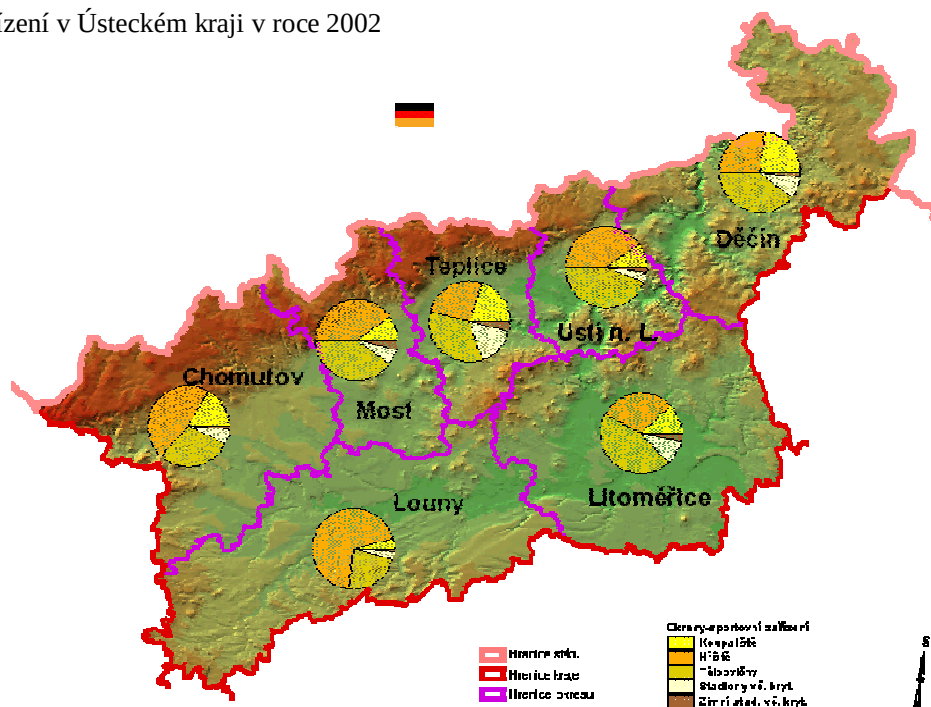
3.9 Sport

Sportovní aktivity v kraji mají stagnující úroveň. Sportovní zařízení, jako jsou např. haly, stadiony a bazény, jsou ještě z části dotována svými zřizovateli, ale TJ a sportovní kluby již vesměs přešly na samofinancování formou sponzoringu či výdělečné činnosti v jednotlivých oblastech svých zájmů. Ze sportovních zařízení, která mají v jednotlivých okresech regionu větší zastoupení, se jedná např. o vysoký počet hřišť v okrese Louny, kde se nachází celkem 9 vysoce aktivních sportovních institucí (jako např. TJ Sokol Louny, HC Slovan Louny ASK ELNA Louny – Počerady apod.), a velký počet

koupališť a bazénů v okrese Děčín. Situace je způsobena buď vysokým počtem měst a obcí v okrese (okres Louny) nebo se jedná o důsledek přírodních lokalit a členitosti okresu (okres Děčín).

Ze sportovních areálů mají nadregionální význam autodrom a hipodrom v Mostě, veslařský kanál v Radčicích, lyžařské areály na Klínovci, Bouřňáku a Telnici, horolezecké terény v CHKO Labské pískovce, sportovní centrum v Jiřetíně pod Jedlovou, fotbalový stadion v Teplicích, hokejový stadion v Litvínově, nový zimní stadion v Mostě a přestavbou starého stadionu vytvořený nově zastřešený sportovní areál v Mostě (na hokejbal, in-line hokej apod.).

Sportovní zařízení v Ústeckém kraji v roce 2002

Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje

Tab. 58. Sportovní zařízení v Ústeckém kraji v roce 2002

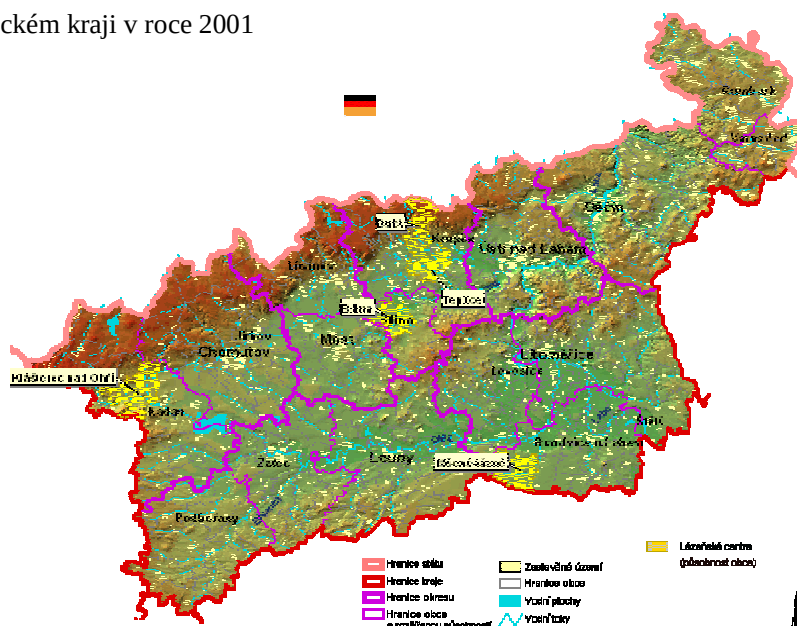
Kraj, okresy v roce 2002	Sport					
	koupaliště a bazény	z toho kryté bazény	hřiště	tělocvičny	stadiony včetně krytých	zimní stadiony včetně krytých
Ústecký kraj	118	29	385	327	64	19
Děčín	38	3	45	66	16	3
Chomutov	22	6	74	48	9	3
Litoměřice	12	4	30	42	10	3
Louny	7	3	111	36	5	1
Most	15	6	58	59	9	5
Teplice	11	3	16	21	10	2
Ústí nad L.	13	4	51	55	5	2

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

3.10 Cestovní ruch a lázeňství

Lázeňskou péči poskytují lázně v Teplicích (nejstarší české lázně) a v Dubí s celkovou kapacitou přes 1000 lůžek a téměř 600 zaměstnanci. Lázně nabízejí široké spektrum léčebných procedur při onemocnění pohybového ústrojí, dále chorobách cévních, nervových a duševních, včetně léčení pooperačních a poúrazových stavů i nemocí z povolání. Další lázeňská zařízení jsou ve městech Bilina, Mšené-Lázně a plánuje se vybudování lázeňského zařízení v Klášterci nad Ohří.

Lázeňská centra v Ústeckém kraji v roce 2001

Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje

Tab. 59. Dlouhodobý vývoj cestovního ruchu v Ústeckém kraji

Cestovní ruch v Ústeckém kraji	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Ubytovací zařízení celkem	403	644	664	610	605	513
počet lůžek	19 380	2 668	26 980	25 942	25 202	25 620
Hosté v ubytovacích zařízeních	520 438	543 970	605 472	507 091	465 659	326 905
z toho cizinci	208 807	235 379	24 381	187 861	184 233	123 223

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

3.10.1 Regionálně významné prostory rekreace a cestovního ruchu

Jako nejvýznamnější části území Ústeckého kraje z hlediska jeho rekreační funkce lze jmenovat tato sídla: Vejprty, Chomutov, Žatec, Krásný Dvůr, Kadaň, Klášterec nad Ohří, Louny, Litvínov, Teplice, Libochovice, Budyně nad Ohří, Litoměřice, Ústěk, Ústí nad Labem, Děčín, Rumburk, Mikulášovice, Jiřetín pod Jedlovou.

Dále k nim patří také tyto regionálně významné prostory rekreace a cestovního ruchu (stávající, rozvojové nebo plánované):

- areál Klínovec – Loučná a rekreační prostory na přilehlém území SRN,
- prostor obcí Klíny a Český Jiřetín,
- prostor Bouřňák – Moldava – Mikulov,
- prostor Hřenska,
- plánovaný rekultivovaný prostor jezera Chabařovice – areál příměstské rekreace Ústí nad Labem – Teplice,

- rekultivovaný prostor lomu Most – jezero Most – areál Vrbenský – Kopisty a rekultivovaný prostor lomu ČSA – jezero ČSA a navazující příměstská rekreace Most, Litvínov, Horní Jiřetín, prostor přiléhající k zámku Jezeří (stávající a rozvojový i navrhovaný),
- plánovaný rekultivovaný prostor lomu Libouš – jezero Libouš a navazující příměstská rekreace,
- plánovaný rekultivovaný prostor lomu Bílina – jezero Bílina a navazující příměstská rekreace Bílina, Duchcov.

V neposlední řadě se k důležitým prostorům rekreace a cestovního ruchu řadí tyto lokality s nadregionálním významem:

- plánovaný areál příměstské rekreace – Vejprty,
- plánovaný sportovní areál pod vrchem Úhošť – Doupovské hory,
- Kamencové jezero a Podkrušnohorský ZOO park,
- Nechanická nádrž a navazující prostory,
- sportovní areál na Velebudické výsypce,
- prostor obcí Nová Ves v Horách – Hora Sv. Kateřiny v Krušných horách,
- vrch Raná – areál bezmotorového a padákového létání,
- Louny – výstaviště,
- prostor Barbora – Teplice, krajinný rekreační areál,
- Komáří hůrka – východisko pro nástup na Krušnohorskou rekreační magistrálu,
- Telnice – rekreační zimní areál v Krušných horách,
- jezero Píšťany – rekreační areál,
- Litoměřice – výstaviště,
- skanzen Zubrnice,
- veslařský kanál a areál vodní rekreace Račice – Dobříň,
- Jiřetín pod Jedlovou – krajinářský sportovní areál v Lužických horách.

Tab. 60. Počet lůžek v ubytovacích zařízeních v Ústeckém kraji v roce 2001

Kraj, okresy rok 2001	Celkem	v tom provozovny s provozem		v tom s možností stravování		
		celoročním	sezonním	pro hosty i pro veřejnost	pouze pro hosty	bez možnosti stravování
Počet lůžek						
Ústecký kraj	30 348	22 170	8 178	3 231	17 184	9 933
Děčín	7 828	5 229	2 599	1 368	4 030	2 430
Chomutov	5 376	3 766	1 610	194	2 830	2 352
Litoměřice	4 350	2 434	1 916	1 044	2 354	952
Louny	2 401	1 696	705	336	1 071	994
Most	2 118	2 015	103	i.d.	1 483	i.d.
Teplice	4 871	4 228	643	102	3 103	1 666
Ústí nad Labem	3 404	2 802	602	i.d.	2 313	i.d.

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Tab. 61. Počet zaměstnanců v ubytovacích zařízeních v Ústeckém kraji v roce 2001

Kraj, okresy	Celkem zaměstnanců	v tom provozovny s provozem	
		celoročním	sezónním
Ústecký kraj	3 511	3 048	463
Děčín	721	612	109
Chomutov	430	311	119
Litoměřice	407	274	133
Louny	197	165	32
Most	290	285	5
Teplice	1 068	1 029	39
Ústí nad Labem	398	372	26

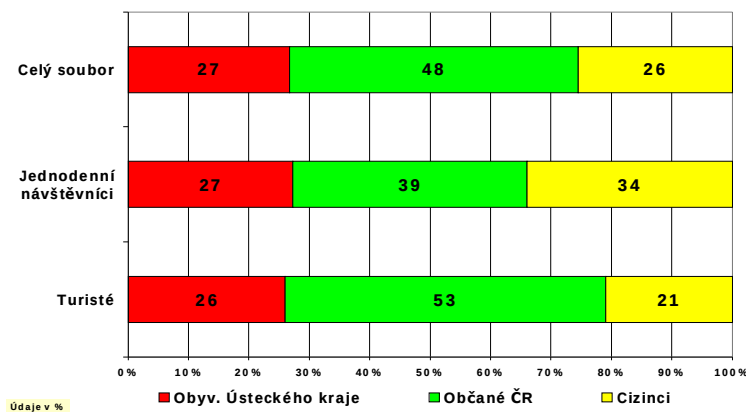
Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

3.10.2 Cestovní ruch – Ústecký kraj

Na základě průzkumu cestovního ruchu v Ústeckém kraji, prováděného firmou TNS FACTUM v roce 2002, lze kvalifikovaně odhadnout počty návštěvníků v průměrném dnu letního období.

V tomto období se na území Ústeckého kraje pohybuje i 42 000 až 53 000 návštěvníků. Průměrná délka pobytu je 5,2 dne. Více než třetina návštěvníků Ústeckého kraje jsou jednodenní návštěvníci – stráví v kraji pouze jeden den, necelá pětina zde stráví 2 až 3 dny, necelá čtvrtina 4 až 7 dní. Necelá pětina návštěvníků pobývá v Ústeckém kraji déle než 7 dní. 70 % návštěvníků Ústeckého kraje přijede osobním automobilem, 15 % využije autobus, 8 % vlak a 4 % jízdní kolo.

Místa původu návštěvníků Ústeckého kraje v roce 2002

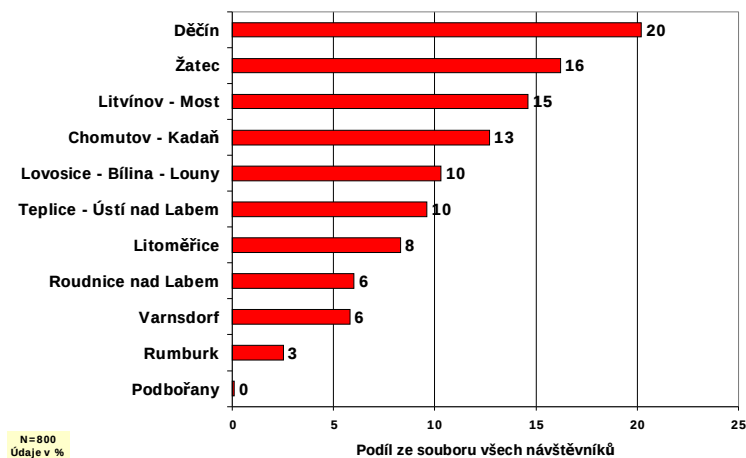
Zdroj: Strategie cestovního ruchu Ústeckého kraje (2002)

Důvody pobytu v Ústeckém kraji v roce 2002

Zdroj: Strategie cestovního ruchu Ústeckého kraje (2002)

Místa převážného pobytu návštěvníků – Ústecký kraj v roce 2002

O něco více než čtvrtina návštěvníků byla přímo z Ústeckého kraje, z ostatních krajů ČR jich byla téměř polovina, zbývající čtvrtina návštěvníků byla z ciziny. Největší podíl českých návštěvníků byl z Prahy (10 %), druhou nejvýznamnější zdrojovou lokalitou byly okresy Kladno (3 %) a Česká Lípa (3 %). Ze zahraničních návštěvníků byli nejvíce zastoupeni Němci (16 %) a Nizozemci (3 %).

Tab. 62. Subregiony, kde návštěvníci strávili převážnou část svého pobytu

SUBREGION	CELÝ SOUBOR	JEDNO-DENNÍ NÁVŠT.	TURISTÉ	OBYV. ÚST. KRAJE	OBČANÉ ČR	CIZINCI
Děčín	20	20	20	8	21	33
Žatec	16	6	22	19	16	15
Litvínov – Most	15	22	11	24	8	18
Chomutov – Kadaň	13	14	12	11	14	10
Lovosice – Bílina – Louny	10	10	11	15	11	5
Teplice – Ústí n. L.	10	12	8	5	10	14
Litoměřice	8	13	6	10	11	3
Roudnice n. L.	6	8	5	7	8	2
Varnsdorf	6	4	7	3	7	7
Rumburk	3	2	3	1	3	4
Podbořany	0	0	0	0	0	0

Zdroj: Strategie cestovního ruchu Ústeckého kraje (2002)

Analýza návštěvnosti a profil návštěvníka Ústeckého kraje (Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje):

- průměrná délka pobytu je 5,2 dnů, více než třetina návštěvníků jsou jednodenní návštěvníci – stráví v kraji pouze 1 den, necelá pětina zde stráví 2 – 3 dny a necelá čtvrtina 4 – 7 dní, necelá pětina pobývá v kraji déle než 7 dní;
- mezi návštěvníky převažují mladší lidé (ve věku do 55 let jich je přibližně 75 %);
- 70 % návštěvníků přijede osobním automobilem, 15 % využije autobus, 8 % vlak a 4 % jízdní kolo;
- největší podíl českých návštěvníků je z Prahy (10 %), ze zahraničních návštěvníků jsou nejvíce zastoupeni Němci (16 %);
- téměř všichni návštěvníci si organizují pobyt sami, s cestovní kanceláří přijelo pouze 6 % návštěvníků;
- každý návštěvník utratí během svého pobytu průměrně 2 872,- Kč, je tak možno odvodit částku, kterou utratí celkem všichni návštěvníci Ústeckého kraje za jeden průměrný letní den, pohybuje se v rozmezí 23 až 29 mil. Kč;
- v Ústeckém kraji chybí návštěvníkům především více možností kulturního a sportovního vyžití.

Tab. 63. Zahraniční turisté v ČR a Ústeckém kraji

Region	Zahraniční hosté	
	Počet	%
Ústecký kraj	128 164	3,2
Česká republika	3 955 405	100,0

Pozn: Dle metodiky ČSÚ je zahraničním hostem (turistou) zahraniční návštěvník, který strávil alespoň jednu noc v ubytovacích zařízeních sloužících cestovnímu ruchu.

Zdroj: ČSÚ 2004, stav k 30. 9. 2003

V rozmezí let 1990 – 2003 lze charakterizovat vývoj cestovního ruchu v ČR zejména těmito ukazateli:

- počet zahraničních návštěvníků České republiky se zhruba ztrojnásobil, v roce 2003 činil přibližně 104,25 mil. osob;
- počet zahraničních turistů v registrovaných ubytovacích zařízeních se postupně zvyšoval, v roce 2003 činil 3 955 405 osob;

- příjmy z cestovního ruchu se během posledních deseti let více jak zdvojnásobily, v roce 1993 dosáhly výše 45 437,4 mil. Kč a v roce 2003 již 100 310,1 mil. Kč;
- náklady turisty během pobytu v ČR v roce 2003 činily 107 USD na osobu a den, celkové náklady turisty v roce 2003 činily 140 USD na osobu a den;
- náklady jednodenního návštěvníka během pobytu v ČR v roce 2003 činily 77 USD na osobu a den, celkové náklady jednodenního návštěvníka v roce 2003 činily 95 USD na osobu a den;
- průměrná délka pobytu zahraničních turistů v ČR se prodloužila o 0,8 dne, v roce 2003 dosáhla 4,5 dne;
- největší nárůst zahraniční návštěvnosti byl zaznamenán počátkem 90. let, postupně dochází ke stabilizovanému trendu;
- nejvýznamnějším důvodem pro návštěvu ČR je její historie a architektura. Ve všech dílčích důvodech, které tato kategorie zahrnuje, dosahovala ČR významně vyšší hodnoty než ostatní sledované země. Ve srovnání s ostatními zeměmi (Rakousko, Maďarsko, Chorvatsko) patří mezi další hlavní dominantní důvody návštěvy ČR pohodlí (snadná doprava, blízké prostředí, požadovaná kvalita služeb a nakupování);
- největší podíl mezi turisty v ČR zaujímají Němci, kteří tvoří 38 %. Následují skandinávské země jako celek s podílem 13 %. Na třetím místě figuruje Polsko s 9 % podílem a na čtvrtém pak Itálie se 7 %. Rakousko, Francie země JV Asie jako celek, Holandsko a USA se podílejí shodně 5 %, Rusko 4 % a arabské země 2 %;
- počet hromadných ubytovacích zařízení se za poslední dekádu přibližně zdvojnásobil, k 31. 7. 2002 dosáhl počtu 9098;
- lůžková kapacita se zvýšila více než o třetinu, ve srovnání s rokem 1990 vzrostl počet pokojů u pětihvězdičkových hotelů. Zkvalitněním služeb poskytovaných v tříhvězdičkových hotelech vzrostl zájem o toto ubytování na celkových 26,5 %, v hotelech *****/***** se celkem ubytovalo 18,2 %;
- devizové příjmy z cestovního ruchu se v rozmezí let 1993 – 2003 zvýšily z 1558,5 mil. USD na 3553,7 mil. USD.

Ze statistických údajů vyplývá určitý profil zahraničních návštěvníků a turistů:

- více než 94 % jich přijíždí po silnici; přes dvě třetiny turistů (70 %) si cestu do ČR organizovaly individuálně, služební cesty zastupují 20,3 % turistů a 8,7 % si zajistilo cestu jiným způsobem;
- více než 60 % zahraničních návštěvníků přijíždí přes hranice SRN a Rakouska;
- více než 28 % ubytovaných zahraničních hostů je ze SRN, podíl ostatních nepřevyšuje 10 % hranici;
- většina turistů se pro návštěvu ČR rozhodne během března až května nebo ještě později. Nejčastěji nechávají „rozhodnutí na poslední chvíli“ turisté z Polska a Holandska – 50 % z nich se rozhodlo v květnu nebo ještě později. Toto období převažovalo rovněž u turistů z Německa, Rakouska a skandinávských zemí. V březnu nebo dubnu učinili rozhodnutí o ČR jako cílové destinaci dovolené turisté především z Francie a Itálie. Turisté z USA a JV Asie se pro návštěvu ČR rozhodovali nejčastěji v lednu a únoru 2003. Již v roce 2002 se o ČR rozhodovali turisté z arabských zemí – celkem 30 % z nich se rozhodovalo v 1. nebo 2. pololetí roku 2002. V prvním pololetí roku 2002 bylo o návštěvě ČR rozhodnuto již 16 % arabských turistů, 7 % turistů z JV Asie, 3 % turistů z USA a 2 % z Holandska;
- 10,9 % hostů využívá ubytování u příbuzných a známých, 53,4 % hotelových pokojů, 14,3 % ubytování v pensíoněch, 9,4 % v ubytovně;
- průměrná doba pobytu je 4,5 dne, přičemž průměrný počet přenocování představuje 3,5;
- dá se předpokládat, že v případě naší republiky se jedná spíše o návštěvníky na střední nebo dolní hranici středního příjmu, což může být ovlivněno větším objemem příjezdů seniorů v měsících s nižší poptávkou;
- poměr mezi turisty a návštěvníky ČR je odhadován 1 : 10.

Informační zdrojem turistů byly informace z cestovních kanceláří. Druhým významným zdrojem informací byly informace od příbuzných, přátel a známých, poznatky z vlastních předchozích návštěv ČR zaujímají třetí místo.

(Zdroj: Studie o příjezdovém cestovním ruchu)

4. Environmentální oblast

Od roku 1989 se stav životního prostředí v Ústeckém kraji výrazně zlepšil. Ochrana životního prostředí je i nadále jednou z nejdůležitějších priorit, které jsou v rozvoji kraje sledovány. S dokončovanou transformací ekonomiky a postupující integrací do Evropské unie se otevírá prostor pro vznik problémů nových, dosud neřešených. Je proto zapotřebí i nadále usilovat o zlepšování stavu životního prostředí a přiblížit se tak k dosažení udržitelného rozvoje nejen na území Ústeckého kraje.

4.1 Hlavní současné problémy v ochraně životního prostředí a přírody na území Ústeckého kraje

Za nejvýznamnější problémy v ochraně přírody na území Ústeckého kraje lze považovat tyto:

- snížená biologická rozmanitost krajiny;
- zhoršený stav půdy, fyzikální, chemická a biologická degradace a lokální kontaminace;
- vysoký počet ohrožených živočišných a rostlinných druhů;
- významná část území ovlivněná důlní činností;
- vysoký počet rizikových starých ekologických zátěží;
- přítomnost významných fyzikálních, chemických a dalších rizikových faktorů;
- pomalé tempo rekultivací po těžbě nerostných surovin, zejména uhlí;
- nedostatky a absence právní úpravy ochrany životního prostředí ČR (nakládání s horninovým podložím, ochrana půdy, drobnější rozdíly v kompatibilitě s právem EU v oblasti posuzování vlivů na životní prostředí, ochrany ovzduší, vod a nakládání s odpady);
- nedostatečné uplatňování environmentálních hledisek v sektorových politikách; nízká účast obyvatel v rozhodovacích procesech.

Za nejvýznamnější problémy v ochraně životního prostředí v kraji je nutno považovat:

- koncentrace zvláště velkých spalovacích procesů na území kraje, které produkují plynné a tuhé emise a pevné produkty spalování (tepelné elektrárny, teplárny velkých průmyslových objektů) a způsobují, že v některých oblastech dochází k překračování imisních koncentrací znečištění ovzduší pro ochranu ekosystémů;
- koncentrace chemické výroby na území okresů Litoměřice, Most, Ústí nad Labem, zejména její nevhodné umístění vzhledem k obytným zónám (např. v Ústí nad Labem - Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.)
- narůstající automobilová doprava v městských aglomeracích;
- rozmach těžební činnosti v oblasti štěrkopísků a stavebního kamene;
- sanace sesuvných území v regionu;
- pomalé obnovování emisemi poškozených lesů;
- koordinace výstavby průmyslových zón s vazbou na stanovené imisní limity a emisní stropy, zejména s ohledem na kvalitní „pre-screening“ vybraných lokalit;
- přetrvávající problémy s tzv. „černými“ skládkami
- staré ekologické zátěže, tj. území po staré těžbě nerostných surovin a paliv (většinou se jedná o území podniků, která jsou zatížena činností předchozích právních subjektů);
- negativní image kraje a stále ještě významný výskyt území se zhoršenou kvalitou ovzduší a znečištění některých vodních toků;
- neplnění směrnice EU č. 91/271/EEC, o čištění městských odpadních vod, především v oblasti Šluknovského výběžku.

Za nejvýznamnější potenciální problémy v ochraně životního prostředí v kraji můžeme považovat:

- pokles investic do hospodářství, infrastruktury, životního prostředí, zdravotnictví a vzdělání;
- neřešení starých ekologických zátěží včetně důsledků útlumu uhelné těžby;

- rostoucí množství odpadů a tomu neadekvátní tempo jejich využívání (malý podíl recyklace, velké množství zbytkových odpadů zneškodňovaných nadále skládkováním);
- nebezpečí ohrožení krajiny a funkce zemědělství;
- ekologické a průmyslové havárie;
- dlouhodobé zamokření rozsáhlých oblastí zátopových území;
- stanovení limitů využití ložisek surovin, především hnědého uhlí.

Klíčovými prvky environmentální legislativy ve vztahu k rozvoji průmyslových zón jsou tyto:

- posuzování vlivů na životní prostředí (EIA);
- kvalita ovzduší (emise do ovzduší);
- kvalita vody (emise do odpadních vod);
- hluk z dopravních prostředků a strojů;
- kontrola průmyslového znečištění.

4.2 Základní přehled o současném stavu řízení a uplatňování legislativy v ochraně přírody

4.2.1 Legislativní předpisy upravující problematiku ochrany přírody

V nedávné minulosti byl ve spojitosti s přípravou České republiky na vstup do EU převeden do českého právního řádu velký počet směrnic EU z oblasti životního prostředí. Dodržení stanovených požadavků a limitů je nezbytné nejen z hlediska zlepšení stavu životního prostředí, ale také vzhledem k eventuálnímu postihu ze strany Evropské komise. Na Českou republiku se tyto postihy vztahují již od dne vstupu do EU, je proto nezbytné těmto případům předcházet.

Veškerá činnost související s ochranou přírody na území České republiky se řídí následujícími právními předpisy, mezinárodními závazky a dokumenty:

Životní prostředí (obecně)

- Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR
- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění zákona č. 123/1998 Sb.
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí
- Zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa
- Zákon ČNR č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí

Vodní hospodářství

- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)
- Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích)

Odpadové hospodářství

- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech
- Zákon č. 477/2001 Sb., o obalech a o změně některých zákonů (zákon o obalech)

Ochrana ovzduší

- Zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší)
- Zákon č. 92/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší), ve znění zákona č. 521/2002 Sb.
- Zákon č. 186/2004 Sb., změna zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů
- Zákon č. 521/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o

integrované prevenci), a zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů (zákon o ochraně ovzduší)

Ochrana přírody

- Zákon č. 16/1997 Sb., o podmínkách dovozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně a doplnění zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
- Zákon č. 161/1999 Sb., kterým se vyhlašuje Národní park České Švýcarsko, a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách)

Ochrana půdního fondu a lesního hospodářství

- Zákon č. 149/2003 Sb., o uvádění do oběhu reprodukčního materiálu lesních dřevin lesnický významných druhů a umělých kříženců, určeného k obnově lesa a k zalesňování, a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o obchodu s reprodukčním materiálem lesních dřevin)
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon),
- Zákon č. 334/1992 Sb., České národní rady o ochraně zemědělského půdního fondu

Geologie a hornictví

- Zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon)
- Zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě
- Zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích a o Českém geologickém úřadu
- Zákon č. 226/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů

Územní plánování a stavební řád

- Zákon Federálního shromáždění č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
- Zákon České národní rady č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě

Posuzování vlivů na životní prostředí

- Zákon č. 93/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí)
- Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí)
- Zákon České národní rady č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí

Nakládání s chemickými látkami

- Zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 186/2004 Sb.

Prevence závažných havárií

- Zákon č. 82/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů (zákon o prevenci závažných havárií);
- Zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií) ve znění zákona č. 258/2000 Sb.

Geneticky modifikované organismy

- Zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty

Integrované prevence znečišťování

- Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci)
- Zákon č. 521/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci)

Energetika

- Zákon č. 359/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření s energií
- Zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření s energií

Legislativa EU:

- Rozhodnutí Rady 93/389/EHS o mechanismu monitorování emisí CO₂ a ostatních skleníkových plynů;
- Směrnice Rady 2001/80/ES o omezování znečištění ovzduší některými znečišťujícími látkami z velkých spalovacích zařízení;
- Směrnice Rady 2001/81/ES o národních emisních stropích pro některé látky znečišťující ovzduší;
- Směrnice Rady 89/369/EHS o prevenci znečišťování ovzduší z nových spaloven komunálního odpadu;
- Směrnice Rady 89/429/ EHS o snižování znečišťování ovzduší ze stávajících spaloven komunálního odpadu;
- Směrnice Rady 94/67/ES o spalování nebezpečného odpadu;
- Směrnice Rady 2000/76/ES o spalování odpadu;
- Směrnice Rady 84/360/ EHS o boji proti znečištění ovzduší z průmyslových závodů;
- Směrnice Rady 96/61/ES o integrované prevenci a omezování znečištění;
- Směrnice Rady 98/70/ES o jakosti benzínu a motorové nafty;
- Směrnice Rady 93/12/ES o obsahu síry v některých kapalných palivech;
- Směrnice Rady 94/63/ES o omezování emisí těkavých organických sloučenin (VOC) vznikajících při skladování benzínu a při jeho distribuci od terminálů k čerpacím stanicím;
- Směrnice Rady 99/13/ES o omezování emisí těkavých organických sloučenin (VOC) vznikajících při používání organických rozpouštědel při určitých činnostech, v určitých zařízeních;
- Směrnice Rady 97/68/ES o sbližování zákonů členských států ohledně opatření proti emisím plyných a částicových znečišťujících látek ze vznětových motorů určených pro nesilniční mobilní stroje;
- Směrnice Rady 96/62/ES o hodnocení a řízení kvality ovzduší;
- Směrnice 1999/30/ES o mezních hodnotách pro oxid siřičitý, oxid dusičitý, oxidy dusíku, suspendované částice a olovo ve vnějším ovzduší;
- Směrnice Rady 2000/69/ES o mezních hodnotách pro benzen a oxid uhelnatý ve vnějším ovzduší;
- Směrnice Rady 2002/3/ES o ozonu ve vnějším ovzduší;
- Směrnice Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod;

- Směrnice Rady 2000/60/ES ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky;
- Směrnice Rady 76/464/EHS o znečišťování určitými nebezpečnými látkami vypouštěnými do vodního prostředí;
- Směrnice Rady 91/676/EHS o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů;
- Směrnice Rady 86/278/EHS o ochraně životního prostředí, zejména půdy, při použití čistírenských kalů v zemědělství;
- Směrnice Rady 80/68/EHS o ochraně podzemních vod před znečištěním určitými nebezpečnými látkami;
- Směrnice Rady 75/442/EHS o odpadech;
- Směrnice Rady 91/689/EHS o nebezpečných odpadech;
- Nařízení Rady č. 259/93 o dozoru nad přepravou odpadů v rámci Evropského společenství, do něj a z něj, a o její kontrole;
- Směrnice Rady 2001/77/ES o podpoře elektřiny z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektrickou energií;
- Směrnice Rady 94/62/ES o obalech a obalových odpadech;
- Směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin;
- Směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků;
- Směrnice Rady 96/62/EHS o hodnocení a řízení kvality ovzduší;
- Nařízení Rady 3528/86/EHS o ochraně lesů před atmosférickým znečištěním;
- Směrnice Komise 2003/62/ES, kterou se mění směrnice Rady 86/362/EHS a 90/642/EHS, pokud jde o maximální limity reziduí pro hexakonazol, klofentezin, myklobutanil a prochloraz;
- Směrnice Komise 2003/60/ES, kterou se mění přílohy směrnic Rady 76/895/EHS, 86/362/EHS, 86/363/EHS a 90/642/EHS o stanovení maximálních limitů reziduí některých pesticidů v obilovinách, v potravinách živočišného původu a v některých produktech rostlinného původu, včetně ovoce a zeleniny, a na jejich povrchu;
- Směrnice Rady 2000/14/ES o sbližování právních předpisů členských států týkajících se emisí hluku zařízení, která jsou určena k použití ve venkovním prostoru, do okolního prostředí;
- Směrnice Rady 90/313/EHS o volném přístupu k informacím o životním prostředí;
- Směrnice Rady 85/337/EHS o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí;
- Směrnice Rady 97/11/ES, kterou se mění směrnice 85/337/EHS o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí;
- Směrnice Rady 2000/42/ES o posuzování vlivů některých plánů a programů na životní prostředí.

Mezinárodní závazky v ochraně přírody, dokumenty, smlouvy

- Dohoda o ochraně populací evropských netopýrů (EUROBATS)
- Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD)
- Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (CITES)
- Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva (Ramsarská úmluva)
- Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (Bernská úmluva)
- Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Bonnská úmluva)
- Úmluva OSN o boji proti desertifikaci v zemích postižených velkým suchem nebo desertifikací, zvláště v Africe
- Stockholmská úmluva o perzistentních organických polutantech
- Mnohostranné environmentální smlouvy, kterých je ČR signatářem či smluvní stranou a MŽP gestorem

Další relevantní mezinárodní dokumenty

- Kjótský protokol
- Úmluva EHK OSN o přístupu k informacím, účasti veřejnosti při rozhodování a právní ochraně ve věcech životního prostředí (Aarhuská úmluva)

- Protokol k Úmluvě o dálkovém znečišťování ovzduší přecházejícím hranice států, o omezení emisí těkavých organických látek nebo jejich toků přes hranice států
- Protokol o registru vypouštění a přenosu znečišťujících látek (PRTR)
- Rámcová úmluva o změnách klimatu
- Úmluva o krajině
- Zdraví 21
- Zdravá města
- Koncepce European Sustainable Cities
- Evropská charta Územního plánování
- Aalborgská Charta
- Agenda 21

Návaznost na regionální a národní rozvojové dokumenty

Národní rozvojové dokumenty

- Strategie udržitelného rozvoje ČR (zpracovávána v roce 2004)
- Státní politika životního prostředí 2004
- Plán odpadového hospodářství ČR
- Státní surovinová politika
- Státní energetická politika 2004
- Národní rozvojový plán ČR 2002 – 2006
- Strategie ochrany klimatického systému Země v ČR
- Akční program zdraví a životního prostředí České republiky
- Operační program Průmysl a podnikání 2002 – 2006
- Operační program Infrastruktura 2002 – 2006
- Společný regionální operační program 2002 – 2006
- Národní program na podporu úspor energie a využití obnovitelných a druhotných zdrojů energie
- Národní program snižování emisí ČR

Krajské rozvojové dokumenty

- Koncepce odpadového hospodářství Ústeckého kraje
- Analýza využívání stavebních odpadů, odpadů z těžby a energetických odpadů, predikce poptávky po jejich využití
- Bilance odpadních olejů se zřetelem k míře jejich energetického a materiálového využití a k roli zpětného odběru
- Predikce poptávky po průmyslovém kompostu a jeho vstupních surovinách a možnosti její stimulace
- Studie proveditelnosti třídění biologicky rozložitelného odpadu
- Plán odpadového hospodářství Ústeckého kraje (výše uvedené dokumenty byly zpracovány jako podkladové studie pro POH ÚK)
- Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji
- Aktualizace programu rozvoje Ústeckého kraje
- Strategie rozvoje průmyslu a malého a středního podnikání Ústeckého kraje
- Strategie rozvoje venkovských oblastí Ústeckého kraje
- Studie rozvoje a modernizace silnic II. a III. třídy v Ústeckém kraji
- Krajský program snižování emisí tuhých znečišťujících látek, oxidu siřičitého a oxidů dusíku Ústeckého kraje
- Integrovaný krajský program zlepšení kvality ovzduší Ústeckého kraje
- Územní energetická koncepce Ústeckého kraje
- Krajský program snižování emisí látek přispívajících ke změně klimatu Země Ústeckého kraje
- Souhrnný akční program k provedení KSEI a ÚEK Ústeckého kraje
- Krajský program pro zlepšení specifických problémů Ústeckého kraje
- Koncepce environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty ÚK
- Program ekologické výchovy, vzdělávání a osvěty

- Schválené územní plány velkých územních celků (ÚP VÚC okresu Litoměřice, ÚP VÚC Severočeské hnědouhelné pánve, 2. změny a doplňky)
- Rozpracované územní plány velkých územních celků (zejména ÚP VÚC Ústeckého kraje – koncept)

4.2.2 Působnost krajů, obcí s rozšířenou působností a obcí v oblasti ochrany přírody

Krajský úřad Ústeckého kraje

Na Krajský úřad Ústeckého kraje byly legislativními předpisy po zrušení okresních úřadů delegovány tyto pravomoci a povinnosti:

Odpady

- Zpracování krajského Programu odpadového hospodářství
- Vydávání souhlasu pro provozování zařízení pro nakládání s odpady
- Vydávání souhlasu pro nakládání s odpady a s nebezpečnými odpady pro původce nad 100 tun

Ochrana ovzduší

- rozhoduje o vyměření poplatku, odkladu či prominutí části poplatku za znečišťování ovzduší zvláště velkých a velkých stacionárních zdrojů,
- kontroluje a hodnotí dodržování imisních limitů a emisních stropů na základě údajů z informačního systému kvality ovzduší,
- provádí dozor na úseku ochrany ovzduší ve své působnosti,
- ukládá plnění plánu snížení emisí nebo zásad správné zemědělské praxe u stacionárního zdroje,
- vypracovává krajský program snižování emisí,
- vypracovává programy zlepšování kvality ovzduší v oblastech s jeho zhoršenou kvalitou, které se nacházejí v jeho působnosti,
- podílí se na tvorbě národních programů snižování emisí jednotlivých znečišťujících látek,
- schvaluje návrhy programů snižování emisí zpracované orgány obcí,
- schvaluje plány snížení emisí u stacionárního zdroje,
- vypracovává integrovaný program zlepšení kvality ovzduší,
- může vypracovat programy zlepšení kvality ovzduší pro území, ve kterém imisní koncentrace překračuje hodnotu jednoho nebo více imisních limitů, avšak nepřekračuje jejich meze tolerance,
- schvaluje plány zásad správné zemědělské praxe u stacionárního zdroje,
- schvaluje návrhy programů ke zlepšení kvality ovzduší zpracované orgány obcí,
- vyhláší regulační opatření k omezení emisí ze stacionárních zdrojů, které se nepodílejí rozhodujícím způsobem na znečišťování ovzduší,
- při vyhlášení vzniku smogové situace může nařídit provozovatelům stacionárních zdrojů znečištění omezení nebo zastavení provozu zdroje, nařídit provozovatelům mobilních zdrojů znečišťování omezení provozu těchto zdrojů nebo zakázat tyto zdroje používat,
- zpřístupňuje informace dané zákonem a zvláštními právními předpisy,
- vypracovává krajský regulační řád,
- ode dne 1. ledna 2003 vydává stanoviska a rozhodnutí uvedená v § 17, s výjimkou stanoviska podle odstavce 1 písm. a) a povolení podle odstavce 2 písm. h),
- ukládá pokuty,
- od 1. ledna 2003 vede evidenci oznámení pro zvlášť velké a velké stacionární zdroje a údaje z této evidence poskytuje ministerstvu,
- zaujímá stanoviska k návrhu krajského a místního programu snižování emisí a programu ke zlepšení kvality ovzduší,
- vyjadřuje se k záměrům, které mohou výrazně ovlivnit čistotu ovzduší, k rozvojovým koncepcím a k programům rozvoje jednotlivých oborů a odvětví ve svém území působnosti.

Lesy a myslivost

Krajský úřad rozhoduje o (státní správa lesů – zákon č. 289/1995 Sb., lesní zákon):

- zařazení lesů do kategorie lesů ochranných nebo lesů zvláštního určení (§ 7 odst. 2 a § 8 odst. 3), s výjimkou vojenských lesů uvedených v § 47 odst. 2,

- souhlasu k návrhům územně plánovací dokumentace všech stupňů s výjimkou velkého územního celku, pokud umísťuje rekreační a sportovní stavby na pozemky určené k plnění funkcí lesa,
- souhlasu k návrhům územně plánovací dokumentace obcí s rozšířenou působností, jimiž mají být dotčeny lesní pozemky,
- souhlasu k vydání územního rozhodnutí, jímž mají být dotčeny pozemky určené k plnění funkcí lesa těžbou nevyhrazených nerostů nebo jímž mají být dotčeny pozemky určené k plnění funkcí lesa o výměře 1 ha a více,
- odnětí lesních pozemků plnění funkcí lesa, nebo o omezení jejich využívání pro plnění funkcí lesa o výměře 1 ha a více a o výši poplatků za odnětí (§ 17 odst. 1),
- dočasném omezení, nebo vyloučení vstupu do lesa (§ 19 odst. 3), pokud přesahují správní obvod obce s rozšířenou působností,
- stanovení podmínek ke konání organizovaných nebo hromadných sportovních akcí v lese (§ 20 odst. 5), pokud přesahují správní obvod obce s rozšířenou působností,
- schvalují plány (LHP) a povolují jejich změny (§ 27 odst. 1 a 4), v rámci schvalování plánů povolují mýtní těžbu v lesních porostech mladších 80 let (§ 33 odst. 4), výjimky ze stanovené velikosti, nebo šíře holé seče (§ 31 odst. 2) a výjimky ze zákonných lhůt pro zalesnění a zajištění lesního porostu (§ 31 odst. 6),
- uložení nebo provedení opatření meliorací a hrazení bystřin v lesích (§ 35 odst. 1, 2 a 3),
- uložení opatření odchýlných od ustanovení tohoto zákona v zájmu účelového hospodaření v lesích ochranných a v lesích zvláštního určení (§ 36 odst. 1),
- výši náhrady a subjektu povinném k poskytnutí této náhrady vlastníkově lesa z důvodu omezení při hospodaření v lesích ochranných nebo v lesích zvláštního určení (§ 36 odst. 5),
- udělení nebo odnětí licence pro výkon funkce odborného lesního hospodáře (§ 37 odst. 2),
- uložení opatření k odstranění zjištěných nedostatků, opatření ke zlepšení stavu lesů a plnění jejich funkcí, o zastavení, nebo omezení výroby nebo jiné činnosti v lese v případech hrozících škod (§ 51 odst. 1), pokud přesahují správní obvod obce s rozšířenou působností,
- nezbytných opatření k odvrácení hrozícího nebezpečí (§ 57), pokud přesahují správní obvod obce s rozšířenou působností,
- udělení, nebo odnětí licence ke zpracování plánů a osnov (§ 26 odst. 1),
- povolení sběru šišek z jehličnatých stromů i z poražených stromů neuznaných, ale kvalitních porostů (§ 29 odst. 7),
- uložení opatření v případě mimořádných okolností, pokud přesahují správní obvod obce s rozšířenou působností a nepřesahují obvod územní působnosti kraje (§ 32 odst. 2),
- ukládání pokut tomu, kdo neplní povinnosti uložené rozhodnutím orgánu kraje.

Krajskému úřadu náleží dále tyto kompetence:

- vyjadřuje se k návrhům tras celostátních a tranzitních liniových staveb a jejich součástí v územní působnosti krajů,
- schvaluje zpracované plány pro lesy o výměře nad 1000 ha a povoluje jejich změny (§ 27 odst. 1 a 4), ve vojenských lesích schvaluje plány Vojenský lesní úřad (§ 47 odst. 2) po projednání s ústředním orgánem státní správy lesů,
- ustanovuje lesní stráž s působností na území kraje a zrušuje ustanovení lesní stráže s působností na území kraje (§ 38 odst. 2),
- vykonává dozor jak orgány státní správy, fyzické a právnické osoby dodržují ustanovení tohoto zákona, předpisů vydaných k jeho provedení a rozhodnutí vydaných na jejich základě (§ 51 odst. 1), s výjimkou vojenských lesů,
- rozhoduje ve sporech o místní příslušnost orgánů státní správy lesů prvního stupně, pokud jedním z orgánů prvního stupně není Vojenský lesní úřad,
- zpracovává na návrh zastupitelstva kraje koncepcí hospodaření v lesích,
- provádí metodickou pomoc úřadům s rozšířenou působností a obcím v kraji.

Krajskému úřadu byly svěřeny rovněž kompetence ve státní správě myslivosti § 59 (podle zákona č. 449/2001 Sb.) a dále ve státní správě rybářství (podle zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství).

Obce s rozšířenou působností

Obce s rozšířenou působností jsou orgánem ochrany přírody a vykonávají státní správu v přenesené působnosti na úseku ochrany přírody a krajiny s těmito kompetencemi:

- vydání územního rozhodnutí, jímž mají být dotčeny pozemky určené k plnění funkcí lesa do výměry 5 ha lesa hospodářského a o souhlasu k vydání rozhodnutí o umístění stavby nebo využití území do 50 m od okraje lesa,
- rozhodování o odnětí lesních pozemků plnění mimoprodukčních funkcí lesa do výměry 1 ha,
- výkon speciálního stavebního úřadu ve věcech vydávání stavebních povolení k provedení vodních děl,
- vydávání souhlasu ke stavbám, které mohou ovlivnit vodní poměry na pozemcích s korytem vodního toku,
- ukládání pokut podnikající fyzické nebo právnické osobě za nedovolené odběry vody a vypouštění odpadních vod,
- ochrana před povodněmi,
- určování jakostních tříd, normovaných a minimálních stavů zvěře,
- rozhodování o uznání honitby,
- vydávání a odebrání loveckých lístků,
- vydávání zúčtovatelných plomb a lístků o původu zvěře,
- udělování souhlasu k odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, má-li být dotčena zemědělská půda a půda dočasně neobdělávaná o výměře do 1 ha,
- udělování souhlasu k nakládání s nebezpečnými odpady v množství do 100 tun za rok,
- zpoplatnění středních zdrojů znečištění.

Obecní úřady

Obecní úřady jsou orgánem ochrany přírody a vykonávají státní správu v přenesené působnosti na úseku ochrany přírody a krajiny:

- povolují, s výjimkou území národních parků kácení dřevin a jsou oprávněny k pozastavení, omezení nebo zákazu kácení dřevin, ukládají náhradní výsadbu, s výjimkou území národních parků, a vedou přehled pozemků vhodných k náhradní výsadbě;
- vedou přehled o veřejně přístupných účelových komunikacích, stezkách a pěšinách ve svém správním obvodu.

4.2.3 Územní systém ekologické stability

Územní systém ekologické stability je v podstatě vybranou soustavou ekologicky stabilnějších částí krajiny účelně rozmístěných podle prostorových a funkčních kritérií. Představuje účelové propojení ekologicky stabilních částí krajiny do funkčního celku. ÚSES vytváří pro ekologickou stabilitu v krajině prostorové podmínky, sám o sobě ale ekologickou stabilitu nezaručuje.

Základní cíle ÚSES jsou tyto:

- uchování a zabezpečení nerušeného rozvoje genofundu krajiny v celé šíři jeho rozmanitosti a pestrosti (v rámci přirozeného prostorového rozmístění) jako dlouhodobého stabilizujícího prvku – zachování biodiverzity přírodních ekosystémů;
- vytvoření optimálního prostorového základu ekologicky stabilnějších ploch v krajině, které by příznivě ovlivňovaly okolní ekologicky méně stabilní části; tedy stabilizačně působily na okolní lidskou činností narušenou krajinu.

Základními prvky územního systému ekologické stability jsou biocentra a biokoridory. Biocentra jsou plochy umožňují svým stavem ekologických podmínek trvalou existenci a reprodukci přirozených druhů bioty. Biokoridory jsou linie, které biocentra navzájem propojují a umožňující svým stavem ekologických podmínek migraci organismů. Jak biocentra, tak biokoridory jsou předpokladem záchrany genofundu živočichů, rostlin a celých ekosystémů, nutným předpokladem pro ozdravení

krajinného prostředí a zachování všech jeho užitečných funkcí. ÚSES jsou navrhovány na třech úrovních – lokální, regionální a nadregionální, přičemž lokální (místní) ÚSES v sobě zahrnuje i systémy nadřazené.

Na území Ústeckého kraje bylo celkem vymezeno:

- 13 nadregionálních biocenter (NRBC), z toho 11 reprezentativních a 2 unikátní,
- 28 nadregionálních biokoridorů (NRBK),
- 186 regionálních biocenter (RBC),
- 109 regionálních biokoridorů.

Ze 123 nadregionálních biocenter v ČR se jich na území kraje nachází 13, z toho 3 pouze zčásti. Celou svou plochou leží v Ústeckém kraji tato nadregionální biocentra: Stroupeč, Šebín, Vědlice, Milešovka, Oblík – Raná, Stříbrný roh, Hřenská skalní města, Jezeří, Myslívna na Ohři, Mrchový kopec, do kraje Karlovarského přesahuje NRBC Úhošť, do Středočeského kraje NRBC Pochvalovská stráž, do Libereckého kraje NRBC Studený vrch.

Nejdůležitějšími nadregionálními biokoridory na území Ústeckého kraje jsou:

- Krušné hory (několik biokoridorů vymezených podle nadmořské výšky a stanovištních podmínek)
- Ohře (osa vodní, osa nivní);
- Labe (na celém území kraje totožný s osou vodní, osa nivní je vymezena pouze v oblasti Porta Bohemica);
- České středohoří (prochází zde několik os nadregionálních biokoridorů)

Tab. 64. Nadregionální biocentra

Název	Obec s rozšířenou působností
Hřenská skalní města	Děčín
Studený vrch	Děčín, Varnsdorf, Nový Bor
Jezeří	Chomutov, Litvínov
Milešovka	Teplice, Lovosice
Stříbrný roh	Ústí n.L., Děčín
Vědlice	Litoměřice
Oblík, Raná	Louny
Úhošť	Kadaň, VÚ Hradiště
Stroupeč	Žatec, Chomutov
Pochvalovská stráž	Louny, Rakovník
Šebín	Louny, Lovosice
Myslívna na Ohři	Lovosice, Litoměřice, Roudnice n.L.
Mrchový kopec	Litoměřice, Roudnice n.L.

Zdroj: ÚP VÚC ÚK, 2004

Tab. 65. Regionální biocentra

Název	Obec s rozšířenou působností
Tanečnice	Rumburk
Velký rybník	Rumburk, Varnsdorf
Dymník	Rumburk
Brtníky	Rumburk
Karlovo údolí	Rumburk
U hranice	Rumburk
Špičák	Rumburk
Jáchym	Rumburk
Bílý potok	Rumburk
Telnická údolí	Ústí n.L.
Černý potok	Ústí n.L., Teplice
Stěna	Ústí n.L.
Sedmihoří	Ústí n.L.
Chlum	Děčín
Popovičský vrch	Děčín
Údolí Labe	Děčín
Skalní útvary u Bělského potoka	Děčín
Nová Ves	Děčín
Tiské stěny	Ústí n.L.
Lučiny	Ústí n.L.
Děčínský Sněžník	Děčín
Údolí Napajedla	Děčín
Libouchec	Ústí n.L.
Růžák	Děčín
Výsluní	Děčín, Česká Lípa
Smrčník	Děčín, Nový Bor, Česká Lípa
Pěnkavčí vrch	Varnsdorf, Nový Bor
Jedlovské rybníky	Varnsdorf, Děčín
Svinské doly a Vlčí rokle	Děčín
Malý Buk	Děčín
Plešivec	Varnsdorf
Vápenka	Rumburk
Velká Tisová	Děčín
Kozí hřbet, Weberberg	Varnsdorf
Bučina	Chomutov
Novodomské rašeliniště	Chomutov
Klikvové rašeliniště	Chomutov
Jelení rašeliniště	Chomutov
Medvědí skála	Litvínov
Jeřabina	Litvínov
Černý rybník	Litvínov
Šumný důl	Litvínov
Flájské rašeliniště	Litvínov
Salesiova výšina, Špičák	Teplice
Domaslavické údolí	Teplice
Flájský potok	Teplice
U jezera	Teplice
Pod Mikulovem	Teplice
Mlýny	Teplice
Židovský vrch	Teplice
Modlanský potok	Teplice
Přední Cínovec	Teplice
Supí hora	Teplice
Kyšperk	Teplice
Ždírnické údolí	Ústí n.L.
Duchcovské rybníky	Teplice
Husův vrch	Bílina

Název	Obec s rozšířenou působností
Bílina u Rtně	Teplice
Kateřina, Modlanské rybníky	Teplice, Ústí n.L.
Hradiště	Ústí n.L.
Stadické srázy, Široký kámen	Ústí n.L.
Libkovice	Litvínov, Most
Čepec	Ústí n.L.
Údolí Neštěmického potoka	Ústí n.L.
Mariánský vrch	Ústí n.L.
Kozí vrch	Ústí n.L.
Labské stráně	Ústí n.L., Děčín
Velké Březno	Ústí n.L.
Varta	Ústí n.L.
Vysoký Ostrý	Ústí n.L.
Sebuzín	Ústí n.L.
Varhošť	Litoměřice
Vrkoč	Ústí n.L.
Vaňovský vrch	Ústí n.L.
Dubický vrch, Výsluní	Ústí n.L., Lovosice
Kubačka	Lovosice
Dlouhý vrch	Litoměřice
Soudný kámen	Litoměřice
Sedlo	Litoměřice
Bukovinská hora	Litoměřice
Kohout	Děčín
Bílé stráně	Litoměřice
Deblík	Ústí n.L., Litoměřice
Hradiště, Holý vrch	Litoměřice, Ústí n.L.
Les mezi Staňkovicemi a Všeradištěm	Litoměřice
Trojhora	Litoměřice
Kalich, Písková hora	Litoměřice
Velké háje	Litoměřice
Bobří potok (Bínov)	Litoměřice, Česká Lípa
Macecha, Meluzína	Kadaň, Ostrov
Červené Blato	Kadaň
Přísečnice	Kadaň
Rašeliniště pod Jelení horou a Novoveské r.	Kadaň, Chomutov
Kamenička	Chomutov
Perštejn	Kadaň
Široký potok	Kadaň
Pruněřovské údolí	Kadaň, Chomutov
Vysoká	Chomutov
Hradiště	Chomutov
Bezručovo údolí	Chomutov
Telšské údolí	Chomutov
Červený Hrádek	Chomutov
Údlické Doubí	Chomutov
Stráně nad Chomutovkou	Chomutov
Velemyšleves	Žatec
Tatinná	Žatec
Niva Srpiny	Most
Luční potok	Most
Ressler (Ryzel)	Most
Hněvín	Most
Kopistská výsypka	Most, Litvínov
Niva Bíliny	Most
Zlatník	Most
Bořeň	Bílina, Most
Jánský vrch, Špičák	Most

Název	Obec s rozšířenou působností
Velký a Malý Vraník	Louny, Bílina
Hradištiny	Bílina
Srbsko	Louny, Lovosice
Lenešický rybník a meandr Ohře	Louny
Lužní les	Louny
Solanská hora	Lovosice
Ostrý u Milešova	Lovosice
Sutomský vrch, Jezerka, Ovčín	Lovosice
Medvědecký vrch	Lovosice
Baba	Lovosice
Velká Kozí Horka	Lovosice
Lipská hora, Pákova hora	Lovosice
Lovoš	Lovosice
Píšťany	Lovosice, Litoměřice
Křesínské vrchy	Lovosice
Hazmburk	Lovosice
Humenský vrch	Lovosice
Ústí Ohře	Litoměřice
Holý vrch	Litoměřice
Hořidla	Litoměřice
Bažantnice u Roudnice, Dobříňský háj	Roudnice n.L.
Krabčická obora	Roudnice n.L.
Říp	Roudnice n.L.
Býčkovice	Litoměřice
Litochovické skály	Lovosice
Brňanský luh	Litoměřice
Niva Obrtky	Roudnice n.L.
Opukové stráně	Roudnice n.L.
Les u Přestavlk	Roudnice n.L.
Luh u Záluží	Litoměřice, Roudnice n.L.
Písky	Litoměřice
Ješovice	Litoměřice, Mělník
Karlovka	Litoměřice
Radouň	Litoměřice
Černý vrch, hrad Egrberk	Kadaň
Vrch Šumná	Kadaň
Želina	Kadaň
Houština	Kadaň
Běšický chochol	Kadaň, Chomutov
Soběsuky	Kadaň, Chomutov
Čejkovice	Kadaň
Chbany	Kadaň
Břehy nad Libocem	Žatec
Staňkovice	Žatec
Niva u Žatce	Žatec
Stekník	Žatec
Kličín	Podbořany
Lesík Homole	Podbořany
Viničný vrch	Podbořany
Zákrut Blšanky	Podbořany
Stráně nad Blšankou	Žatec
Valovský les	Podbořany
Bučiny	Žatec
Bažantnice	Louny
Drahušský luh	Louny
Jimlín	Louny
Pravda	Louny
Velký vrch	Louny

Název	Obec s rozšířenou působností
Černčice	Louny
Loužek	Louny
Brloh	Louny
Mšenský potok	Roudnice n.L.
Pomoklina	Roudnice, Kralupy
Dětaňský chlum	Podbořany
Nad lomem	Podbořany
Mukoděly	Podbořany
Borečnice	Podbořany
Kněžský háj	Podbořany
Vičí hora	Podbořany
U pěti dubů	Podbořany
Jelení skok	Podbořany, Kralovice

Zdroj: ÚP VÚC ÚK, 2004

Tab. 66. Nadregionální a regionální biokoridory

Název	Regionální/Nadregionální
Božídarské rašeliniště (70) – Hřenská skalní města (40)	N
Studenec (69) – Jezeří (71)	N
Jezeří (71) – Stříbrný roh (19)	N
Stříbrný roh (19) – Studený vrch (82)	N
Hřenská skalní města (40) – Studený vrch (82)	N
Studený vrch (82) – státní hranice	N
Stříbrný roh (19) – státní hranice	N
Stříbrný roh (19) – Milešovka (17)	N
Stříbrný roh (19) – Polabský luh (7)	N
Myslivna na Ohři (2002) – K 10	N
Vědlice (3) – K 9	N
Vědlice (3) – Oblík, Raná (18)	N
Milešovka (17) – K 13	N
Vědlice (3) – Kokořínský důl (41)	N
Vědlice (3) – Řepínský důl (4)	N
Studený vrch (82) – Poledník (84)	N
Stroupeč (1) – Šebín (2)	N
Oblík, Raná (18) – Pochvalovská stráň (21)	N
Svatošské skály (73) – Úhošť (15)	N
Úhošť (15) – Stroupeč (1)	N
Pustý zámek (16) – K 53	N
Střela, Rabštejn (20) – Pochvalovská stráň (21)	N
Šebín (2) – K 58	N
K 2 – K 41	N
Šebín (2) – Myslivna na Ohři (2002)	N
Stroupeč (1) – Oblík, Raná (18)	N
Hřenská skalní města (40) – K 7	N
Šebín (2) – K 21	N
Bučina – Novodomské rašeliniště	R
Novodomské rašeliniště – Kamenička	R
Červené blato – Perštejn	R
Perštejn – Vrch Šumná	R
Špičák – RBK 541	R
U hranice – státní hranice	R
Karlovo údolí – U hranice	R
Karlovo údolí – Brtníky	R
Karlovo údolí – Dymník	R
Dymník – Velký rybník	R
Tiské stěny – státní hranice	R

Název	Regionální/Nadregionální
Tiské stěny – Libouchec	R
Stěna – K4	R
Údolí Labe – Popovičský vrch	R
Popovičský vrch – K 8	R
K 5 – K 8	R
Velký rybník – K 7	R
Hřenská skalní města – Růžák	R
Studený vrch – Smrčnick	R
Smrčnick – Výsluní	R
Klikvové rašeliniště – Jelení rašeliniště	R
Kopistská výsypka – K 4	R
Domaslavické údolí – Duchcovské rybníky	R
Duchcovské rybníky – Husův vrch	R
Husův vrch – Bílina u Rtně	R
Bílina u Rtně – Hradiště	R
Hradiště – Stadické srázy, Široký kámen	R
Kateřina, Modlanské rybníky – K 4	R
Kateřina, Modlanské rybníky – Hradiště	R
Milešovka – RBK 564	R
Libkovice – Salesiova výšina, Špičák	R
Kamenička – Bezručovo údolí	R
Jezeří – Údlické Doubí	R
Údlické Doubí – Stráně nad Chomutovkou	R
Stráně nad Chomutovkou – Tatinná	R
Kopistská výsypka – Ressel (Ryzel)	R
Kopistská výsypka – Niva Bíliny	R
Ressel (Ryzel) – Hněvín	R
Ressel (Ryzel) – Luční potok	R
Niva Srpiny – Luční potok	R
Velemyšleves – RBK 574	R
Luční potok – Jánský vrch, Špičák	R
Niva Srpiny – Velemyšleves	R
Staňkovice – RBK 574	R
Libkovice – Niva Bíliny	R
Niva Bíliny – Zlatník	R
Zlatník – Břeň	R
Zlatník – Jánský vrch, Špičák	R
Jánský vrch, Špičák – Velký a Malý Vraník	R
Velký a Malý Vraník – K 13	R
Medvědícký vrch – K 14	R
Lovoš – Ostrý u Milešova	R
Ostrý u Milešova – Sutomský vrch, Jezerka, Ovčín	R
Údolí Neštěmického potoka – K 10	R
Údolí Neštěmického potoka – K 10	R
Stadické srázy, Široký kámen – Vrkoč	R
Milešovka – Kubačka	R
Varhošť – Hradiště, Holý vrch	R
Sedlo – Bukovinská hora	R
Bukovinská hora – Bobří potok (Bínov)	R
Sedlo – Býčkovice	R
Vědlice – Velké háje	R
Velké háje – Vlhůšť	R
Býčkovice – Hořidla	R
Sutomský vrch, Jezerka, Ovčín – Humenský vrch	R
Humenský vrch – Myslivna na Ohři	R
Velká Kozí Horka – Hazmburk	R
Hazmburk – Křesínské vrchy	R
Křesínské vrchy – Šebín	R

Název	Regionální/Nadregionální
Šebín – Myslívna na Ohři	R
Myslívna na Ohři – Mšenský potok	R
Bažantnice u Roudnice, Dobříňský háj – Krabčická obora	R
Krabčická obora – Říp	R
Vlčí les – RBK 623	R
Havraň – Vrch Šumná	R
Houština – Lopota, Houšťka	R
Jelení skok – RBK 1030	R
Běšický chochol – K 42	R
Tatinná – Drahušský luh	R
Břehy nad Libocem – K 20	R
Břehy nad Libocem – Kličin	R
Kličin – Lesík Homole	R
Lesík Homole – Viničný vrch	R
Viničný vrch – Valovský les	R
Viničný vrch – Zákrut Blšanky	R
Stráně nad Blšankou – K 20	R
Stráně nad Blšankou – Zákrut Blšanky	R
Zákrut Blšanky – Borečnice	R
Nad lomem – Valovský les	R
Valovský les – RBK 1086	R
Jelení skok – K 53	R
Krtské skály – K 53	R
Drahušský luh – K 20	R
Jimlín – K 20	R
Jimlín – Pravda	R
Pravda – K 53	R
Pochvalovská stráň – Bilichovský potok	R
Mšenský potok – Poštovice	R
Říp – Pomoklina	R
Baba – K 13	R
Baba – K 20	R
Velká Kozí Horka – K 13	R
Medvědícký vrch – Ostrý u Milešova	R
Niva Obrtky – K 10	R
Niva Obrtky – K 16	R
Radouň – K 16	R
Radouň – K 15	R
Les u Přestavlk – RBK 622	R
Les u Přestavlk – RBK 624	R

Zdroj: ÚP VÚC ÚK, 2004

4.2.4 Natura 2000 - návrh lokalit na území Ústeckého kraje

Na základě požadavků legislativních předpisů Evropské unie je v České republice postupně zaváděna soustava chráněných území evropského významu Natura 2000. Cílem jejího budoucího ustanovení je:

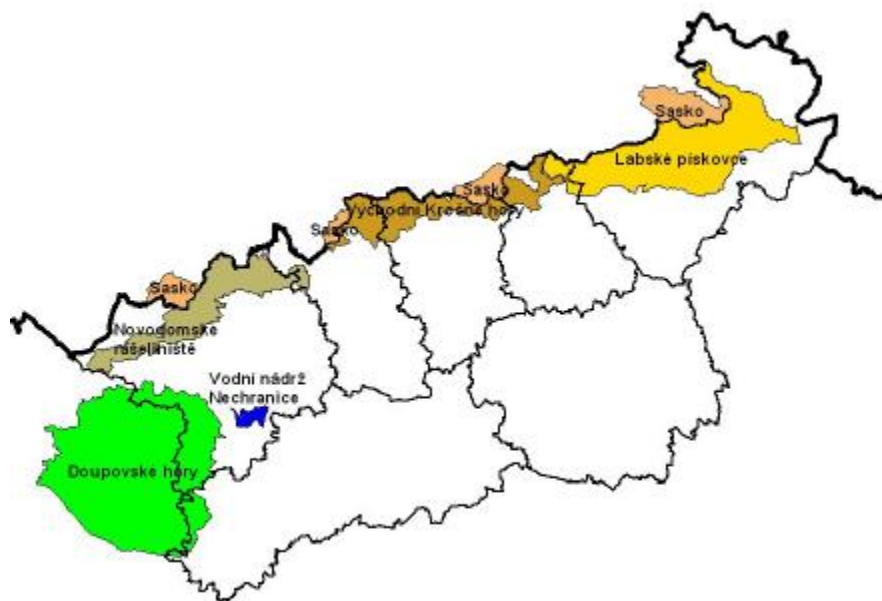
- ochrana biologické rozmanitosti prostřednictvím zachování nejhodnotnějších přírodních lokalit na území Evropské unie;
- ochrana nejvíce ohrožených druhů rostlin, živočichů a přírodních stanovišť v rámci Evropské unie;
- zachování, popř. zlepšení celkového stavu přírodních stanovišť a druhů rostlin a živočichů na území České republiky;
- sladění zájmů ochrany přírody s šetrným hospodařením v příslušných lokalitách;
- začlenění cenných přírodních lokalit v České republice do celoevropského přírodního dědictví.

Nejdůležitějšími právními předpisy EU a ČR v oblasti ochrany přírody ve vztahu k soustavě Natura 2000 jsou:

- Směrnice Rady 79/409/EHS z 2. dubna 1979 (zkr. směrnice o ptácích);

- Směrnice Rady 92/43/EHS z 21. května 1992 (zkr. směrnice o stanovištích);
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších změn a doplňků.

Navržené oblasti ochrany ptactva (Special Protection Areas – SPAs)

Zdroj: RIC 2004

Směrnice o ochraně volně žijících ptáků vytváří ucelený systém ochrany volně žijících ptáků a jejich stanovišť, hnízd i vajec. Stanovuje požadavek vymezit *oblasti ochrany ptactva* (český termín pro „Special Protection Areas – SPAs,“ českou odbornou veřejností nazývané „ptačí oblasti“). Směrnice o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin v příloze uvádí na 220 druhů a poddruhů živočichů a 330 druhů cévnatých rostlin a mechorostů, pro jejichž ochranu jsou zřizovány chráněné lokality, pro legislativu ČR s navrhovaným názvem evropsky významné lokality (český ekvivalent pro „Special Areas of Conservation - SACs“). V ČR je národním koordinátorem procesu utváření soustavy Natura 2000 Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Vymezení SPAs v ČR je již provedeno.

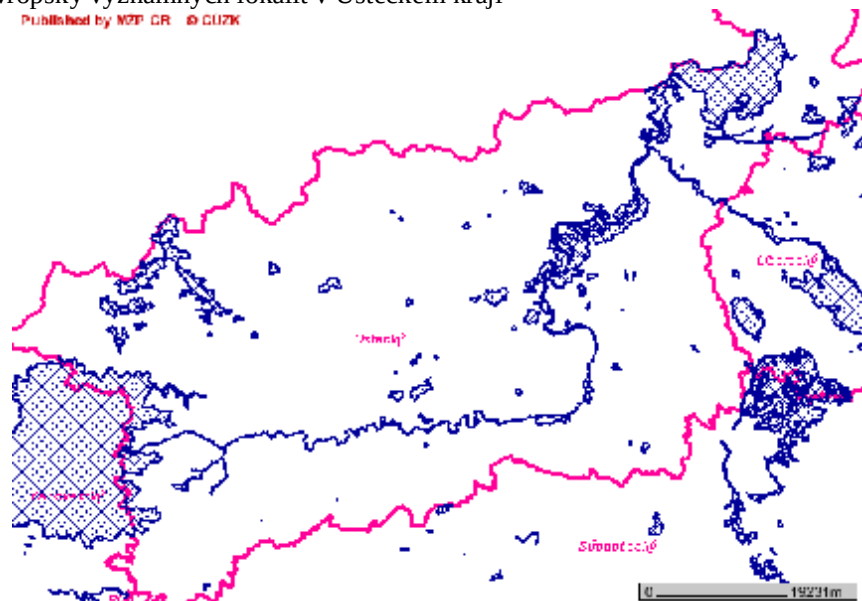
V Ústeckém kraji je jako SPA navrhováno celkem 5 území:

- Doupovské hory (cca 62 224 ha);
- Vodní nádrž Nechanice (1 192 ha);
- Novodomské rašeliníště – Kovářská (17 235 ha);
- Východní Krušné hory (16 465 ha);
- Labské pískovce (35 565 ha).

Tři ze SPA území se nacházejí v Ústeckém kraji v celém svém rozsahu, lokalita Novodomského rašeliníště nevýznamně zasahuje i do kraje Karlovarského, v případě lokality Doupovských hor se podstatná část ptačí oblasti nachází mimo Ústecký kraj, v kraji Karlovarském.

Návrh evropsky významných lokalit v Ústeckém kraji

Published by MŽP ČR © GIZK

Zdroj: RIC 2004

Z hlediska objemu prací bylo mnohem náročnější vymezení stanovišť (lokality SACs), založené na podrobném mapování biotopů. Implementace těchto dokumentů byla jednou z podmínek pro členství České republiky v EU. ČR byla před vstupem do EU povinna předložit Evropské komisi rovněž tzv. Národní seznam navrhovaných lokalit SACs.

Tab. 67. Evropsky významné lokality na území Ústeckého kraje - návrh

Kód lokality	Název lokality	Kraj	Rozloha (ha)	Status lokality
CZ0212019	Smradovna	S, U	142,51	Navrženo
CZ0214013	Kokořínsko	L, S, U	9.679,78	Navrženo
CZ0414127	Hradiště	K, U	33 159,10	Navrženo
CZ0420005	Louky pod Louchovem	U	57,64	Navrženo
CZ0420012	Želinský meandr	U	259,44	Navrženo
CZ0420014	Hora Říp	U	90,05	Navrženo
CZ0420026	Bořeň	U	67,40	Navrženo
CZ0420035	Na loučkách	U	1 015,12	Navrženo
CZ0420144	Novodomské a polské rašeliniště	U	2 510,60	Navrženo
CZ0420156	Louky u Volyně	U	54,06	Navrženo
CZ0420160	Podmílesy	U	237,56	Navrženo
CZ0420165	Velký vrch – Černodoly	U	87,41	Navrženo
CZ0420166	Velký rybník	U	88,82	Navrženo
CZ0420171	Údolí Hačky	U	147,25	Navrženo
CZ0420406	Křížové vršky, Malý vrch, Šibeník	U	18,34	Navrženo
CZ0420416	Milešovka	U	490,18	Navrženo
CZ0422075	Borečský vrch	U	26,90	Navrženo
CZ0422077	Kleneč	U	5,85	Navrženo
CZ0422079	Královomlýnský	U	0,60	Navrženo

	rybník			
CZ0422081	Na spáleníšti	U	3,90	Navrženo
CZ0422084	Písčiny u Oleška	U	28,85	Navrženo
CZ0422085	Soběchlebské terasy	U	4,85	Navrženo
CZ0422087	V Kuksu	U	20,54	Navrženo
CZ0423198	Bezejmenný přítok Trojhorského potoka	U	0,77	Navrženo
CZ0423201	Blšanský chlum	U	18,43	Navrženo
CZ0423202	Březina	U	59,77	Navrženo
CZ0423203	Černovice	U	13,69	Navrženo
CZ0423206	Dobrná	U	7,75	Navrženo
CZ0423209	Domaslavice	U	14,04	Navrženo
CZ0423210	Doubravka	U	42,74	Navrženo
CZ0423211	Háj u Oseka	U	12,97	Navrženo
CZ0423212	Hořenec – Číčov	U	20,83	Navrženo
CZ0423213	Chomutov – zoopark	U	44,38	Navrženo
CZ0423214	Jezerka	U	139,67	Navrženo
CZ0423215	Kateřina – mokřad	U	9,85	Navrženo
CZ0423216	Kopistká výsypka	U	327,68	Navrženo
CZ0423217	Krásný Dvůr	U	103,98	Navrženo
CZ0423219	Luční potok – Třebušín	U	0,66	Navrženo
CZ0423223	Petrohrad	U	34,29	Navrženo
CZ0423224	Ploskovice	U	9,01	Navrženo
CZ0423225	Radobýl	U	19,12	Navrženo
CZ0423227	Sinutec – Dlouhý kopec	U	31,58	Navrženo
CZ0423228	Strádovský rybník	U	4,17	Navrženo
CZ0423229	Údlické Doubí	U	43,81	Navrženo
CZ0423232	Vrch Hazmburk	U	31,39	Navrženo
CZ0423233	Vrch Milá	U	5,49	Navrženo
CZ0423236	Všechlapy – Kamýk	U	12,09	Navrženo
CZ0423505	Dolní Ploučnice	L, U	779,28	Navrženo
CZ0423507	Horní Kamenice	L, U	185,63	Navrženo
CZ0423510	Ohře	U	647,55	Navrženo
CZ0423651	Držovice – rodinný dům	U	0,04	Navrženo
CZ0423652	Chřibská – kostel	U	0,06	Navrženo
CZ0423653	Jílové u Děčína - škola	U	0,09	Navrženo
CZ0423654	Lobendava – kostel	U	0,09	Navrženo
CZ0423656	Úštěk – kostel	U	0,08	Navrženo
CZ0424030	Bezručovo údolí	U	1 378,72	Navrženo
CZ0424031	České Švýcarsko	U	10 626,90	Navrženo
CZ0424033	Raná – Hrádek	U	168,94	Navrženo
CZ0424034	Babinské louky	U	74,27	Navrženo
CZ0424035	Bílé stráně	U	17,39	Navrženo
CZ0424036	Běšický chochol	U	28,53	Navrženo

CZ0424037	Lovoš	U	292,95	Navrženo
CZ0424038	Holý vrch u Hlinné	U	102,91	Navrženo
CZ0424039	Oblík - Srdov – Brník	U	335,17	Navrženo
CZ0424111	Labské údolí	U	8 227,74	Navrženo
CZ0424125	Doupovské hory	K, U	14 356,70	Navrženo
CZ0510507	Údolí Chřibské Kamenice	U	338,25	Navrženo
CZ0510520	Lužickohorské bučiny	L, U	626,52	Navrženo

Zdroj: MŽP ČR, 2004

4.2.5 IPPC – Integrovaný systém k ochraně životního prostředí

V členských státech Evropské unie (a OECD) byla přijata soustava legislativních předpisů, které ustanovují přechod na integrovaný systém zaměřený na prevenci znečištění. Základní směrnici pro zavedení integrovaného systému prevence znečištění v EU je směrnice Rady ES 96/61/EC, o integrované prevenci a řízení znečištění (Integrated Pollution Prevention and Control, IPPC). Transpozice a implementace této směrnice do české environmentální legislativy je nyní před dokončením.

Jako hlavní důvody pro zavedení IPPC je možné uvést:

- rozdílnost přístupů k řízení emisí do ovzduší, vody a půd, které mohou způsobovat pouze přesuny znečištění z jednoho prostředí nebo složky do druhé;
- omezování materiálových a energetických toků;
- v rámci legislativy ES byla přijata opatření proti vypouštění nebezpečných látek do ovzduší a vodního prostředí, nebyla však přijata potřebná opatření zaměřená na emise nebezpečných látek do půdy;
- nezbytnost zajištění snižování znečištění životního prostředí jako celku a zabránění emisím do ovzduší, půdy a vody, maximální omezení produkce odpadů;
- komplexní zhodnocení všech aspektů životního prostředí a jejich oznámení příslušnému kompetentnímu orgánu, který vydává komplexní povolení, jejich důkladné ověření před vydáním souhrnného povolení;
- zajištění plné koordinace mezi příslušnými kompetentními úřady při povolovacím řízení, pouze tak lze dosáhnout nejvyšší možné míry efektivnosti ochrany životního prostředí jako celku.

Tab. 68. Seznam zdrojů podléhajících regulačnímu režimu Integrované prevence a omezení znečištění (IPPC) v oblastech se zhoršenou kvalitou ovzduší

Okres	Obec	Název zdroje	Kategorie
Chomutov	Chomutov	Actherm, s.r.o.	1.1.
Děčín	Děčín	Alcan Děčín Extrusion, s.r.o.	2.3.b)
Děčín	Děčín	Alcan Děčín Extrusion, s.r.o.	2.3.c)
Děčín	Děčín	Alcan Děčín Extrusion, s.r.o.	2.5.b)
Most	Litvínov	Celio, a.s., skládkový komplex	5.4.
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Cinergetika U/L, a.s.	1.1.
Most	Litvínov	Česká rafinérská, a.s.	1.2.
Most	Litvínov	Česká rafinérská, a.s.	4.2.a)
Most	Litvínov	Česká rafinérská, a.s.	4.1.b)
Most	Litvínov	Česká rafinérská, a.s.	4.1.a)
Teplice	Bílina	ČEZ, a.s., elektrárna Ledvice	1.1.
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Dekonta, a.s., skládka průmyslových odpadů Podhoří	5.4.
Děčín	Děčín	Desta – CZ, a.s.	6.7.
Litoměřice	Lovosice	Glanzstoff Bohemia, s.r.o., výroba viskózních kordových vláken	4.1.h)
Teplice	Teplice	Glaverbel Czech, a.s., závod Řetenice	3.3.
Teplice	Teplice	Glaverbel Czech, a.s., závod Řetenice	6.7.
Děčín	Děčín	Habrinol, s.r.o.	4.1.c)
Most	Litvínov	Chemopetrol, a.s.	5.1.
Most	Litvínov	Chemopetrol, a.s.	4.3.

Okres	Obec	Název zdroje	Kategorie
Most	Litvínov	Chemopetrol, a.s.	5.4.
Most	Litvínov	Chemopetrol, a.s.	4.2.a)
Most	Litvínov	Chemopetrol, a.s.	4.1.a)
Most	Litvínov	Chemopetrol, a.s.	4.1.b)
Most	Litvínov	Chemopetrol, a.s., teplárna T 200	1.1.
Most	Litvínov	Chemopetrol, a.s., teplárna T 700	1.1.
Most	Litvínov	Chemopetrol, a.s., výroba polyethylenu 1	4.1.h)
Most	Litvínov	Chemopetrol, a.s., výroba polyethylenu 2	4.1.h)
Most	Litvínov	Chemopetrol, a.s., výroba polyethylenu	4.1.h)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Chemopharma, a.s.	4.5.
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Cheva, s.r.o.	4.2.c)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Cheva, s.r.o.	4.2.d)
Teplice	Háj u Duchcova	Ing. Petr Schneider	6.6.c)
Most	Litvínov	Kaučuk, a.s., ethylbenzen	4.1.a)
Litoměřice	Vchynice	Komaspol, s.r.o.	6.6.a)
Louny	Louny	Lounské strojírný, s.r.o.	6.7.
Litoměřice	Lovosice	Lovochemie, a.s.	1.1.
Litoměřice	Lovosice	Lovochemie, a.s.	4.3.
Litoměřice	Lovosice	Lovochemie, a.s.	5.4.
Litoměřice	Lovosice	Lovochemie, a.s., dusičnan amonný s močovinou (DAM)	4.3.
Litoměřice	Lovosice	Lovochemie, a.s., kyselina dusičná KD 5	4.2.b)
Litoměřice	Lovosice	Lovochemie, a.s., kyselina dusičná KD 6	4.2.b)
Litoměřice	Lovosice	Lovochemie, a.s., ledek amonný s vápencem (LAV)	4.3.
Litoměřice	Lovosice	Lovochemie, a.s., výroba kombinovaných hnojiv NPK	4.3.
Litoměřice	Lovosice	Lovochemie, a.s., výroba ledku vápenatého	4.3.
Děčín	Děčín	Promptus, s.r.o.	2.6
Ústí n.L.	Ústí n.L.	SČA Slévárna šedé a tvárné litiny, a.s.	2.4
Chomutov	Chomutov	Selská vejce Skadoz, s.r.o., třídírna vajec	6.6.a)
Chomutov	Chomutov	Selská vejce Skadoz, s.r.o., výroba slepičích vajec Střežov	6.6.a)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Setuza, a.s.	4.1.b)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Setuza, a.s.	6.4.b)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Setuza, a.s.	4.1.b)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Setuza, a.s.	4.2.a)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Setuza, a.s.	6.4.b)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Severočeská armaturka, a.s.	2.4.
Teplice	Bílina	Splirec Czech, s.r.o.	4.1.h)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.	5.1.
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.	4.1.b)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.	4.1.d)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.	4.1.f)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.	4.1.h)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.	4.1.j)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.	4.2.a)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.	4.2.b)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.	4.2.c)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.	4.2.d)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a.s.	4.2.e)
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Teplárna Ústí n.L.	1.1.
Litoměřice	Litoměřice	United Energy, a.s., výtopna Litoměřice	1.1.
Ústí n.L.	Ústí n.L.	Van Leer Obaly, a.s.	6.7.
Teplice	Bílina	VPR, a.s.	6.6.b)
Chomutov	Chomutov	Železářny Chomutov, a.s.	2.6.
Chomutov	Chomutov	Železářny Chomutov, a.s., válcovací trať 1, 2	2.3.a)

Zdroj: Integrovaný krajský program zlepšení kvality ovzduší Ústeckého kraje

4.3 Ochrana přírody a krajiny

Za prioritní oblasti pro problematiku životního prostředí v Ústeckém kraji byly stanoveny tyto:

životní prostředí a kvalita života;

ochrana přírody, krajiny a biologické rozmanitosti (integrovaná ochrana ekosystémů a krajiny);

udržitelné využívání přírodních zdrojů spojené s ekologickým nakládáním s odpady;

ochrana klimatického systému Země a omezení dálkového přenosu znečištění ovzduší.

Tab. 69. Tabulka výměry zvláště chráněných území v ha v roce 2002

Obce s rozšířenou působností	Národní park České Švýcarsko	CHKO Labské pískovce	CHKO České středohoří	CHKO Kokořínsko	CHKO Lužické hory
Rok zřízení	2000	1972	1976	1976	1976
Bílina	0	0	4513	0	0
Děčín	5 525	19 240	25 643	0	4 885
Litoměřice	0	0	18 408	1 936	0
Litvínov	0	0	0	0	0
Louny	0	0	8 324	0	0
Lovosice	0	0	11 755	0	0
Most	0	0	2 518	0	0
Rumburk	2 343	2 974	0	0	1 517
Teplice	0	0	3 066	0	0
Ústí nad Labem	0	1 964	20 987	0	0
Varnsdorf	69	2	0	0	4 735
Rozloha celkem	7 900	22 100	107 000	27 000	35 000

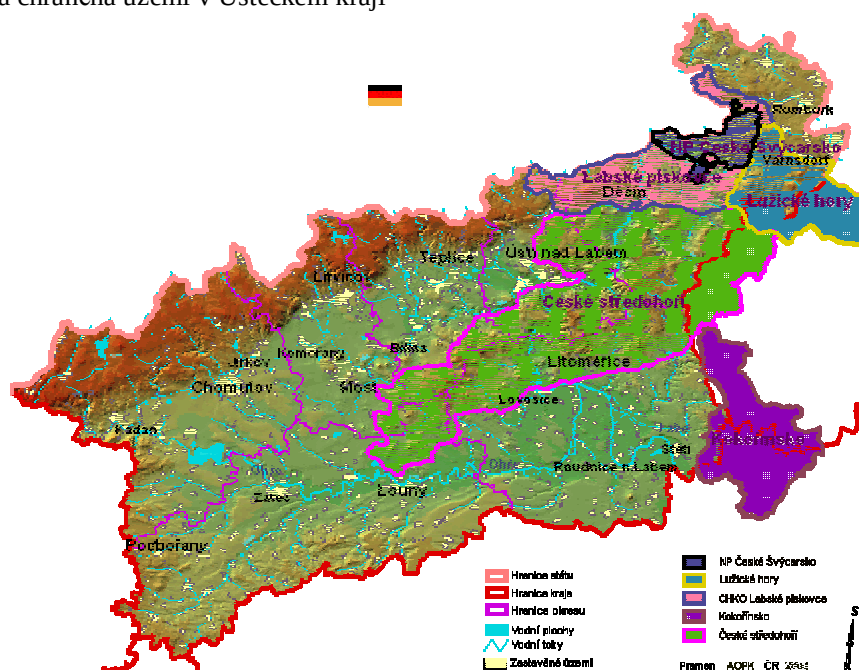
Zdroj: Agentura ochrany přírody, 2004

4.3.1 Zhodnocení významu chráněných území a porovnání v rámci ČR

Chráněné krajinné oblasti jsou zřizovány s tímto základním cílem: záchrana a trvalá ochrana různých typů kulturní krajiny s vysokým ekologickým a estetickým potenciálem, který se zachoval i přes intenzivní vlivy hospodářských a urbanistických činností člověka.

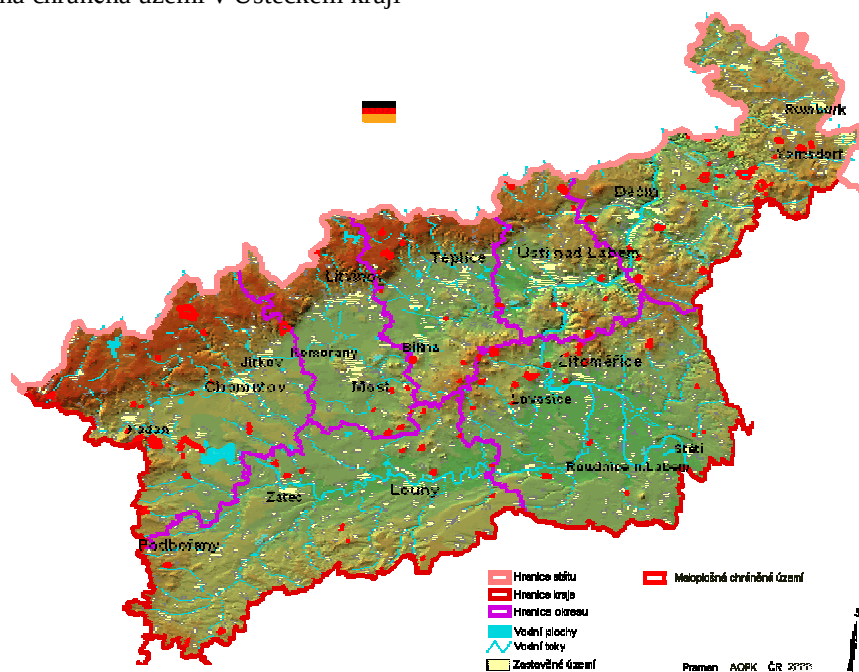
Na území České republiky je k dnešnímu dni vyhlášeno 24 chráněných krajinných oblastí (CHKO). Celková rozloha CHKO na území České republiky dle Správy CHKO ČR je 10 274 km², což odpovídá 13 % rozlohy státu. Na území Ústeckého kraje se nacházejí 4 chráněné krajinné oblasti z celkovou rozlohou 1911, km² a národní park o velikosti 79 km², což představuje 6,6 % území národních parků ČR a 1,5 % z celkové plochy Ústeckého kraje. Rozloha CHKO v Ústeckém kraji se rozkládá na 1911 km², což představuje 18,6 % z CHKO na území ČR a 35,8 % z celkové plochy Ústeckého kraje. Vysoké přírodní hodnoty chráněných krajinných oblastí dokumentuje mimo jiné přes 70 vyhlášených národních přírodních rezervací (viz tabulka) o celkové výměře již dnes převyšující 185 km², více než 25 národních přírodních památek a nespočet přírodních rezervací a památek přesahující celkovou výměru 120 km². V celkovém počtu je na území 311 km² chráněných krajinných oblastí, které podléhají přísnějšímu režimu ochrany. To je přes 3 % celkové rozlohy CHKO v ČR.

Velkoplošná chráněná území v Ústeckém kraji

Zdroj: RIC 2004

Maloplošná chráněná území v Ústeckém kraji

Zdroj: RIC, 2004

Tab. 70. Maloplošná chráněná území podle okresů v Ústeckém kraji

Kraj, okresy	Celkem ¹⁾	z toho			
		národní přírodní památka	národní přírodní rezervace	přírodní památka	přírodní rezervace
Ústecký kraj	136	13	11	61	51
Děčín	33	3	1	12	17
Chomutov	25	2	3	14	6
Litoměřice	22	4	3	7	8
Louny	22	2	3	14	3
Most	9	1	2	3	3
Teplice	16	-	1	6	9
Ústí nad Labem	12	1	-	5	6
<i>Rozloha (ha)</i>					
Ústecký kraj	3 058	111	784	756	1 408
Děčín	690	41	93	55	501
Chomutov	931	18	395	273	245
Litoměřice	321	18	142	59	102
Louny	248	24	39	131	55
Most	201	9	95	5	92
Teplice	352	-	20	71	262
Ústí nad Labem	315	1	-	162	151

¹⁾ Počet maloplošných chráněných území za kraj neodpovídá součtu za okresy, neboť některá MCHÚ se rozkládají na území více okresů

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003 (k 31. 12. 2002)

4.3.2 Základní hodnocení stavu přírody v chráněných územích i mimo ně

V Ústeckém kraji se nachází 5 velkoplošných zvláště chráněných území (ZCHÚ), a to 4 chráněné krajinné oblasti – Labské pískovce, České středohoří (část), Kokořínsko (část) a Lužické hory (část) a 1 národní park České Švýcarsko. Rovněž se zde nachází 7 přírodních parků. V kraji se dále nachází 136 maloplošných zvláště chráněných území.

Registrované významné krajinné prvky (VKP) jsou vyhlášovány a evidovány pověřenými obecními úřady. Podle dostupných údajů je v Ústeckém kraji evidováno 127 registrovaných VKP. V Ústředním seznamu ochrany přírody je na území Ústeckého kraje evidováno 379 památných stromů.

V rámci vytváření soustavy lokalit Natura 2000 je na území Ústeckého kraje navrženo celkem 68 evropsky významných lokalit (viz kapitola Soustava Natura 2000).

Na území kraje leží 5 navržených ptačích oblastí (podle směrnice Rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků), a to Doupovské hory (na hranicích s Karlovarským krajem, v Ústeckém kraji rozloha 139 km²), Vodní nádrž Nechanice (1,2 km²), Východní Krušné hory (1,2 km²), Novodomské rašeliniště – Kovářská (172 km²) a Labské pískovce (356 km²). Z druhů vyšších rostlin přílohy II směrnice Rady 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin se na území kraje vyskytují zvonovec liliovitý, střevíčník pantoflíček, hvozdík písečný český, sinokvět chrpovitý, popelivka sibiřská, hlízovec Loeselův, žabníček vzplývavý, koniklec otevřený a vláskatec tajemný. Z mechorostů se na území kraje vyskytuje šikoušek zelený.

K nejvýznamnějším zvláště chráněným druhům rostlin vyskytujícím se na území Ústeckého kraje patří např. kriticky ohrožený jitrocel přímořský, silně ohrožená zdrojovka pobřežní nebo kozinec rakouský. Ze zvlášť chráněných druhů obratlovců stojí za zmínku např. silná populace tetřívka obecného v oblasti Krušných hor, která je každoročně monitorována. Za ojedinělé v rámci celé ČR lze považovat pravidelné hnízdění potápky rudokrké na Chabařovicu u Ústí n. L. nebo hnízdění sokola stěhovavého v Labských pískovcích. Největší tahovou zastávkou a zimovištěm vodních ptáků je Nechanická přehrada, v poslední době jich zde zimuje až 30 000 exemplářů. Mezi významná zimoviště ptáků patří také nezamrzající tok řeky Labe, kde je již po mnoho let prováděno pravidelné

zimní sčítání. V regionu je také několik desítek starých důlních děl (nejvíce v masivu Krušných hor), která slouží jako významná zimoviště netopýrů (např. vrápenec malý, netopýr velký, netopýr černý). Na dolním toku Labe se stabilizovala populace bobra evropského.

Národní park České Švýcarsko

Národní park České Švýcarsko byl vyhlášen počátkem roku 2000 jako čtvrtý národní park (tedy unikátní, člověkem téměř nedotčené přírodní území s jedinečnou flórou a faunou) v České republice. Zaujímá plochu necelých 79 km² a hraničí s **Národním parkem Saské Švýcarsko** na německé straně hranic.

České Švýcarsko je tvořeno převážně pískovci, na kterých je velmi chudá půda pro růst rostlin. Přesto se zde nachází celá řada zajímavých druhů – např. plavuň pučivá, červenoplodý čípek objímavý nebo žlutě kvetoucí violka dvoukvětá. Charakteristickými zástupci stromů jsou zde smrk ztepilý a dnes již vzácná jedle bělokorá.

Symbolem Českého Švýcarska je rojovník bahenní, skrývající se na zastíněných stěnách skal a malých rašeliništích. Dále se tu daří klikvě bahenní, suchopýru pochvatému – typické rašeliništní rostlině s bílým chmýřím nebo nenápadnému sedmikvítku evropskému. Na suchých vrcholcích skal se nacházejí keříčky vřesu, brusinky a především borůvky. Typickou dřevinou této oblasti je borovice lesní, která snadno vzdoruje nepříznivým okolním podmínkám. Vyskytuje se zde také lilie zlatohlávek, kyčelnice devítilistá, zvonek broskvoňolistý a rozrazil horský.

Podél vodních toků (Kamenice, Křinice) je život bohatší nejen v živočišné říši, ale přibývá i spousta rostlin. Nechybí zde chráněná bledule jarní, kapradina pérovník pštrosí anebo památka na dávnou minulost naší Země přeslička luční.

Mezi skvosty zdejší přírody patří orchidea prstnatec májový (dříve nazývaný vstavač májový), kterému se dobře daří na mokřích loukách, jež jsou pro jeho výskyt vyhlášeny za přírodní rezervace. Velmi běžnou květinou je zde náprstník červený. Skladba lesů je na území Českého Švýcarska značně pozměněná lidskou činností. Nejčastější dřevinou smrk ztepilý, v původních porostech převažovala borovice lesní, buk lesní a jedle bělokorá. Mezi zavlečené druhy patří borovice vejmutovka, způsobující značné škody na bylinném patru, je proto postupně nahrazována původními druhy.

Na skalách lze rozeznat na stovku druhů mechů – nejen rašelínků, ale i řadu dalších, např. ploník, bělomech apod. Mezi mechy je největší vzácností chudozubík Brownův, jehož výskyt zde je v ČR ojedinělý. Mezi lišejníky toto postavení zaujímá děratka, která si z celého světa vybrala za svůj domov jen severní a východní Čechy.

Na území NP České Švýcarsko žije mnoho ohrožených druhů živočichů. Nejlépe je prozkoumán hmyz. Byl zde zjištěn výskyt několika vzácných a zajímavých druhů – např. kovaříků, kriticky ohroženého roháčka, velmi vzácně se vyskytujícího tesaříka, kobylky horského druhu a jeskynní kobylky, jejichž výskyt je na území Českého Švýcarska jedinou současnou lokalitou na území Čech. Motýli jsou také zastoupeni zajímavými druhy – otakárkem fenyklovým, soumráčníkem černohnědým.

K biotopům s největším výskytem živočichů zde patří vodní plochy a mokřady. V říčkách Kamenici a Křinici žijí například savci vydra říční a rejsek vodní, ptáci: ledňáček říční, skorec vodní, konipas horský, ryby pstruh potoční, lipan podhorní a vranka obecná. Významným úspěchem je návrat (reintrodukce) lososa atlantského. Vyskytuje se zde bobr evropský, čáp černý, potápky a kachny, orel mořský, jeřáb popelavý, z obojživelníků čolci a žáby, z plazů užovka obojková. Skalní útvary svým prostředím vyhovují kuně skalní, kamzíku horskému, plchu velkému, plchu zahradnímu a netopýru rezavému a hvízdavému. Z dravců zde v posledních letech opět hnízdí kriticky ohrožený sokol stěhovavý. České Švýcarsko dále patří mezi tradiční hnízdiště výra velkého, kulíška nejmenšího a sýce rousného.

Zdejší bukové lesy jsou útočiště jelena evropského i prasete divokého, vzácně se zde vyskytuje rys.

CHKO Labské pískovce

Území CHKO Labské pískovce je charakteristické údolími tvaru soutěsek a kaňonů, obklopených věžemi a masivy místy tvořícími skalní města. Kaňon Labe mezi Děčínem a Hřenskem představuje jedinečný přírodní útvar, mezi jehož přítoky patří říčky Křinice a Kamenice. Jejimi soutěskami mohou návštěvníci proplout. Rostlinstvo je zde druhově podmíněno pískovcovým, málo úživným podkladem a vázáno na extrémní teplotní výkyvy i nedostatek vláhy. Na třetihorních čedičových a

znělcových vyvěřelinách rostou květnaté bučiny, v jejichž podrostu najdeme například kyčelnici devítilistou, lýkovec jedovatý nebo mařinku vonnou. Chladnomilnou flóru zastupují vranec jedlový, violka dvoukvětá a žebrovice různolistá. Rokle a stěny vlhkých skal jsou porostlé vzácným a významným rojovníkem bahenním i celou řadou mechů a jatrovek, z mechorostů jmenujme například dřípovičník zpeřený, chudozubník Brownův nebo křepenuk bledou.

Mnohotvárnost území umožňuje existenci celé řady živočichů na poměrně malém prostoru. Početná je lovná zvěř, zejména jeleni, srnci a černá zvěř, dále lišky a kuny, rejskové a plchové. Vyskytuje se zde rys, původní zvěř našich lesů. Při březích potoků žijí ledňáček, konipas horský a skorec vodní. Mezi sedmi druhy sov najdeme např. výra velkého, kulíška nejmenšího nebo sýce rousného. Na území CHKO hnízdí dva až tři páry čápa černého, další druhy ptáků našly útočiště ve skalách.

Na celkem 324 km² rozlohy CHKO Labské pískovce bylo ustanoveno 12 maloplošných zvláště chráněných území o celkové rozloze 416 ha a byly otevřeny tyto naučné stezky: Stezka přátelství (Hřensko – Soutěsky – Mezní Louka – Pravčická brána), Jetřichovické stěny, Tiské stěny.

CHKO České středohoří

Chráněná krajinná oblast České středohoří se rozprostírá po obou březích dolního toku české části Labe, na téměř celém území stejnojmenného pohoří. Pro České středohoří charakteristické kuželovité tvary kopců jsou výsledkem třetihorní vulkanické činnosti, jež vytlačila vyvěřeliny většinou čedičového typu a znělce do tvaru kup a příkrovů. Specifické přírodní podmínky (průměrné roční teploty 9 – 5°C, průměrné roční úhrny srážek 470 – 800 mm a převážně zásaditá reakce půdy) jsou hlavním důvodem, proč je České středohoří jedna z nejbohatších oblastí na množství druhů rostlin a živočichů v České republice. Charakteristická jsou teplomilná stepní společenstva a společenstva sutí a s nimi spojený výskyt několika desítek rostlinných druhů, které jsou považovány za kriticky nebo silně ohrožené. Zvláštní ochranu zde požívá 39 maloplošných zvláště chráněných území o celkové rozloze 616 ha.

CHKO Lužické hory

CHKO Lužické hory se rozprostírá v kulturní krajině, která byla člověkem formována po staletí. Čedičové a znělcové kupy jsou doplněny bizarními tvary pískovcových skal, souvislé lesy přecházejí v pestré podhorské louky s bohatstvím remízků, mezi a soliterních stromů. V místních lesích převládá smrk, v těžko přístupných a odlehlých partiích se zachovaly zbytky původních lesních porostů (buk, jedle, javor, jilm). V této nadmořské výšce v ČR jedinečná doubrava se nalézá na vrcholu Klíče (748 m). Staleté tisy rostou v obci Krompach. V hájích, remízcích a břehových porostech podél potoků se zachovaly mnohé vzácné druhy rostlin a živočichů.

Lužické hory jsou rozvodím Severního a Baltského moře a také výrazným povětrnostním předělem. Na území CHKO se nachází 12 maloplošných zvláště chráněných území o celkové rozloze 245 ha.

CHKO Kokořínsko

Charakteristické rysy oblasti, mezi něž patří ojedinělý geomorfologický reliéf z kvádrových pískovců, plošiny a často hluboce zahloubená údolí, na jejichž hranách se vytvořila skalní města. Společně s klimatickým působením sousedícího teplého Polabí jsou zde tak vytvořeny pestré podmínky, jejichž důsledkem je výskyt rostlinných druhů v rozsahu od teplomilných (na zbytcích skalních stepí) po chladnomilné (v inverzních polohách). Údolí potoka Liběchovky a Pšovky jsou pak typická svými vlhkými loukami, mokřadními společenstvy a vodními tůňemi. Mokřadní společenstva nacházející se zde byla v roce 1997 zařazena do území chráněných v rámci Ramsarské úmluvy. V mokřadních biotopech se nacházejí druhy živočichů i rostlin zapsaných v Červeném seznamu. 72 % plochy místních lesních porostů je tvořeno dřevinami přirozené druhové skladby. Na ploše CHKO Kokořínsko se nachází 16 maloplošných zvláště chráněných území (na 2 326 ha).

V Ústeckém kraji je již delší dobu evidován záměr na vyhlášení CHKO Střední Poohří (okresy Chomutov a Karlovy Vary), zahrnující i Doupovské hory a část Krušných hor (okolí Klínovce). Pro konflikt se zájmy armády (spíše legislativní než věcný) je vyhlášení této CHKO v nejbližší době

nepravděpodobné, ostatně je připravováno již cca 20 let. Další zlepšení životního prostředí na území kraje, zejména v nejvíce zatížených oblastech, přispěje k rozvoji žádoucích podnikatelských aktivit a urychlí pokračující restrukturalizaci ekonomické základny. Kvalita životního prostředí ovlivní také probíhající rehabilitaci v kraji tradičního lázeňství, další rozvoj turistiky a cestovního ruchu.

Tab. 71. Zvláště chráněná území a přírodní parky v Ústeckém kraji v roce 2003

Kategorie		Celkem (počet)	Rozloha (ha)
Národní park ¹⁾	(NP)	1	7 884
Chráněná krajinná oblast ²⁾	(CHKO)	4	132 442
Národní přírodní rezervace	(NPR)	11	785
Národní přírodní památka	(NPP)	13	111
Přírodní rezervace	(PR)	52	1 436
Přírodní památka	(PP)	61	756
Přírodní park		7	34 963

¹⁾ Národní park České Švýcarsko

²⁾ CHKO Labské pískovce, Kokořínsko – část, Lužické hory – část, České středohoří – část

Zdroj: Správa NP České Švýcarsko, SCHKO ČR, AOPK ČR, KÚ

4.3.3 Rekultivace

Cílem rekultivačních prací je komplexní obnova celé krajiny a její smysluplné využití, nikoliv návrat ke krajině před těžbou, což ani není z mnoha hledisek možné. Rekultivační činností tedy vzniká krajina nová, která napodobuje přírodní prvky a nabízí nové možnosti využití.

Povrchový důl Barbora po skončení těžby (1977)

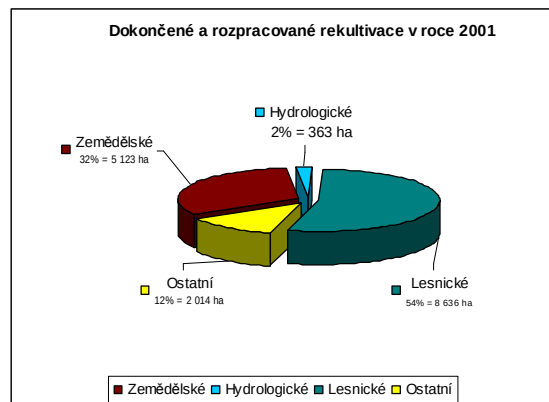
Povrchový důl Barbora po rekultivaci (1997)

Tab. 72. Dokončené a rozpracované rekultivace v Ústeckém kraji v roce 2001

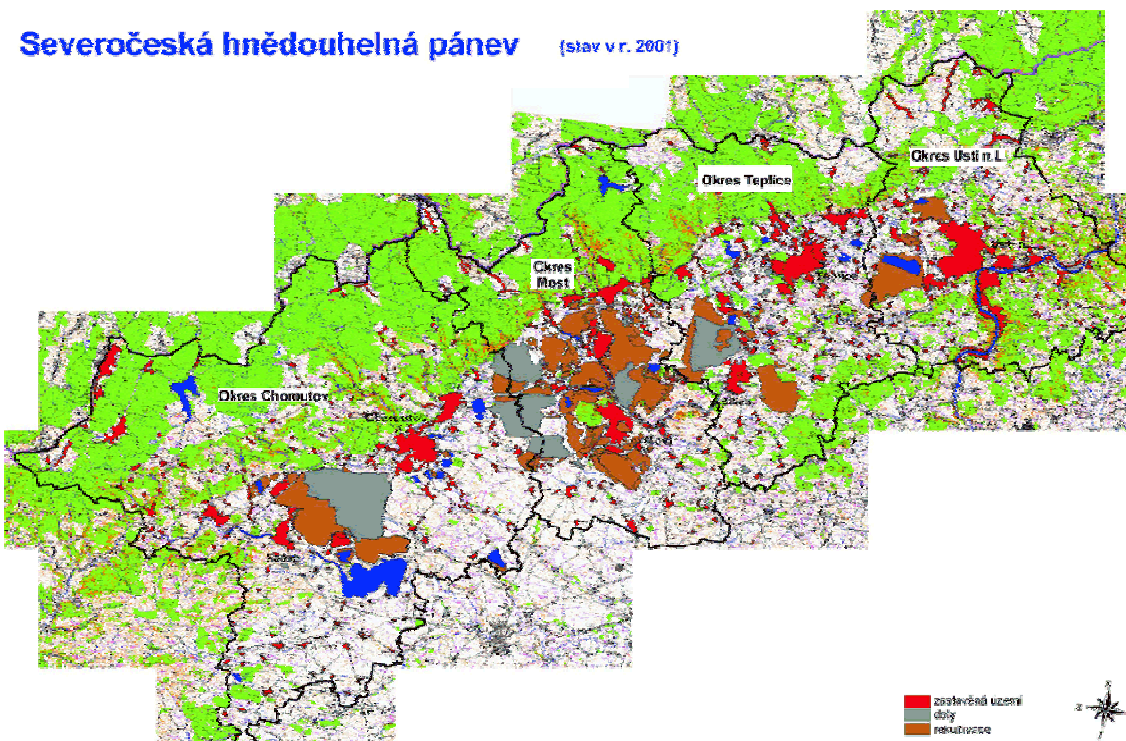
SKUPINA	HA	%
Zemědělské	5123	32
Hydrologické	363	2
Lesnické	8636	54
Ostatní	2014	12

Zdroj: SD, MUS 2003

Kartogram ukazuje významné plochy dotčené povrchovou těžbou uhlí, které jsou v oblasti hnědouhelné pánve ve čtyřech okresech kraje. Oblasti těžby i rekultivací se nacházejí v blízkosti intravilánu velkých měst nebo jsou přímo jeho součástí.

Zdroj: RIC 2004

Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje, 2004

4.3.4 Negativní dopady těžby na krajinu a životní prostředí

Severočeská hnědouhelná pánev se rozkládá na ploše 1420 km², samotná ložiska hnědého uhlí se nacházejí pod cca 850 km². Přibližně 80 km dlouhé území zasahuje od Ústí nad Labem po Kadaň. Využitelné zásoby hnědého uhlí na území severočeské hnědouhelné pánve se odhadují na 5500 milionů tun, skutečně vytěžitelné zásoby pak na 980 mil. tun. Při výhledově předpokládaných těžbách by tyto zásoby mohly být vytěženy do roku 2035 (pokud by došlo k legislativním změnám týkajících se tzv. „územních ekologických limitů“), zásoby hnědého uhlí by mohly být těženy do roku 2065.

(Územní ekologické limity jsou stěžejní součástí programu ozdravení těžbou zdevastovaného severočeského regionu. Pro jednotlivé doly a výsypky stanovují hranice, které povrchová těžba, respektive ukládání jejího odpadu, nesmí překročit. Jsou tak mimo jiné chráněny blízké obce, včetně hygienického pásma mezi okraji vesnic a nejzazším budoucím okrajem důlní jámy. Byly stanoveny usneseními Vlády ČR v roce 1991, ta se týkala Chabařovic (č. 331/91) a postupně celého Podkrušnohoří (444/91). Územní ekologické limity neznamenaají pouze ochranu těžbou bezprostředně ohrožených obcí, jsou důležitým předpokladem ke změně orientace ekonomického rozvoje severočeského regionu, omezení důrazu na těžký průmysl a masivní povrchovou těžbu.

Varianta překročení územně ekologických limitů těžebních činností na lomu ČSA se jeví podle ÚPD ÚSES jako nepřipustná, protože by měla tyto důsledky:

- další postižení sídelní soustavy Mostecka – likvidací obcí Horní Jiřetín, Černice a nepříznivým ovlivněním životního prostředí západní části města Litvínova,
- likvidaci důležitého silničního spojení II. třídy s Krušnými horami a tím poškození dotčeného osídlení v Krušných horách, snížení rekreačního potenciálu území,
- riziko likvidace zámku Jezeří odříznutím od přístupových cest,
- zásah do ÚSES a poškození spodního pásu nejkvalitnějších lesů na úbočí Krušných hor realizací ochranných vodohospodářských opatření,

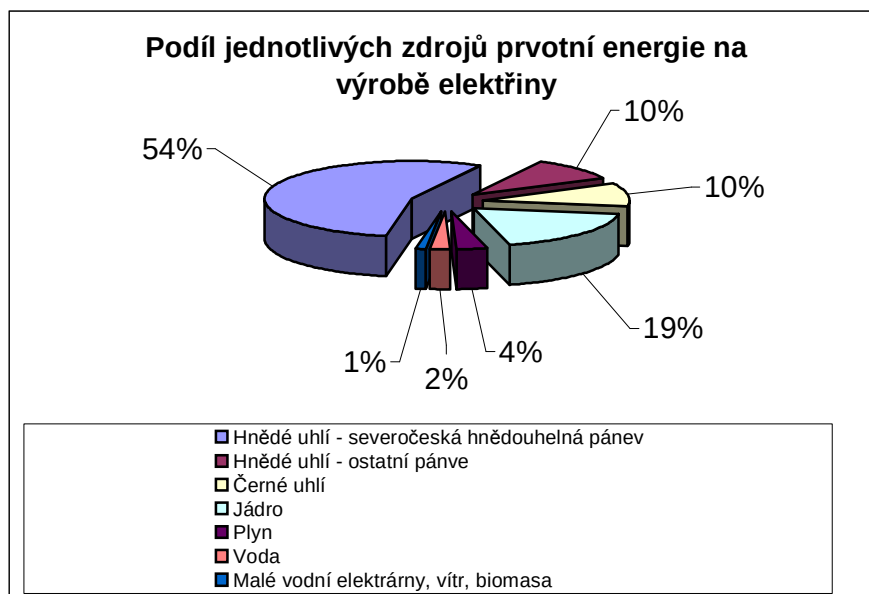
zvětšení rozsahu území poškozeného těžbou, oddálení dosažení stavu rekultivované krajiny o cca ½ století.

Kromě územních ekologických limitů doly omezují také ochranné pilíře větších měst, průmyslových areálů a dopravních koridorů, stanovené vládou již v roce 1963. Ochranný pilíř chrání před zničením také zámek Jezeří a zámecké arboretum.)

Koncem 20. století nastal vlivem hluboké restrukturalizace průmyslu částečný útlum těžby hnědého uhlí. Následoval jej zvýšený rozsah sanací, což vedlo ke zpomalení devastace sídelní struktury, přírody a krajiny v Severních Čechách. Tato opatření mimo jiné velmi silně ovlivnila i sociální prostředí regionu. Environmentální potenciál Ústeckého kraje a počet aktivit zaměřených na obnovu přírody a krajiny v utlumovaných oblastech se oproti minulosti značně zvýšil. Ústecký kraj, je a nadále i bude, energetickou základnou republiky. I přes zásadní pokles těžby hnědého uhlí (od 80. let min. století z cca 65 mil. tun na cca 27 až 35 mil. tun) je plošná devastace území kraje stále nadměrná.

Současný i budoucí rozsah těžby uhlí a jeho další transformace na elektřinu je a bude bezvýhradně ovlivněn aktuální poptávkou trhu. Řešení jejích dopadů má nadregionální kontext a vzhledem k vývozu elektřiny i mezinárodní význam.

V Ústeckém kraji jsou elektroenergetické zdroje výrazně koncentrovány, výroba převyšuje potřebu Ústeckého kraje, celková výroba elektřiny na území ČR převyšuje potřebu ČR. V roce 2003 bylo vyvezeno 21 % z celkové výroby.

Zdroj: Regionální rozvojová agentura Ústeckého kraje, 2004

Státní energetická koncepce ČR hovoří o *optimálním využití všech vytěžitelných zásob hnědého uhlí* a dalších paliv, které se nacházejí na jejím území. Význam „optimálního využití“ je však zapotřebí přesně definovat, protože v sobě zahrnuje i ty varianty řešení, které předpokládají likvidaci dalších obcí a které proto nejsou v současné době pro veřejnost přijatelné. Uvolněním limitů těžby v roce 2005 vyvstane potřeba stanovení dalších hranic těžby v určitém časovém horizontu.

Těžbou hnědého uhlí se na území Ústeckého kraje zabývá Mostecká uhelná společnost, a. s. a Severočeské doly, a.s. (Palivový kombinát, s. p., Ústí nad Labem již ukončil těžbu a nyní zde pokračují pouze zabezpečovací práce). Na rozsáhlou těžbu této nerostné suroviny navazuje také silná energetická základna tvořená tepelnými elektrárnami Prunéřov I, II, Tušimice I, II, Počeradky a Ledvice s instalovaným výkonem přes 4 tis. MW (cca 55 % instalovaného výkonu tepelných elektráren v rámci ČR). Byla dokončena opatření v oblasti odsíření a útlumu některých bloků elektráren tak, aby bylo možné dostát mezinárodním závazkům a ustanovením zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší.

Vliv těžby hnědého uhlí na životní prostředí

- Vlivy povrchové těžby hnědého uhlí na životní prostředí jsou z převážné většiny negativní. Nejzávažnějšími problémy způsobenými těžbou hnědého uhlí ve vztahu k životnímu prostředí jsou:
 - velkoplošná likvidace celých ekosystémů, narušení všech jejich ochranných vazeb, což vede k podlehnutí negativním vlivům;
 - negativní ovlivnění krajiny, sídelních celků, městských aglomerací a dalších urbanistických celků, zemědělství, lesnictví, historických památek;
 - negativní změny přírodního rázu krajiny s dopady pro zemědělské využití půdy, lesnictví atd.;
 - znečišťování ovzduší, povrchových a podzemních vod a půdy;
 - produkce emise prachu (povrch bez vegetačního krytu je velkoplošným zdrojem prašných emisí);
 - spalováním fosilních paliv vznikají antropogenní emise skleníkových plynů (zejména CO₂), které způsobují skleníkový efekt;
 - spalování fosilních paliv je zdrojem emisí oxidu siřičitého, oxidů dusíku a polévatého prachu;

- hluk a vibrace (provoz těžních technologií a nákladní automobilové dopravy, které jsou zároveň zdroji znečištění ovzduší);
- zhoršená možnost migrace zvířat způsobená celoplošnou likvidací krajiny (narušení migračních koridorů);
- častý negativní vliv na hydrogeologii a geologii (odčerpáváním důlních vod dochází k narušení přirozené rovnováhy dané oblasti), s negativními důsledky i po ukončení těžby (návrat k původní rovnováze po několika desetiletích, což může způsobovat problémy v blízkých zastavěných lokalitách);
- samovolná oxidace síry po odkrytí uhelných slojí a následné znečištění ovzduší;
- změny místních klimatických podmínek, změny proudění vzduchu krajinou a následné zvyšování koncentrace škodlivin v oblastech špatně provětrávaných;
- narušení kvality zemědělských produktů pěstovaných na rekultivovaných plochách;
- ztráty způsobené zábořem zemědělské půdy;
- ohrožení a poškození velkého počtu druhů rostlin, často velmi vzácných a v současné době ohrožených;
- nenahraditelné ztráty způsobené tím, že v minulosti ne vždy docházelo před zahájením povrchové těžby k přemístění kvalitní orné půdy;
- nebezpečí zhutnění zemědělské půdy, jehož důsledkem jsou pak zvýšené náklady na její obdělávání a nižší hektarové výnosy zemědělských plodin;
- nebezpečí znečištění povrchových a následně podzemních vod, projevující se snížením kvality zdrojů minerálních vod, případně léčivých vod;
- snížení produkce dřeva vlivem velkoplošných záborů půdy;
- narušení lesních porostů s následkem zhoršení hydrogeologických podmínek v dané lokalitě (snížení hladiny podzemních vod);
- vysychání krajiny v okolí těžby; porušení biodiverzity životního prostředí;
- zničení historických a kulturních památek, historické kontinuity osídlení a následné ovlivnění vztahů obyvatel dané lokality ke svému životnímu prostoru.

Aktivity cílené na udržitelný rozvoj by v oblasti energetiky měly upřednostňovat co největší snížení využití neobnovitelných zdrojů (fosilních paliv a jaderné energie) a preferovat všechny přístupy vedoucí k úsporám energie a využití obnovitelných zdrojů energie.

4.3.5 Problematika expanze invazních a ruderálních rostlinných a živočišných druhů

Na území Ústeckého kraje dochází k šíření nepůvodních invazních druhů. Jedná se např. o bolševník velkolepý – hlavní ohniska výskytu v regionu představuje okolí Domoušic, Solopysk, Opočna a Staňkovic na Žatecku. Z dalších invazních druhů je sledována expanze netýkavky žláznaté podél řek Labe a Ohře, křídlatky japonské a sachalinské podél větších toků a komunikací.

Invazní proto, že tyto druhy jsou u nás nepůvodní a navíc se rychle šíří díky vysoké konkurenceschopnosti, přínosu velkého množství semen, rychlému růstu, schopnosti dobře se přizpůsobovat podmínkám prostředí a regenerovat po poškození. Celosvětovým problémem je záchrana biodiverzity přírodního bohatství. Rostlinné invaze jsou druhou nejčastější příčinou snižování druhové rozmanitosti (po příčině č. 1, kterou je likvidace stanovišť).

V rámci Evropy, respektive celého světa, mají velký význam mezinárodní smlouvy týkající se ochrany přírody a zachování biologické rozmanitosti. Závazky, které z těchto mezinárodních smluv vyplývají pro každý jednotlivý stát jsou zabezpečovány jeho vnitrostátním zákonodárstvím. Mezi nejvýznamnější smlouvy, jichž je ČR také signatářem patří:

- Úmluva o biodiverzitě (Convention on biological diversity) – program OSN pro životní prostředí, podepsáno v Rio de Janeiro, 5. 6. 1992,
- Úmluva o ochraně evropské flóry, fauny a přírodních stanovišť sepsaná v Bernu v roce 1979,
- Mezinárodní úmluva o ochraně rostlin, která byla sepsána v Římě v roce 1951 a doplněna v r. 1987.

V rámci Evropské unie je pak závazná Směrnice komise EU o ochraně přírodních stanovišť a divoké flóry a fauny z roku 1992. Směrnice má pro ČR význam v souvislosti s členstvím v Evropské unii. Podle této směrnice jsou členské státy EU povinny zabránit úmyslnému vysazování nepůvodních druhů do přírodních stanovišť.

V roce 2002 proběhlo mapování výskytu invazního druhu bolševníku velkolepého na Džbánu, kde se v poslední době velmi rychle šíří podél drobných vodotečí a kanálů. Hlavní ohniska výskytu v regionu představuje okolí Domoušic, Solopysk, Opočna a Staňkovic na Žatecku. Na základě získaných podkladů o jeho výskytu je nutno rychle přistoupit k jeho likvidaci.

Na území Ústeckého kraje je celá řada biotopů, které přestaly být obhospodařovány a díky tomu se staly velmi vhodnými lokalitami pro rozvoj invazních druhů křídlatky japonské, ojediněle i křídlatky sachalinské. Nejčastějšími lokalitami těchto rostlin jsou navážky, smetiště a břehy vodních toků.

4.4 Ochrana ovzduší

4.4.1 Definice významných ukazatelů znečištění ovzduší

Emise – děj, při kterém jsou do ovzduší vnášeny cizorodé látky různého skupenství. Vyjadřují množství znečišťujících látek vypouštěných ze zdrojů za jednotku času, nejčastěji se uvádějí v tunách za rok.

Měrné emise – jsou emise znečišťujících látek za určité časové období připadající na jednotku plochy území nebo obyvatele.

Množství uvedených znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší je evidováno v Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO) podle závislosti na druhu zdrojů a jejich tepelných výkonů je členěn na 4 kategorie.

REZZO 1	velké zdroje s tepelným výkonem nad 5 MW
REZZO 2	střední zdroje s tepelným výkonem 0,2 – 5 MW
REZZO 3	malé zdroje s tepelným výkonem do 0,2 MW
REZZO 4	mobilní zdroje (doprava)

Imise – vyjadřují stav kvality ovzduší, úroveň koncentrace cizorodých látek v ovzduší. Koncentrace se vyjadřují průměrem hodnot naměřených na stanoveném místě v určitém časovém úseku jako:

- průměrná roční koncentrace znečišťující látky (I_{Hr}), tj. střední hodnota koncentrace, zjištěná na stanoveném místě v časovém úseku jednoho roku jako aritmetický průměr z průměrných 24 hodinových koncentrací.
- průměrná denní koncentrace znečišťující látky (I_{Hd}), tj. střední hodnota koncentrace, zjištěná na stanoveném místě v časovém úseku 24 hod. nebo střední hodnota nejméně 12 rovnoměrně rozložených měření průměrných půlhodinových koncentrací v časovém úseku 24 hod.

Imisní limit – nejvyšší přípustná hmotnostní koncentrace znečišťující látky obsažená v ovzduší.

4.4.2 Stav a vývoj ovzduší

Ústecký kraj patřil v minulosti k nejvíce průmyslovými zplodinami znečištěným regionům. K nejvýznamnějším zdrojům znečištění ovzduší patřily elektrárny, teplárny a chemické továrny. Vlivem i několikanásobně překračovaných imisních limitů zde docházelo ke zdravotním potížím obyvatelstva, zhoršení jakosti povrchových vod, lesních porostů a půd a k výrazným změnám v ekosystémech. Od r. 1992 se však životní prostředí díky velkým soukromým a státním investicím právě do oblasti ochrany ovzduší (odsíření elektráren, ekologické vytápění apod.) systematicky zlepšuje. Produkce pevných a plyných emisí v Ústeckém kraji se ve sledovaných letech výrazně

snížila. Výjimkou v rámci plynných emisí (NO_x) jsou pouze okresy Chomutov, Louny a Teplice, kde v roce 2000 došlo ve srovnání s předchozím obdobím k určitému nárůstu. Největší zatížení emisemi (zejména SO₂, NO_x a tuhými látkami) v roce 2000 bylo zaznamenáno v okresech Chomutov, Most, Louny a Teplice. Situace byla pravděpodobně způsobena zejména vyšší výrobou elektrické energie a tím i vyšší spotřebou paliv. Významným faktorem, který ovlivňuje čistotu ovzduší, jsou též klimatické podmínky.

Tab. 73. Produkce pevných a plynných emisí z REZZO 1 – 3 v Ústeckém kraji

Kraj, okres	Tuhé látky (t/rok)			SO ₂ (t/rok)			NO _x (t/rok)		
	1990	1995	2000	1990	1995	2000	1990	1995	2000
Ústecký kraj	93 136,4	39 153,6	49 62,9	824 756,1	545 123	89 233,8	210 321,1	69 810,6	62 436,1
Děčín	4 860,6	2 750,4	697,1	10 166,1	5 482,9	2 242,4	2 033	1 128,3	639,7
Chomutov	7 524,6	20 722,6	1 132	103 737	65 931	42 842,8	33 653,1	12 706,4	26 116,3
Litoměřice	21 808,2	4 090,9	737,6	47 917	39 083,8	3 983,6	16 840	10 025,8	3 083,6
Louny	9 152,5	1 610,1	725,1	17 767,7	8 103,2	7 193	7 895,6	2 500,5	15 895,5
Most	14 101,8	2 496,7	799	137 494,1	62 823,9	16 301,5	41 266	13 863,6	6925
Teplice	9 942,8	3 402,1	687,3	21 632,6	13 180,2	10 662,3	6 086,5	3 469,7	7 970,3
Ústí nad L.	25 745,9	4 080,8	184,9	486 041,6	350 518	6 008,3	102 546,9	26 116,3	1 805,7

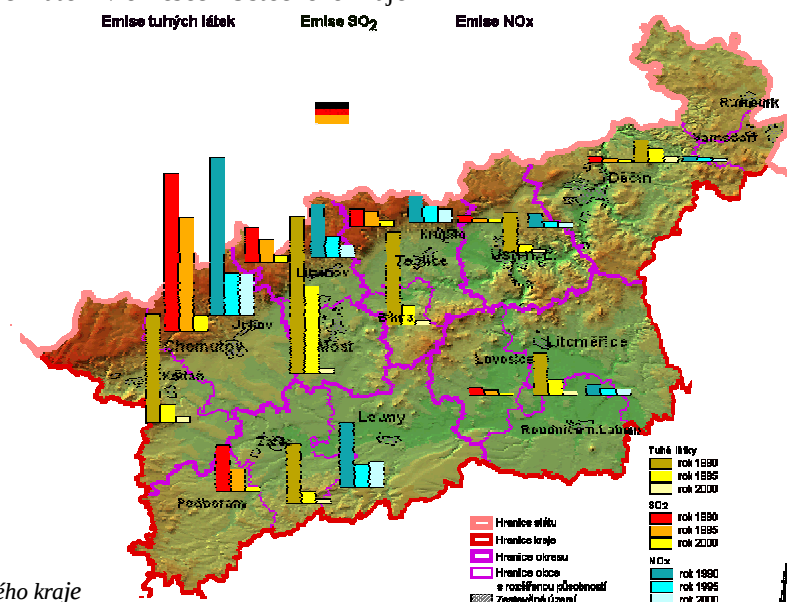
Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje 2004

Krajské emisní stropy byly stanoveny Nařízením vlády č. 417/2003 Sb. a jsou závazné pro některé látky znečišťující ovzduší (platnost do roku 2010). Pro Ústecký kraj byly emisní stropy stanoveny ve výši:

- 70,1 kt/rok pro SO₂,
- 66,5 kt/rok pro NO_x,
- 24,8 kt/rok pro VOC,
- 4,0 kt/rok pro NH₃

Emisním stropem se rozumí nejvyšší přípustná úhrnná emise znečišťující látky nebo stanovené skupiny znečišťujících látek vznikající v důsledku lidské činnosti, vyjádřená v hmotnostních jednotkách za období 1 roku ze všech zdrojů znečišťování ovzduší, z jejich vymezené skupiny nebo z jednotlivého zdroje znečišťování ovzduší na vymezeném území.

Emise hlavních znečišťujících látek v okresech Ústeckého kraje

Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje

4.4.3 Identifikace hlavních zdrojů znečišťování

Významné zdroje emisí v kraji představují elektrárny, teplárny, povrchové doly a chemický průmysl. Mezi největší znečišťovatele patří:

- ČEZ, a.s. – Elektrárny Prunéřov 1 a 2,
- ČEZ, a.s. – Elektrárna Počerady,
- ČEZ, a.s. – Elektrárna Tušimice 2,
- Glanzstoff Lovosice, Chemopetrol, a.s., Litvínov,
- ČEZ, a.s. – Elektrárna Ledvice,
- United Energy, a.s. – Teplárna Komořany,
- Teplárna Ústí nad Labem – Trmice,
- Spolchemie Ústí nad Labem.

4.4.4 Emise

Kvalitu ovzduší Ústeckého kraje v intravilánech měst a obcí v současné době nejvíce ovlivňuje zejména doprava a domácí topeniště vybavená spalovacími zařízeními na tuhá paliva.

Na celkových emisích tuhých znečišťujících látek (TZL) se v Ústeckém kraji nejvýznamněji podílejí velké zdroje (53,6 %) a malé zdroje (29,8 %). Téměř výhradními producenty emisí SO₂ jsou velké zdroje (95,4 %). Obdobnou situaci lze zaznamenat i v případě emisí NO_x (velké zdroje produkují 82,1 % těchto emisí). Mobilní zdroje jsou největšími producenty emisí CO (57,4 %), na emisích NO_x se podílejí 16,4 %. Malé zdroje jsou nejvýznamnějším producentem emisí NH₃ (54,6 %). V roce 2003 došlo oproti roku 2002 k nárůstu celkových emisí u SO₂ o 6 % a u NO_x o 2 %. Emise NH₃ se snížily o 5 %.

Tab. 74. Celkové emise hlavních znečišťujících látek ze zdrojů, podíly podle kategorií zdrojů znečišťování ovzduší (tis. t. rok)

Rok 2003	REZZO	TZL ¹⁾	SO ₂	NO _x	CO	VOC ²⁾	NH ₃
Emise celkem	1-4	5,8	73,20	75,90	37,81	24,06	4,34
Velké zdroje	1	3,11	69,80	62,28	8,05	-	1,41
Střední zdroje	2	0,17	0,43	0,35	0,47	-	0,42
Malé zdroje	3	1,73	2,57	0,85	7,57	-	2,37
Mobilní zdroje	4	0,79	0,40	12,42	21,72	-	0,14

¹⁾ emise z otěru pneumatik, brzd a vozovek nejsou zahrnuty

²⁾ předběžné údaje

Zdroj: ČHMÚ 2004

4.4.5 Imise

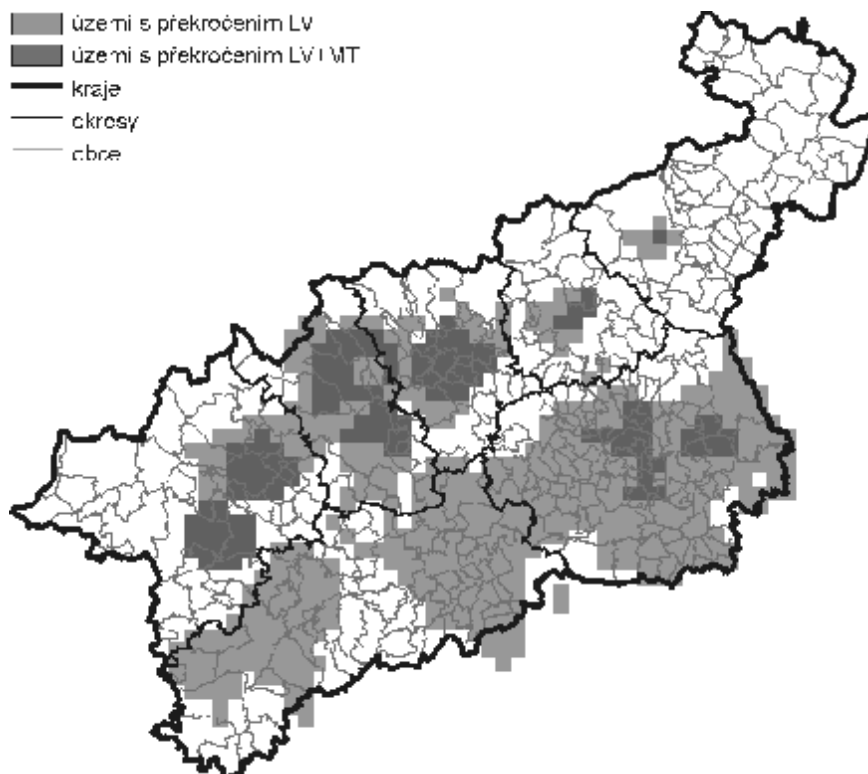
V roce 2003 bylo v Ústeckém kraji zaznamenáno překročení imisních limitních hodnot pro ochranu zdraví u SO₂_24h na jedné stanici – Úštěk, což je způsobeno velkou koncentrací domácích (lokálních) topenišť na uhlí v údolní lokalitě Českého středohoří.

Překročení imisního limitu pro ozon O₃_8h bylo zaznamenáno na měřicích stanicích v Litoměřicích, Teplicích, Tušimicích, v Rudolicích v Horách (zde bylo i překročení limitu pro ozon AOT40) a dále na měřicích stanicích na Sněžníku a na Kočkově v Ústí nad Labem. Zatímco v Litoměřicích, Teplicích a Tušimicích jsou důvodem překročení emise z autodopravy, zejména NO_x a uhlovodíky, které patří mezi prekursor ozonu v Rudolicích v Horách, na Sněžníku a Kočkově je důvodem vyšší poloha těchto stanic – dochází ke vzniku vyšších koncentrací ozonu v důsledku intenzivnějšího záření.

Průměrný roční imisní limit prachových částic (PM_{10-tp}) byl překročen na pěti stanicích, a to v Teplicích, Tušimicích, Všechlapech, v Ústí nad Labem – městě a v Děčíně. V Teplicích, Ústí nad Labem a v Děčíně je to způsobeno skutečností, že se jedná o dopravně zatížená centra, která byla zejména během dlouhotrvajícího sucha v letních měsících roku 2003 zatěžována sekundární prašností.

Právě tyto meteorologické podmínky přispěly i v Tušimicích a ve Všechlapech ke zvýšené prašnosti z okolní průmyslové, stavební, těžební a rekultivační činnosti. Tento fenomén se v ještě větší míře projevil na překročení průměrného 24hodinového imisního limitu pro částice PM_{10} na stanicích umístěných v nižších polohách kraje (Tušimice a Všechlapy) a v dopravně zatížených městských centrech v Litoměřicích, Teplicích, Ústí nad Labem – městě, Chomutově, Mostě a v Děčíně, a dokonce i na stanici umístěné v Ústí nad Labem – Kočkově.

Území, na kterých došlo v roce 2003 k překročení imisního limitu (LV) nebo imisního limitu navýšeného o mez tolerance (LV+MT) pro některou (alespoň jednu) ze sledovaných znečišťujících látek, bez zahrnutí ozonu.

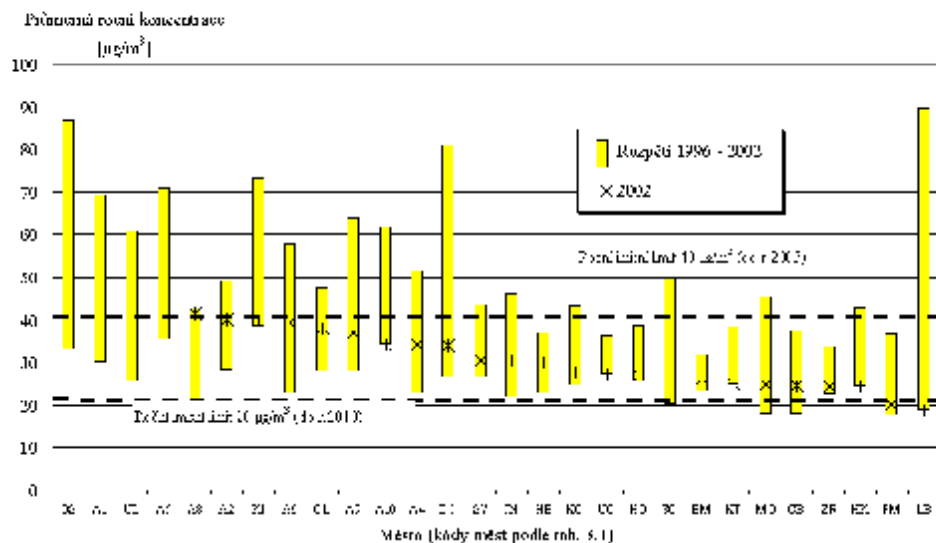

Zdroj: ČHMÚ 2004

Proti roku 2002 došlo v roce 2003 k mírnému nárůstu imisního znečištění ovzduší, což je důsledek nárůstu intenzity automobilové dopravy vyvolané průmyslovou výrobou, která se postupně rozvíjela v průmyslových zónách v Chomutově, Kadani, Klášterci nad Ohří, v Žatci a dalších lokalitách kraje. Dále je to stavební činnost, např. při výstavbě části dálnice D8 a pokračující rekultivační práce po těžební činnosti Severočeských dolů, a.s. Je to ale i důsledek postupného návratu od ekologických způsobů vytápění rodinných domků (elektrina, topné oleje, plynná paliva) ke spalování hnědého uhlí i snaha o hromadné odpojování od centrálních zdrojů tepla v sídelních aglomeracích, vyvolaná nevyváženou cenovou politikou v oblasti paliv pro maloobchodatele v posledním desetiletí. Tento jev má původ v sociální oblasti, kdy na kolísání cen tzv. ušlechtilých paliv a také elektřiny reagují zejména rodiny s nižšími příjmy. V hromadném odpojování objektů od centrálního zásobování teplem a v instalaci vlastních kotlů, které pak fungují jako malé a střední zdroje znečišťování, spočívá výrazné potenciální nebezpečí nárůstu plošného znečištění ovzduší.

Z dlouhodobého pohledu průměrné roční koncentrace polévatého prachu, respirabilní frakce PM_{10} , ve většině sledovaných sídel ústeckého kraje klesají. Hodnoty průměrné roční koncentrace ve všech sledovaných městech ČR vykazují v roce 2002 pokles ve srovnání s hodnotami získanými v roce 1996. Od roku 1999 však dochází ve většině sídel k mírnému nárůstu průměrné roční koncentrace.

**Imise polénavého prachu, frakce PM₁₀
v letech 1996 - 2002**

4.4.6 Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší

Časové řady dat z měření emisí a imisí ukazují, že v uplynulých 14 letech došlo v Ústeckém kraji k výraznému zlepšení kvality ovzduší. (Přesto bylo MŽP na území kraje vyhlášeno celkem 87 oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší). V roce 2003 bylo na měřicích stanicích v kraji zaznamenáno překročení imisních limitních hodnot pro řadu ukazatelů (např. u SO₂_24h, O₃_8h, PM₁₀_rp, PM₁₀_24h, BaP_rp a Ni_rp).

Tab. 75. Vymezení oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší (OZKO) na území ČR a tabulka překročení limitní hodnoty (LV) pro ochranu zdraví v rámci obcí České republiky v roce 2002 - % plochy obce

Obec	SO ₂ 4, max 24h průměr > 125 µg.m ⁻³ , > 3x/rok	NO ₂ roční průměr > 40 µg.m ⁻³	PM ₁₀ roční průměr > 40 µg.m ⁻³	PM ₁₀ 36, max. 24h průměr > 50 µg.m ⁻³ , > 35x/rok	CO max. denní 8h klouz. průměr	Benzen	BaP > 0.001 µg.m ⁻³	Cd > 0.005 µg.m ⁻³	As > 0.006 µg.m ⁻³	Souhm
Děčín	—	—	—	13.5	—	—	—	—	—	13.5
Chomutov	—	—	85.7	71.4	—	—	—	—	—	85.7
Blatno	—	—	8.3	8.3	—	—	—	—	—	8.3
Boleboř	—	—	—	25.0	—	—	—	—	—	25.0
Březno	—	—	—	8.3	—	—	—	—	—	8.3
Chbany	—	—	—	12.5	—	—	—	—	—	12.5
Jirkov	—	—	33.3	100.0	—	—	—	—	—	100.0
Křimov	—	—	—	16.7	—	—	—	—	—	16.7
Libědice	—	—	—	50.0	—	—	—	—	—	50.0
Okounov	—	—	—	33.3	—	—	—	—	—	33.3
Otvice	—	—	—	100.0	—	—	—	—	—	100.0
Veliká Ves	—	—	—	16.7	—	—	—	—	—	16.7
Vrskmaň	—	—	—	66.7	—	—	—	—	—	66.7
Vysoká Pec	—	—	—	50.0	—	—	—	—	—	50.0
Jenčice	—	—	—	100.0	—	—	—	—	—	100.0
Oleško	—	—	—	100.0	—	—	—	—	—	100.0

Lkáň	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Sedlec	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Brzánky	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Kamýk	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Litoměřice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Bechlín	–	–	50.0	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Bohušovice n. O.	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Brňany	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Brozany n. O.	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Budyně n. O.	–	–	–	11.1	–	–	–	–	–	11.1
Čížkovice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Děčany	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Dlažkovice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Doksany	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Drahobuz	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Dušníky	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Hoštka	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Hrobce	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Chodouny	–	–	–	33.3	–	–	–	–	–	33.3
Chotiněves	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Keblice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Klapý	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Křešín	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Křešice	–	–	–	66.7	–	–	–	–	–	66.7
Levín	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Libkovice p. Ř	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Libochovany	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Libochovice	–	–	–	20.0	–	–	–	–	–	20.0
Libotenice	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Lovosice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Lukavec	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Malé Žernoseky	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Mlékojedy	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Nové Dvory	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Podsedice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Polepy	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Račice	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Sířejovice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Slatina	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Sulejovice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Štětí	–	–	7.1	35.7	–	–	–	–	–	35.7
Terezín	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Travčice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Třebenice	–	–	–	40.0	–	–	–	–	–	40.0
Třebívlice	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Úpohlavy	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Úštěk	4.8	–	–	4.8	–	–	–	–	–	9.5
Velemín	–	–	–	9.1	–	–	–	–	–	9.1
Velké Žernoseky	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Vchynice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Vrbice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Vrbičany	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Vrutice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Žitenice	–	–	–	66.7	–	–	–	–	–	66.7
Čeradice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0

Libočany	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Blšany u Loun	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Cítoliby	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Obora	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Nová Ves	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Staňkovice	–	–	–	33.3	–	–	–	–	–	33.3
Jimlín	–	–	–	66.7	–	–	–	–	–	66.7
Líšťany	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Vršovice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Brodec	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Louny	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Blšany	–	–	–	87.5	–	–	–	–	–	87.5
Holedeč	–	–	–	75.0	–	–	–	–	–	75.0
Hříškov	–	–	–	33.3	–	–	–	–	–	33.3
Chlumčany	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Koštice	–	–	–	80.0	–	–	–	–	–	80.0
Krásný Dvůr	–	–	–	20.0	–	–	–	–	–	20.0
Kryry	–	–	–	27.3	–	–	–	–	–	27.3
Lenešice	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Libořice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Měcholupy	–	–	–	25.0	–	–	–	–	–	25.0
Nové Sedlo	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Očihov	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Panenský Týnec	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Podbořany	–	–	–	62.5	–	–	–	–	–	62.5
Postoloprty	–	–	–	27.3	–	–	–	–	–	27.3
Raná	–	–	–	66.7	–	–	–	–	–	66.7
Slavětín	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Smolnice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Toužetín	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Veltěže	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Vrbno nad Lesy	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Žatec	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Žiželice	–	–	–	66.7	–	–	–	–	–	66.7
Most	–	–	–	25.0	–	–	–	–	–	25.0
Horní Jiřetín	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Klíny	–	–	–	50.0	–	–	–	–	–	50.0
Litvínov	–	–	–	90.0	–	–	–	–	–	90.0
Lom	–	–	–	40.0	–	–	–	–	–	40.0
Meziboří	–	–	–	75.0	–	–	–	–	–	75.0
Nová Ves v Horách	–	–	–	77.8	–	–	–	–	–	77.8
Teplice	20.0	–	–	60.0	–	–	20.0	–	–	60.0
Bílina	–	–	–	37.5	–	–	–	–	–	37.5
Hostomice	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Ohníč	–	–	–	33.3	–	–	–	–	–	33.3
Světec	–	–	–	33.3	–	–	–	–	–	33.3
Zabrušany	–	–	–	100.0	–	–	–	–	–	100.0
Ústí nad Labem	–	–	8.3	20.8	–	–	20.8	–	–	29.2
Chuderov	–	–	–	25.0	–	–	–	–	–	25.0

Zdroj: ÚPD ÚK, 2004

4.4.7 Přetížení stávajících silničních tahů a související dopravní emise

Silniční vozidla (společně s drážními vozidly a letadly) patří mezi mobilní zdroje znečišťování ovzduší (REZZO 4). Pro oxidy dusíku, uhlovodíky a oxid uhelnatý mohou být, zejména v sídlech, dominantním zdrojem. Jejich podíl na celkovém emisním zatížení území neustále roste a tento trend bude pravděpodobně nadále zesilovat.

Dopravní zatíženost komunikací, hustota automobilového provozu a počet projíždějících vozidel neustále roste. Zároveň také výrazně narůstají emise znečišťujících látek z dopravy, hlukové zatížení a pochopitelně následný negativní vliv na životní prostředí. K dopravně nejvíce zatíženým úsekům se vztahují také nejvyšší emisní a imisní koncentrace zjišťovaných znečišťujících látek – **oxidů dusíku (Nox), oxidu uhelnatého (CO) a těkavých organických látek (VOC)** – především skupiny prekurzorů ozonu BTX – benzen, toluen, xylen, dále také polycyklické aromatické uhlovodíky – významný produkt spalovacích motorů, podílejí se na vzniku fotochemického smogu.

Oxidy dusíku

Oxidy dusíku (NO_x) – tímto termínem je označována směs oxidu dusičitého (NO_2) a oxidu dusnatého (NO). Jsou součástí emisí z každého spalování, zejména pak ze spalování fosilních paliv a z výfukových plynů. Při spalování je uvolňován především NO , který se vzdušným kyslíkem oxiduje na NO_2 .

Oxidy dusíku patří do skupiny fotochemických oxidantů. Společně s těkavými organickými látkami a slunečním zářením vytvářejí fotochemický smog. V reakci s polycyklickými aromatickými uhlovodíky (PAU) vznikají jejich nitroderiváty, látky mutagenní a karcinogenní.

Oxid uhelnatý

Oxid uhelnatý (CO) je bezbarvý plyn, bez zápachu, vzniká při nedokonalém spalování a do ovzduší je emitován zejména z topenišť na fosilní paliva a z výfukových plynů motorových vozidel. Ve městech bývají jeho koncentrace v závislosti na hustotě automobilové dopravy podstatně vyšší.

Těkavé organické látky

Těkavé organické látky, mezinárodně označovány jako VOC (volatile organic compounds), jsou veškeré organické sloučeniny antropogenního původu (mimo metanu), jež jsou schopny vytvářet fotochemické oxidanty reakcí s NO_x v přítomnosti slunečního záření. VOC vznikají při výrobě řady hromadně užívaných produktů (čisticích a kosmetických přípravků, rozpouštědel, barev a nátěrových hmot, paliv atd.).

Významným zdrojem VOC je rovněž automobilová doprava, těkavé organické látky patří mezi významnou složku výfukových plynů. Jejich množství závisí na druhu použitého paliva, typu motoru, na seřízení motoru a na dalších podmínkách. Prvotní prevencí těchto emisí je použití katalyzátoru. Těkavé organické látky patří mezi prekurzory ozonu (látky schopné vstupovat do fotochemických reakcí za vzniku přízemního ozonu).

Tab. 76. Emisemi nejvíce zatížené dálnice a silnice I. a II. třídy na území Ústeckého kraje

DÁLNIČE	
Dálnice D8 – E55	Praha – Lovosice – Ústí nad Labem – Krásný les – ČR/SRN (Berlín)
SILNICE I. TŘÍDY	
Silnice I/6 (R6) – E48	Praha – Bošov – Lubenec – Karlovy Vary – Cheb – ČR/SRN (Bayereuth)
Silnice I/7 (R7)	Praha – Chomutov – Hora Sv. Šebestiána – ČR/SRN (Chemnitz)
Silnice I/8 E55	Lovosice – Teplice – Cínovec – ČR/SRN (Berlín)
Silnice I/9	Praha – Mělník – Rumburk – ČR/SRN (Neugersdorf)
Silnice I/13 E442	Karlovy Vary – Chomutov – Teplice – Děčín – Liberec
Silnice I/15	Odolice – Lovosice – Úštěk – Česká Lípa
Silnice I/27	Dubí – Litvínov – Most – Žatec – Plzeň – Železná Ruda – ČR/SRN (Regen)
Silnice I/28	Louny – Odolice – Most
Silnice I/30	Lovosice – Ústí nad Labem – Přestanov
Silnice I/62	Ústí nad Labem – Děčín – Hřensko – ČR/SRN (Bad Schandau)
Silnice I/63 (13)	Nové Dvory – Řehlovice
SILNICE II. TŘÍDY	
Silnice II/224	Očihov – Podbořany – Kadaň – Vejprty
Silnice II/225	Hořenice – Žatec – Louny
Silnice II/226	Pšov – Podbořany – Lubenec – Žlutice
Silnice II/229	Rakovník – Ročov – Louny
Silnice II/240	Praha – Velvary – Roudnice n. L. – Polepy – Liběšice – Starý Šachov
Silnice II/246	Louny – Košnice – Libochovice – Budyně n. O. – Roudnice n. L. – Mělník
Silnice II/247	Radovesice – Chotěšov – Nové Kopisty
Silnice II/248	Varvažov – Petrovice – ČR/SRN
Silnice II/253	Dubí – Krupka – Přestanov – Trmice
Silnice II/254	Lom – Duchcov – Teplice
Silnice II/257	Kozly – Bílina
Silnice II/261	Liběchov – Štětí – Litoměřice – Velké Žernoseky – Ústí n. L. – Děčín
Silnice II/263	Kravaře – Žandov – Česká Kamenice – Jiřikov – ČR/SRN
Silnice II/267	Severní – Lobendava – Dolní Poustevna – ČR/SRN
Silnice II/382	Hrob – Moldava
Silnice II/568	Kadaň – Tušimice – Droužkovice
Silnice II/608	Praha – Straškov – Vodochody – Doksany – Terezín
Silnice II/613	Trmice – Ústí nad Labem

Zdroj: ÚPD ÚK, 2004, analýza RRA ÚK

Znečištění ovzduší z dopravy – reálné roční emise

Tato kapitola uvádí přehled reálných ročních emisí z dopravy od r. 1990 do 2002 a předběžných emisí v roce 2003. Emisní bilance z dopravy je prováděna pro tzv. skleníkové plyny: oxid uhličitý (CO₂), metan (CH₄), oxid dusný (N₂O) a pro látky, na které se vztahují emisní limity oxid uhelnatý (CO), oxidy dusíku (NO_x), nemetanové plynné uhlovodíky (VOC), pevné částice pro dieselová vozidla (PM) a nelimitované látky s toxickými účinky na lidské zdraví: olovo (Pb) a oxid siřičitý (SO₂).

(Pozn: Emise z dopravy jsou stanovovány na základě zjištěné spotřeby paliva v ČR a následně na základě matematického modelu zpracovány s použitím výsledků dopravního výzkumu z roku 2000, který měřil dopravní zatíženost v jednotlivých regionech ČR. Vliv dopravy v intravilánech obcí a měst nelze upřesnit, neboť nejsou prováděna žádná měření speciálně zaměřená tímto směrem.)

Nejvyšší růst vykazují emise skleníkových plynů CO₂ a především N₂O (novější vozidla vykazují u těchto látek vyšší naměřené hodnoty než starší typy). Naměřené hodnoty emisních faktorů N₂O se však navzájem u podobných vozidel liší až o stovky procent, a proto budou tyto hodnoty dále zpřesňovány. Emise CO, CH₄ i VOC mají klesající tendenci především u osobní individuální dopravy, neboť novější vozidla emitují cca 7 – 10krát menší množství těchto látek než starší typy bez řízených

katalyzátorů. Emise NO_x se u individuální automobilové dopravy rovněž snižují, avšak jejich produkce ze silničních nákladních vozidel roste. Hodnoty měrných emisí NO_x v dopravě celkem ve sledovaném období kolísají. Proti poklesu hodnot u IAD a železniční dopravy působí růst hodnot u silniční nákladní dopravy.

Emise SO_2 v roce 2003 výrazně klesly, neboť platí nižší limity pro obsah síry v benzínu i v motorové naftě. Obdobný skok se dá předpokládat i v roce 2005, kdy vejde v platnost další snížení obsahu síry v palivech. Vzhledem k zastavení prodeje olovnatých benzínů v roce 2001 se emise olova stále snižují a blíží se nulovým hodnotám.

Kromě skleníkových plynů zůstávají největším problémem emise pevných částic. I přes přísnější limity jejich produkce rok od roku rostou, vzhledem k celkovým objemům zejména nákladní dopravy. Emitovaná pevná fáze se stává zdrojem intoxikace organismu i ekosystémů, neboť na pevné částice se sorbuje celá řada rizikových polutantů, jako jsou např. polycyklické aromatické uhlovodíky (PAHs). Emise pevných částic mohou způsobit zejména plicní choroby, snížení plicní kapacity, mají karcinogenní účinky (vliv benzo(a)pyrenu).

Při stanovení emisí silniční dopravy v jednotlivých krajích byly využity výsledky celostátního dopravního sčítání prováděného v roce 2000. Celkové emise z jednotlivých druhů dopravy byly rozděleny podle objemu skutečného provozu na silnicích jednotlivých regionů. Dopravní sčítání však neprobíhá na celé silniční síti v ČR. Proto musely být k dopravním intenzitám regionů připočteny také nesčítané úseky (převážně v intravilánu).

Emise železniční dopravy byly rozděleny podle délky železniční sítě v jednotlivých krajích. Při kalkulaci regionálních emisí vodní dopravy bylo vycházeno z délky splavných částí řek v jednotlivých krajích. Emise z letecké dopravy se skládají z emisí vzniklých spálením leteckých paliv prodaných v ČR a z emisí z přeletů ČR. Emise z přeletů byly rovnoměrně rozděleny mezi kraje s přihlédnutím k jejich velikosti. Emise vzniklé spálením leteckých paliv prodaných v ČR byly rozděleny podle výkonů jednotlivých letišť v ČR.

V příloze je uveden přehled Emise z dopravy v Ústeckém kraji, srovnání s ostatními kraji v rámci ČR. (Zdroj: Centrum dopravního výzkumu Brno, Ministerstvo životního prostředí ČR).

Doprava jako zdroj hluku

Nelze také pominout hledisko dopravy jako zdroje hluku. Mezi dopravně nejzatíženější komunikace (komunikace působící jako nejvýznamnější zdroje hluku) patří (v závorce jsou uvedena sídla hlukovou zátěží z uvedených komunikací významně dotčená):

- Silnice I/8 (E55/D8) (Lovosice, Teplice – hraniční přechod Cínovec, Velemín, Bystřany, Teplice a Dubí),
- Silnice I/13 Liberec (Děčín, Teplice, Most, Chomutov, Klášterec n. O., Ostrov, Děčín, Jílové, Libouchec, Teplice, Bílina, Most, Jirkov, Chomutov, Klášterec n. O.),
- Silnice I/15 (Most, Ústě, Liběšice, Litoměřice),
- Silnice I/27 (Most, Litvínov, Dubí, Lom, Osek, Hrob).

Negativní vlivy působení hluku z dopravy se projevují ve všech regionálně významných sídlech s vysokou intenzitou dopravy – v Děčíně, Chomutově, Litoměřicích, Lounech, Mostu, Teplicích, Ústí nad Labem. Projevují se rovněž v sídlech ležících při silnicích II. a III. třídy využívaných pro tranzitní dopravu.

4.4.8 Nejvýznamnější projekty týkající se snižování znečišťování ovzduší

V roce 2003 byly realizovány následující investiční akce za účelem snížení emisí znečišťujících látek do ovzduší:

- Česká rafinářská – jednotka na výrobu síry Claus IV – snížení emisí SO_2 ;
- Frantschach Štětí – likvidace slabých zapáchajících plynů;
- Glanzstoff-Bohemia – katalytická oxidace SULFOX – snížení emisí sulfanu a sirouhlíku;
- Chemopetrol – intenzifikace a modernizace technologie nízkoteplotního polyetyleny;
- Lovochemie – zavedení výroby kyseliny dusičné na KD 6 moderní technologií;
- FEROX Děčín – plynofikace výrobního areálu;

- VUSS Litoměřice – ekologizace kotelny ve vojenském areálu Větrušice u Žatce (náhrada uhlí extralehkým topným olejem).

Na konci minulého století došlo k realizaci řady zásadních opatření, které vedly ke snížení emisí SO₂ a NO_x (zejména v elektrárenských provozech). Problematika objemu emisí těchto znečišťujících látek zůstává i nadále v závislosti na objemu spáleného paliva, resp. objemu výroby elektrické energie. Vzhledem k jeho nárůstu lze očekávat i v dalších letech mírný nárůst či stagnaci emisí SO₂ a NO_x. V případě emisí oxidu uhelnatého a těkavých organických látek (VOC) je očekávána stagnace objemu emisí. Oproti současné úrovni je možné očekávat pokles objemu emisí tuhých látek vzhledem k pokračující náhradě ekologicky méně šetrných primárních energetických zdrojů v kategorii malých stacionárních zdrojů.

4.5 Ochrana vod

Povrchové vody

Kvalita povrchových vod na území Ústeckého kraje byla poznamenána především průmyslovými závody. Plynne exhalace a nečištěné odpadní vody ze závodů spolu se znečištěnými komunálními odpadními vodami neúměrně zatěžovaly vodní toky a nádrže. V průběhu uplynulých 10ti let se stav odkanalizování a čištění odpadních vod podstatně zlepšil.

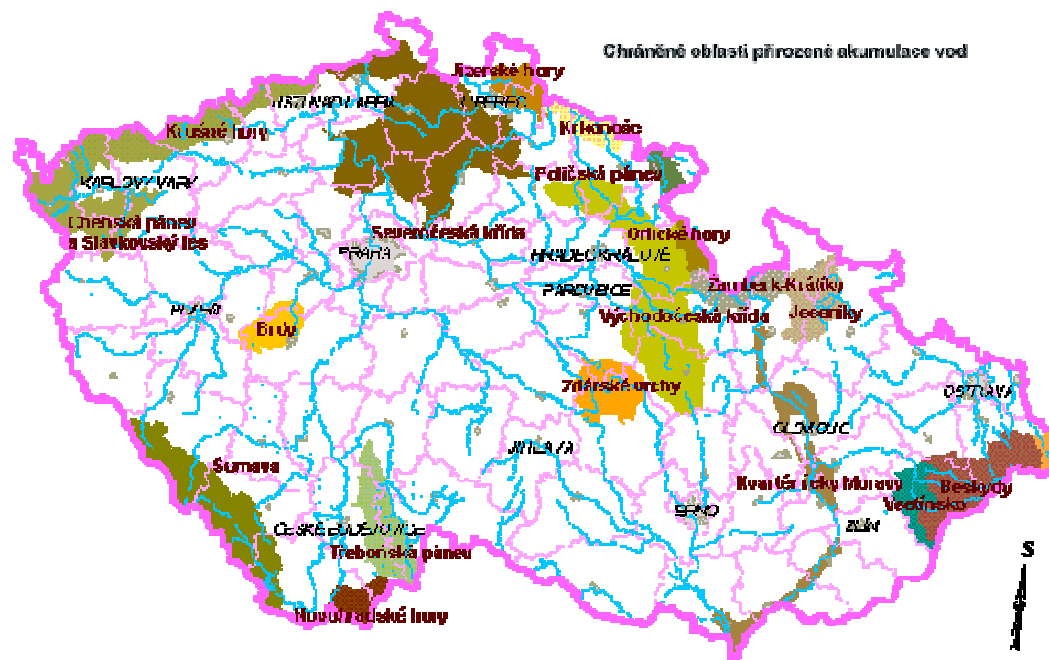
Podzemní vody

Hydrogeologické poměry v rámci území kraje jsou poměrně heterogenní. Významné využitelné zdroje podzemní vody jsou zejména v souvrství vrchní křídý a v sedimentech říčních náplavů. V centrální části českého křídového útvaru v severních Čechách se vyskytují vodo hospodářsky velice důležité zdroje podzemní vody, které mají mimořádně příznivou jakost. Na území Ústeckého kraje se nacházejí především v okresech Litoměřice, Děčín, Ústí nad Labem, částečně také v okresech Teplice a Louny. Je z nich zásobena rozsáhlá vodárenská soustava Severní Čechy a skupinový vodovod Varnsdorf – Rumburk – Šluknov.

4.5.1 Základní problémy týkající se ochrany vod v Ústeckém kraji

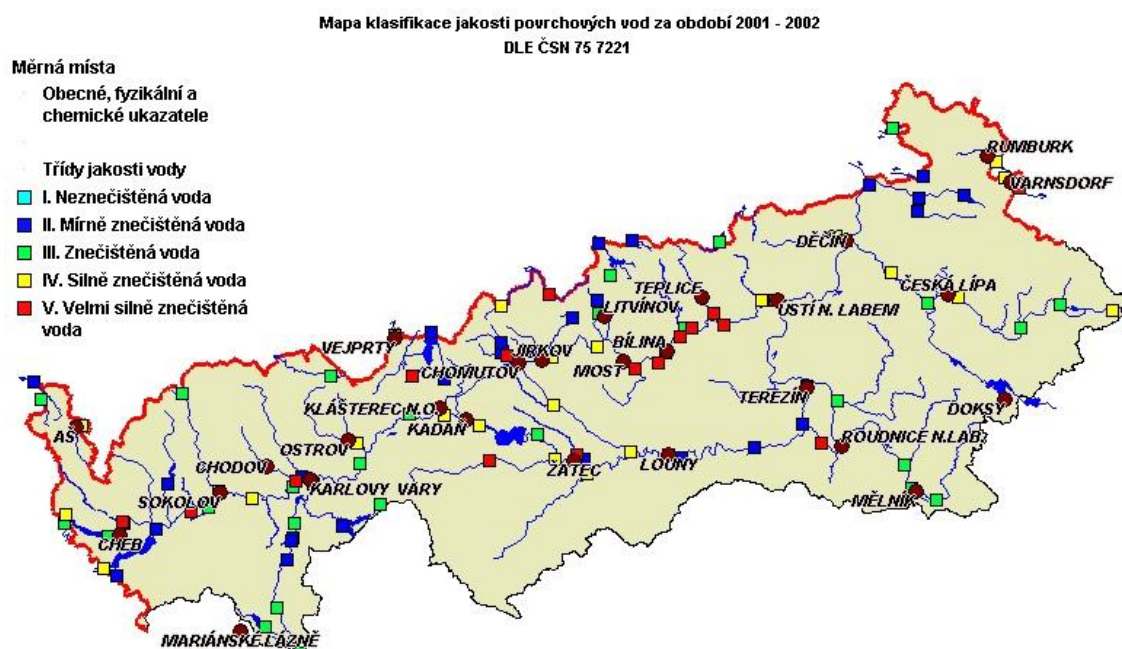
- Vysoký podíl délky vodních toků se špatnou jakostí vody;
- eutrofizace povrchových vod, zejména vodárenských nádrží;
- nízká stabilita ekosystémů současné kulturní krajiny (nepřiměřeně vysoké zornění zemědělské půdy a související nízká biodiverzita, narušený vodní režim, ohrožení vodní a větrnou erozí a nedostatečná hustota přírodních prvků v zemědělské krajině);
- snížená retenční schopnost krajiny;
- vysoký podíl obyvatel a sídel bez čištění odpadních vod a vysoký podíl nečištěných odpadních vod vypouštěných do vodních toků;
- vysoké ztráty ve vodovodních systémech a netěsnost kanalizací;
- nízká účinnost některých provozovaných čistíren odpadních vod.

Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV)

Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje 2004

Klasifikace jakosti povrchových vod v NUTS II v roce 2001 - 2002

Zdroj: Povodí Ohře, s.p.

Tab. 77. Jakost vody v tocích

Tok, vybrané profily	Rok	Jednotka	Ukazatel				
			biologická spotřeba kyslíku	chemická spotřeba kyslíku dichromanem	amoniakální dusík	dusičnanový dusík	celkový fosfor
			(BSK ₅)	(CHSK-Cr)	(N-NH ₄ ⁺)	(N-NO ₃ ⁻)	(TP)
Labe							
Děčín	2000	mg/l	4,0	26	0,30	4,10	0,22
		třída	III.	III.	III.	II.	III.
	2001	mg/l	4,2	28	0,31	4,24	0,22
		třída	III.	III.	II.	II.	III.
	2002	mg/l	3,7	28	0,18	4,09	0,16
		třída	III.	III.	II.	II.	III.
Bílina							
Ústí nad Labem	2000	mg/l	12,3	42	4,19	5,85	0,39
		třída	V.	V.	V.	III.	IV.
	2001	mg/l	11,8	40	2,39	5,53	0,32
		třída	V.	V.	V.	III.	IV.
	2002	mg/l	10,5	40	1,64	5,68	0,23
		třída	V.	V.	IV.	III.	III.
Ohře							
Terežín	2000	mg/l	2,9	16	0,12	2,41	0,07
		třída	III.	II.	II.	II.	II.
	2001	mg/l	2,9	16	0,06	2,69	0,07
		třída	III.	II.	I.	I.	II.
	2002	mg/l	2,4	15	0,08	2,76	0,07
		třída	III.	II.	I.	II.	II.

Zdroj: ČHMÚ 2004

4.5.2 Likvidace odpadních vod

Z hlediska odkanalizování obcí a čištění odpadních vod je podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci nižší než u zásobování pitnou vodou. Rovněž tak počet obcí s kanalizací a čistírnami odpadních vod. V uplynulých 5 – 10 letech došlo v této oblasti k významnému kvalitativnímu posunu, byla zlepšena výkonnost nebo účinnost stávajících čistíren a vybudována řada čistíren dalších. Základní údaje vztahující se k veřejným vodovodům jsou uvedeny v následující tabulce.

Tab. 78. Základní souhrnné údaje kraje se vztahem k veřejným kanalizacím

Obyvatelé celkem	(osoby)	825 085
Obyvatelé bydlící v domech napojených na veřejnou kanalizaci celkem	(osoby)	671 849
- z toho napojených na ČOV	(osoby)	574 870
- z toho nenapojených na ČOV	(osoby)	96 979
Počet veřejných kanalizací	(počet)	232
Počet veřejných kanalizací ukončených ČOV	(počet)	174
Délka kanalizační sítě	(km)	2 068

Zdroj: ÚPD ÚK, 2004

Na veřejnou kanalizaci je v současné době v Ústeckém kraji napojeno přibližně 81,8 % obyvatel, z toho je 85,6 % napojeno na ČOV (77,2 % z celkového počtu obyvatel). Všechna velká sídla již mají kanalizační sítě napojené na čistírny odpadních vod.

Tab. 79. Vypouštění odpadní vody (mil. m3)

	2003
Odpadní vody vypouštěné do vod povrchových	68,1 ¹⁾
Odpadní vody vypouštěné do veřejných kanalizací	43,7
z toho: čištěné ČOV (bez srážkových vod)	37,6
Odpadní vody čištěné ČOV (vč. srážkových vod)	58,5 ¹⁾

¹⁾pouze za hlavní provozovatele v kraji

Zdroj: ČSÚ 2004

Tab. 80. Obyvatelé bydlící v domech napojených na veřejnou kanalizaci (tis. obyvatel)

	2003
Počet obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci	671,4
z toho: napojených na veřejnou kanalizaci s koncovou ČOV	633,4 ¹⁾

¹⁾pouze za hlavní provozovatele v kraji

Zdroj: ČSÚ 2004

Tab. 81. Městské ČOV nad 300 ekvivalentních obyvatel

Obec	Recipient	Q projekt. [l/s]	Q projekt. [m³/rok]	EO projekt.	EO skut.	Q skut. [l/s]	Q skut. [m³/rok]
Okres Děčín							
Varnsdorf	Mandava	299,0	9 429 264	50 000	81 887	148,570	4 685 275
Šluknov	Stříbrohorský p.	7,0	220 825	3 000	3 531	8,650	272 803
Česká Kamenice	Kamenice	13,0	409 895	5 000	2 709	11,400	359 510
Jířkov	Jířkovský p.	11,0	348 000	1 100	1 395	1,920	60 600
Děčín-Březiny	Ploučnice	22,2	332 880	3 136	934	1,870	59 033
Krásná Lípa	Křinice	3,3	104 755	600	857	1,590	50 000
Dolní Poustevna	Luční potok	0,9	28 000	200	604	0,700	22 000
Mikulášovice	Mikulášov. potok	1,8	55 818	500	538	1,140	36 000
Benešov nad Ploučnicí	Ploučnice	7,4	232 000	1 950	412	2,220	70 000
Okres Chomutov							
Údlice	Chomutovka	400,0	12 500 000	153 000	58 453	245,190	7 732 284
Jirkov	Bílina		4 083 985	35 000	45 926	85,680	2 702 107
Kadaň	Ohře	85,0	2 680 000	0	19 214	52,440	1 653 814
Klášteřec	Ohře	115,0	3 000 000	0	16 403	48,140	1 518 072
Mašřov	Dubá-Liboc	4,8	152 000	553	1 426	3,910	123 326
Březno	Hutná	2,9		1 130	756	1,230	38 799
Radonice	Liboc	10,2	317 000	0	609	1,760	55 508
Strupčice					589	0,620	19 676
Okres Litoměřice							
Litoměřice	Labe	180,0	5 676 480	97 978	69 640	88,300	2 784 126
Roudnice nad Labem	Labe	35,0	1 103 760	15 120	11 578	28,200	887 884
Bohušovice n.O.	Ohře	7,8	247 835	2 070	1 705	3,300	104 484
Čížkovice	Modla	5,0	155 000	1 130	1 258	4,200	133 777
Horní Beřkovice	vsakovací nádrž	13,4	422 582	3 859	1 050	2,900	92 738
Podluský	Čepel	25,0	788 400	14 400	918	2,900	93 022
Hoštka	Obrtka	4,8	153 300	1 330	715	2,300	72 359
Libotenice	Labe	2,2	69 379	893	411	0,600	18 875
Lovečkovice		0,6	19 142	350	325	0,500	16 686
Lounky	Labe	1,7	54 873	902	325	0,600	19 066

Obec	Recipient	Q projekt. [l/s]	Q projekt. [m³/rok]	EO projekt.	EO skut.	Q skut. [l/s]	Q skut. [m³/rok]
Doksany	Ohře	6,2	196 154	2 159	315	0,900	28 471
Libochovice							
Budyně nad Ohří							
Okres Louny							
Žatec	Ohře		2 555 000	39 827	40 934	46,680	1 472 200
Louny	Ohře		4 162 752	20 446	40 474	73,334	2 319 007
Podbořany	Dolánecký potok		814 315	11 339	6 312	12,940	407 948
Postoloprty	Ohře		460 265	4 505	2 997	5,856	185 196
Kryry	Blšanka		473 000	7 204	1 304	8,390	264 473
Nové Sedlo	Břežanský potok		27 000	507	1 147	2,750	86 792
Vroutek	potok Podhora		110 100	817	1 076	1,570	49 542
Lubenec	Blšanka		101 981	1 684	903	1,700	53 587
Libčeves	Hradecký potok		30 100	457	388	0,971	30 708
Blažim	Blažimský potok				375	1,706	53 951
Staňkovice	Hutná		30 295	0	330	0,660	20 904
Okres Most							
Most	Bílina	366,0	11 822 235	0	52 212	173,101	5 473 862
Bečov	Srpina	11,4	360 912	3 181	1 692	6,059	191 594
Braňany	Braňanský potok	2,3	73 000	593	1 461	2,743	86 735
Bělušice	Bělušický potok	5,0	157 788	0	1 432	3,223	101 909
Souš	Vrbenská nádrž	2,8	90 000	1 105	1 168	1,129	35 693
Lom 2	Lomský potok				728	5,152	162 934
Loučná	Loučenský potok	2,1	66 000	1 106	394	1,489	47 095
Lom 1	Lomský potok	3,6	113 529	1 502	382	1,776	56 165
Svinčice	Lužický potok	0,2	6 022	112	307	0,687	21 713
Okres Teplice							
Bystřany	Horská Bystřice	369,0	11 640 000	132 167	154 265	327,950	10 342 300
Bílina	Bílina	123,6	3 896 000	33 650	26 890	41,703	1 315 143
Želénky	Bouřlivý potok	75,0	2 365 000	22 000	18 452	42,550	1 342 063
Dubí-Cínovec	Potok bezejmenný	1,5	18 000	450	506	0,940	29 692
Hrob	Bouřlivý potok	4,1	131 254	1 717	491	3,264	102 939
Střelná-Košťany	Košťanský potok	2,1	67 525	1 850	460	2,714	85 600
Okres Ústí nad Labem							
Neštěmice	Labe	600,0	18 921 600	108 432	74 021	239,710	7 559 370
Chlumec	Ždírnický potok	17,7	559 545	0	3 422	6,850	216 178
Libouchec	Jílovský potok	7,7	244 550	2 633	2 303	6,120	192 885
Tisá	Tisský potok	0,9	29 784	400	236	2,000	63 046

Zdroj: ÚPD ÚK

Tab. 82. Aglomerace s 15 000 - 99 999 EO dle napojení na ČOV

Cílová ČOV aglomerace	Obce aglomerace	Počet obyvatel	Připojeno obyvatel v současnosti	Cílový počet připojených obyvatel
Varnsdorf	Varnsdorf	16 140	15 442	15 800
Varnsdorf	Seifhennerdorf (D)	8 000	7 314	7 314
Varnsdorf	Rumburk	11 119	9 968	10 500
Varnsdorf celkem		35 259	32 724	33 614
Most - Chánov	Most	68 755	68 599	68 599
Most - Chánov	Obrnice	2 706	2 249	2 249
Most - celkem		71 461	70 848	70 848
Děčín	Děčín	53 120	42 228	49 800
Děčín	Jílové	5 329	2 777	3 500
Děčín	Benešov n. Pl.	4 097	3 828	3 828

Cílová ČOV aglomerace	Obce aglomerace	Počet obyvatel	Připojeno obyvatel v současnosti	Cílový počet připojených obyvatel
Děčín celkem		62 546	48 833	57 128
Litoměřice	Litoměřice	25 073	25 438	25 440
Litoměřice	Lovosice	9 359	9 501	9 501
Litoměřice	Žitenice	1 319	0	850
Litoměřice	Terezín	2 969	1 876	1 900
Litoměřice	Vchynice	312	0	260
Litoměřice	Mlékojedy	187	0	160
Litoměřice	Trnovany	292	0	230
Litoměřice	Žalhostice	485	0	430
Litoměřice	Píšťany	180	0	150
Litoměřice	Malé Žernoseky	670	0	580
Litoměřice celkem		40 846	36 815	39 501
Údlice	Chomutov I	38 504	38 405	38 405
Údlice	Údlice	1 010	660	660
Údlice	Spořice	887	597	597
Údlice celkem		40 401	39 662	39 662
Jirkov	Jirkov	20 894	18 058	18 058
Jirkov	Chomutov II	13 205	13 105	13 105
Jirkov	Otvice	534	441	441
Jirkov celkem		34 633	31 604	31 604
Litvínov - Chemopetrol	Litvínov	27 751	27 634	27 634
Litvínov - Chemopetrol	Meziboří	4 995	4 995	4 995
Litvínov celkem		32 746	32 629	32 629
Louny	Louny	19 738	19 300	19 300
Louny	Cítoliby	961	706	706
Louny	Černčice	1 408	1 166	1 166
Louny	Lenešice	1 327	1 327	1 327
Louny	Dobroměřice	1 299	1 100	1 100
Louny	Obora	300	95	95
Louny	Líšťany	403	174	174
Louny celkem		25 033	23 694	23 694
Žatec	Žatec	20 069	18 417	18 417
Žatec	Nové Sedlo	535	310	410
Žatec	Staňkovice	845	512	700
Žatec celkem		21 449	19 239	19 527
Kadaň	Kadaň	17 584	17 439	17 439
Bílina	Bílina	15 995	15 902	15 902
Bílina	Hostomice	1 247	1 200	1 200
Bílina	Hrobčice	831	139	139
Bílina	Světec	946	856	900
Bílina celkem		19 019	18 097	18 141
Klášterec n.O.	Klášterec n.O.	15 891	15 626	15 626
Duchcov	Duchcov	8 847	8 610	8 610
Duchcov	Háj u D.	970	700	700
Duchcov	Osek	5 060	4 933	4 933
Duchcov	Zábrušany	1 105	802	802
Duchcov	Jeníkov	836	402	700
Duchcov	Lahošť	540	286	480
Duchcov	Teplice II (Hudcov)	490	235	450
Duchcov celkem		17 848	15 968	16 675
Roudnice n.L.	Roudnice n.L.	13 214	13 311	13 311
Roudnice n.L.	Dušníky	295	200	200

Cílová ČOV aglomerace	Obce aglomerace	Počet obyvatel	Připojeno obyvatel v současnosti	Cílový počet připojených obyvatel
Roudnice n.L.	Dobříň	464	0	390
Roudnice n.L.	Vědomice	684	621	621
Roudnice n.L.	Krásbice	918	171	450
Roudnice n.L.	Kleneč	398	0	320
Roudnice celkem		15 973	14 303	15 292

Zdroj: ÚPD ÚK

4.5.3 Kvalita vody v tocích

Míra kvality vody v tocích je posuzována (Povodí Ohře, s.p. a Povodí Labe, s.p.) podle koncentrace amoniakálního dusíku.

Řeka **Labe** se pohybuje v ukazateli N-NH₄⁺ na území Ústeckého kraje ve druhé třídě čistoty, ve většině ostatních ukazatelů však vykazuje III. třídu čistoty, celkově je tedy hodnocena ve III. jakostní třídě.

Řeka **Ohře** je v ukazateli N-NH₄⁺ velmi málo znečištěná – většinou je kvalita v I. jakostní třídě, do třídy II. se dostává jen v krátkých úsecích, v nichž se blízko sebe nacházejí ČOV Klášterec a Kadaň. K velmi výraznému odbourání amoniakálního dusíku dochází v Nechanické přehradě.

Řeka **Ploučnice** je v ukazateli N-NH₄⁺ znečištěna velmi málo – z velké většiny je kvalita v I. jakostní třídě, do třídy II. se dostává jen v závěru svého toku zejména vlivem ČOV Česká Lípa a vypouštěním odpadních vod z Benešova nad Ploučnicí.

Tab. 83. Procentní zastoupení profilů státní sítě jakosti vod v třídách jakosti vod podle skupin ukazatelů

Skupiny ukazatelů	A	B	C	D
Počet měřených profilů	26	15	26	26
Třída jakosti	%			
I	0	0	0	0
II	4	33	35	12
III	39	47	46	19
IV	15	0	15	15
V	42	20	4	54

Vysvětlivky:

Skupiny ukazatelů (podle ČSN 757221): A - Obecné fyzikální a chemické ukazatele, B - Specifické organické látky, C - Kovy a metaloidy, D - Mikrobiologické a biologické ukazatele

Třídy jakosti (podle ČSN 757221): I - Neznečištěná voda, II - Mírně znečištěná voda, III - Znečištěná voda, IV - Silně znečištěná voda, V - Velmi silně znečištěná voda

Výsledná třída skupiny u každého profilu byla určena podle nejméně příznivého zatřídění jednotlivých vybraných ukazatelů ve skupině.

Zdroj: ČHMÚ 2004

Řeka **Bílina** je v oblasti Krušných hor vodárenským tokem v I. jakostní třídě. K prvnímu výraznému nárůstu koncentrace amoniakálního dusíku dochází za ČOV Jirkov až nad hranici III. třídy jakosti, následuje mírný pokles vlivem odbourání v nádrži Újezd, dále dochází k velmi výraznému zvýšení koncentrace vlivem vypouštění odpadních vod z Chemopetrolu Litvínov vysoko nad hranici V. třídy jakosti. Toto znečištění ji poznamenává až do míst jejího soutoku s řekou Labe a je tak vysoké, že vliv dalších velkých ČOV (Most, Bílina, Teplice atd.) není patrný.

Tab. 84. Nejvýznamnější odběry povrchové vody v roce 2002 s jiným než vodárenským využitím

Název odběru	Název vodního toku	Km	Roční množství [tis.m ³]
ČEZ Pruněrov	Ohře	127,000	19 128,00
ČEZ Tušimice	Ohře	122,800	11 587,40
Povodí Stranná	Ohře	99,000	9 349,90
ČEZ Počeradý	Ohře	63,800	19 122,50
Chemopetrol Dolní Jiřetín	Bílina	55,800	24 472,10
ČEZ Ledvice	Bouřlivec	4,000	1 122,80
PKUL zatápění lomu Chabařovice	Zalužanský p.	7,500	1 973,70
Velveta Dolní Podluží	Lužnička	0,700	902,00
Frantschach Pulp & Paper Czech Štětí	Labe	93,170	42 155,0
Lovochemie Lovosice	Labe	60,670	19 998,3
Teplárna Trmice	Labe	38,350	7 529,6
ČEZ Elektrárna Ledvice	Labe	49,300	6 759,9
Spolek pro chem. a hut. výr. Ústí n.L.	Labe	39,020	39 290,3
CINERGETIKA (býv. Setuza) Ústí n.L.	Labe	38,020	1 685,3

Zdroj: Krajský úřad Ústeckého kraje

V roce 2003 bylo sledováno 26 profilů na řekách Labe, Ohře, Ploučnice, Kamenice, Bílina, Liboc, Blšanka, Chomutovka, Mandava a Teplický potok. Nejzatíženější byly profily na Bílině a především na Teplickém potoce, zejména u amoniakálního dusíku a adsorbovatelných organických halogenů (AOX). Z ukazatelů byly nejčastěji do V. třídy zařazeny AOX a amoniakální dusík. Ve skupině B byla V. třída indikována pro ukazatele 1,1,2-trichloreten v profilu Bílina – Ústí nad Labem, 1,2-dichloreten v profilu Labe – Litoměřice a trichlormetan v profilu Ohře – Terezín. 1,1,2,2-tetrachloreten byl v profilu Bílina – Ústí nad Labem ve IV. třídě. Ve skupině C se jediná V. třída vyskytla na profilu Bílina – Chánov pro As. Ve IV. třídě se nacházel As na profilu Bílina – Ústí nad Labem, As a Zn na profilu Teplický potok – Kozlíky a celkové železo na 3 profilech Bíliny a na jednom profilu na Ploučnici. Ve skupině D byly do V. třídy nejčastěji zařazeny enterokoky na Bílině a Teplickém potoce a chlorofyl na dolním toku Labe.

4.5.4 Jakost podzemních vod

Ve státní síti jakosti podzemních vod bylo v Ústeckém kraji v roce 2003 sledováno 51 objektů podzemních vod, na kterých bylo odebráno celkem 102 vzorků. Lokální překročení normativu B bylo zjištěno u ukazatele NO_2^- u 1 vzorku v 1 lokalitě, u ukazatele Cl^- u 6 vzorků ve 4 lokalitách, u ukazatele F^- u 3 vzorků ve 2 lokalitách, u ukazatele B u 1 vzorku v 1 lokalitě a u ukazatele Al u 5 vzorků v 5 lokalitách. Normativy C byly překročeny u ukazatele NO_2^- u 2 vzorků v 1 lokalitě, u ukazatele Cl^- u 9 vzorků v 5 lokalitách, u ukazatele F^- u 2 vzorků v 1 lokalitě, u ukazatele Be u 2 vzorků v 1 lokalitě, u ukazatele Al u 4 vzorků ve 3 lokalitách, u ukazatele cis-1,2-dichloretenu u 1 vzorku v 1 lokalitě, u ukazatele chloretenu u 1 vzorku v 1 lokalitě a u ukazatele tetrachloretenu u 1 vzorku v 1 lokalitě. Koncentrace NO_3^- přesahující limit pro pitnou vodu byla naměřena u 9 vzorků v 5 lokalitách.

4.5.5 Identifikace původců znečištění vod

Kvalitu vody významně ovlivňuje chemický průmysl (Chemopetrol Litvínov, Spolchemie Ústí nad Labem, Lovochemie Lovosice, TONASO Neštětice), spotřební průmysl (papírna Frantschach Pulp & Paper ve Štětí, Severočeské koželužny Litoměřice, Setuza, Ústí nad Labem) a v neposlední řadě důlní činnost.

4.5.6 Opatření na zlepšování kvality vody v roce 2003

V roce 2003 byly dokončeny rekonstrukce ČOV v Chánově a Bystřanech. Cílem rekonstrukce bylo zajištění odbourávání fosforu a dusíku z odpadních vod.

4.5.7 Ochrana povrchových a podzemních vod

Ochranu povrchových a podzemních vod nadregionálního významu je možno doložit přehledem území vodohospodářských zájmů, chráněných podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, v platném znění a ve znění prováděcích právních předpisů:

- Chráněná oblast přirozené akumulace vod – CHOPAV: Krušné hory a Severočeská křída;
- Ochraná pásma vodních zdrojů podzemních i povrchových a pásma hygienické ochrany;
- Ochraná pásma zdrojů minerálních vod všech stupňů: Lázně Teplice v Čechách, Bílina, Klášterec nad Ohří, Zaječice, Břvany, Mšené Lázně;
- Území chráněná jako nenahraditelná pro akumulaci vod – výhledové vodní nádrže: Šumný důl, Háje, Hora sv. Kateřiny;
- Zranitelné oblasti povrchových a podzemních zdrojů vody vymezené dle nařízení vlády ČR č. 103/2003 Sb.

4.5.8 Vývoj ve spotřebě vody a problematika zásobování pitnou vodou

Značné objemy pitné vody, které vodárny produkují, nejsou využívány k přímé konzumaci, tj. k pití a přípravě stravy. Převážná část vody se v domácnostech a komunálních zařízeních spotřebovává na různé druhy mytí, splachování toalet, koupání, mytí aut, kropení zahrádek, ulic atd. Změnit tento stav tak, aby vodárny mohly produkovat jen vodu v nejlepší kvalitě pro přímou spotřebu, by znamenalo změnit celý systém její výroby a distribuce.

V roce 2003 bylo v Ústeckém kraji vyrobeno 73,41 mil. m³ pitné vody. Z veřejných vodovodů bylo zásobeno 788 300 obyvatel, což je 96 % obyvatel kraje. Ztráty vody ve vodovodních sítích byly 27,9 %. Kvalita vyrobené pitné vody dosahuje 100 %. Hlavním provozovatelem vodovodů jsou Severočeské vodovody a kanalizace, a.s., Teplice. Poměr mezi využitelnými zásobami a skutečnou potřebou je cca 67 %.

Tab. 85. Výroba a užití pitné vody

	2003
Objem vyrobené pitné vody (mil. m ³)	73,41
Počet obyvatel zásobených vodou z veřejných vodovodů (tis. obyvatel)	788,3
Ztráty vody ve vodovodních sítích (%)	27,9 ¹⁾

¹⁾ pouze za hlavní provozovatele v kraji

Zdroj: ČSÚ

Chráněné oblasti přirozené akumulace vod

V Ústeckém kraji nadále zůstávají dvě chráněné oblasti přirozené akumulace vod, a to Severočeská křída a Krušné hory. V roce 2003 byly údaje o rozlohách chráněných oblastí přirozené akumulace vod zpřesněny použitím mapování GIS, a proto se mohou lišit od údajů uváděných za rok 2002.

Tab. 86. Chráněné oblasti přirozené akumulace vod

Název chráněné oblasti přirozené akumulace vod	Plocha (km ²)	Podíl na ploše kraje (%)
Severočeská křída	976,3	18,3
Krušné hory	795,8	13,3

Zdroj: VÚV T.G.M.

Území Ústeckého kraje je vzhledem k existenci rozsáhlé vodárenské soustavy severní Čechy (VSSČ) zásobováno pitnou vodou na velmi vysoké úrovni (ve srovnání s ostatními kraji ČR). Vodovodní infrastruktura je majetkem Severočeské vodárenské společnosti a provozuje ji podnik Severočeské vodovody a kanalizace, mimo lokality Vejprtska, které tvoří samostatnou vodovodní skupinu (provozovatel Vodárenská společnost Vejprty).

Tab. 87. Základní souhrnné údaje kraje se vztahem k veřejným vodovodům SVS

Obyvatelé celkem	(osob)	825 085
Obyvatelé zásob. z veřejných vodovodů	(osob)	792 520
Podíl zásob. obyvatel z celkového počtu	(%)	96,1
Voda vyrobená a určená k realizaci celkem	(tis. m ³)	77 484
Voda fakturovaná	(tis. m ³)	51 766
Voda fakturovaná - domácnosti	(tis. m ³)	33 170
Voda nefakturovaná	(%)	33,2
Počet veřejných vodovodů	(počet)	188
Délka vodovodní sítě	(km)	5 982

Tab. 88. Vodárenská společnost Vejprty – Základní údaje

ÚZEMNÍ PŮSOBNOST	VEJPRTY, KOVÁŘSKÁ, KRYŠTOFOVY HAMRY, LOUČNÉ, MĚDĚNEC
Počet obyvatel celkem	5 100
Počet obyvatel zásobovaných pitnou vodou	5 000
Počet obyvatel napojených na kanalizace	3 800
Počet obyvatel napojených na ČOV	3 800
Voda vyrobená celkem	0,43 mil. m ³ /rok
Voda fakturovaná	0,35 mil. m ³ /rok
Vypouštěné odpadní vody do veřejné kanalizace	0,70 mil. m ³ /rok
Čištěné odpadní vody	0,20 mil. m ³ /rok

V minulosti, cca do 90. let minulého století, spotřeba pitné vody trvale stoupala, což bylo příčinou výstavby nových velkokapacitních zdrojů. Výstavba vodárenských nádrží byla většinou realizována na horních, neznečištěných úsecích vodních toků.

V regionech Litoměřicka a Děčínska je pro zásobování pitnou vodou využíváno i kapacitních podzemních zdrojů z regionu severočeské křídly. Vodárenská soustava Severní Čechy je zásobována ze dvou směrů: v části západní z Chomutovska, v část východní i z Litoměřicka. Chomutovsko i Mostecko zásobuje pitnou vodou také Teplice (částečně také Ústecko) a část regionu Louny (ten je dále dotován pitnou vodou z dálkového přivaděče z úpravní vody Žlutice). Hlavní přívod vody na Ústecko vede z Litoměřicka. Z Ústecka je pak převáděna voda v malém množství do okresu Děčín, další část Děčínska je zásobována vodou z prostoru Hřenska a z nádrže s úpravnou vody Chřibská.

Hlavními zdroji Severočeské vodárenské soustavy jsou tyto vodárenské nádrže: Přísečnice, Křímov, Kamenička, Jirkov, Jezeří, Janov a Fláje a vodní nádrž Nechanice.

Tab. 89. Nejvýznamnější odběry povrchové vody s vodárenským využitím v roce 2002

Název odběru	Zdroj odběru	Název ÚV	Tok	Km	Roční množství [tis.m ³]
Kamenička	vodní nádrž	ÚV 3. mlýn	Kamenička	1,540	651,70
Křímov	vodní nádrž	ÚV 3. mlýn	Křimovský p.	1,100	3 302,30
Jirkov	vodní nádrž	ÚV Jirkov	Bílina	72,700	2 016,00
Bílý potok	vodní tok	ÚV Bílý potok	Bílý p.	8,800	3 849,80
Chřibská	vodní nádrž	ÚV Chřibská	Chřibská Kamenice	18,200	948,50
Přísečnice	vodní nádrž	ÚV Hradiště	Přísečnice	3,600	21 232,90
Fláje	vodní nádrž	ÚV Meziboří	Flájský p.	7,400	10 134,90

Zdroj: ÚP VÚC ÚK

Tab. 90. Nejvýznamnější odběry podzemní vody s vodárenským využitím v roce 2002

Název odběru	Hg rajon	Hydrologické pořadí	Roční množství [tis.m ³]
Liběchovka	452	1-12-03-034	977,60
Vrutice	452	1-12-03-070	2 774,20
Močidla	452	1-12-03-086	358,60
Brníkov	453	1-13-04-049	727,80
Litoměřice	452	1-13-05-001	519,50
Vlastislav	461	1-13-05-004	851,30
Velké Žernoseky	452	1-13-05-009	2 654,90
Sebuzín	462	1-13-05-017	791,40
Tlučeň	462	1-13-05-018	325,60
Telnice	461	1-14-01-094	419,80
Čertova voda vč. Dolního Žlebu	463	1-14-04-006	343,80
Horní Chřibská	465	1-14-05-014	495,70
Hřensko vrtý a studánky	466	1-14-05-026	3 197,60
Staré Fláje	612	1-15-03-028	350,90
Nová Huť	465	2-04-08-005	492,90

Zdroj: ÚP VÚC ÚK

4.5.9 Chráněné oblasti přirozené akumulace vod

V Ústeckém kraji nadále zůstávají dvě chráněné oblasti přirozené akumulace vod, a to Severočeská křída a Krušné hory. V roce 2003 byly údaje o rozlohách chráněných oblastí přirozené akumulace vod zpřesněny použitím mapování GIS, a proto se mohou lišit od údajů uváděných za rok 2002.

Tab. 91. Chráněné oblasti přirozené akumulace vod

Název chráněné oblasti přirozené akumulace vod	Plocha (km ²)	Podíl na ploše kraje (%)
Severočeská křída	976,3	18,3
Krušné hory	795,8	13,3

Zdroj: VÚV T.G.M.

4.5.10 Využívání a ochrana minerálních vod

Ochrana zdrojů minerálních podzemních vod je zakotvena v zákoně č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech (lázeňský zákon).

Přírodní léčivé zdroje vyžadují trvalou péči. Lázně na území Ústeckého kraje ji dlouhodobě výrazně zkvalitňují. Jsou využívány nejmodernější postupy, včetně výrazného zapojení prvotřídního monitoringu a výpočetní techniky. Cílem je zabezpečení nejvyšší dosažitelné kvality léčivých zdrojů.

Největší nebezpečí představuje znečištění vod povrchových a následně podzemních vod, projevující se snížením kvality zdrojů minerálních, případně léčivých vod. Dále jsou také významnými rizika spojená s těžbou hnědého uhlí v blízkém okolí, z nichž nejzávažnější je změna vodního režimu v přilehlém okolí (např. s následkem mísení vadózních vod s vodami termálními).

Pro potřeby lázeňské péče jsou na území Ústeckého kraje využívány především termální prameny v problematické teplické zřídelní linii. Vzhledem k intenzivnímu hospodářskému využívání území musí být kvalita terem soustavně pečlivě kontrolována pravidelnými měsíčními rozbory. Kromě chemického rozboru základních prvků je sledována především bakteriologická nezávadnost. Kontrole jsou podrobovány jak zdroje, tak vodojemy termální vody a balneoprovozy.

Účinkem dolování se od základu změnil původní režim teplického zřídla, jeho zdrojů a jejich využití. Prameny termálních pramenů na Teplicku byly ze všech významných minerálních zřidel nejvíce postiženy účinky vnějších zásahů do svého režimu. Konkrétně nejvíce se na současném stavu zřidel podepsal průval na dole Döllinger v roce 1879, stejně jako řada následných průvalů, v jejichž důsledku došlo k narušení hydraulické rovnováhy zvodní i prostých termálních vod, což vyvolalo ztrátu přirozeného přelivu na všech teplických pramenech.

Vlivem ztráty přirozeného přelivu musí dnes být termální voda v Teplicích čerpána z pramenných šachet. Z původních pramenů v šanovské zřídelní linii – před rokem 1879 celkem 14 – je v dnešní době využíván pouze 1 (Pravřídlo). Vlivem narušení hydrauliky terem došlo k zániku 7 pramenů.

Již od roku 1879 je pro zachování a zlepšení kvality teplických termálních pramenů vyvíjeno mnoho aktivit, přičemž na budoucí i současnou podobu teplických terem mají zásadní vliv tyto:

- systém reparativní ochrany (souhrn opatření, která účinkují od uzavření vzájemné dohody dolů a lázní od jejího uzavření v roce 1895 až do doby současné);
- stanovení ochranných pásem.

Ochrana přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod je legislativně upravena zákonem č. 164/2001 Sb., o přírodních léčivých zdrojích, zdrojích přírodních minerálních vod, přírodních léčebných lázních a lázeňských místech a o změně některých souvisejících zákonů („lázeňský zákon“). K ochraně zdrojů před aktivitami, které mohou nepříznivě ovlivnit jejich fyzikální, chemické či mikrobiologické vlastnosti, jejich zdravotní nezávadnost, stejně jako zásoby a vydatnost zdrojů, stanovuje Ministerstvo zdravotnictví ČR vyhláškou ochranná pásma, a to tak, aby bylo dosaženo účelu, tj. ochrany zdrojů a zároveň aby oprávněné zájmy dotčených právnických či fyzických osob byly omezeny pouze v míře nezbytně nutné.

V těchto pásmech jsou zakázány veškeré činnosti s výjimkou těch, které jsou nevyhnutelně nutné v zájmu ochrany a využívání zdrojů.

4.6 Ochrana a využití půdy

Půdu můžeme rozdělit na dvě základní skupiny – půdu zemědělskou a půdu nezemědělskou. Následující definice charakterizují jednotlivé podskupiny.

Nezemědělská půda

V tomto ukazateli je zahrnuta:

- porostní půda, tj. půda využívaná přímo k lesní produkci, skutečně zalesněná nebo jen dočasně odlesněná s úmyslem opětovné obnovy lesního porostu,
- bezlesí, tj. dočasně odlesněná část lesní půdy, sloužící provozu lesního hospodářství nepřímou (plocha lesních školek, lesních skladů, měkké lesní cesty, průseky všech druhů, přesahují-li šířku 4 m apod.),

- pozemky odňaté zemědělskému půdnímu fondu a přidělené lesnímu hospodářství k zalesnění, ale dosud nazalesněné,
- pozemky nad horní hranicí stromové vegetace, s výjimkou zastavěných pozemků (vysokohorské chaty, lyžařské vleky a jiná účelová zařízení).

Vodní plochy

Patří sem plocha rybníků s chovem ryb, pozemky rybníků, které jsou letněny, potoky vyhrazené pro chov pstruhů, močály, jezera, rybníky a potoky, které neslouží nebo nejsou určeny pro chov ryb, řeky, náhony, přehrady a jiné nádrže (umělé i přirozené), průplavy, odvodňovací a zavodňovací kanály, vodoteče a otevřené splaškové kanály.

Zastavěné plochy a nádvoří

Patří sem pozemky, na kterých jsou postaveny budovy (kromě skleníků a japanů) a nádvoří náležející k obytným, hospodářským nebo průmyslovým budovám jako jejich příslušenství.

Ostatní plochy

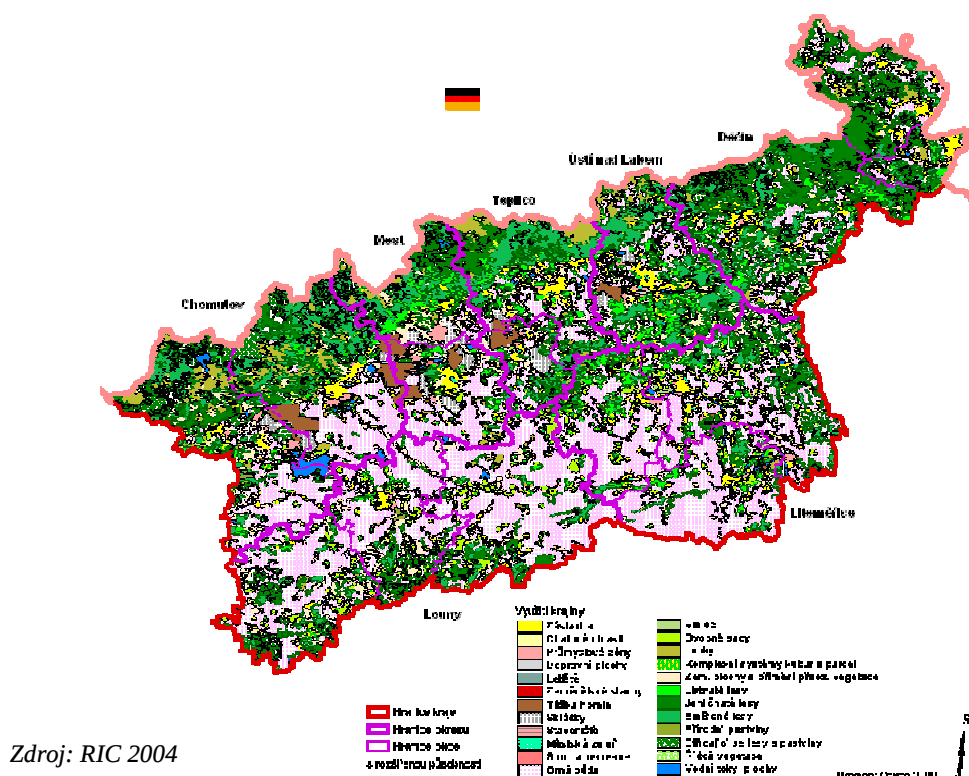
Patří sem všechny ostatní pozemky, určené jako skladištní a dílenské prostory, dále stavební místa, pokud slouží v současné době k jiným účelům a nedají se zemědělsky využít, pozemky určené k dopravě nebo k telekomunikaci, určené pro zdravotnictví, tělesnou výchovu a rekreaci pracujících, rekreační plochy u chat (nikoli soukromých) a hotelů, pozemky určené jako státní přírodní rezervace nebo jiná chráněná území, areály kulturních památek, pokud na nich není plánována zemědělská výroba nebo nejde o lesní půdu, parky, veřejné nebo soukromé okrasné zahrady, pozemky určené k dobývání nerostů a jiných surovin a k ukládání vedlejších produktů při těžbě nerostů a jiných surovin, jako stálé manipulační prostory apod. (haldy u šachet, silážní jámy, trvalé polní mlaty, tvrdé výběhy pro drůbež, skot a vepřový dobytek, mrchoviště), dále jsou to hřbitovy a pozemky, které nejde zemědělsky obdělávat (rokle, výmoly, ochranné hráze atd) a pozemky, které neposkytují trvalý užitek z jiných důvodů, zejména plochy zarostlé křovinami nebo zanesené šterkem nebo kamením nebo slatiny, tj. půdy zamokřené.

Zemědělská půda celkem

Zemědělská půda je souhrn druhů pozemků (kultur) sloužících bezprostředně zemědělskému výrobnímu procesu jako základní prostředek, z něhož se získává rostlinná produkce.

Orná půda

Orná půda jsou pozemky, na nichž se pravidelně pěstují obiloviny, okopaniny, píce, technické plodiny, zelenina a jiné zahradní plodiny, nebo které jsou dočasně zatravněny (víceleté plodiny na orné půdě, event. dočasné louky). Patří sem i pařeniště, skleníky a japany, pokud jsou zřízeny na orné půdě.

4.6.1 Aktuální stav

V roce 2003 došlo oproti roku 2002 k úbytkům 164 ha zemědělské půdy, a to převážně pro městskou zástavbu. Zalesnění zemědělské půdy vykazuje přírůstek 6 ha lesní půdy. K úbytku orné půdy došlo ve prospěch zatravnění (rozšiřování trvalých travních porostů). Na mnohých plochách zemědělské půdy chybí základní údržba posečením a dochází k postupnému zarůstání náletovými dřevinami. Podle bilance zemědělské půdy evidované katastrem nemovitostí, lze konstatovat, že výskyt náletových dřevin ve věku 10–15 let se týká 10–15 % zemědělské půdy v kraji a u víceletých náletových dřevin, které již mají charakter lesa, jde o 1–3 % zemědělské půdy v kraji, a to převážně na pozemcích ve správě Pozemkového fondu ČR. Podíl úbytků pro těžební účely je vyrovnáván převodem rekultivovaných ploch po těžbě. Plošná kontaminace zemědělské půdy těžkými kovy nedoznala proti roku 2002 změny.

Orná půda ohrožená větrnou erozí tvořila 1,74 % zemědělské půdy v kraji a 34,73 % půdy bylo ohroženo vodní erozí. Rozsah lokalit větrné či vodní eroze je rozdílný a podíl ohrožení je bilancován podle příslušných obcí v kraji. Změny erozní ohroženosti zemědělské půdy, které zaznamenáváme při posuzování a projednávání územně plánovacích dokumentací obcí a při místním šetření, jsou výrazně zhoršeny tam, kde v průběhu 70. let minulého století došlo k rozsáhlému rušení mezí a úvozových cest, k sanacím strží za účelem scelování pozemků a kde neprobíhala dostatečná údržba ochranných nádrží, dnes sotva znatelných a plných splavenin. Především se jedná o území dříve provedených pozemkových úprav s tolerancí přípustnosti smyvů $10 \text{ t} \cdot \text{ha}^{-1}$ na rok (přípustná ztráta půdy).

Plošně pak k nekontrolovatelnému zrychlení přívalových vod, zejména v období jarního tání, přispívá nedostatečná péče o údržbu záhytných a svodných příkopů v okolí zemědělské půdy. Všeobecně je protierozní ochraně věnovaná malá pozornost. Protierozní ochrana zemědělské půdy vždy sledovala zmírnění účinků přívalových vod vzniklých z extrémních dešťů z náhlého jarního tání a má charakter protipovodňové ochrany v jednotlivých drobných povodích.

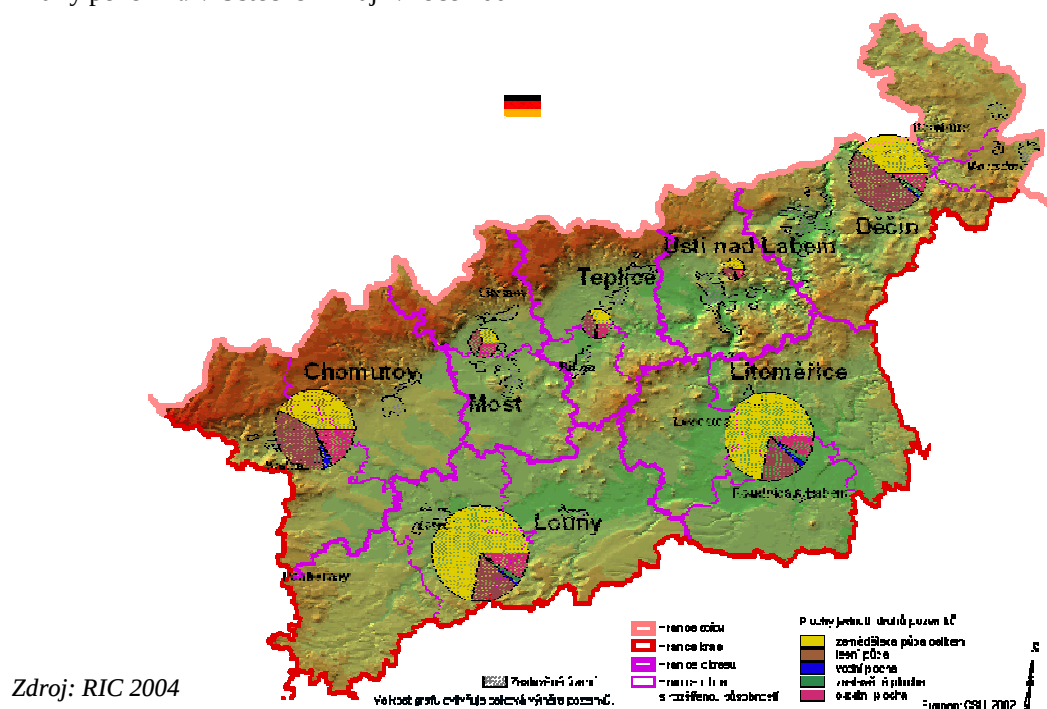
Tab. 92. Bilance půdy a podíly z celkové výměry (31. 12. 2003)

Druh	2003	
	ha	%
Zemědělská půda celkem	278 014	52,1
z toho: - orná půda	186 800	35,0
- trvalé travní porosty	69 303	13,0
Nezemědělská půda celkem	255 480	47,9
z toho: - lesní půda	158 958	29,8
- vodní plochy	9 931	1,9
Celková výměra	533 494	100

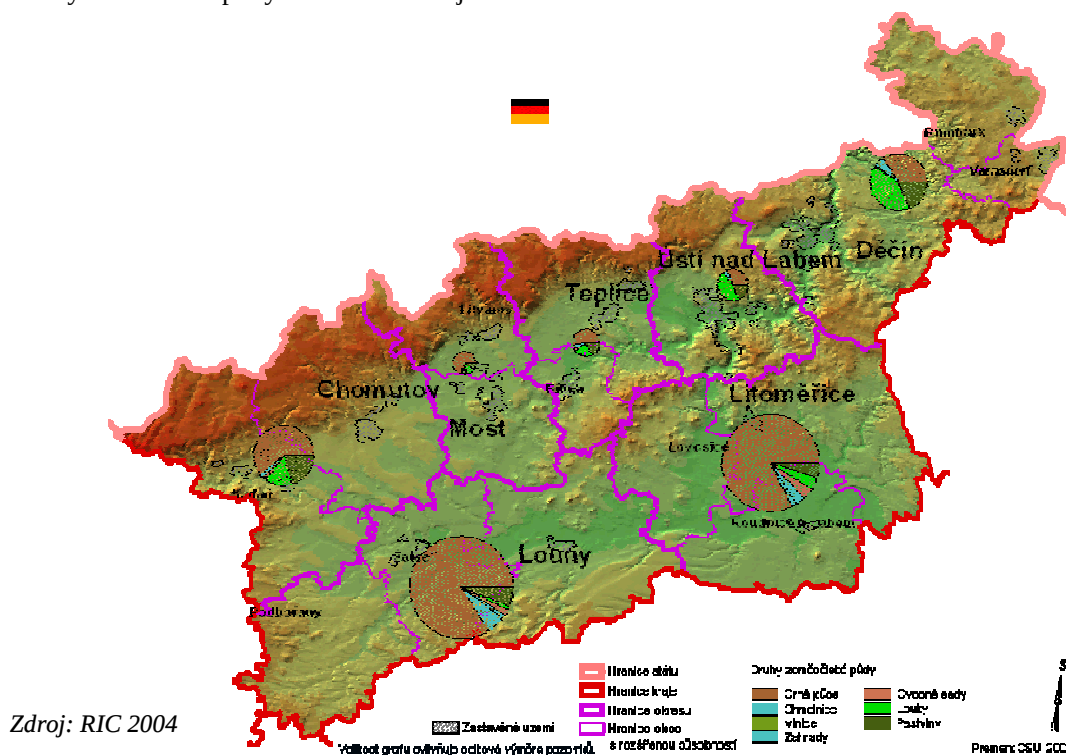
Poznámka: % - uvádí se procentický podíl jednotlivých druhů půdy z celkové výměry půdy v kraji

Zdroj: ČÚZK

Druhy pozemků v Ústeckém kraji v roce 2002

Druhy zemědělské půdy v Ústeckém kraji 2002

Tab. 93. Bilance půdy v jednotlivých okresech Ústeckého kraje

Kraj, okresy v roce 2002	Celková výměra území	Zemědělská půda					Nezemědělská půda				
		Celkem	z toho %				Celkem	z toho %			
			Orná půda	Ovocné sady a zahrady	Trvalé travnaté porosty	Chmelnice a vinice		Lesní pozemky	Vodní plochy	Zastavěné plochy a nádvoří	Ostatní plochy
Ústecký kraj	533 503	278 174	67,4	5,4	24,7	2,5	255 329	62,3	3,9	3,7	30,2
Děčín	90 905	36 457	33,7	7,4	58,8	0	54 448	82,2	1,9	2,7	13,1
Chomutov	93 531	39 250	60,8	4,4	34,7	0,1	54 281	63,3	5,7	2,1	28,9
Litoměřice	103 211	73 882	81,8	6,3	9,4	2,4	29 329	57,6	6,2	6,8	29,3
Louny	111 780	80 372	83,7	3	7	6,2	31 408	55,7	4,6	5,7	34
Most	46 718	13 662	70,3	7,1	21,8	0,7	33 056	46,7	3	3,3	47,1
Teplice	46 913	16 089	51,7	9	39,2	0	30 824	56,1	2,5	3,4	38,1
Ústí nad Labem	40 445	18 462	31	6,3	63,6	0	21 983	57,8	3,3	4,1	34,8

Zdroj: RIC 2004

4.6.2 Lokality s přetrvávajícími starými zátěžemi

Většinou se jedná o území podniků zatížená činností předchozích právních subjektů (Chemopetrol, a.s., Litvínov, TONASO Neštětice, Tlaková plynárna Úžín). Na území kraje je mnoho dalších lokalit se starými ekologickými zátěžemi, na které se nevztahuje privatizační proces. Na financování sanací nemají současní vlastníci finanční prostředky nebo původní subjekt zanikl a výkon správních rozhodnutí není stávajícím právním postupem vymahatelný. Odstraňování těchto zátěží pak přechází do působnosti státu. V průběhu roku 2002 pokračovaly práce na sanacích financovaných FNM ČR (např. Spolchemie Ústí nad Labem, a.s., Aroma Děčín, SčP, a.s., Enaspol, a.s., Velvěty, Karbosorb, a.s. Chomutov, Lovochemie, a.s.). Rovněž na bývalém letišti Žatec probíhá ochranné sanační čerpání, na jehož financování se podílí Ústecký kraj. MŽP ve spolupráci s ČIŽP vede a průběžně doplňuje inventarizaci lokalit představujících staré zátěže.

Tab. 94. Staré ekologické zátěže v Ústeckém kraji

Lokalita	Nabyvatel	Podrobnosti k zátěži
Záluží, skládka	Chemopetrol (UNIPETROL), a.s.	kontaminace NEL, fenoly, čpavek, BTEX
Teplice	Renotex	CIU
Záluží – areál závodu	Chemopetrol (UNIPETROL), a.s.	kontaminace NEL, BTEX, PAU, fenoly
Chomutov	Válcovny trub, dnes Holding, a.s.	kontaminace NEL, fenoly, CIU, arsenové kaly
Chabařovice – skládka	Spolek pro chem. a hutní výrobu, a.s.	nebezpečné odpady, rozhodnuto řešit enkapsulací
Duchcov	Severočeská plynárenská, a.s.	kontaminace NEL, fenoly, BTEX
Žatec	letišť, VUSS Litoměřice – převedeno na Ústecký kraj	NEL
Velvěty	ENASPOL, a.s. – Lybar (Spolchemie)	kont. horninového prostř. (NEL, naftalen) a podz. vody (NEL, CIU, NEL)
Lovosice	LOVOCHEMIE, a.s.	NEL
Mikulášovice	Mikov, a.s.	kontaminace NEL, CIU, těžké kovy
Ústí n. Labem	Spolek pro chem. a hutní výrobu – závod, a.s.	kontaminace CIU, Hg, BTEX, fenoly, fluoridy
Děčín	Aroma (Astrid), a.s.	kontaminace – xylene, toluen, ohroženy (byly a můžou být) zdroje podz. vody v okolních provozech
Hněvice	Vypařovací stanice Hněvice, a.s.	kont. NEL
Neštětice – skládka Labe	TONASO, a.s.	kont. podz. vody – výluhy ze skládek, na nezaj. skládce deponováno 50-100 tis. tun vápenatých kalů s obs. Cr6+
Děčín	Kovošrot	kontaminace ropnými látkami
Chomutov	Sandvik, a.s.	CIU
Krásné Březno	Zachemo Rájec –Jestřebí, a.s.	kontaminace CIU, předpoklad postupného uvolňování kontaminantů do podz. vody.
Měcholupy – obalovna	Silnice Žatec, s.r.o.	kontaminace NEL, PCB
Chomutov – skádka	Železářny Chomutov, a. s.	kontaminace NEL, fenoly, CIU
Ústí nad Labem	Tlaková plynárna, popelové skládky	vyp. vody obsahují zvýšené konc. fenolů, amoniaku a rozp. anorg. solí
Ústí nad Labem – Krásné Březno	ČD	zneč. podz. vod CIU, ohrožení Labe
Duchcov	ČSAD BUS	NEL
Předlice	INVA Litoměřice, provoz	znečištění podz. vod CIU
Varnsdorf	TOS	kontaminace NEL, CIU
Litoměřice	KOVOBEL	kont. TK
Ústí nad Labem	SETUZA	kont. NEL, TK, zdrav. riziko pro pracovníky, trvalé ohrož. kvality vod v Labi
Roudnice n. Labem	ROSS	fenoly, barviva, těžké kovy
Kovářská – Chřibská	Sponit	kontaminace NEL
Teplice	Severočeská plynárenská	kontaminace NEL, PAU, benzen, xylene
Děčín	Alusuisse Děčín s.r.o.(Kovohutě)	kontaminace zemin rop. látkami, CIU, méně fenoly. Bodová nevýrazná kontaminace podz. vod
Děčín	DESTA	kontaminace Cr, CIU
Děčín	Ferox	kontaminace těžkými kovy, ropnými látkami, CIU
Dušníky, čerpací stanice	KAUČUK	
Litoměřice, čerpací stanice	BENZINA	
Roudnice n. Labem	Severočeská plynárenská	kontaminace NEL, PAU, benzen
Rumburk	Severočeská plynárenská	kontaminace fenoly, NEL, CN-

Zdroj: Krajský úřad Ústeckého kraje, 2004

4.6.3 Rizika znečišťování půd

Mezi nejzávažnějšími riziky plynoucí ze znečišťování půdy patří tato:

- riziko následné kontaminace či transferu kontaminantů do vodních zdrojů (povrchových a podzemních);
- ovlivnění biotických složek půdy a tím ovlivnění jejích základních funkcí;
- znečištěná půda se nedá použít pro zemědělské účely;
- zdravotní rizika spojená s transferem kontaminantů.

Největší riziko znečištění plyne z atmosférické depozice škodlivin.

Tab. 95. Bilance půdy podle okresů v Ústeckém kraji k 31. 12. 2002

Kraj, okresy	Zemědělská půda v r. 2002	z toho			Nezemě- dělská půda	z toho lesní půda
		orná půda	trvalé travní porosty	zahrady		
Ústecký kraj	278 174	187 088	69 079	8 698	255 329	158 953
Děčín	36 457	12 103	21 642	2 317	54 448	44 778
Chomutov	39 250	23 869	13 632	817	54 281	34 457
Litoměřice	73 882	60 423	7 013	1 946	29 329	16 833
Louny	80 372	67 288	5 682	1 197	31 408	17 489
Most	13 662	9 554	3 028	552	33 056	15 461
Teplice	16 089	8 337	6 298	919	30 824	17 254
Ústí nad L.	18 462	5 514	11 784	950	21 983	12 681

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

4.7 Horninové prostředí a nerostné surovinové zdroje

4.7.1 Charakteristika, geologie

Na území Ústeckého kraje se nacházejí bohatá ložiska nerostných surovin, jejichž těžba a zpracování ovlivňovala již od 19. století kvalitu životního prostředí a sociální podmínky kraje. Přestože v minulosti patřil kraj k regionům nejvíce znečištěným průmyslovými zplodinami, dochází zde již celé desetiletí, vlivem rozsáhlých investic do jeho jednotlivých oblastí, k výrazně příznivějšímu vývoji kvality životního prostředí. Realizují se rekultivační a revitalizační práce v oblastech devastovaných těžbou nerostů, probíhají rekultivace oblastí poničených imisemi škodlivin (lesních porostů) a výhledově se počítá s vynaložením investičních prostředků na navrácení ekologické stability u dříve intenzivně zemědělsky obhospodařované krajiny.

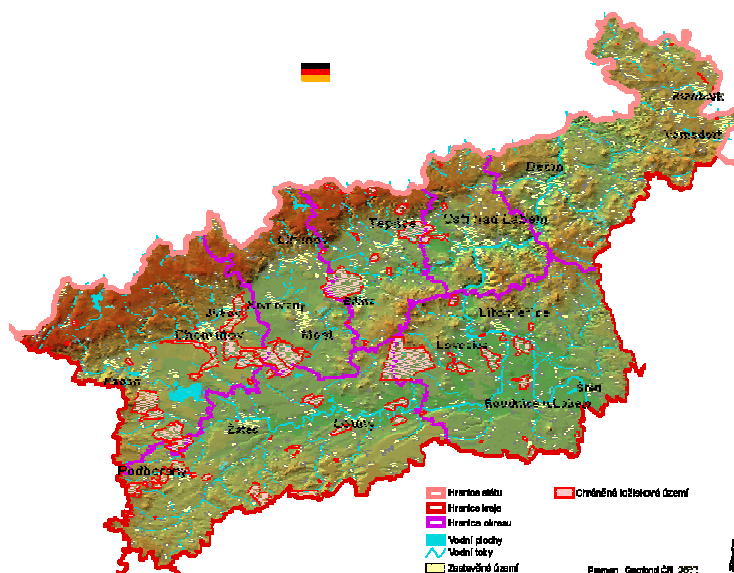
Z geomorfologického hlediska můžeme rozdělit Ústecký kraj na čtyři oblasti: Krušné hory, Mosteckou pánev, České středohoří a Doupovské hory a Českou křídovou tabuli.

Krušnohorská oblast je charakterizována starohorním a prvohorním krystalinikem, které představují především hojně využívaná rudná ložiska. Významnými místy výskytu a těžby byly např. Cínovec, Krupka, Hora Svaté Kateřiny a Měděnec. Raritou této oblasti je prvohorní černouhelná pánev u obce Brandov v Krušných horách. Mosteckou pánev tvoří třetihorní usazeniny, ze kterých se vytvořily hnědouhelné sloje. Těžba hnědého uhlí je pro tuto oblast charakteristická a největší měrou ovlivňuje životní prostředí. Další surovinou, která se zde těžila, byly keramické suroviny.

České středohoří a Doupovské hory jsou výsledkem třetihorní sopečné činnosti. Horniny vzniklé touto činností jsou především čediče, znělcce a sopečné popely.

Na území Ústeckého kraje zasahuje také Česká křídová tabule s křídovými vrstvami vápence (např. v Čížkovicích). Významnou a také chráněnou oblastí pískovců je Chráněná krajinná oblast Labské pískovce.

Chráněná ložisková území

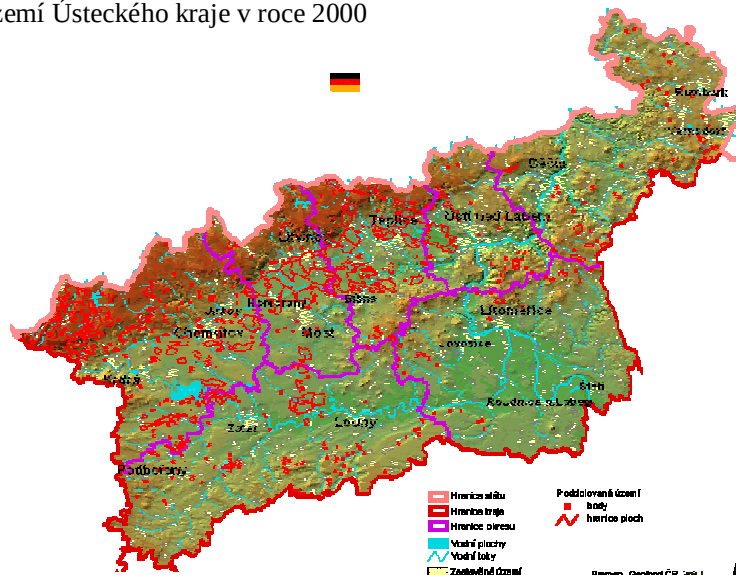

Zdroj: RIC 2004

4.7.3 Významná poddolovaná území

Trvalým důsledkem hlubinné těžby nerostných surovin v oblasti Ústeckého kraje je existence četných poddolovaných území. Tato území vznikala v lokalitách výskytu hnědého uhlí (Severočeská uhelná pánev) i na místech bývalých ložisek vzácných nerostů – např. stříbra (Krušnohoří).

Poddolovaná území Ústeckého kraje v roce 2000

Zdroj: RIC 2004

4.7.4 Hodnocení rizik spojených s poddolováním území

Rizika spojená s poddolováním území jsou v podstatě dvojího druhu:

- Rizika spojená s poklesem terénu po ukončení a v průběhu hlubinné těžby (pokles ukončen cca po 10 letech);
- Rizika spojená s ojedinělými poklesy (například vyplavení části nadloží do důlních prostor, tzv. „pískové čočky,“ největší nebezpečí tohoto jevu je v oblastech malého nadloží, eventuálně tam, kde byly vyraženy tzv. „tykadlové chodby,“ vznik deprese – např. Proboštov).

Určité riziko představují i stará důlní díla – kutací šachtice (cca 10 – 15 m), až na výjimky nejsou zdokumentovány. Zřídka také dochází k propadu bývalých průzkumných štol na stříbro a cín (cca 30 m dlouhých, převážná většina z nich byla uzavřena pouhým zavalením portálu štoly). Některé z těchto štol byly obnoveny a využity k rozvoji cestovního ruchu (Hora sv. Kateřiny – Mikulášská štola, Krupka – Štola Starý Martin).

Potenciální riziko plyne ze zatápění bývalých důlních děl i ze samotného ukončení těžby:

- změna vodního režimu v přilehlém okolí (např. s následkem mísení vadózních vod s vodami termálními),
- zvýšení hladiny spodních vod (nejen jako následek ukončení čerpání vod pro zajištění hladkého průběhu těžby).

V Severočeské hnědouhelné pánvi se nenacházejí plynodajná ložiska. Rizika, která je provázejí (viz Ostravsko-karvinský důlní revír) jsou zde vyloučena.

4.8 Lesní ekosystémy

Ústecký kraj má v porovnání s ostatními kraji největší rozlohu lesů poškozených a i nadále poškozovaných imisemi. Z celkové výměry lesů na území kraje tvoří lesy ochranného a zvláštního určení 70 %, zbytek jsou lesy hospodářské. Z toho je zřejmé, že výnos těchto lesů je minimální. Hospodaření v lesích Ústeckého kraje je závislé na státních dotacích. Ústecký kraj se v rámci republiky zařazuje na předposlední místo, co se čerpání dotací týče. Hlavním důvodem je vůči jiným krajům nižší podíl drobných vlastníků lesa, městských a obecních lesů. V důsledku špatného zdravotního stavu lesních porostů je nutné nadále provádět letecké vápnění a přihnojování. Na území kraje je zhruba 398 mysliveckých honiteb, 6 obor a 3 bažantnice.

Zdroj: RIC ÚK

4.8.1 Identifikace hlavních problémů

Hospodářské lesy spadají do kompetence Ministerstva zemědělství, lesy nacházející se v národních parcích a chráněných krajinných oblastech do kompetence Ministerstva životního prostředí ČR. Podle funkčního hlediska se rozlišují lesy hospodářské, ochranné a lesy zvláštního určení.

Podle poškození lesních porostů jsou lesy řazeny do pěti tříd (0 – poškození do 10%, 4 – poškození 100%). I přes velký pokles emisí znečišťujících látek do ovzduší (hlavně SO_2) se zdravotní stav lesů v Ústeckém kraji, zejména v horských oblastech, nezlepšil. Příčiny současného poškození lesů mají původ v dlouhodobé kumulativní degradaci lesních půd. Tato degradace je společným výsledkem vlivu imisí a nevhodného a příliš intenzivního lesnického hospodaření, jak v minulosti, tak i v současnosti.

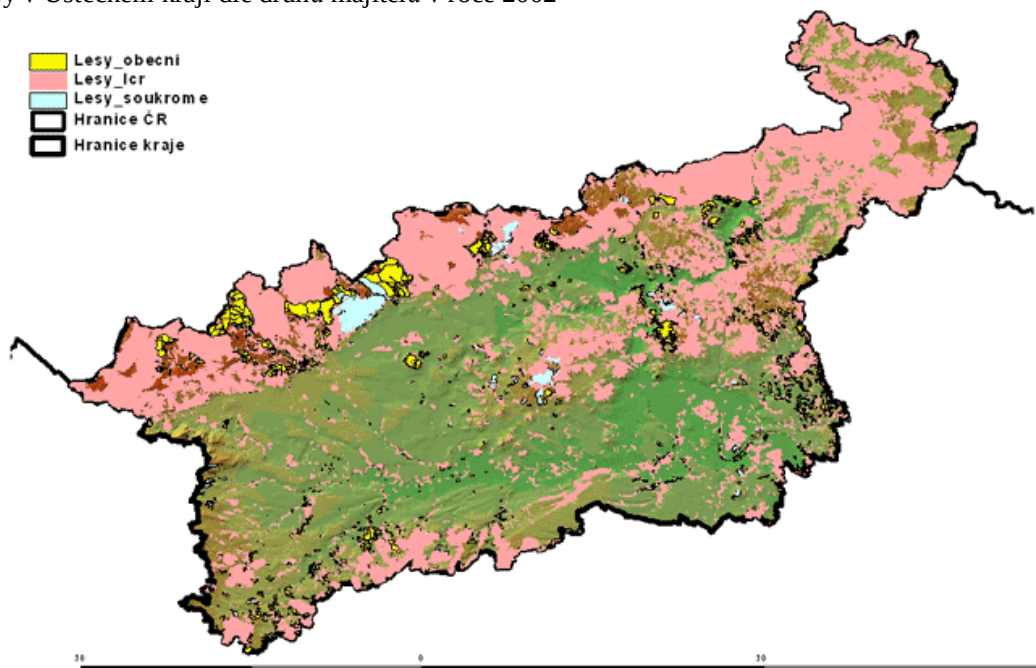
Lesy v Ústeckém kraji byly, jsou a budou s největší pravděpodobností i nadále výrazně ovlivňovány antropogenními faktory. Patří k nim cílená přeměna lesních ekosystémů (změna věkového rozložení, druhové skladby, výchova porostů atd.), změny v obhospodařování půd odlesnění nebo zalesnění územních celků, degradace a odnos povrchových vrstev půd, export biomasy, dlouhodobá depozice imisních látek a dusíku, nadregionální změny chemismu ovzduší a klimatických charakteristik (souhrnně nazývané jako globální změna klimatu).

Zejména antropogennímu působení je přičítáno poškozování a extrémní hynutí lesních porostů, které lesní ekosystémy v Krušných horách poznamenalo v 70. a 80. letech minulého století. Je vědecky zdůvodněno, že oslabený a destabilizovaný lesní ekosystém není schopen vyrovnat se s různými přírodními faktory prostředí, jako například s působením extrémních teplotních a srážkových výkyvů, větrnými polomy, hmyzími kalamitami nebo houbovými napadeními. Souhrn faktorů, které les mohou oslabit a poškodit, je pouze prostý výčet. Negativní působení jednotlivých jevů je často umožněno a téměř vždy synergicky umocněno kombinací různých faktorů.

Problémy ovlivňující současný a budoucí stav lesních ekosystémů na území Ústeckého kraje:

- příliš vysoké stavy zvěře;
- důsledky vyplývající z hospodaření v lesích v minulosti (porosty náhradních dřevin);
- nedostatek finančních prostředků pro nutnou přeměnu nevyhovujících porostů náhradních dřevin za dřeviny původní – smrk, buk, jedle, javor, borovice;
- nedostatek finančních prostředků na vápnění lesních porostů;
- stavby větrných elektráren;
- zatížení půdy v lesních ekosystémech imisemi z minulých let.

Lesy v Ústeckém kraji dle druhů majitelů v roce 2002

Zdroj: RIC 2004

Tab. 96. Vybrané ukazatele lesnictví v roce 2002

ČR, kraje rok 2002	Zalesňování celkem (ha)	Těžba dřeva (m ³ b. k.)		Prořezávky celkem (ha)	Probírky celkem (ha)
		jehličnaté	listnaté		
Česká republika	18 120	13 010 020	1 530 980	44 856	103 172
Ústecký kraj	1 724	266 657	104 927	2 561	3 494

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Tab. 97. Doplnující údaje za rok 2002

Doplnující údaje za jednotlivé kraje za rok 2002	Lesní školy k 31.12 ha	Lesní půda ošetřena chemicky a bilolog. ha	Meliorace lesních půd ha	Hnojení lesních porostů				Lesní požáry		Škody na zvěři tis. Kč
				celkem ha	celková spotřeba v t	z toho		počet	ha	
						vápnění ha	vápno v t			
ČR celkem	1 703,11	35 169,48	2 358,42	11 150,66	23 909	7 700,45	22 758	191	51,75	50 907
Ústecký	39,16	2 705,34	87,46	4 672,87	11 237	3 723,29	11 079	11	0,67	4 018

Zdroj: ČSÚ 2004

4.9 Agroekosystémy

Tab. 98. Výše financí pro ekologické zemědělství v roce 2003 za ČR

Kultura – ekologické zemědělství	Výše dotace v roce 2003 (Kč/ha)
Trvalé travní porosty	1000
Orná půda	2000
Trvalé kultury	3500
Zelenina na orné půdě	3500

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2004

Tab. 99. Vyplacené finanční prostředky

Rok	Kč
1998	48 091 000
1999	84 168 000
2000	89 101 971
2001	167 966 104
2002	210 861 131
2003	230 810 809

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2004

Tab. 100. Vývoj výměry zemědělské půdy v ekologickém zemědělství ČR

Rok	Počet kontrolovaných podniků celkem	Výměra zemědělské půdy v EZ v ha	Procentní podíl ze zem. půdního fondu
1990	3	480	-
1991	132	17 507	0,41
1992	135	15 371	0,36
1993	141	15 667	0,37
1994	187	15 818	0,37
1995	181	14 982	0,35
1996	182	17 022	0,40
1997	211	20 239	0,47
1998	348	71 621	1,67
1999	473	110 756	2,58
2000	563	165 699	3,86
2001	654	217 869	5,09
2002	721	235 136	5,50
2003	810	254 995	5,97

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2004

Tab. 101. Struktura půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR

Plochy	Podíl v % r. 2001	Podíl v % r. 2002	Podíl v % r. 2003
Orná půda	8,78	8,31	7,70
TTP	89,69	90,13	90,86
Trvalé kultury (sady, vinice)	0,45	0,38	0,36
Ostatní plochy	1,08	1,18	1,08
Celkem	100	100	100

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2004

Tab. 102. Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR – výměra v hektarech

..1.1.	2001	2002	2003	Meziroční nárůst 2002/2003 v %
Orná půda	19 164	19 536	19 637	0,52
TTP	195 633	211 924	231 683	9,32
Trvalé kultury (sady, vinice)	963	898	928	3,34
Ostatní plochy	2 354	2 778	2 747	- 1,12
Celkem	218 114	235 136	254 995	8,45

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2004

Tab. 103. Počet podniků zařazených v EZ v ČR k 31. 12. 2003

Podnikatelské subjekty podle předmětu činnosti	2001	2002	2003
Ekologičtí podnikatelé, žadatelé o registraci	654	717	810
Výrobci biopotravin (včetně vlastní distribuční činnosti)	75	92	96
Osoby uvádějící bioprodukty a biopotraviny do oběhu	49	164	189
Celkem	779	973	1095

Zdroj: Ministerstvo zemědělství 2004

4.10 Odpadové hospodářství

4.10.1 Hlavní producenti odpadů

Hlavní producenti odpadů jsou ČEZ, a.s.; Chemopetrol Group, a.s.; Spolchemie, a.s.; Lovochemie, a.s.; Severočeské doly, a.s., Chomutov; MUS, a.s., Most a Teplárna Trmice, a.s.

Mezi nejvýznamnější zařízení na odstraňování odpadů patří skládka Dekonta Ústí nad Labem, skládka Tušimice, skládka Celio Most, skládka Modlany, skládka sdružení obcí SONO Úpohlavy, skládka Orlík, spalovna Dekonta Ústí nad Labem, spalovna HUMECO Most, spalovna nemocnice Kadaň.

4.10.2 Nejvýznamnější zařízení na recyklaci

Nejvýznamnější zařízení na recyklaci odpadů jsou Renogum – Nilos, a.s. – recyklace pryže; Lafarge cement, a.s., Čížkovice – energetické využití odpadů; KAMA plast Brňany – recyklace plastů; P – Eko, s.r.o. – zpracování zářivek; TSM Ústí nad Labem – chladničky; R Holding, a.s. – třídírna odpadů. V roce 2003 nebyla ukončena žádná významná stavba pro odpadové hospodářství.

4.10.3 Současný stav

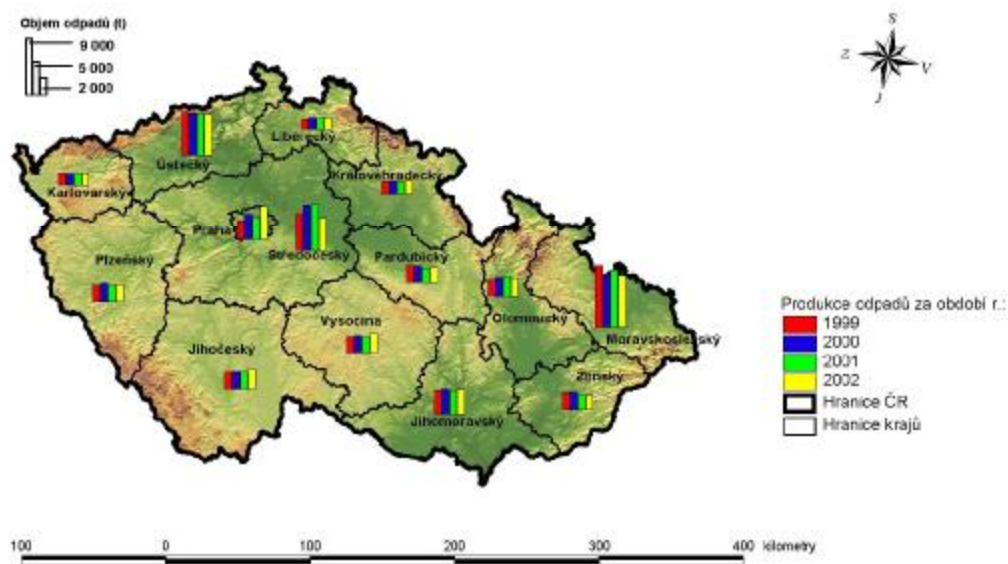
Příčiny trvalého neuspokojivého stavu v odpadovém hospodářství v Ústeckém kraji jsou tyto: převažující skládkování odpadu (především komunálního), nízký podíl využívání odpadu jako druhotné suroviny a nízký podíl spalovaného odpadu. Významným kladem je to, že od srpna 1996 jsou v kraji provozovány pouze skládky technicky zabezpečené. Finanční problém pak představuje sanace a rekultivace skládek, u nichž byl ukončen provoz. Na území kraje je dostatečná kapacita skládek, oproti tomu nedostačující technické zázemí na využívání a recyklaci odpadu.

Produkce odpadů ze zemědělství a lesnictví má klesající tendenci, což se dá vysvětlit stagnací zemědělské výroby. Vzhledem k charakteristice Ústeckého kraje tvoří vysoký podíl z celkového množství odpadů odpady z energetiky. Odchylna v množství komunálních odpadů v roce 1999 je způsobena chybným výkazem za město Most, předpokládané množství komunálních odpadů v roce 1999 se pohybuje na úrovni 312 tis. tun. Přesto, že je území Ústeckého kraje významným způsobem zasaženo těžbou hnědého uhlí, tvoří odpad z dolování a těžby cca 1 % produkovaných odpadů, neboť na odpady z hornické činnosti ukládané v odvalech, výsypkách a odkalištích se nevztahuje zákon o odpadech.

Vzhledem k vysokému objemu odpadů z energetiky tvoří odpady z Ústeckého kraje významnou část produkce odpadů v ČR (cca 15 – 20 %). Podíl produkce nebezpečných odpadů Ústeckého kraje z

celkové produkce nebezpečných odpadů v ČR mírně roste, je však trvale pod republikovým průměrem.

Produkce odpadů v ČR za roky 1999 - 2002

Zdroj: RIC ÚK

Z vývoje v letech 1999 až 2001 je evidentní nárůst využití odpadů jako druhotné suroviny (více než dvojnásobný), nárůst třídění odpadů, recyklace a kompostování.

Tab. 104. Produkce odpadů z hlediska původu podle členění OECD v období 2000 – 2002, (tis. t)

	ÚSTECKÝ KRAJ	% Z CELKOVÉ PRODUKCE ČR	ČR
2 0 0 0			
ODPAD ZE ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNICTVÍ	261	3,5	7 499
ODPAD Z DOLOVÁNÍ A TĚŽBY	42	1,6	2 566
PRŮMYSLOVÝ ODPAD	589	7,6	7 778
ODPAD Z ENERGETIKY	4 151	42,8	9 704
KOMUNÁLNÍ ODPAD	364	8,5	4 258
JINÝ ODPAD	665	7,6	8 805
KRAJ CELKEM	6 072	14,9	40 610
2 0 0 1			
ODPAD ZE ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNICTVÍ	181	3,0	5 935
ODPAD Z DOLOVÁNÍ A TĚŽBY	28	1,2	2 285
PRŮMYSLOVÝ ODPAD	852	9,4	9 040
ODPAD Z ENERGETIKY	3 840	59,2	6 491
KOMUNÁLNÍ ODPAD	334	7,9	4 243
JINÝ ODPAD	776	7,3	10 700
KRAJ CELKEM	6 011	15,5	38 694
2 0 0 2			
ODPAD ZE ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNICTVÍ	387	6,7	5 783
ODPAD Z DOLOVÁNÍ A TĚŽBY	55	9,2	597
PRŮMYSLOVÝ ODPAD	908	9,5	9 601

ODPAD Z ENERGETIKY	3 171	49,7	6 382
KOMUNÁLNÍ ODPAD	379	8,0	4 747
JINÝ ODPAD	836	7,2	11 533
KRAJ CELKEM	5 736	14,8	38 643

¹⁾ předběžné hodnoty (data jsou verifikována)

Zdroj: VÚV T.G.M. - CeHO

Srovnání produkce odpadů v Ústeckém kraji s ostatními kraji ČR je uvedeno v příloze Produkce odpadů z hlediska původu podle členění OECD v období 2000 – 2002 v územním členění na kraje.

Nesoulad ve statistice odpadů mezi daty ČSÚ a VÚV T. G. M. je důsledkem nekonceptního přístupu ke sledování produkce odpadů. Metody VÚV a ČSÚ jednoduše vychází z jiných metodik, a proto se dobírají i jiných výsledků. Pro účely této analýzy bylo použito dat z Programu odpadového hospodářství Ústeckého kraje. Jednotlivé kraje jsou třetím stupněm, který odpady eviduje.

Tab. 105. Produkce komunálních odpadů v Ústeckém kraji

ROK	1998	1999	2000	2001	2002
Celkem komunálních a jim podobných odpadů v Ústeckém kraji (t/rok)	314217	329 979	393 451	354 179	426 943
Počet obyvatel Ústeckého kraje	826 852	827151	827 013	819 450	819 712
Produkce na 1 obyvatele (t/rok)	0,38	0,399	0,476	0,432	0,521
Počet obyvatel ČR	10 294 943	10 282 784	10 272 503	10 287 482	10 200 774
Produkce na 1 obyvatele ČR (t/rok)	0,327	0,369	0,402	0,405	Neznámý údaj
Celkem směsných komunálních odpadů v Ústeckém kraji (t/rok)	179 581	247 845	242 872	207 241	238 615
Průměrná produkce směsných komunálních odpadů na 1 obyvatele (t/rok)	0,217	0,3	0,294	0,253	0,291

Zdroj: Program odpadového hospodářství Ústeckého kraje 2003

Tab. 106. Nakládání s odpady v kraji celkem

Způsob nakládání	Odpady celkem (t)	Podíl z celkového množství v %	Odpady celkem (t)	Podíl z celkového množství v %	Odpady celkem (t)	Podíl z celkového množství v %
	1999	1999	2000	2000	2001	2001
Recyklace, získávání složek	24 183	0,469	23 461	0,399	82 464	1,368
Využití jako druhotná surovina	702 016	13,627	1 207 527	20,541	1 554 487	25,783
Součet	726 199	14,096	1 230 988	20,940	1 636 951	27,151
Celkové množství odpadu	5 151 775		5 878 635		6 029 010	

Zdroj: Program odpadového hospodářství Ústeckého kraje 2003

Tab. 107. Způsob nakládání s „ostatními“ komunálními odpady v Ústeckém kraji v letech 1998 –2001 (t)

Způsob nakládání	1998	% z celkového odpadu	1999	% z celkového odpadu	2000	% z celkového odpadu	2001	% z celkového odpadu
Recyklace, získávání složek	1 104	0,558	1 694	0,499	3 848	0,885	7 131	2,176
Využití jako druhotná surovina	16 858	8,519	1 6279	4,795	19 260	4,430	17 046	5,201
Součet	17 962	9,077	30 864	5,294	23 108	5,315	24 177	7,377
Celkem nakládáno	197 876		339 495		434 789		327 757	

Údaje nebyly zpracovány v podrobném členění pro rok 2002, neboť kódy nakládání podle vyhl. č. 383/2001 jsou odlišné

Zdroj: Program odpadového hospodářství Ústeckého kraje 2003

Tab. 108. Podíl produkce komunálních odpadů z celkové produkce odpadů

Rok	Podíl produkce v Ústeckém kraji (v % z celkové produkce)	Podíl produkce v ČR (v % z celkové produkce)
1998	4,67	9,98
1999	8,72	12
2000	6,51	10,77
2001	5,82	10,96
2002	7,25	Neznámý údaj

Zdroj: Program odpadového hospodářství Ústeckého kraje 2003

Tab. 109. Způsoby nakládání s nebezpečnými odpady (N, O/N) v Ústeckém kraji v letech 1998 -2001 (t)

Způsob nakládání s nebezpečnými odpady	1998	1999	2000	2001
Úprava nebo využití fyz. a chem. postupy	4 736,95	12 368,07	10 449,87	10 579,94
Úprava nebo využití biologickými metodami	0,89	1 049,74	1 115,90	1 126,58
Třídění	658,62	339,84	1 410,20	3317,1
Vývoz	227,63	254,28	109,3	0
Recyklace, získávání složek	13 777,63	435,04	459,24	14 867,60
Regenerace kyselin, zásad apod.	66,46	210,99	1 402,38	17,87
Biologická dekontaminace	21 159,94	35 671,04	23 257,78	35 440,24
Solidifikace, vitrifikace, bitumenizace	209,57	1 695,09	900,31	0
Chemická úprava	464,38	3 875,65	2 376,94	13 519,09
Kompostování	1 628,58	261,46	32	1 207,00
Anaerobní rozklad	6 045,00	6 321,90	773,84	3 622,74
Spalování	11 822,78	3 313,41	2 404,36	1 808,20
Spalování termické zneškodnění s využitím tepla	2 114,29	1 325,21	5 285,55	9 385,33
Skládkování	57 297,20	92 951,65	245 749,03	15 664,44
Využití jako druhotná surovina	6 525,75	81 893,73	53 385,32	52 482,14

Zdroj: Program odpadového hospodářství Ústeckého kraje 2004

Tab. 110. Způsob nakládání s „ostatními“ komunálními odpady v Ústeckém kraji v letech 1998 – 2001 (t)

Způsob nakládání	1998	1999	2000	2001
Třídění	336	1 158	1 396	2 799
Recyklace, získávání složek	1 104	1 694	3 848	7 131
Biologická dekontaminace	0	0	80	604
Spalování	1 034	120	25	16
Spalování, termické zneškodnění s využitím tepla	65	51	46	154
Skládkování	150 535	293 516	372 810	271 489
Kompostování	3 636	1 990	3 890	18 104
Způsob nakládání	1998	1999	2000	2001
Využití jako druhotná surovina	16 858	16 279	19 260	17 046
Dovoz	0	78	0	73
Vývoz	8	309	482	481
Anaerobní rozklad	11 283	11 283	27 182	7 095
Úprava nebo využití biologickými metodami	13 017	13 017	5 779	2 765
Celkem nakládáno	197 876	339 495	434 789	327 757

Údaje nebyly zpracovány v podrobném členění pro rok 2002, neboť kódy nakládání podle vyhl. č. 383/2001

Zdroj: Program odpadového hospodářství Ústeckého kraje 2004

4.10.4 Klíčové problémy odpadového hospodářství kraje

Program odpadového hospodářství Ústeckého kraje (zpracovaný v roce 2004) pojmenoval následující okruhy problémů odpadového hospodářství jako nejzávažnější:

Chybějící technická vybavenost území (resp. její jednostrannost směrem ke skládkování)

- Dominantním způsobem nakládání s komunálními odpady je jejich skládkování (až 83 %);
- absence třídění a využití biologicky rozložitelné složky komunálních odpadů;
- limity národního POH pro množství BRKO ukládaná na skládky, stanovená pro Ústecký kraj pro rok 2010 jako 75 % oproti referenčnímu roku 1995, tj. 90 608 t (112 kg/obyv.), jsou při zachování stávajícího trendu (nakládání s komunálními odpady bez omezení pro ukládání BRKO obsažených ve směsném komunálním odpadu) na hranici splnitelnosti, a to i za předpokladu, že budou veškeré ostatní BRKO bezpodmínečně odkloněny od skládkování (v roce 2001 uloženo podle ISO 90 208 t BRKO ve směsném komunálním odpadu + 2 123 t ostatního BRKO, v roce 2002 – 92 184 t BRKO ve směsném komunálním odpadu + 17 329 ostatních BRKO). Limity pro množství BRKO ukládaná na skládky stanovená pro rok 2013, resp. 2020 (75 kg/obyv., 53 kg/obyv.) nelze bez opatření pro nakládání se směsným komunálním odpadem v žádném případě dosáhnout.
- nedostatečná síť sběren či stacionárních zařízení k recyklaci stavebních a demoličních odpadů.

Chybějící nástroje kraje k výraznému ovlivnění systému nakládání s odpady v kraji

- Zájem provozovatelů skládek vybavených zařízeními k využití skládkových plynů ukládat BRKO
- Chybí ekonomická motivace obyvatel pro třídění komunálních odpadů
- Provozovatelé recyklačních linek pro recyklaci stavebních a demoličních odpadů se potýkají s nedostatečným přísunem odpadů pro recyklaci
- Nedostatečný nebo nestálý odbyt recyklatu získaného úpravou stavebních a demoličních odpadů

Ambiciózní požadavky státu vyjádřené v Plánu odpadového hospodářství ČR v oblasti materiálového využití komunálního odpadu ve vztahu k omezeným finančním zdrojům

- Dosažení stanovených cílů POH ČR bude vyžadovat investice do celého systému nakládání s komunálními odpady
- Nerovnost podmínek nakládání s komunálními odpady v obcích s velkými svozovými vzdálenostmi (např. horské obce)

Omezená vypovídací hodnota vstupních dat o produkci a způsobech nakládání s odpady

- Chybí hodnověrné údaje o skutečné produkci a způsobech nakládání s OEEZ v ČR/Ústeckém kraji, databáze ISOH je nedostatečná
- Klasifikace OEEZ a jejich zařizování do jednotlivých kategorií dle Katalogu odpadů, případně chybějící klasifikace, která by byla schopná zachytit naplnění požadavků
- Směrnice 2002/96/EC o odpadních elektrických a elektronických zařízeních

Nedostatečná kontrola, osvěta a ekologická výchova

- Chování obyvatel a nedostatečná ekologická výchova, která vede k podpoře třídění odpadů
- Nízký podíl odpadů ze separovaného sběru
- Podle údajů obalové společnosti EKO-KOM, a.s., je výtěžnost sběru v Ústeckém kraji bez kovů (cca 14 kg/obyv./rok) nejslabší ze všech krajů republiky (průměr je 23 kg/obyv./rok)
- Nejmenší výtěžnost je ve velkých městech
- Chování obyvatel a jejich nízká informovanost – drobné OEEZ končí ve směsném komunálním odpadu, větší na černých skládkách či v blízkosti shromažďovacích nádob na směsný komunální odpad
- Klasifikace OEEZ a jejich zařizování do jednotlivých kategorií dle Katalogu odpadů, případně chybějící klasifikace, která by byla schopná zachytit naplnění požadavků
- Směrnice 2002/96/EC o odpadních elektrických a elektronických zařízeních
- Vysoký podíl produkovaných OEEZ není materiálově využíván, ale končí na skládce
- Nedostatečná kontrola dodržování platné legislativy u všech původců odpadů
- Nedostatečná kontrola výsledné kvality recyklátu – rozborů obsahu nebezpečných látek se často neprovádí
- Výskyt černých skládek a terénních úprav

Nedostatek finančních prostředků

- V současnosti chybí finanční zdroje pro recyklaci OEEZ a pro financování celého systému nakládání s tímto odpadem
- Chybí finanční spoluúčast výrobců a dovozců OEEZ (mimo ledniček z domácností, zářivek a výbojek) na celém systému nakládání (celý systém nakládání s OEEZ včetně recyklace nemohou pokrýt pouze finance z rozpočtů obcí)

4.11 Investice do ochrany životního prostředí

Státní fond životního prostředí v roce 2002

Nejvýznamnějším z hlediska financování ochrany životního prostředí bylo zřízení Státního fondu životního prostředí (dále jen SFŽP). Z něj jsou poskytovány obcím dotace, půjčky, záruky na úvěry či příspěvky na částečnou úhradu úroků. Ze získaných prostředků se realizují projekty na ochranu vodních zdrojů (ČOV, kanalizace), ovzduší (plynifikace obcí, plynovody apod.) a zneškodňování odpadů.

Tab. 111. Investice do ochrany životního prostředí

Kapitola	Dotace ÚK celkem v tis. Kč		
	2001	2002	2003
Životní prostředí	276 033,4	192 596,2	306 631,9
V % z celkové výše dotací	23,96	7,72	7,66

Zdroj: ČSÚ 2004

Prioritními oblastmi, kam směřují výdaje v Ústeckém kraji, jsou v uvedeném pořadí tyto:

- ochrana vody,
- ochrana ovzduší,
- minimalizace vzniku odpadů,
- podpora tzv. čistých technologií a ochrana přírody a krajiny.

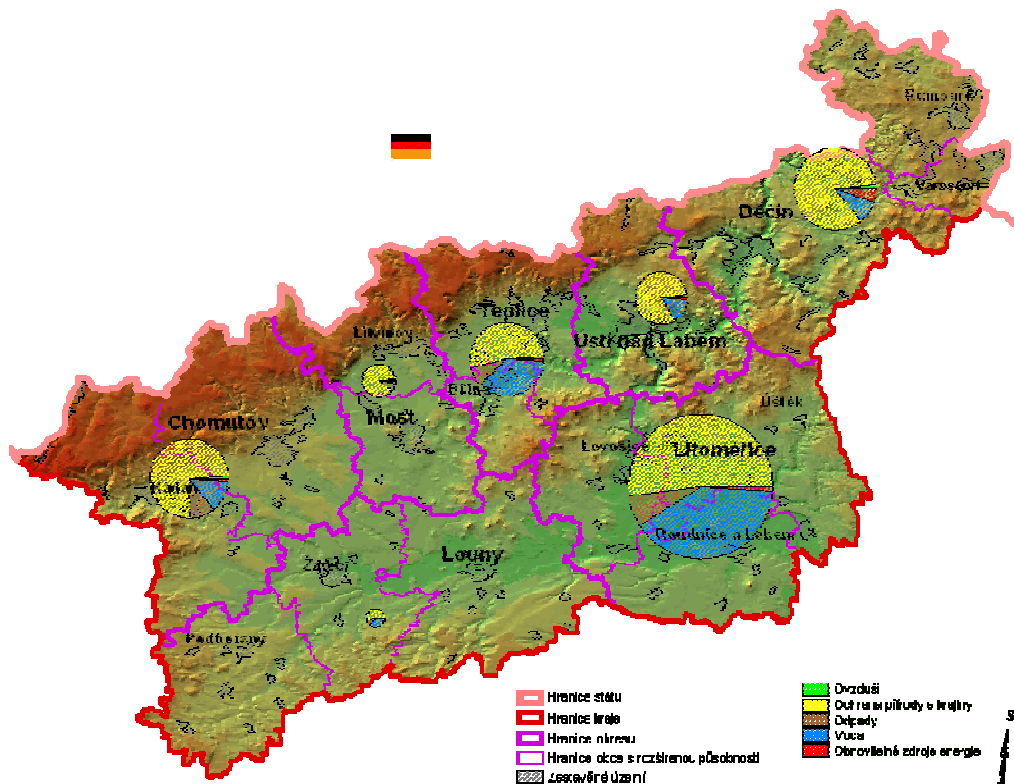
Největším příjemcem financí ze SFŽP, byl v období let 1992 – 2001 paradoxně okres Litoměřice (nejmenší znečištění životního prostředí), nejmenší výdaje naopak směřovaly do okresů Most a Ústí nad Labem. I přesto došlo v Ústeckém kraji ke zlepšení životního prostředí, zejména v oblasti ochrany ovzduší, a to i díky jiným zdrojům financování (zejména díky vlastním zdrojům podniků, které znečišťovaly ovzduší).

Tab. 112. Výdaje SFŽP do životního prostředí v období let 1992 – 2001 (tis. Kč)

Kraj, okres	Odpady	Ovzduší	Ochrana přírody a krajiny	Voda	Obnovitelné zdroje energie	Celkem
Ústecký kraj	262 375	3 171 076	53 546	1 153 563,7	47 221,4	4 687 782,1
Děčín	0	609 391	14 708	67 266	31 552,9	722 917,9
Chomutov	67 873	439 992	4 789,6	78 493,7	3 863,9	595 012,2
Litoměřice	89 515	668 681	5 427	520 937	5 161,4	1 289 721,4
Louny	20 467	174 272	0	122 799	1 261,4	318 799,4
Most	30 833	319 239	4 794,9	8 906	160	363 932,9
Teplice	53 274	350 110	5 318,7	245 593	2 728	657 023,7
Ústí nad Labem	413	609 391	18 507,8	109 569	2 493,8	740 374,6

Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje, Studie výdajů do ŽP v ÚK a zhodnocení jejich účinnosti v ochraně ovzduší, UJEP 2001

Výdaje SFŽP do životního prostředí v Ústeckém kraji v období let 1992 – 2001

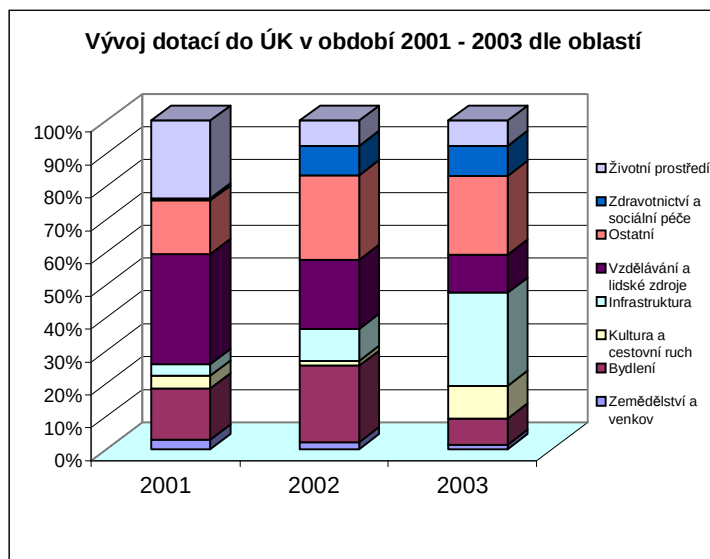
Zdroj: Hospodářský atlas Ústeckého kraje

Tab. 112. Pořízené investice na ochranu životního prostředí v roce 2001 v Ústeckém kraji (v tis. Kč běžných cen)

Kraj, okresy	Celkem rok 2001	v tom		
		ochrana vody (s výjimkou podzemní)	ochrana ovzduší a klimatu	ostatní *)
Ústecký kraj	2 321 844	746 746	1 159 131	415 967
Děčín	154 640	8 648	108 081	37 911
Chomutov	304 922	43 980	2 003	258 939
Litoměřice	286 228	164 659	101 649	19 920
Louny	127 357	73 911	50 373	3 073
Most	430 913	50 627	352 531	27 755
Teplice	406 986	342 915	29 093	34 978
Ústí nad Labem	610 798	62 006	515 401	33 391

*) Ostatní: ekologické nakládání s odpady, ochrana přírody a krajiny, redukce vlivu fyzikálních faktorů na ŽP, ochrana půdy a podzemní vody

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2003

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, 2004

4.12 Ústecký kraj – nejvýznamnější zdravotní rizika

V Ústeckém kraji mezi prvořadá zdravotní rizika odrážející se následně na zdravotním stavu obyvatelstva a dalších socioekonomických a demografických ukazatelích patří tyto:

- expozice škodlivinám z venkovního ovzduší (imise oxidu siřičitého SO₂, imise sumy oxidů dusíku NO_x, oxidu dusičitého NO₂, benzenu, polyaromatických uhlovodíků);
- anorganické kontaminanty – toxické kovy a stopové prvky (např. kadmium, arzen a olovo) a s nimi spojená zdravotní rizika karcinogenního i nekarcinogenního působení těžkých kovů;
- zdravotní rizika plynoucí z mikrobiální kontaminace prostředí;
- zdravotní rizika prašného spadu, imise polévatého prachu frakce PM₁₀ (mutagenita polévatého prachu, koncentrace toxických kovů);
- nekarcinogenní a karcinogenní působení polycyklických aromatických uhlovodíků (PAU);
- kontaminace půdy toxickými kovy a PAU;
- zdravotní rizika kontaminace životního prostředí polychlorovanými bifenoly, dibenzodioxiny a dibenzofurany, persistentními chlorovanými pesticidy;
- zdravotní rizika plynoucí ze vzájemného poměru vybraných toxických a benefitních prvků;
- expozice kontaminantům z pitné vody;
- expozice dusičnanům z pitné vody;
- expozice kontaminantům z potravin;
- výživa a stravovací zvyklosti;
- psychosociální faktory;
- zdravotní rizika způsobená zvýšenými hladinami hluku (zejména dlouhodobého rázu) a dále jeho strukturou – zastoupením některých vlnových frekvencí.

4.12.1 Projekt HELEN

V rámci Systému monitorování (Systém monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí řízený Státním zdravotním ústavem Praha) byl prostřednictvím dotazníkového šetření nazvaného Studie HELEN (Health, Life Style and Environment) sledován zdravotní stav obyvatel Ústeckého kraje. (Tato studie se v letech 1998 – 2002 uskutečnila celkem v 27 městech). V letošním roce bude zahájeno opakované šetření v jednotlivých městech tak, aby mohl být porovnán vývoj sledovaných ukazatelů v čase.

Záměrem šetření bylo:

- doplnění údajů demografické a zdravotní statistiky o vybrané ukazatele zdravotního stavu,
- odhad prevalence významných chronických neinfekčních onemocnění a rizikových faktorů těchto onemocnění v městské populaci,

- sledování faktorů životního stylu a postojů obyvatel účastnících se lokalit k problematice zdraví a životního prostředí.

Závěry Studie HELEN:

Při porovnání měst Ústeckého kraje se ukazuje, že respondenti z Ústí nad Labem jsou na tom v souhrnných ukazatelích zdravotního stavu (dlouhodobé zdravotní obtíže, dlouhodobé sledování lékařem a dlouhodobá farmakoterapie) lépe než respondenti z Mostu a Děčína, ale jejich vnímání vlastního zdraví a spokojenost se životem je horší.

Celkově se podle hodnocených ukazatelů ukazuje zdravotní stav v městech Ústeckého kraje o něco horší v porovnání s celým souborem. V městech Ústeckého kraje je také horší situace pokud jde o kouření a hodnocení životního prostředí.

Při porovnání ukazatelů životního stylu ve městech Ústeckého kraje jsou na tom obyvatelé Ústí nad Labem lépe pokud jde o kouření a obezitu, naopak hůře především v nadměrné konzumaci alkoholu a také fyzické aktivitě. Výskyt ukazatelů, které charakterizují zdravý životní styl, se zdá být u obyvatel měst Ústeckého kraje o něco nižší v porovnání s celým souborem.

Stejně jako v celém souboru byl i v Ústí nad Labem zjištěn častější výskyt ischemické choroby srdeční, infarktu myokardu a vředové choroby gastrointestinální u mužů a naopak častější výskyt nádorových onemocnění, onemocnění žlučníku a také dlouhodobého sledování lékařem a dlouhodobé farmakoterapie u žen. Vyšší prevalence chronické bronchitidy u žen a převaha mužů s dlouhodobými zdravotními obtížemi v Ústí nad Labem je v porovnání s celým souborem rozdílná.
(Zdroj: Státní zdravotní ústav Praha, 2004)

V příloze je uveden přehled výsledků studie Helen pro Ústecký kraj.

Zkratky a vysvětlivky

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
BRKO	Biologicky rozložitelné komunální odpady
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČMRZB	Českomoravská rozvojová a záruční banka
ČOV	Čistička odpadních vod
ČSÚ	Český statistický úřad
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIA	Hodnocení dopadu na životní prostředí (Environmental Impact Assessment)
EK	Evropská komise
EO	ekvivalentní obyvatel
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHOPAV	Chráněná oblast přírodní akumulace vod
IPPC	Integrovaná prevence a omezování znečištění (Integrated pollution prevention and control)
KÚ	Krajský úřad
MMR ČR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MŽP ČR	Ministerstvo životního prostředí ČR
NP	Národní park
NPP	Národní přírodní památka
NPR	Národní přírodní rezervace
NUTS	Územní statistická jednotka
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OEEZ	odpadní elektrická a elektronická zařízení
OKEČ	Oborová klasifikace ekonomických činností
OZKO	Oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší
POH	Program odpadového hospodářství

RBC	regionální biocentrum
RBK	regionální biokoridor
REZZO 1	zvláště velké a velké zdroje znečištění ovzduší
REZZO 2	střední zdroje znečištění ovzduší
REZZO 3	malé zdroje znečištění ovzduší
REZZO 4	mobilní zdroje znečištění ovzduší
SF	Strukturální fondy
SPAs	oblast ochrany ptactva (Special Protection Areas)
SROP	Společný regionální operační program
SUR	Strategie udržitelného rozvoje
TA	Technická asistence
ÚP VÚC	Územní plán vyššího územního celku
ÚSES	Územní systém ekologické stability
ÚZIS	Ústav zdravotnických informací a statistik
VOC	těkavé organické látky
ŽP	životní prostředí

Zdroje informací

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

Centrum dopravního výzkumu

Českomoravská rozvojová a záruční banka

Český hydrometeorologický ústav

Český statistický úřad

Integrovaný krajský program zlepšení kvality ovzduší Ústeckého kraje

Koncepce odpadového hospodářství Ústeckého kraje

Krajský program snižování emisí látek přispívajících ke změně klimatu Země Ústeckého kraje

Krajský program snižování emisí tuhých znečišťujících látek, oxidu siřičitého a oxidů dusíku Ústeckého kraje

Krajský úřad Ústeckého kraje

Lázně Teplice, a. s.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Ministerstvo zemědělství ČR

Ministerstvo životního prostředí ČR

Povodí Ohře, s.p.

Program ekologické výchovy, vzdělávání a osvěty

Program odpadového hospodářství ČR

Program odpadového hospodářství ÚK

Regionální informační centrum (RRA ÚK)

Regionální odpadové centrum ÚK

Ročenka životního prostředí Ústeckého kraje

Severočeské vodovody a kanalizace, a. s.

Správa chráněné krajinné oblasti České středohoří

Správa chráněné krajinné oblasti Kokořínsko

Správa chráněné krajinné oblasti Labské pískovce

Správa chráněné krajinné oblasti Lužické hory

Správa chráněných krajinných oblastí ČR

Správa národní parku České Švýcarsko

Státní energetická koncepce ČR

Státní politika životního prostředí ÚK

Státní surovinová politika ČR

Státní zdravotní ústav

Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji

Strategie udržitelného rozvoje ČR

Ústav zdravotnických informací a statistik

Územní plán VÚC Ústeckého kraje

Vodárenská společnost Vejprty

Výzkumný ústav pro hnědé uhlí, a.s.

Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. M

Přílohy

- 1) Vybrané indikátory udržitelného rozvoje Ústeckého kraje
- 2) Srovnání krajů ČR
- 3) Produkce odpadů dle OECD (kraje České republiky)
- 4) Studie HELEN (Health, Life Style and Environment) – Výsledky pro Ústecký kraj
- 5) Emise z dopravy